

การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์

เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว

THE EDUCATIONAL MANAGEMENT FOR THE SUSTAINABLE
DEVELOPMENT OF SANGHA IN LUANGPRABANG CITY,
LAOS PDR.

VEN KHAMVANH THATSAPHONE

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์
เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว

พระคำหวัน ทัดสะพอน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

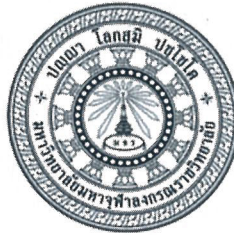
The Educational Management for the Sustainable
Development of Sangha in Luangphrabang City,
Laos PDR.

Ven Khamvanh Thatsaphone

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Social Development)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เรื่อง “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ เมืองหลวงพระบาง สปป.ลาว” เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รศ.ดร.เอี่ยมทิพย์ ศรีทอง)

กรรมการ

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, ดร.)

กรรมการ

(ผศ.ดร.อุบลวรรณ ภาวกานันท์)

กรรมการ

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ผศ.ดร.อุบลวรรณ ภาวกานันท์

ประธานกรรมการ

พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระคำหวัน ทัดสะพอน)

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์
เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว

ผู้วิจัย : พระคำหวัน ทัดสะพอน

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: ผศ. ดร.อุบลวรรณ ภาวนันท์, กศ.บ. (ชีววิทยา), กศ.ม. (จิตวิทยา
พัฒนาการ), M.A. (Theoretical Psychology), Ph.D.
(Experimental Psychology with specialization in Cognitive
Psychology)

: พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ. ดร., ร.บ. (รัฐศาสตร์), พช.ม. (การพัฒนา
ชุมชน), พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)

วันสำเร็จการศึกษา : ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษากระบวนการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว ๒) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค ผลลัพธ์การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว ๓) เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว เพื่อการพัฒนายั่งยืน การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้ทำการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ๑๗ รูป/ท่าน จากบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า

๑) กระบวนการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว ได้แก่ ๑) ด้านพระธรรมคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางมีการเรียนการสอนพระธรรมไปตามระบบของศูนย์กลางที่วางไว้ คณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว ยังขาดบุคลากรที่จะมาสอนให้พระสงฆ์สามเณร ๒) ด้านสามัญ คณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางมีการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงมัธยมศึกษาเท่านั้น ๓) ด้านการพัฒนาสังคม คณะสงฆ์ให้การช่วยเหลือด้านอุปกรณ์ การเรียนการสอนให้แก่โรงเรียนที่อยู่ห่างไกลจากตัวเมือง ๔) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และภูมิปัญญา คณะสงฆ์ได้มีการฝึกอบรมให้แก่เยาวชนและพุทธศาสนิกชนรู้จักศีล ๕ รู้จักทำบุญ ๕) ด้านการอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรมการเป็นเมืองมรดกโลกของเมืองหลวงพระบาง คณะสงฆ์และ

ชาวเมืองหลวงพระบางมีการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เช่น การดักบาตรข้าวเหนียว ถือเป็นจุดเด่นของเมืองหลวงพระบาง

๒) ปัญหาและอุปสรรค ผลลัพธ์ การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป ลาว ได้แก่ ๑) เรื่องความเท่าเทียมทางการศึกษา การศึกษาของประเทศลาวยังขาดการพัฒนาครู ขาดอุปกรณ์ในการเรียนการสอนอีกมาก ๒) เรื่องการแก้ไขความยากจน โดยให้ชาวบ้านนำลูกหลานมาบวชเพื่อที่จะลดภาระให้กับครอบครัวที่ยากจน และอบรมแนวคิดจิตใจแก่ชาวพุทธให้เป็นคนขยันหมั่นเพียรซื่อสัตย์สุจริต ๓) การจัดการสิ่งแวดล้อม ให้ความรู้แก่ประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยการไม่ตัดไม้ทำลายป่า ๔) การจัดการวิถีวัฒนธรรม ชาวเมืองหลวงพระบางส่วนใหญ่ยังนับถือประเพณีและวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมแต่บางส่วนอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงบ้างแต่ก็ไม่มากนัก

๓) แนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป ลาว ได้แก่ ๑) ด้านการจัดการศึกษา คณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางได้ส่งลูกศิษย์มาเรียนที่ต่างประเทศ เพื่อนำความรู้ที่ได้เรียนไปบริหารคณะสงฆ์ให้เข้ากับยุคสมัยใหม่ ๒) แนวทางแก้ไขปัญหาคือความไม่เท่าเทียมทางการศึกษา คณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางมีแนวทางแก้ไขความไม่เท่าเทียมทางการศึกษาเพื่อไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยการประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านนำลูกหลานมาบวช ๓) มีการศึกษาอบรมแนวคิดจิตใจแก่ญาติโยมให้เป็นคนขยันหมั่นเพียรซื่อสัตย์สุจริตและรู้จักประหยัดในการใช้จ่ายในชีวิตประจำวันรู้ทำมาหากินถูกต้องตามระเบียบกฎหมาย ๔) แนวทางแก้ไขปัญหาสีงแวดล้อม รัฐและคณะสงฆ์ได้จัดอบรมแก่ประชาชนให้รู้จักรักษาสีงแวดล้อมเพื่อไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยการส่งเสริมให้ปลูกต้นไม้ ๕) แนวทางแก้ไขปัญหาวถีวัฒนธรรม จัดโครงการอบรมศีลธรรมสวดมนต์ข้ามปีหรือเทศนาให้พวกเขาหันมานับถือพระพุทธศาสนา

Thesis Title : The Education Management for Sustainable Development of Sangha in the Luang Prabang city, Lao PDR.

Researcher : Ven Khamvanh Thatsaphone

Degree : Master of Arts (Social Development)

Thesis Supervisory Committee

- : Asst. Prof. Dr. Ubolwanna Pavakanun, B.Ed. (Biology), M.Ed. (Developmental Psychology), M.A. (Theoretical Psychology), Ph.D. (Experimental Psychology with specialization in Cognitive Psychology)
- : Phra Sutheerattanabundit, Asst. Prof. Dr., Ph.D., B.A. (Political Science), M.Sc. (Community Development), Ph.D. (Buddhist Studies)

Date of Graduation : March 12, 2019

Abstract

This study consisted of three main objectives, namely, i) to study the process of educational management for sustainable development of the Luang Prabang, Lao PDR, ii) to study problems and obstacles, the results of educational management for sustainable development of the Luang Prabang Royal Society Laos iii) to study the guidelines for educational management for sustainable development of the Luang Prabang, Lao PDR for sustainable development. The qualitative research was carried out in this study. The data were collected from 17 key informants who are monks and laypersons involving with the Luang Prabang Buddhist Sangha through in-depth interview and descriptive method was used for data analysis.

The results of the research were concluded as follows:

1) The educational management process for sustainable development of the Luang Prabang Buddhist Sangha found that: i) for Dhamma studies aspect, learning and teaching of Dhamma of Luang Prabang Buddhist Sangha is based on central system, Luang Prabang Buddhist Sangha lacks teachers to teach Buddhist monks and novices, ii) for general studies, Luang Prabang Buddhist Sangha Luang Prabang Buddhist Sangha runs education from primary to secondary schools only, iii) for social development, the Sangha provided assistance in teaching and learning

equipment to schools in rural areas, iv) for propagation of Buddhism and wisdom, the Sangha makes training for youth, kids, general Buddhists to observe five precepts and merit making, and v) for conservation of art and culture as a world heritage city of Luang Prabang, monks and people of Luang Prabang have preserved and supported cultural arts such as offering sticky rice to monks as the outstanding highlight of Luang Prabang.

2) Regarding problems and obstacles, results of educational management for sustainable development of the Luang Prabang, Lao PDR, it was found that: i) about education equality, Lao education still lacking teacher development lack of teaching and learning equipment, ii) for poverty eradication, resolutions for this by allowing the villagers to bring their children to ordain in order to reduce the burden of poor families and training youth to be diligent, honest, and honest, iii) for environmental management, educating people in environmental conservation by no deforestation, iv) for cultural management, most of the Luang Prabang people still respect traditional and traditional culture, but some may change, but not much.

3) Guidelines for educational management for sustainable development of the Luang Prabang, Lao PDR, revealed: i) for educational management, the Luang Prabang Sangha has sent their students to study abroad to bring the knowledge learned for the administration of the Sangha in the modern era, ii) for guidelines to solve problems of inequality in education, it noted that Luang Prabang Sangha has a solution to education inequalities for the development of sustainable development by publicizing for the villagers to bring their children to ordain, iii) there is training of children to be diligent, diligent, honest, and know how to save money in daily life and know to make a living in accordance with the law, iv) for environmental solutions, the state and the Sangha have organized training for people to know how to protect the environment for sustainable development by encouraging tree planting, and v) for guidelines for solving cultural problems, it has to organize moral training programs, chanting over the years or preach to them to be faithful to Buddhism

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้ สำเร็จลงได้ด้วยดีโดยความอนุเคราะห์ของคณาจารย์และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ขออนุโมทนาขอบคุณ ผศ. ดร.อุบลวรรณ ภวกันันท์ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และพระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ. ดร. กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งทำหน้าที่ชี้แนะในการทำวิทยานิพนธ์ที่ถูกต้อง

ขอขอบพระคุณพระอาจารย์อื่น ๆ ทุกท่านที่เกี่ยวข้องตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกรูป/ท่าน ที่ได้สงเคราะห์ตามหลักวิชาการ เสียสละถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจเป็นกำลังใจและอำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานให้แก่ผู้วิจัย รวมถึงผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และกรุณาให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีขอขอบคุณเพื่อน ๆ นิสิตพุทธศาสนตรมหาบัณฑิตทุกท่านที่แบ่งปันความรู้และเป็นกำลังใจที่ดีเสมอมา

อานิสงส์ใดที่พึงบังเกิดจากการศึกษาค้นคว้าวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอน้อมสักการบูชาคุณพระศรีรัตนตรัย ขอมอบให้เป็นปฏิการแก่คุณบิดามารดา บุรพจารย์คุณทุกท่านที่มีประสิทธิ์ประสาทสรรพสิ่งดี ๆ ให้มาขอขอบพระคุณท่านผู้ประสานงานข้อมูลการทำวิทยานิพนธ์และกัลยาณมิตรที่ให้สนับสนุนในทุก ๆ เรื่องจนทำให้ผู้วิจัยบรรลุวัตถุประสงค์ตามกระบวนการศึกษานี้ด้วยดี และพร้อมกันนี้ขอผลบุญกุศลอันจักพึงบังเกิดมีในคุณธรรมและความดีที่ปรากฏขอปัญญาชน กัลยาณชน บุพพการีชนผู้ได้เสียสละและมีส่วนร่วมจัดสร้างวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ไม่ว่าจะเป็นส่วนหนึ่งส่วนใด ที่เป็นไปในการช่วยกันดูแลให้การอุปถัมภ์ ให้การบำรุงรักษาของ การศึกษาและปฏิบัติธรรม พร้อมทั้งการพัฒนาอาคารสถานที่ขอทุก ๆ ท่านได้ถึงพร้อมด้วย ความสุขความเจริญรุ่งเรืองในที่ทุกสถานในกาลทุกเมื่อ และขอถือโอกาสในกาลนี้ได้อุทิศส่วนกุศลแด่ ทุก ๆ ท่านที่วายชนม์ไปแล้วขอท่านจงเข้าถึงซึ่งความพร่างพร้อในสิ่งที่ท่านปรารถนาในทิพย์วิมาน สมบัติจึงทุกประการ เทอญ ฯลฯ

พระคำหวัน ทัดสะพอน

๑๒ มีนาคม ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพ	ฅ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ที่มาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามวิจัย	๖
๑.๓ วัตถุประสงค์	๖
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๖
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะการวิจัย	๗
๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๙
บทที่ ๒ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๐
๒.๑ แนวคิดการจัดการศึกษาของสงฆ์ใน สปป. ลาว	๑๐
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน	๑๖
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน	๒๘
๒.๔ ประวัติโรงเรียนมัธยมสงฆ์เมืองหลวงพระบาง	๓๕
๒.๕ ทฤษฎีการเรียนรู้	๓๘
๒.๖ แนวคิดมรดกเมืองหลวงพระบาง	๔๕
๒.๗ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๖
๒.๘ กรอบแนวคิดการวิจัย	๕๐
บทที่ ๓ วิธีการดำเนินการวิจัย	๕๑
๓.๑ รูปแบบการดำเนินการวิจัย	๕๑
๓.๒ ประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)	๕๒
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๕๓
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๕๕
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๕๕
บทที่ ๔ ผลการศึกษา	๕๖
๔.๑ สภาพพื้นฐานของข้อมูลทั่วไป	๕๖
๔.๒ กระบวนการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมือง	

	หลวงพระบาง สปป. ลาว	๕๘
	๔.๓ ปัญหาและอุปสรรค ผลลัพธ์ การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว	๗๐
	๔.๔ แนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ใน เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว	๘๐
	๔.๕ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๘๓
บทที่ ๕	สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	๘๖
	๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๘๖
	๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๘๙
	๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๙๕
	บรรณานุกรม	๙๗
	ภาคผนวก	๑๐๒
	ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์	๑๐๓
	ภาคผนวก ข หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย/แบบ สัมภาษณ์	๑๑๑
	ภาคผนวก ค หนังสือขอสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย	๑๑๗
	ภาคผนวก ง ภาพการเก็บข้อมูลภาคสนาม	๑๓๕
	ประวัติผู้วิจัย	๑๔๕

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
๒.๑	การพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพุทธ	๓๒
๒.๒	ความหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพุทธของพระธรรมปิฎก	๓๔
๓.๒	แสดงรายนามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พร้อมทั้งตำแหน่ง และวันที่ให้สัมภาษณ์	๕๒
๓.๓	แสดงรายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบสัมภาษณ์	๕๔
๔.๑	แนวทางการเพื่อ SDG เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	๗๗

สารบัญภาพ

รูปภาพ		หน้า
๒.๑	ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ ทรัพยากร สิ่งแวดล้อมกับการเติบโตในอนาคต	๒๘
๒.๒	กรอบแนวคิดการวิจัย	๕๐
๔.๑	รูปภาพเมืองหลวงพระบาง	๕๗
๔.๒	รูปภาพพระสงฆ์เมืองหลวงพระบาง	๕๘
๔.๓	องค์ความรู้การวิจัย	๘๓

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนาได้เผยแผ่เข้าสู่ประเทศลาวเมื่อราวพุทธศตวรรษที่ ๑๓ พร้อมกับประเทศอื่นๆ ในประสูวรรณภูมิ ด้วยมีการเผยแผ่ ๒ ระยะ คือ แต่พบว่าในระยะแรก การเผยแผ่พระพุทธศาสนายังไม่ได้รับการยอมรับนับถือและไม่ได้รับการตอบสนองอย่างกว้างขวางมากนัก ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนลาวในเวลานั้น นับถือผีและพราหมณ์มาก่อน ต่อมาในพุทธศตวรรษที่ ๑๔ ในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าฟ้างุ้มมหาราช พระองค์ได้นำเอาหลักพระพุทธศาสนามาเป็นแนวทางในการปกครองประเทศ เพื่อให้ประชาชนได้ประพฤติปฏิบัติตามหลักศีลธรรมในพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ พระสงฆ์เน้นให้ประชาชนลาวได้ประพฤติปฏิบัติเป็นแนวทางพระพุทธศาสนาในการดำรงชีวิต หลังจากสิ้น พระมหากษัตริย์ลาวทุกพระองค์ ได้ถือปฏิบัติตามแบบอย่างพระพุทธศาสนาเป็นหลักการสำคัญในการปกครองประเทศ

พระสงฆ์ลาวในทุกสมัยล้วนแต่ให้ความสำคัญในการถือเอาหลักพระพุทธศาสนาเป็นปัจจัยสำคัญในการปฏิบัติ^๑ ซึ่งในสมัยอาณาจักรล้านช้างมีการแต่งตั้งพระสงฆ์ผู้ทรงคุณวุฒิให้เป็นอาจารย์ซึ่งเรียกกันว่า “พระราชาครู” เพื่อถวายคำแนะนำถึงหลักและวิธีการบริหารราชการแผ่นดิน กระษัตริย์มาตลอดทุกสมัย จึงทำให้เกิดนักปราชญ์และครูบาอาจารย์เป็นจำนวนมากที่เป็นผลผลิต (Output) ที่มาจากสถาบันทางพระพุทธศาสนา และทำให้มีผลงานทางด้านวรรณกรรม และ ความรู้ทางศิลปศึกษาต่างๆ มากมาย และที่สำคัญคือมีการจัดโครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์ลาวได้ขึ้นอย่างเป็นทางการในสมัยพระเจ้าสามแสนไทย ซึ่งพระองค์ทรงเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภ์ที่เอาใจใส่ต่อกิจการคณะสงฆ์ (Sangha Affair) ทำให้การปกครองคณะสงฆ์ได้รับการดูแลเอาใจใส่ ปรับปรุงการปกครองอย่างต่อเนื่องจนถึงสมัยพระเจ้าวิสุทธราช การศึกษาคณะสงฆ์มีความเจริญก้าวหน้ามาก วรรณกรรม วรรณคดีต่างๆ พระพุทธศาสนาได้เจริญในนครหลวงแล้ว ยังได้รับการเผยแผ่ออกไปสู่หัวเมืองใหญ่ต่างๆ เช่น เมืองเวียงจันทน์ เวียงคำ และเชียงขวาง จนถึงสมัยพระเจ้าโพธิสารราช ได้มีพระบรมราชโองการยกเอาศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติลาวมานับตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา^๒

พ.ศ. ๒๔๓๖ สมัยฝรั่งเศสปกครองประเทศลาว มีความพยายามเผยแผ่พัฒนา พุทธศาสนาได้รับผลกระทบเพียงเล็กน้อยจากการปกครองของฝรั่งเศส แต่ก็ไม่ได้รับความสนใจจากชาว

^๑ องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว, ธรรมนูญปกครองสงฆ์ลาว, (เวียงจันทน์: กระทรวงศึกษา, ๒๕๔๓), หน้า๑-๒.

^๒ สุนทร โพธิสาน, ความเป็นมาของพระพุทธศาสนาในลาว, (เวียงจันทน์: เวียงจันทน์การพิมพ์, ๒๕๔๔), หน้า ๒๕-๒๖.

ลาว และชาวลาวยังคงนับถือพุทธศาสนาเช่นเดิม อีกทั้งการศึกษาค้นคว้าด้านประวัติศาสตร์ วรรณกรรม และวัฒนธรรม และการถกเถียงเรื่องต่างๆ ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศสนี้ ได้มีส่วนสำคัญในการสร้างแรงกระตุ้นเกี่ยวกับชาตินิยมในลาว ซึ่งมุ่งเน้นในด้านวัฒนธรรม^๓

ดังที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่า พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อประชาชนชาวลาว ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ด้วยบทบาทที่สำคัญนี้ เช่น แหล่งวิชาความรู้เป็นสถาบันที่หล่อหลอม กล่อมเกล่า สร้างทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource) ที่มีคุณภาพให้แก่ประเทศชาติ ทั้งในด้านวรรณคดี ศิลปกรรม วิศวกรรม ภาษาศาสตร์และด้านอื่น ๆ จึงกล่าวได้ว่าพระพุทธรศาสนาไม่อาจตัดแยกออกจากชีวิตและจิตวิญญาณของชาวลาวได้และอยู่คู่กับกับการปกครองระบบเมืองลาวมาโดยตลอด

ดังนั้นการศึกษาพัฒนาการเป็นพระสงฆ์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในปัจจุบัน การพัฒนาการศึกษาของสงฆ์ให้เกิดมรรคผลจะต้องเกิดขึ้นบนความร่วมมือของพุทธศาสนิกชนทุกฝ่ายและจะต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปพร้อมทั้งต้องมีความกล้าหาญในการตัดสินใจเพื่อสร้างอนาคตที่ดีให้กับพระพุทธรศาสนาในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีงานวิจัยสภาพของปัญหาการศึกษาสงฆ์^๔

ด้านการจัดการศึกษาผู้บริหารไม่ได้กำหนดคุณสมบัติและสรรหาบุคลากรที่มีความรู้มีความเชี่ยวชาญเข้ามาปฏิบัติงานในสถานศึกษา การจัดการศึกษาทางโลกมีความเจริญก้าวหน้าและพัฒนาให้ทันกับความต้องการของสังคม แต่การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ยังล้าหลัง ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเทคนิคและวิธีการ ให้ทันสมัย หลักสูตรเน้นให้นักเรียนเกิดทักษะความรู้มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคม ปัจจุบันได้น้อย หนังสือแบบเรียนมีเนื้อหาเก่าเกินไปสำนวนอ่านเข้าใจยาก ด้านการเรียนการสอนส่วนใหญ่ใช้วิธีบรรยายเป็นหลักสื่อการเรียนการสอนได้แก่กระดาน และชอล์ค เพราะครูสอนไม่ได้เรียนเทคนิควิธีการสอน สื่อเทคโนโลยีประกอบการเรียนการสอนในโรงเรียนยังล้าหลัง ผู้เรียนเน้นการจำมากกว่าการวิจัยวิจารณ์ การวัดผลและประเมินผล ไม่เป็นไปตามระเบียบของโรงเรียน ข้อสอบเน้น อัตนัยเป็นหลัก และขาดการวัดผลภาคปฏิบัติด้านบุคลากรครูไม่พอขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถมาพัฒนาปรับปรุงระบบการเรียนการสอนและระบบการศึกษา พร้อมทั้งยังขาดการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบให้แก่บุคลากร ครู และเจ้าหน้าที่ต่างๆ^๕

สำหรับนโยบายการศึกษาสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการพัฒนาการศึกษา (Education Development)ไว้ว่าปรับปรุง

^๓ สุวิทย์ อิศาศวัต, **ประวัติศาสตร์ลาว ๑๗๗๙-๑๙๗๕**, (กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์, ๒๕๔๓), หน้า ๑๔.

^๔ พระธีระพงษ์ อภินันโท (กิตติโสภณ), “ศึกษาการพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัยสະໜັງສະໜາຂອງປະເທດສາທາລະນະລາວ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๐๐๙), หน้า ๒.

^๕ ทรงคุณ จันทวร, “การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการจัดการศึกษาและศาสนาเพื่อความร่วมมือในการพัฒนารูปแบบและกระบวนการศึกษาและศาสนาระหว่างไทยลาว”, **รายงานการวิจัย**, (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๔), หน้า ๙.

การศึกษาสงฆ์ให้ได้ศึกษาพระธรรมวินัย จัดตั้งให้มีโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น^๖ “เน้นการสร้างคนรุ่นใหม่ให้มีโลกทัศน์กว้างไกลผู้น้อยเคารพผู้ใหญ่มีน้ำใจรักชาติ รักศาสนา มีน้ำใจ สามัคคีกับพุทธศาสนิกชนเผ่าต่างๆ ในชาติและสามัคคีกับประเทศเพื่อนบ้านในโลกรู้สิทธิผลประโยชน์และภาระหน้าที่ของพลเมืองรู้รักษาวัฒนธรรมของชาติ มีสติ พึ่งตนเอง สร้างความ เข้มแข็งให้กับตนเองรู้ประหยัด มีธำมรงค์ รู้จักแบ่งปันผลประโยชน์ส่วนตัวให้แก่ส่วนรวมรู้และ เชี่ยวชาญ ความรู้ความสามารถใน วิชาการ วิทยาศาสตร์และพระศาสนา มีระเบียบวินัยมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การทำงาน มีสุขภาพแข็งแรง มีแนวความคิดริเริ่ม มีความเจริญทางจิตใจเตรียมพร้อมในความร่วมมือในการปกปักรักษาและพัฒนาประเทศ” นอกจากนั้นแล้วยังมีการฟื้นฟู การเรียนการสอนปรับปรุง การศึกษาของคณะสงฆ์ขึ้นใหม่ การศึกษาแบบเดิมของคณะสงฆ์ เช่น การศึกษาภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต ศึกษาธรรมวินัย ด้านอักษรศาสตร์เช่น อักษรธรรม อักษรขอม อักษรลาวบาลี ได้รับการฟื้นฟูเข้ามาใหม่โดยมีศูนย์กลางที่วัดองค์ต่อมหาวิหาร วัดใหญ่ไชยภูมิ วัดสบป่าหลวงและอีกหลายๆ วัดกระจายไปทั่วประเทศเพื่อความเข้าใจในธรรมะภาษาอย่างถ่องแท้เพื่อนำไปปฏิบัติให้เกิดผล รัฐบาลลาวได้ออกกฎหมายการศึกษาแห่งชาติเน้นการศึกษาทุกระดับ^๗ และเน้นยกระดับคุณภาพของการศึกษาสงฆ์อย่างไรก็ตามรัฐบาลลาวได้พบอุปสรรคปัญหาอย่างมากในการดำเนินงานให้สำเร็จจึงต้องการความช่วยเหลือจากต่างประเทศ รวมทั้งองค์กรพัฒนา เอกชน(NGOs) รวมกว่า ๑๐๐ ล้าน ดอลลาร์ เพื่อนำมาพัฒนาการศึกษาเนื่องจากการศึกษาของสงฆ์ เป็นหลักสำคัญประการหนึ่งของ การสืบต่ออายุของพระพุทธศาสนา พระสงฆ์สามเณรจะมี การพัฒนาได้ต้องอาศัยการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในการดำเนินไปสู่เป้าหมายที่จะทำให้การจัดการศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ หากจะเปรียบเทียบความมุ่งหมายทางการจัดการศึกษาเป็นผลที่มุ่งหวังไว้ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการศึกษาก็จะเปรียบได้กับมรรคาที่จะนำความมุ่งหมายดังกล่าวไปสู่ผลสำเร็จ การศึกษาจึงมุ่งผลไปสู่ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นจาก ลักษณะดังกล่าวจะเห็นได้ว่ารูปแบบกระบวนการการศึกษาและศาสนาของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวยังต้องการความช่วยเหลือจากนานาประเทศอีกมาก^๘

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศ การพัฒนาการศึกษาของประเทศนั้นจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลายด้านด้วยกันสิ่งสำคัญนอกเหนือไปจากครูอาจารย์สื่ออุปกรณ์ การสอนงานและหลักสูตรที่ดีแล้วการนำหลักสูตรไปใช้เป็นส่วนที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียน

^๖ พระดำริ พ.ธรรมมิกมณี, พระพุทธศาสนาในลาว, (พระดำริ ๖.๓๖ มังฆะมูบ, พระพุทธศาสนาในลาว, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สุภาพใจ, ๒๕๕๓), หน้า ๓๒๐-๓๒๑.

^๗ พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ, พระพุทธศาสนาในลาว, (เชียงใหม่: บรรณกรการพิมพ์, ๒๕๒๕), หน้า ๘๘.

^๘ การุณ สุธรรม และคณะ, “การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ภาคเหนือ”, การค้นคว้าแบบอิสระการศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๔๓), หน้า ๑๑.

^๙ ทรงคุณ จันทจร, “การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการจัดการศึกษาและศาสนาเพื่อความร่วมมือในการพัฒนารูปแบบและกระบวนการศึกษาและศาสนาระหว่างไทยลาว”, หน้า ๔.

การสอนเป็นอย่างยิ่งการที่ประเทศจะพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วและดีมาน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการแต่ในปัจจัยเหล่านั้นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าทรัพยากรมนุษย์เป็น ปัจจัยที่สำคัญ ถ้าประเทศใด ไม่สามารถพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้ก็จะไม่พัฒนาด้านอื่นได้มากนักไม่ว่าจะเป็น ด้านเศรษฐกิจ สังคม หรือการเมือง และเป็นที่ยอมรับกันว่าเครื่องมือที่ทำให้ทรัพยากร มนุษย์มีคุณค่าคือการศึกษา นั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑-๒๕๕๘, ค.ศ. ๒๐๐๖-๒๐๑๕ ของสถาบันการศึกษาแห่งชาติลาว ที่ได้ยึดถือเอา การศึกษาเป็นจุดศูนย์กลางของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ดำเนินการปฏิรูประบบการศึกษาแห่งชาติ ให้มีคุณภาพ และมีมาตรฐานสูงขึ้น (กระทรวงการศึกษาธิการ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชน ลาว, ๒๐๐๘) ในทำนองเดียวกันกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชน ลาว มาตรา ๒ (ฉบับปรับปรุงพ.ศ. ๒๕๕๑ ค.ศ. ๒๐๐๘)^{๑๐} ได้กล่าวว่าการศึกษาคือกระบวนการ วิวัฒนาการการเรียนการสอนทางด้านวิทยาศาสตร์และการค้นคว้าทฤษฎีพฤติกรรมเพื่อสร้างคนให้มี การขยายตัวอย่างรอบด้าน มีคุณสมบัติมีความรู้ความสามารถมีวิชาชีพมีสุขภาพดีมีศิลปะมีระเบียบ วินัยมีความรักชาติรักระบอบประชาธิปไตยประชาชนเพื่อตอบสนองความเรียกร้องต้องการของ การกิจปกป้องรักษาและพัฒนาประเทศชาติ (กรมจัดตั้ง และพนักงานกระทรวงศึกษาธิการ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, ๒๕๕๑, ๒๐๐๘)^{๑๑}

ตัวอย่างเช่นโรงเรียนมัธยมศึกษาสงฆ์เมืองหลวงพระบาง เป็นโรงเรียนที่เปิดการเรียน การสอนสำหรับพระภิกษุ และสามเณร ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำ อำเภอมืองหลวงพระบาง จังหวัดหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้ก่อตั้ง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๘ (ค.ศ. ๑๙๓๕)^{๑๒} เริ่มแรกสร้างขึ้นใช้สำหรับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สำหรับพระภิกษุ สามเณร และยังไม่ได้รับการพัฒนาเนื่องจากสภาพสังคมสมัยนั้นยังไม่สะดวกเท่าที่ควรโดยเฉพาะการ พัฒนาทักษะด้านวิชาการแก่นักเรียน อีกทั้งบุคลากรโรงเรียนยังขาดความเข้าใจในบทบาทการจัดตั้ง ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การประสานงานยังไม่มีหลากหลายในเชิงรุก อย่างไรก็ตามใน ระยะเวลา ๕ ปีที่ผ่านมาโรงเรียนดังกล่าวเริ่มมีการพัฒนาขึ้นในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านการบริหาร วิชาการ และการขยายอาคารเรียนเพิ่มขึ้นเนื่องจากมีผู้เข้าเรียนเพิ่มขึ้นจำนวนมากในแต่ละปี โรงเรียนมัธยมศึกษาสงฆ์ในแขวงหลวงพระบาง เป็นอีกภูมิภาคหนึ่งที่ต้องการความช่วยเหลือคือ ๑. ด้าน บริหารการจัดการศึกษา ๒. ด้านการจัดหลักสูตร ๓. ด้านการจัดการเรียนการสอน ๔. ด้านวัดผล ประเมินผล ๕. ด้านบุคลากรในโรงเรียน มีทั้งหมด ๒ โรงเรียน ปัจจุบันเปิด ทำการสอนตั้งแต่ระดับ

^{๑๐} “รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว”, นครหลวงเวียงจันทน์ ฉบับปรับปรุง, (นครหลวงเวียงจันทน์: โรงพิมพ์แห่งชาติลาว, ๒๕๕๒): ๘๔.

^{๑๑} ไชกร ปัญญาทอง, “การติดตามการดำเนินการใช้หลักสูตรวิทยาศาสตร์ธรรมชาติขั้นมัธยมศึกษาปี ที่ ๑ คริสต์ศักราช ๒๐๑๐ โรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ของรัฐสังกัดนครหลวงเวียงจันทน์ประเทศสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๕), หน้า ๓๒.

^{๑๒} สัมภาษณ์ รองผู้อำนวยการในโรงเรียนมัธยมศึกษาสงฆ์แขวงหลวงพระบางสาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว, ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๑.

มัธยมตอนต้นและมัธยมตอนปลายซึ่งแต่ละระดับก็ยังมีหลายอย่างที่ต้องใช้เวลาในการพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้นการสร้างหรือพัฒนาการศึกษาของหน่วยงานหรือองค์กรจึงถือว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้ได้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถมีคุณภาพเป็นหน้าเป็นตาต่อสถาบันด้วย

องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว (อ.พ.ศ.) เป็นสถาบันสูงสุดของการบริหารงานคณะสงฆ์ลาว ก็ได้มองเห็นอนาคตของทางคณะสงฆ์ ที่ยังขาดพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถ และขาดความเข้าใจในหลักธรรม ทางพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระสงฆ์ที่จะสืบทอดพระพุทธศาสนาในอนาคต จึงได้มีนโยบายการส่งเสริมการศึกษาของคณะสงฆ์ ซึ่งได้ตราไว้ใน มาตรา ๑ หมวด ๓ ของรัฐธรรมนูญการปกครองพระสงฆ์ลาว พ.ศ. ๒๕๔๑ ว่าให้ส่งเสริมและให้ความสำคัญกับการศึกษาของพระภิกษุ สามเณร ด้วยการยกระดับความรู้ความสามารถให้แก่พระภิกษุ สามเณร และญาติโยมให้สูงขึ้นพร้อมกันนั้นต้องปรับปรุงระบบการศึกษาสงฆ์ ให้มีคุณภาพทั้งด้านหลักวิชาการทางธรรม และทางโลกให้เท่าเทียมกัน และทุ่มเทเอาใจใส่ในการนำเอาหลักวิชาชีพแขนงที่มีประโยชน์รับใช้สังคมให้ได้ดีเข้าไปในสถาบันการศึกษาสงฆ์ด้วย^{๑๓}

อย่างไรก็ตามปัญหาที่เกิดขึ้นในทำให้การพัฒนาอย่างไม่ประสบความสำเร็จเพราะยังข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อใช้การพัฒนาและการพัฒนานั้นยังต้องพึ่งตนเองเป็นหลักใหญ่ ปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้นฉะนั้นคณะสงฆ์เมืองพระบางมีการวางแผนเพื่อที่จะชักชวนให้ประชาชนในเมืองหลวงพระบางหันเข้าวัดมากขึ้น ซึ่งพระสงฆ์มีบทบาทเป็นอย่างมากสำหรับชุมชนแบบชนบท และหากรู้จักดำเนินการให้ดีพระสงฆ์นั้นเองจะเป็นผู้ที่สามารถนำชนบทไปสู่ความเจริญได้โดยวิถีทางที่เหมาะสมและมีหลักเกณฑ์เพราะความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับชาวบ้านยังอยู่ในสภาพที่ดีและความสัมพันธ์แบบนี้มีลักษณะพิเศษจำเพาะคือ พระสงฆ์เป็นผู้เข้าถึงประชาชนอย่างแท้จริงชาวบ้านให้ความเคารพนับถือและเชื่อฟังพระโดยเคารพนับถือและเชื่อฟังนี้เกิดจากความเลื่อมใสศรัทธาไปด้วยความเต็มใจและเต็มกำลังและพระสงฆ์มีหน้าที่ในการปฏิบัติ คือ กำหนดระเบียบการ หลักวิชาการในการเผยแผ่ศีลธรรม การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน และมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสังคม พัวพันและร่วมมือกับองค์การจัดตั้งฝ่ายปกครอง บ้าน เมือง และแขวงที่เกี่ยวข้องเพื่อปรึกษาหารือและจัดตั้งปฏิบัติการเผยแผ่ ศีลธรรมทางพุทธศาสนา มีบทบาทในการพัวพัน และร่วมมือกับสากลเกี่ยวกับ การเผยแผ่ศีลธรรมทางพุทธศาสนา และสันติภาพ โดยการเห็นพร้อมของประธาน ศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว นอกจากนั้นยังมีหน้าที่รับผิดชอบ คือ สร้างข้อกำหนดกฎระเบียบเกี่ยวกับกรรมาธิการเผยแผ่ศีลธรรมและการปฏิบัติ วิปัสสนากรรมฐาน สร้างหลักสูตรในการเรียน โฆษณา เผยแผ่ และการปฏิบัติ กรรมฐาน สร้างโรงเรียนฝึกอบรมศีลธรรม และปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน จัดตั้งโครงการบวชสามเณรอบรมเยาวชน โครงการช่วยผู้ป่วยเอดส์ช่วยเหลือคนยากจน คนด้อยโอกาสโครงการรักษาสิ่งแวดล้อมและโครงการต่อต้านยาเสพติด จัดรายการวิทยุโทรทัศน์เขียนบทความหนังสือพิมพ์ธรรมสัญจร และจัดปาฐกถาธรรมในวันสำคัญต่างๆ

^{๑๓} ศูนย์กลางแนวลาสร้างชาติ, ธรรมนูญปกครองสงฆ์ลาว, (นครหลวงเวียงจันทน์: โรงพิมพ์ชาวหนุ่ม, ๒๕๔๑), หน้า ๑๖๔.

จากที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดข้างต้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งหมายที่จะศึกษาจากความสำเร็จ และ ความเป็นมาของปัญหาดังกล่าว การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ของผู้บริหาร ครูผู้สอนและผู้ปกครองเป็นไปตาม เป้าหมาย แผนยุทธศาสตร์ของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ จะ นำมาใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง ของสงฆ์ ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และเป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดการคณะสงฆ์ และให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางที่จะนำข้อมูลสาระสนเทศที่ได้จากการวิจัย นี้ นำไปใช้เพื่อปรับปรุงพัฒนาคณะสงฆ์ให้ประสบผลความสำเร็จ และ ให้มีความเจริญก้าวหน้า ยิ่งขึ้นไป

๑.๒ คำถามวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษากระบวนการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว มีลักษณะเป็นอย่างไร

๑.๒.๒ การจัดการศึกษาปัญหาและอุปสรรค การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และแนวทางแก้ไขในของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว เป็นอย่างไร

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ใน เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว เป็นอย่างไรบ้าง

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษากระบวนการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว

๑.๓.๒ เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค ผลลัพธ์ การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว

๑.๓.๓ เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว เพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยนี้เพื่อศึกษาถึงกระบวนการในการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ปัญหา อุปสรรค และ การพัฒนาที่อย่างยั่งยืนของจัดการศึกษาของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร คือ พระสงฆ์ในหลวงพระบาง ซึ่งได้แก่พระสงฆ์ระดับบริหาร, พระสงฆ์ระดับปฏิบัติและเจ้าหน้าที่รัฐได้แก่กลุ่มผู้ดูแลรักษามรดกโลก กลุ่มผู้รักษาดูแลจัดการศึกษาของคณะสงฆ์รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง มีจำนวน ๑๗ รูป/ท่าน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทำการสัมภาษณ์แบบบังเอิญคือผู้ที่อยู่ในพื้นที่ในวันที่เก็บรวบรวมข้อมูล

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

การจัดการศึกษาเรื่อง “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว” ได้กำหนดพื้นที่ในการวิจัย คือ ได้ใช้เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยทำการศึกษา เรื่องการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว ตั้งแต่เดือน ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๑ ถึงเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๒ รวมเป็นระยะเวลา ๙ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ในการวิจัย

๑.๕.๑ กระบวนการจัดการศึกษาของพระสงฆ์ในประเทศลาว หมายถึง การจัดการศึกษาแก่พระสงฆ์ สามเณรที่เข้ามาสู่การเป็นสาวกของพระพุทธศาสนา ได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา และความรู้ทางโลกและทางธรรมในสาขาต่างๆ ที่เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ที่จะต้องกระทำตามหลักพระพุทธศาสนา ตาม พ.ร.บ.สงฆ์ของ สปป. ลาว ตามบทบาทของจังหวัดที่เป็นวัฒนธรรมมรดกโลกซึ่งจากการสังเคราะห์ได้ออกเป็น ๕ ด้านคือ

๑.๕.๑.๑ ด้านพระธรรม คือ คัมภีร์หรือคำสอนของ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า การศึกษาปริยัติ เช่น การเรียนบาลี พระวินัย และคำสอนของพระพุทธเจ้า และการปฏิบัติ เช่น สวดมนต์ การทำสมาธิ การปฏิบัติธรรม เป็นต้น

๑.๕.๑.๒ ด้านสามัญ คือ ประเภทสามัญศึกษา โรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักสูตร ของกระทรวงศึกษาธิการในระดับต่าง ๆ ได้แก่ระดับ ก่อนประถมศึกษา (เตรียมอนุบาล อนุบาล) ระดับ ประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา (มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) การศึกษาทั่วไปในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา

๑.๕.๑.๓ ด้านการพัฒนาสังคม คือ การเพิ่มประสิทธิภาพของสังคมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดี ทั้งในระบบความเป็นอยู่ของคนในสังคม ค่านิยมและการกระจายโอกาสที่ดีของบุคคล การพัฒนาสังคมจึงเป็นการปรับปรุงภาวะความเป็นอยู่ของคนในสังคมให้ดีขึ้น โดยยึดหลักความร่วมมือของรัฐ และประชาชนให้ประชาชนเกิดความริเริ่มวางแผนและลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเองใช้ทรัพยากรใน สังคมให้เกิดประโยชน์แก่สังคมมากที่สุด

๑.๕.๑.๔ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ การทำให้ขยายออกไป การทำให้เป็นที่แพร่หลาย ที่พระเทพสุวรรณโมลี ถ่ายทอดความรู้ โดยเน้นหลักคุณธรรมแก่พระสงฆ์ อุบาสก อุบาสิกา ให้มีความ เข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามากขึ้นสามารถนำไปเป็นหลักดำเนินชีวิต ได้ แผล่ออกไป กว้างออกไป และการทำให้เป็นที่แพร่หลายเป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กว้างขวางออกไป

๑.๕.๑.๕ ด้านการอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรม รูปแบบการดำเนินชีวิต ของ เป็นอยู่ชนบธรรมเนียมประเพณีภาษา ศิลปกรรม วรรณกรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุต่างๆ ใน ชุมชนที่มีรูปแบบเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละชุมชน ซึ่งได้รับการถ่ายทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษอดีตจนถึง ปัจจุบัน

๑.๕.๒ คณะสงฆ์หลวงพระบาง หมายถึง พระภิกษุ สามเณรในพระพุทธศาสนาที่จำวัด อยู่ในพื้นที่ ที่เป็นชาวลาวซึ่งครองสมณเพศอยู่ในเมืองหลวงพระบาง ประเทศลาว

๑.๕.๓ การพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึงเป็นแนวคิดการพัฒนาที่เกิดขึ้นหลังจากความ ล้มเหลวในการพัฒนา ที่ไม่สามารถทำให้คนในประเทศอยู่ดีมีสุขได้ จึงต้องแสวงหาแนวทางที่นำไปสู่ เป้าหมายในการพัฒนาประเทศหรือคนในสังคมร่วมกัน โดยมีเป้าหมายสูงสุด คือ การพัฒนาคนให้มี คุณภาพ คุณธรรมและจริยธรรม และให้มีการดำเนินการพัฒนาควบคู่ไปกับการอนุรักษ์และฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วยให้เป็นการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนทั้งในยุค ปัจจุบันและยุคต่อไป

๑.๕.๔ ปัญหา อุปสรรค และผลลัพธ์ในการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้ แบ่งออก ๕ ด้าน คือ

๑.๕.๔.๑ ความเท่าเทียมทางการศึกษา คือ มาตรา ๒๒ (ใหม่) หมวดที่ ๑ ของ รัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว ได้ระบุไว้ว่ารัฐและทั่วสังคมตั้งหน้าพัฒนา การศึกษาแห่งชาติให้มีคุณภาพสร้างโอกาสและเงื่อนไขให้ ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะประชาชนที่อยู่ห่างไกลจากพระกัณดาน,ชนเผ่า,สตรี ,เด็กและผู้ด้อยโอกาสรัฐส่งเสริมและ สนับสนุนให้เอกชนลงทุนในการพัฒนาการศึกษาแห่งชาติตาม

๑.๕.๔.๒ การแก้ไขความยากจน คือ ลาวได้เผยแพร่ข่าวเกี่ยวกับแผนการพัฒนา ประเทศโดยตั้งใจจะลบล้างความยากจนให้ได้ ๔,๗๓๓ ครอบครัว จาก ๗๐,๙๗๒ ครอบครัว และ แก้ไขปัญหาความยากจนในหมู่บ้าน ๒๒๐ แห่งจากจำนวน ๑,๕๑๑ แห่งโดยสานต่อนโยบายของ ภาครัฐลงสู่ฐานราก ซึ่งตามร่างขบรายงานแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ปี ๒๐๑๘ มุ่งสร้างงานพัฒนา ชนบท ประกอบกิจการต่างๆ อย่างเหมาะสมสอดคล้องสภาพความเป็นจริง เพื่อปรับปรุงและ ยกระดับคุณภาพการศึกษา สาธารณสุข พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน อาทิ ไฟฟ้า ถนน น้ำประปา ชลประทาน โรงเรียน โรงพยาบาล พัฒนาการสอนของครูให้มีคุณภาพ

๑.๕.๔.๓ การจัดการสิ่งแวดล้อม คือ สปป. ลาว ยังประสบปัญหาการขาดแคลน ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรทางการบริหารจัดการ การศึกษา ครูผู้สอน ที่ยังขาดความชำนาญเชี่ยวชาญใน แต่ละสาขาวิชา ขาดงบประมาณที่เพียงพอและ ทั่วถึงที่จะส่งไปดูแลในท้องถิ่นชนบท รวมทั้งความรู้ ด้านเทคโนโลยีที่นับวันจะก้าวหน้าไปเรื่อย ๆ ผู้เชี่ยวชาญในประเทศมีจำนวนน้อยอีกทั้งจำกัดอยู่แต่ ในเมืองหลวง และเมืองใหญ่

๑.๕.๔.๔ การจัดการวิถีวัฒนธรรม คือ หลวงพระบางเป็นเมืองมรดกโลก และมี วัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง ดังนั้นการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์เมืองพระบาง จึงอยู่ ภายใต้อาณัติและวัฒนธรรมของเมืองหลวงพระบาง

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๖.๑ ทำให้ทราบกระบวนการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง และนำไปใช้ในวางนโยบายในการพัฒนา

๑.๖.๒ ทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรค ผลลัพธ์ การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง และเป็นแนวทางการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๑.๖.๓ ทำให้ทราบแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง และเป็นแนวทางการวิจัยต่อไปให้ลึกซึ้งถึงข้อมูลอื่นๆ อีก

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวซึ่งมุ่งศึกษาการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว ของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร และศึกษาปัญหา และแนวทางแก้ไขการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยผู้วิจัยได้นำเสนอหลักการแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว ดังต่อไปนี้

๒.๑ แนวคิดการจัดการศึกษาของสงฆ์ใน สปป. ลาว

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

๒.๓ แนวคิดด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน

๒.๔ ประวัติโรงเรียนมัธยมสงฆ์เมืองหลวงพระบาง

๒.๕ ทฤษฎีการเรียนรู้

๒.๖ แนวคิดมรดกโลกเมืองหลวงพระบาง

๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๑ แนวคิดการจัดการศึกษาของสงฆ์ใน สปป. ลาว

นับตั้งแต่พระพุทธศาสนาได้นำมาสู่เผยแผ่และประดิษฐานอยู่ในประเทศลาวครั้งล่าสุดในศตวรรษที่ ๑๔ ภายใต้การอุปถัมภ์ของสมเด็จพระเจ้าฟ้าจุ้มมหาราชพระพุทธศาสนาได้เข้ามามีอิทธิพลและบทบาทในการดำรงชีวิตของประชาชนลาวคำสอนของพระพุทธเจ้านอกจากสอนคนให้มีความสามัคคีความรักช่วยเหลือเกื้อกูลและมีความเมตตากรุณาต่อกันอันเป็นสายใยแห่งความรักแล้วยังสอนให้คนให้คนในสังคมเป็นคนมีศีลธรรมและพึ่งตนเองเป็นสำคัญด้วยเนื่องจากคำสอนทางพระพุทธศาสนามีคุณประโยชน์ต่อสังคมดังกล่าวพระองค์จึงถือเอาพระพุทธศาสนาหรือคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐานในการวางระเบียบกฎหมายและระบบการปกครองในสมัยเริ่มต้นของอาณาจักรล้านช้างนอกจากการจัดระเบียบการปกครองบ้านเมืองให้เป็นระบบแล้วมั่นคงแล้วพระเจ้า

ฟ้าจุ่มยังได้เผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แก่ประชาชนลาวเผ่าต่างๆ สถานที่ไหนมีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสถานที่แห่งนั้นก็มียัดมีพระสงฆ์ สถานที่ไหนมีพระสงฆ์สถานที่นั้นก็มีการสูตรการเรียน การเขียนและการอ่านจนเป็นคำพูดติดปากของคนในสังคมว่าบทเรียนเขียนอ่านซึ่งหมายความว่ามีการ บวชก็มีการเรียนมีเขียนก็มีการอ่านเป็นสิ่งเคียงคู่กันด้วยเหตุนี้เองว่าจึงเป็นศูนย์หรือจุดเริ่มต้นของ การศึกษาของชาติเป็นสถานที่ฝึกฝนพัฒนาตนให้เป็นคนมีความรู้ความสามารถในศิลปวิทยาการ ต่างๆ เช่นภาษาศาสตร์วรรณคดีนิติศาสตร์เศรษฐศาสตร์รัฐศาสตร์และอื่นๆ ลูกหลานคนลาวนับตั้งแต่ ระดับพระมหากษัตริย์จนถึงระดับประชาชนหรือสามัญทั่วไปนิยมการบวชเป็นพระภิกษุสามเณรเพื่อ ศึกษาเล่าเรียนวิทยาการแขนงต่างๆ การศึกษาส่งได้ดำเนินการเป็นเวลาหลายศตวรรษเด่นที่สุดในปี ช่วงในระยาศตวรรษที่ ๑๕ และ ๑๗ ในระยะนี้มีวรรณกรรมสถาปัตยกรรมประติมากรรมและ จิตรกรรมและศิลปกรรมต่างๆ เกิดขึ้นอย่างเผยแผ่หลายทั้งหมดนี้ล้วนแต่เป็นผลผลิตของการศึกษา สงฆ์ในสมัยก่อนได้วางรากให้แก่สังคมไว้เป็นอย่างดี

ต่อมาในสมัยลาวตกเป็นอาณานิคมของพม่าเมืองขึ้นต่างชาติพวกเขาละพม่าอาณานิคม และพยายามทำลายพื้นฐานมรดกทางวัฒนธรรมแต่ก็ไม่สามารถทำลายและขนเอาไปได้หมดดังนั้นบน โลกทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะด้านวรรณกรรมและสิ่งอื่นๆ ยังคงเหลือไว้ให้ลูกหลานคนเราได้รับรู้ได้เห็น และได้เรียนรู้จนถึงทุกวันนี้ในสมัยพม่าเมืองขึ้นได้นำเอาการศึกษาของเขามาเผยแผ่และวางระบบ การศึกษาในประเทศลาวและเมือง ขึ้นพยายามจำกัดการศึกษาของพระสงฆ์ซึ่งเป็นการศึกษาแบบ ประเพณีคือการศึกษาแบบสืบทอดจากคนรุ่นก่อนสู่คนรุ่นหลังการกระทำเช่นนี้มีจุดประสงค์เพื่อที่จะ ทำให้คนเราหลงลืมประวัติความเป็นมาและวัฒนธรรมพื้นฐานของตนเองที่ละก้าว

ด้วยความรักชาติรักภาษา และวัฒนธรรมของตนที่เคยได้ศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนวัดมังกร จึงเกิดมีประชาชนลาวผู้รักชาติรักภาษาและวัฒนธรรมจำนวนหนึ่งซึ่งนำโดย สมเด็จพระพรราช ได้ตั้ง พระบัณฑิตสาขาจันทบุรีในปี พ.ศ. ๒๔๗๓ สถานที่มีจุดประสงค์หลักเพื่อฟื้นฟูภาษาลาวภาษาบาลีซึ่ง เป็นภาษาที่ขยายศัพท์ภาษาลาวและวรรณคดีลาวดังนั้น จึงมีการก่อตั้งโรงเรียนบาลีหรือโรงเรียนพระ ปริยัติธรรมขึ้นมาใหม่เพื่อต้องการฟื้นฟูการศึกษาของพระสงฆ์โดยเฉพาะก็คือพระพุทธศาสนานั้นเอง นับแต่นั้นมาโรงเรียนพระปริยัติธรรมได้แผ่ขยายไปทั่วประเทศการเล่าเรียนพระปริยัติธรรมที่เป็นไปอยู่ ในเวลานั้นสามารถสร้างบุคลากรให้แก่พระพุทธศาสนาและกลายเป็นกำลังที่สำคัญให้แก่ พระพุทธศาสนาและการพัฒนาสังคม

ในระยะต่อมา พ.ศ. ๒๔๘๖ สมเด็จพระหลักคำแก้ว อุเทนศักดิ์ดา องค์สังฆราชนายก และ สมเด็จพระพรราชมหาอุปราชได้นำเอาแสงสว่างคือการศึกษาส่งมาสู่วงการพระสงฆ์ลาวเป็นครั้งแรกและ ได้สร้างตั้งโรงเรียนสงฆ์ขึ้นในที่นั่นเองโดยตั้งชื่อว่าโรงเรียนพระปริยัติธรรมได้รับการอุปถัมภ์ที่นำ โดยตรงจากพุทธประดิษฐ์สภาจันทบุรีการศึกษาสงฆ์ในระยะนั้นได้อนุญาตให้เรียนได้เพียงแต่วิชาทาง พระพุทธศาสนาเท่านั้นเช่นแผนกธรรมแผนกบาลีในพุทธประวัติหนังสือธรรมะหนังสือไบลาน ภาษา และหนังสือขอมและคณิตศาสตร์ด้วย

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๗ โรงเรียนพระปริยัติธรรมก็ได้มีการปฏิรูปใหม่โดยได้เปลี่ยนแปลงระบบ การศึกษาส่งให้สอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมในสมัยนั้นจึงได้เปลี่ยนแปลงโรงเรียนบาลี

ชั้นสูงโดยได้รับการอุปถัมภ์และขึ้นกับกระทรวงธรรมการซึ่งมีระบบการศึกษา ๔ ปีและรับพระสงฆ์สามเณรที่มีเรียนจบระดับชั้นมัธยมเข้าศึกษาต่อ

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๐ โรงเรียนบาลีชั้นสูงก็ได้มีการปฏิรูปปรับปรุงหลักสูตรใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทงนโยบายการศึกษาในช่วงระยะสมัยนั้นโดยได้รับยกสถานะของโรงเรียนขึ้นอีก เป็นสถาบันการศึกษาพระพุทธศาสนาโดยการอุปถัมภ์และขึ้นกับกรมอุดมศึกษากระทรวงศึกษาธิการ การศึกษาในระยนี้ได้เปิดกว้างมากขึ้นมีการร่วมมือกับต่างประเทศซึ่งมีอาจารย์มาสอนประจำหลายประเภทด้วยกันคืออาจารย์คนฝรั่งเศส ๑ ท่านอาจารย์คนอังกฤษ ๑ ท่านอาจารย์คนอินเดีย ๑ ท่านและอาจารย์จากประเทศไทย ๒ ท่านโดยมีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้นพร้อม ทั้งได้เปิดหลักสูตรสมัยใหม่ขึ้นมาอีกเส้นด้านครุศาสตร์ปรัชญาตะวันตกปรัชญาอินเดียและศาสนาเปรียบเทียบนักศึกษาที่จบจากสถาบันนี้ก็มีวิทยา ฐานะเทียบเท่ากับสถาบันอื่นของรัฐบาล

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ เมื่อประเทศได้รับเอกราชจากการเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศสแล้วจึงได้สถาปนาเป็นสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๘ แล้วสถาบันการศึกษาพระพุทธศาสนาซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปใหม่อีกครั้งซึ่งได้เปลี่ยนชื่อสถาบันการศึกษาพระพุทธศาสนาเป็นโรงเรียนสร้างครูชั้นกลางโดยขึ้นกับกรมก่อสร้างและบำรุงครุกระทรวงศึกษาธิการการศึกษาในระยนี้ได้เรียนทั้งวิชาทางพระพุทธศาสนาและวิชาการสมัยใหม่ควบคู่กันไปในช่วงของบ้านเมืองกำลังได้รับเอกราชใหม่ๆ นั้นประเทศได้เน้นนโยบายเพื่อที่ขยาย^๑ การศึกษาให้ทั่วถึงสร้างสถาบันทางการศึกษาขึ้นมาเป็นจำนวนมากสร้างโรงเรียนพยาบาลและระบบโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ สิ่งสำคัญที่ทางภาคและรัฐบาลในช่วงได้รับเอกราชใหม่นั้นได้สร้างสถาบันผลิตครูอาจารย์เป็นจำนวนมากก็ เพื่อที่จะผลิตครูอาจารย์เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมบุคลากรที่จะเป็นครูอาจารย์สอนในโรงเรียนทั่วประเทศการสร้าง โรงเรียนก็ต้องมีครุมีบุคลากรทางการศึกษาฉะนั้นทางคณะสงฆ์จึงได้สร้างสถาบันทางการศึกษาขึ้นมาเพื่อตอบสนองความจำเป็นและเจตนารมณ์ของรัฐบาลในช่วงเวลานั้น เพื่อต้องการผลิตครูพระเพื่อจะขยายการศึกษาของคณะสงฆ์ไปยังระดับท้องถิ่นเช่นระดับจังหวัดและระดับอำเภอโรงเรียนสร้างครู ชั้นต้นและชั้นกลางก็ได้ดำเนินงานมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๙ จนถึงท้ายปี พ.ศ. ๒๕๓๙ สามารถผลิตครู พระได้ ๑๘ รุ่นรวมจำนวนนักศึกษาที่จบจากโรงเรียน สร้างครูชั้นกลางได้จำนวนทั้งหมด ๑๕๔๘ รูป จำนวนพระสงฆ์ที่จบถูกบรรจุโยกย้ายออกไปเป็นครุตามสถาบันต่างๆ ทั่วประเทศส่วนใหญ่แล้วไปเป็นครุอาจารย์ในระดับมัธยมซึ่งเป็นการวางรากฐานให้แก่การศึกษาของทางพระสงฆ์จนถึงปัจจุบันนี้

การศึกษาสงฆ์ลาวได้มี^๒ การเปลี่ยนแปลงและไปตามยุคตามสมัยและการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ลาวภายใต้องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ ลาวในช่วงนี้ได้รับการช่วยเหลือด้านวิชาการหลักสูตรและการบริหารงานอื่นๆ จากกระทรวงศึกษา การศึกษาของคณะสงฆ์ได้เน้นในด้านการเมือง

^๑ วิทยาลัยสงฆ์องค์คือ, **คู่มือสำหรับผู้บริหารวิทยาลัยสงฆ์**, (นครหลวงเวียงจันทน์: วิทยาลัยสงฆ์องค์ต่อ ๒๕๔๑), หน้า ๙.

^๒ วรฉัตร เจริญผล, “พุทธศาสนาและการเมืองลาวภายใต้ระบอบ คอมมิวนิสต์ ๑๙๗๕-๑๙๙๘”, **สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (สาขาวิชาประวัติศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๘), หน้า ๑๐.

การปกครองโดยเน้นที่การเรียนเรื่องทฤษฎีการเมืองภายใต้อุดมการณ์สังคมนิยม เป็นการทำงานด้านการศึกษาต่อจากช่วงปี พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๐๙ (ค. ศ. ๑๙๖๑-๑๙๖๖) ที่องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว ได้จัดตั้งโรงเรียนสงฆ์ระดับชั้นประถม มัธยม และอุดมศึกษาในเขตปลดปล่อยแขวงเชียงขวาง เพื่อสร้างพระสงฆ์และสามเณรให้เป็นพนักงานสงฆ์ปฏิบัติที่แท้จริงและส่งพระสงฆ์ไปเป็นครูเผยแผ่ศีลธรรมในแขวงต่างๆ เช่น แขวงหัวพัน ข่าเหนือ พงสาลี หลวงพระบาง หลวงน้ำทา อุดมไซ เวียงจันทน์ สะหวันนะเขต เพื่อเข้าถึงประชาชนและสามารถรักษาเขตปลดปล่อยได้ (สุนทราภรณ์ พุดทะสาดสะหนาสำพันลาว, อย่างไม่รู้ก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่า หลังความวุ่นวายทางการเมืองในปี พ.ศ. ๒๕๑๙ (ค. ศ. ๑๙๗๖) จำนวนพระสงฆ์ลดลงจาก ๒๐,๐๐๐ รูป เหลือ ๑,๗๐๐ (๘.๕%) รูป บางส่วนหลบหนีเข้าประเทศไทย และอีกกว่า ๑,๐๐๐ รูป ส่งไปอยู่ค่ายสัมมนาจำนวนพระสงฆ์ในเวียงจันทน์เหลืออยู่ ๑ ใน ๓ ของจำนวนพระสงฆ์ทั้งหมดที่เคยมี ในกลาง ปี พ.ศ. ๒๕๒๐ พระสงฆ์ทางภาคใต้ของประเทศลาว เหลืออยู่ ๑ ใน ๒๐ จากที่เคยมีก่อนหน้านี้ในด้านการจัดการศึกษาสงฆ์ก็มี ผลกระทบด้วยเช่นกันในด้านตัวเลขของจำนวนผู้เรียนในระยะนี้ตัวเลขผู้เข้าเรียนมีจำนวนน้อย เนื่องจาก สปป. ลาวอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านของการสร้างประเทศด้วยระบอบการเมืองใหม่ทุกอย่างจึงอยู่ในภาวะเริ่มต้นแต่ก็มีข้อมูลในด้านต่างประเทศว่าได้มีพระสงฆ์ลาวไปศึกษาต่อในต่างประเทศจำนวนมากโดยเฉพาะในประเทศไทย รัฐบาลไทยได้อุปถัมภ์พระภิกษุสามเณรจาก สปป. ลาว เพื่อเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทุกปีและหลายรูปเนื่องจากการเมืองมีผลกระทบต่อคณะสงฆ์ที่ไม่มีความมั่นใจในรูปแบบการปกครอง จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้พระสงฆ์ สามเณรบางส่วนต้องแสวงหาทางออกด้วยการเดินทางไปศึกษาต่อต่างประเทศ ข้อมูลของฝ่ายสงฆ์ที่สนับสนุนรัฐบาล สปป. ลาว มีตัวเลขยืนยัน การทำงานของรัฐบาลที่สนับสนุนการศึกษาของสงฆ์ โดยส่วนรวม ดังนี้

ปี ๒๕๒๐ รัฐบาลสนับสนุนงบประมาณการฟื้นฟูวัดจำนวน ๘,๐๐๐,๐๐๐ กีบ (ประมาณ ๓๒,๒๓๐ บาท) ปี ๒๕๒๐-๒๕๒๑ รัฐบาลสนับสนุนการซ่อมแซมวัดจำนวนเงิน ๒๐๐,๐๐๐ เหรียญสหรัฐ (ประมาณ ๖,๐๐๐,๐๐๐ บาท) และมีจำนวนพระสงฆ์สามเณรที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนสงฆ์จำนวน ๓๐๕ รูป โดยมีครูพระสงฆ์จำนวน ๑๒ รูป ครูฆราวาสจำนวน ๓๕ คน ถึงอย่างนั้นผลกระทบจากการเมืองทำให้มีผลต่อการจัดการศึกษาสงฆ์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นั่นคือการยกเลิกหลักสูตรการศึกษาสงฆ์แบบเดิมกล่าวคือมีการยกเลิกการศึกษาแบบเดิมที่พระสงฆ์สามเณรเรียน ภาษาบาลี สันสกฤต ธรรมะ คณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์โหราศาสตร์อักษรลาว อักษรธรรม และ อักษรไทย อักษรขอมก็ให้ยกเลิกโดยให้เรียนทฤษฎีการเมืองสังคมนิยมแทน เช่น ลัทธิมากซ์เลนิน โฮจิมินห์ เป็นต้น

ผลกระทบทางอ้อมต่อการจัดการศึกษาสงฆ์ก็คือการที่รัฐได้จัดตั้งสถาบันการศึกษาให้แก่เยาวชนของชาติแต่มีผลข้างเคียงต่อคณะสงฆ์ดังที่พระมหาจันลาตันบัวลิกกล่าวว่ายิ่งกว่านั้นก็ยังตั้งโรงเรียนขึ้นสองโรงเรียน เรียกว่าโรงเรียนดงโดกและโรงเรียนเกษตรศาสตร์สำหรับเณรน้อยที่ไม่มีความรู้อะไรก็เข้ามาเข้าเรียนในโรงเรียนทั้งสองแห่งนี้นี้ก็ทำให้เณรสึกหมดตัวอีกเหมือนกัน การศึกษาคณะสงฆ์ในช่วงเปลี่ยนผ่านรัฐบาลใหม่มีการปรับบทบาทในเรื่องของการศึกษาให้เข้านโยบายของอุดมการณ์สังคมนิยม คือการลดการเรียน การสอนด้านศาสนาและภาษาบาลีหรือตัวธรรมลงแต่กลับไปเน้นในเรื่องการเรียนการสอนวิชาการความรู้สมัยใหม่วิชาวิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับนโยบายของพรรคในการพัฒนาประเทศให้ก้าวเข้าสู่ความเป็นสังคมนิยม พระสงฆ์สามเณรสามารถ

จะเข้าเรียนในโรงเรียนของรัฐทุกแห่งร่วมกับนักเรียนทั่วไปได้ในระดับต้นและปลาย รัฐมอบหมายให้พระสงฆ์เป็นหน่วยงานหนึ่งในการ จัดการศึกษาของชาติโดยได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ

พัฒนาการของการศึกษาสงฆ์ลาวเริ่มจากปี^๓ ค.ศ.๑๙๒๕ สมเด็จพระหลัคำแก้ว อุเทนศักดิ์วงศ์สังฆนายก และเจ้าเพชรราช มหาอุปราช ได้ตั้งโรงเรียนพระสงฆ์ขึ้นมีชื่อเรียกว่าโรงเรียนพระปริยัติธรรมได้รับการอุปถัมภ์จากพุทธบัณฑิตสภาจันทบุรี การศึกษาสงฆ์ในช่วงนี้ได้รับอนุญาตให้เรียนแต่วิชาทางพุทธศาสนา เช่น ธรรมวินัย บาลีพุทธประวัติหนังสือธรรม เป็นต้น ต่อมาปี ค.ศ.๑๙๕๐ ได้ปรับเปลี่ยนโรงเรียน พระปริยัติธรรมมาเป็นโรงเรียนบาลีชั้นสูงและปี ค.ศ. ๑๙๖๗ โรงเรียนบาลีชั้นสูงถูกเปลี่ยนเป็นสถาบันการศึกษาพุทธศาสนาภายหลังปี ค.ศ.๑๙๗๕ สถาบันการศึกษาพระพุทธศาสนาได้เปลี่ยนเป็นโรงเรียนสร้างครูสงฆ์ชั้นกลางโดยได้รับการอุปถัมภ์จากกระทรวงศึกษาธิการ (กรมก่อสร้างบำรุงครู) การศึกษาสงฆ์ในช่วงนี้เรียนทั้งวิชาทางพุทธศาสนาและวิชาทางโลกควบคู่กันไป ต่อมาในท้ายปี ค.ศ. ๑๙๙๖ กรรมการการศึกษาสงฆ์ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการปรับปรุงการศึกษาสงฆ์ขึ้นใหม่ (พระอาจารย์เวต มะเสโน, ๒๐๐๘: ๘) เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจสังคม โดยปรับเปลี่ยนโรงเรียนสร้างครูสงฆ์ชั้นกลางเป็น วิทยาลัยสงฆ์เรียกว่า วิทยาลัยสงฆ์องค์ต่อ มีหลักสูตรการเรียนการสอน ๔ ปี โดยคัดเลือกนักเรียนที่จบจากชั้นมัธยมศึกษาสงฆ์ปีที่ ๖ การจบหลักสูตร ๔ ปีนี้มีวิทยฐานะเทียบเท่าปริญญาตรีมีหลักสูตรวิชาพุทธศาสนาเป็นวิชาบังคับ และวิชาเลือกอีก ๒ สาขา คือ ศาสนาและอักษรศาสตร์ การเรียนการสอนเป็นระบบหน่วยกิตนอกจากนี้ยังมีวิชาพื้นฐานเพื่อใช้ในการพัฒนาชาติเช่น วิชาเศรษฐศาสตร์ กฎหมายทั่วไป ภาษาต่างประเทศการข่าว และหนังสือพิมพ์ ปี ค.ศ. ๒๐๐๘ วิทยาลัยสงฆ์องค์ต่อได้ออกวารสาร “เสียงวิทยาลัยสงฆ์” เป็นราย ๓ เดือน เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาและประกาศกิจกรรมของวิทยาลัยสงฆ์ให้เป็นที่ รับรู้ต่อสังคมในวงกว้างมากขึ้น ต่อมาปี ค.ศ. ๒๐๐๖ ได้สร้างตั้งวิทยาลัยสงฆ์ขึ้นอีกแห่งหนึ่งที่วัดหลวงปากเซ แขวง จำปาสัก เปิดการเรียนการสอน ๓ สาขา คือ พุทธศาสตร์สังคมศาสตร์และธรรมชาตินอกจากนั้นวิทยาลัยสงฆ์จำปาสักได้เปิดการเรียนการสอนภาคพิเศษ เรียกว่า สายสังฆาธิการ เรียนเฉพาะวันเสาร์วันอาทิตย์โดยมีครูอาจารย์พระสงฆ์สามเณร เจ้าอาวาสวัด เป็นต้น เข้ามาศึกษา (เอกสารการประชุมผู้บริหารการศึกษาสงฆ์ ทั่วประเทศ ครั้งที่๖วันที่๑๗-๒๐ พฤษภาคม ๒๐๑๐ แขวงสะหวันนะเขต, ๒๐๑๐: ๖) บทบาทหน้าที่ของวิทยาลัยสงฆ์นี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

๑. เพื่อเสริมสร้างพระสงฆ์ สามเณร ให้มีความรู้ความสามารถในด้าน พระพุทธศาสนา อักษรศาสตร์วรรณคดีศาสนาและวิทยาการพื้นฐานอันจำเป็นในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม ตามแนวทางของพรรค และรัฐบาล

๒. เพื่อเสริมสร้างพระสงฆ์สามเณร ให้รู้จักแยกแยะ และวิจัยหลักธรรม คำสั่งสอนทางพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติอย่างแท้จริง

^๓ พระอาจารย์เวต มะเสโน, “ประวัติความเป็นมาของการศึกษาแห่งชาติ และการศึกษาสงฆ์ลาว”, วารสารจดหมายข่าวชาวพุทธ, ๐๑ (๐๒) (๒๐๐๘): ๙.

^๔ พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ, พระพุทธศาสนาในลาว, (เชียงใหม่: บรรณการพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๒.

๓. เพื่อเสริมสร้างและฝึกอบรมพระสงฆ์สามเณรให้มีความตื่นตัวประกอบส่วนช่วยเหลือสังคม และประเทศชาติด้วยการเผยแผ่ศีลธรรมอย่างกว้างขวาง ปลุกกระตุ้น และชวนชวนประชาชนให้มีความขยัน ประกอบสัมมาอาชีพ ประหยัด หลีกเว้นจากอบายมุขสิ่งเสพติดทุกชนิด และดำรงชีวิตด้วยความบริสุทธิ์สดใส

ในขณะเดียวกันโครงสร้างการจัดตั้ง ระบบบริหารของวิทยาลัยสงฆ์องค์กร และวิทยาลัยสงฆ์จำปาสักมีสายการจัดตั้งขึ้นต่อคณะศึกษาสงฆ์ศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวส่วนทางการคุ้มครองบริหารและการดำเนินการเรียนการสอนตลอดถึงเทคนิควิชาการงบประมาณการเงิน ยานพาหนะและอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับวิทยาลัยสงฆ์ได้รับการอุปถัมภ์ช่วยเหลือจากกระทรวงศึกษาธิการ

สำหรับการจัดระบบการศึกษาในทางพระพุทธศาสนาได้มีการจัดระบบแต่ชั้นประถมศึกษาสงฆ์จนถึงชั้นวิทยาลัยสงฆ์โดยมี ๒ หลักสูตรเคียงคู่กันไปคือ หลักสูตรสายสามัญและสายพระปริยัติธรรม ซึ่งสายสามัญได้จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการเรียนตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ส่วนสายพระปริยัติธรรมได้จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการเรียนตามที่คณะศึกษาสงฆ์ศูนย์กลางกำหนดขณะเดียวกันคณะศึกษาสงฆ์ศูนย์กลางยังได้กำหนดให้วัดที่มีความพร้อม ทั้งทั้งทุนทรัพย์และครูอาจารย์จัดการเรียนการสอนโดยแยกการเรียนการสอนจาก สายสามัญซึ่งมีหลักสูตรการเรียน ๓ ชั้น คือ นักเรียนชั้นปีที่ ๑ ชั้นปีที่ ๒ และชั้นปีที่ ๓ ในขั้นแรกของระบบการศึกษาสงฆ์ได้กำหนดให้พระสงฆ์เรียนสวด เทคนัหนังสือลาวและหนังสือธรรมให้ได้ก่อนหลังจากนั้นจึงอนุญาตให้เข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาสงฆ์ตอนต้นได้

ในปี ค.ศ. ๒๐๐๙-๒๐๑๐ ทั่วประเทศมีโรงเรียนสงฆ์ทั้งหมด ๕๘ แห่ง ในนั้น มีโรงเรียนประถมศึกษาสงฆ์ ๑๑ แห่ง โรงเรียนมัธยมศึกษาสงฆ์ตอนต้น ๓๔ แห่ง โรงเรียนมัธยมศึกษาสงฆ์ตอนปลาย ๑๑ แห่งและวิทยาลัยสงฆ์ ๒ แห่ง มีครูอาจารย์ สอนทั้งหมด ๖๕๗ รูป/คน มีครูพระสงฆ์ ๒๕๓ รูป และครูฆราวาส ๔๐๔ คน และมีนักเรียนนักศึกษาสงฆ์ทั้งหมด ๖,๘๗๔ รูป (เอกสารการประชุมผู้บริหารการศึกษาสงฆ์ ทั่วประเทศ ครั้งที่ ๖ วันที่ ๑๗-๒๐ พฤษภาคม ๒๐๑๐ แขวงสะหวันนะเขต, ๒๐๑๐: ๖)

ขณะนี้สังคมลาวกำลังสนใจเรื่องโครงสร้างการบริหารองค์กรต่าง ๆ และสังคมการศึกษา มีการเปลี่ยนแปลง มีการใช้เทคโนโลยีมากขึ้นกำหนดให้ครูอาจารย์เป็นผู้บริหารมีอาชีพในการกำหนดวิธีการและเครื่องมือในการวัดจริยธรรม คุณธรรม และวัดคุณภาพทั้งภายในและภายนอกในการประกันคุณภาพทางการศึกษา ส่วนในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ให้ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ต่าง ๆ ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนเมื่อการศึกษาทางโลกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอและมีความตระหนักที่จะนำศีลธรรมเข้าไปแก้ปัญหาของสังคม เช่น รัฐบาลได้สนับสนุนให้พระเป็นครูสอนศีลธรรมในโรงเรียนทั่วประเทศเป็นต้น ดังนั้น กระบวนการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์โดยเฉพาะพระปริยัติธรรมทั้งแผนกบาลีและแผนกธรรม จึงควรที่จะมีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงให้เข้าเป็นระบบเพื่อจะได้รองรับเด็กที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ สามารถเข้ามาศึกษาในคณะสงฆ์และสามารถเทียบโอนกันได้ก็จะทำให้เด็กที่มีศรัทธาในพระพุทธศาสนาอยู่แล้วได้ศึกษาทั้งฝ่ายธรรมและฝ่ายโลกควบคู่กันไปและเป็นการสร้างศาสนทายาทและเปิดโอกาสให้เป็นทางเลือกใหม่ในการศึกษาของชาติเพราะ

เหตุว่าการเรียนในโรงเรียนทั่วไปนั้นจะมีปัญหาเรื่องยาเสพติด เรื่องคุณธรรมจริยธรรม ถ้าเข้ามาบวชเรียนในวัดพระจัดการดูแลให้ คือ จัดศาสนาศึกษาซึ่งเป็นการจัดการศึกษาสำหรับพระภิกษุสามเณรที่เข้ามาบวชเรียนเพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งของผู้ต้องการให้ลูกของตนเองมีคุณธรรมและจริยธรรมเข้ามาบวชเรียนเพื่อที่จะเป็นพลเมืองดีของชาติและรัฐจะต้องให้การสนับสนุนด้านงบประมาณเหมือนโรงเรียนทั่วไปสิ่งสำคัญ ผู้บริหารคณะสงฆ์จะต้องเร่งพัฒนาหลักสูตรการศึกษาของคณะสงฆ์โดยเฉพาะหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลีให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นที่สามารถรักษาสาระหลักสูตรเดิมไว้และสามารถเทียบโอนผลการเรียนกับการจัดการศึกษาสามัญทั่วไปของรัฐ

สรุปว่า แนวคิดการจัดการศึกษาของสงฆ์ใน สปป. ลาว เป็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาใน สปป. ลาว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้พระสงฆ์ สามเณร มีความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา รู้จักแยกแยะ มีการศึกษาหลักธรรมอย่างลึกซึ้ง เข้าแก่นแท้ของหลักธรรมคำสอน และฝึกอบรมให้มีความตระหนักรู้ในการช่วยเหลือชุมชน สังคม และประเทศชาติ ด้วยการเผยแผ่พระธรรมวินัยตามหลักธรรม มีคุณธรรม จริยธรรม ละเว้นจากอบายมุขและสิ่งเสพติดทุกชนิด โดยดำรงตนตามวินัยสงฆ์อย่างเคร่งครัด

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

๒.๒.๑ ความหมายของการจัดการเรียนการสอน

การเรียนการสอนเป็นวิธีการเชิงระบบ สามารถพิสูจน์และทดสอบได้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ หรือวิธีการเชิงระบบในขณะที่กระบวนการจัดการมีความหมายในเชิงการบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตามขั้นตอนการดำเนินการข้างต้น ดังนั้นกระบวนการจัดการเรียนการสอนจึงหมายถึง วิธีการหรือกลวิธีในการใช้ความพยายามของครูที่จะดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามขั้นตอนที่วางแผนไว้ให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลโดยในกระบวนการจัดการเรียน การสอนนั้นต้องบูรณาการส่วนต่างๆ อย่างเหมาะสมและกลมกลืนกับหลักการทฤษฎีความก้าวหน้าทางวิชาการ ผู้เรียน ผู้สอน สื่อ รูปแบบวิธีการศิลปการสอนการวัดและการประเมินผลตลอดจนปัจจัยสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่มีอยู่ในช่วงเวลาขณะที่สอนได้อย่างดีกระทรวงศึกษาธิการ ระบุว่า ครู ผู้สอน และผู้จัดการศึกษาจะต้องสนับสนุน ผู้เรียนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้แนะผู้ถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้ช่วยเหลือส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ และให้ข้อมูลที่ถูกต้อง แก่ผู้เรียนเพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตน การจัดการเรียนรู้อตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากจะมุ่งปลูกฝังด้านปัญญาพัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์คิดอย่างมีวิจารณญาณแล้วยังมุ่งพัฒนาความสามารถทาง อารมณ์ โดยการปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเอง เห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถแก้ปัญหาข้อขัดแย้งทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะเรื่องความขัดแย้งทางความคิดและการกระทำของตัวบุคคล องค์กรและสังคมเน้นการเรียนรู้เพื่อให้เข้าใจสถานการณ์ หาทางแก้ไข โดยเฉพาะศาสนาและวัฒนธรรมเป็นกรณีพิเศษโดยการเรียนรู้ในสาระต่างๆ นั้นผู้สอนต้องจัดการเรียนรู้ ดังนี้

๑. มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย

๒. ต้องคำนึงถึงพัฒนาการด้านร่างกาย และสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง

๓. ควรใช้รูปแบบ หรือ วิธีการที่หลากหลาย

๔. เน้นการเรียนการสอนตามสภาพจริง

๕. การเรียนรู้ด้วยตนเอง

๖. การเรียนรู้ร่วมกัน

๗. การเรียนรู้จากธรรมชาติ

๘. การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

๙. การเรียนรู้แบบบูรณาการ

๑๐. การเรียนรู้คู่คุณธรรม

๑๑. ใช้กระบวนการจัดการ

๑๒. ใช้กระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

๑๓. ใช้กระบวนการคิดและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปสอดแทรกในการเรียน การสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

๑๔. ใช้การบูรณาการเนื้อหาและกระบวนการต่างๆ ข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เรียนรู้ในลักษณะองค์รวม

๑๕. ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ^๕

๒.๒.๒ ความสำคัญของการจัดการเรียนการสอน

การสอนเป็นหน้าที่ของครู ถึงแม้ว่าสังคมจะมีการเปลี่ยนแปลงและมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างมากเพียงใดก็ตามแต่ความสำคัญและความจำเป็นของ ครูก็ยังคงมีอยู่ เนื่องจากครูคือผู้ก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาการโดยรอบด้านขึ้นในตัวของ นักเรียน ดังนั้นภารกิจหลักของครูก็คือการสอน หรือการให้การศึกษาโดยมีจุดมุ่งหมายสูงสุดในการที่จะให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ครูจึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพ การศึกษา ดังนั้น การจัดการเรียนการสอน ครูจะต้องคำนึงถึงความสนใจความต้องการและแรงจูงใจที่จะทำให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพ รู้จักคิด วิเคราะห์มีส่วนร่วมและรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองซึ่งจะเห็นว่าการปฏิรูปการศึกษามุ่งเน้นคุณภาพ การศึกษาเป็นสำคัญ

ดังนั้นครูซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักจะต้องมีความรู้ความสามารถและเข้าใจในระบบการเรียน การสอนเป็นอย่างดี

^๕ กระทรวงศึกษาธิการ, การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๒), หน้า ๒๑.

กระบวนการจัดการเรียนการสอน กระบวนการจัดการเรียนการสอน สามารถแบ่งได้เป็น ๒ ส่วน คือ

๑. ก่อนใช้กระบวนการเรียนการสอนผู้จัดกระบวนการเรียนการสอนต้องทำศึกษาหลักสูตร คู่มือครู แนวทางการจัดการเรียนการสอน การกำหนดวัตถุประสงค์การสอน มาตรฐานการเรียนรู้สาระวิชา ความพร้อมของผู้เรียนยึดถือเป็นปัจจัยต่างๆ ที่แวดล้อมตลอดหลักสูตร งานวิจัย และความเจริญก้าวหน้า ทางวิชาการด้านเนื้อหาสาระและวิธีการจัดการเรียนการสอนแล้วนำมาจัดวางแผนการสอนโดยออกแบบกระบวนการสอนและจัดทำแผนการสอน ตรวจสอบและปรับปรุงก่อนใช้จริงจากผู้เชี่ยวชาญและจากการทดลองใช้ปรับปรุงจนมีประสิทธิภาพแล้วจึงไปใช้สอน

๒. ระหว่างการใช้กระบวนการเรียนการสอน การจัดกระบวนการเรียนการสอนสามารถจัดได้ ๒ นัย คือ

๒.๑ การจัดกระบวนการเรียนการสอนโดยทั่วไป แบ่งออก ๖ ขั้นตอน ดังนี้

๒.๑.๑ ขั้นเตรียมความพร้อมของผู้เรียนผู้สอน คือ วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือการวัด ประเมินผลและปัจจัยที่เกี่ยวข้องก่อนสอน

๒.๑.๒ ขั้นนำเข้าสู่วิธีเรียน ขั้นนี้เป็นขั้นดึงความสนใจของผู้เรียนทั้งหมดให้มาสนใจกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูจะดำเนินการขึ้นระหว่างสอน ขั้นนี้อาจใช้ได้หลายวิธีตามความถนัด ความสามารถความสนใจความสะดวกและสอดคล้องกับกิจกรรมและบทเรียนที่จะจัดขึ้น เช่น แสดงกิจกรรม แนะนำจุดประสงค์การเรียนรู้ ดูอุปกรณ์สอบทบทวน ประสพการณ์ เดิม เริ่มต้นโน้มน้าว กล่าวคำถาม ทำท่าทาง ปูทางด้านข่าว เล่านิทาน นำสถานการณ์มากล่าว อ้างสร้างบรรยากาศการสอนให้ผู้เรียนที่สนใจนำในการเข้าสู่กระบวนการจัดการเรียนการสอน สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความสนุกสนาน และเพลิดเพลินกับบทเรียน โดยมีปฏิสัมพันธ์กันทางบวกระหว่างครูกับผู้เรียนและระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง

๒.๑.๓ ขั้นสอนตามรูปแบบการสอน กระบวนการเรียนรู้วิธีสอน เทคนิคการสอน และศิลปะการสอนต่างๆ ที่ถูกเลือกมาใช้ในการสอนที่ถูกออกแบบไว้โดยขั้นนี้ถือเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีที่สุดแก่ผู้เรียนด้วยการบูรณาการเนื้อหาสาระ กิจกรรม สื่อการเรียน การสอน ตลอดจนเทคนิควิธีที่สอดคล้องกับธรรมชาติ วิสัยประสบการณ์ของผู้เรียนอย่าง เหมาะสม สามารถบรรลุคุณลักษณะ คุณภาพหรือพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นตามผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์โดยมีสื่อวัตกรรมการและเครื่องมือการวัดผลเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการอย่างเหมาะสมกับขั้นตอนที่กำหนด^๖

๒.๑.๔ ขั้นสรุปบทเรียนขั้นนี้เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงสรุปว่าสาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนจริงๆ มีอะไรบ้างโดยอาจสรุปเฉพาะประเด็นหรือหัวข้อสำคัญๆ ดังที่กำหนดไว้ตามวัตถุประสงค์เป็นการย้ำสิ่งที่หลงเหลือจากการสอนของครูและการเรียนของผู้เรียนเมื่อกระบวนการ

^๖ ชาญชัย ยมดิษฐ์, **เทคนิคและวิธีการสอนร่วมสมัย**, (กรุงเทพมหานคร: อุดมการณ์พิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๖๖-๗๐, ๘๘-๙๔, ๑๐๖-๑๐๗.

เรียนการสอนสิ้นสุดลงไปอาจสรุปด้วยการใช้การอภิปราย การจดบันทึก การย่อ การแต่งบทหรือการร้อง การจัดทำโครงการ การประมวลเหตุการณ์ การวาดภาพ การจัดทำผังความคิด เครือข่าย ฯลฯ

๒.๑.๕ ขั้นวัดผลและประเมินผล ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนตรวจสอบตนเองว่าได้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ตามเป้าหมายหรือไม่เพียงใดในสภาพที่เป็นจริงหลังกระบวนการเรียนการสอน สิ้นสุดลง การวัดผลการเรียนรู้มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาตนเองของผู้เรียนให้บรรลุศักยภาพสูงสุดของการพัฒนา ดังนั้น วิธีประเมินต้องใช้เครื่องมือหรือวิธีการที่หลากหลายและเที่ยงตรงการประเมินผลที่ดีต้องประเมินทั้งก่อนสอนระหว่างสอน และหลังกระบวนการจัดการเรียนการสอนสิ้นสุดลง เพื่อครูผู้สอนสามารถนำผลการเรียนของผู้เรียนไปตัดสินผลการเรียน

๒.๑.๖ ขั้นส่งเสริมความแม่นยำและเปิดโอกาสให้ใช้จริงในชีวิตประจำวัน

๓. กระบวนการจัดการเรียนการสอนตามกระบวนการเรียนรู้เฉพาะการจัดการเรียนการสอนแบบนี้มีขั้นตอนเหมือนกับการจัดการเรียนการสอนทั่วไปตามข้อที่ ๑ แต่ต้องจัดการสอนในข้อ ๓) ตามกระบวนการเรียนรู้ที่นำมาใช้ให้ครบถ้วนหรือแม้ไม่ครบถ้วนแต่ก็สามารถปรับปรุงให้เหมาะสมกับบทเรียน วัย ประสบการณ์และประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนได้โดยกระบวนการดังกล่าวที่นำมาใช้สอนเช่น กระบวนการทักษะ ๔ ขั้น กระบวนการสร้างความคิดรวบยอดกระบวนการสร้างค่านิยม กระบวนการคิดวิจารณ์ญาณ กระบวนการสร้างเจตคติกระบวนการสร้างทักษะ กระบวนการวิทยาศาสตร์ กระบวนการจำและกระบวนการกลุ่ม เป็นต้น

ประเภท ๖ วรรสี่ ให้ทัศนะว่าแนวคิดการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอน ความรู้ที่จำเป็น ๔ ประเภทใหญ่ๆ เรียกว่า ปัญญา ๔ หรือจตุรปัญญา ความรู้ธรรมชาติที่เป็นวัตถุ ความรู้ทางสังคม ความรู้ทางศาสนาและความรู้เรื่องการจัดการซึ่งปัญญาที่เกิดจากความรู้ใดความรู้หนึ่งไม่เป็นการเพียงพอที่จะทำให้เกิดดุลยภาพในสังคมเราจำเป็นต้องมีปัญหาอย่างบูรณาการ การศึกษาและการวิจัยจำเป็นต้องคำนึงถึงปัญญาทุกด้าน มิใช่ให้เรียนรู้เป็นส่วนๆ เพราะความรู้แบบ แยกส่วนจะนำไปสู่การกระทำแบบแยกส่วนทำให้เกิดการเสียดุลยภาพและเกิดวิกฤติการณ์ขึ้น การศึกษาเรียนรู้จำเป็นต้องให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แบบเชื่อมโยง เนื่องจากในโลกแห่งความเป็นจริงนั้น เป็นโลกแห่งการเชื่อมโยงเป็นองค์รวมการจัดการเรียนรู้ควรจะไปให้ถึง ๓ ระดับ คือ

๑. ระดับที่เกิดความรู้ หมายถึง การรู้ความจริง การที่บุคคลจะทำอะไรให้สำเร็จได้ บุคคลนั้นต้องรู้และใช้ความจริง ความรู้ต้องเป็นความจริง เพราะการใช้ความจริงทำให้ทำได้ถูกต้อง การให้ผู้เรียนสัมผัสความจริงเท่ากับเป็นการทำให้ผู้เรียนมีความรู้ระดับเบื้องต้น

๒. ระดับที่เกิดปัญญา เป็นระดับที่ผู้เรียนสามารถบูรณาการหรือเชื่อมโยงความรู้ ใน ๔ ด้านดังกล่าวขึ้นต้นและนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิต

๓. ระดับที่เกิดสติปัญญา คือ เกิดความเข้าใจความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ และเข้าใจ ตัวเองว่าสัมพันธ์กับสรรพสิ่งอย่างไร

รวมทั้งกล่าวอีกว่า^๗ จริยธรรมจะเกิดแก่บุคคลต่อเมื่อบุคคลนั้นได้บรรลุการเรียนรู้ทั้ง ๓ ระดับดังกล่าวจึงควรมีการปฏิรูปการเรียนรู้ให้มาเน้นการสัมผัสความจริง การคิดและการจัดการให้มากขึ้นทุกระดับและแสดงทัศนะเกี่ยวกับการเรียนการสอนของไทยในสถาบันการศึกษาทุกระดับตั้งแต่อนุบาลถึงมหาวิทยาลัยว่าเป็นการศึกษาที่สร้างความอ่อนแอ ทางสติปัญญาและทำลายศักยภาพในการเรียนรู้ เนื่องจากการเน้นการถ่ายทอดเนื้อหาในห้องเรียน และท่องจำจากตำราเป็นใหญ่ผู้เรียนขาดประสบการณ์และการศึกษาจากความเป็นจริงรอบตัว ขาดการคิดวิจารณ์ญาณขาดการนำประสบการณ์และข้อมูลมาสังเคราะห์ให้เป็นปัญญาที่สูงขึ้น การเรียนวิธีนี้จริยธรรมจึงไม่เกิดเพราะจริยธรรมเกิดจากความเข้าใจโลกและเข้าใจตัวเองอย่างลึกซึ้ง และเสนอว่าการศึกษที่ดีควรสร้างคนให้ฉลาด เป็นคนดีและมีความสุข กระบวนการเรียนรู้ ควรเน้นที่การช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการเรียนและสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเสนอ วิธีการเรียนรู้ที่ปรับมาจากแนวคิดทางพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับปัญญา ๓ ได้แก่ สุตมยปัญญา จินตามยปัญญาและภาวนามยปัญญา

๑. การศึกษาจากการสัมผัสความจริง ได้แก่ ความจริงทางธรรมชาติ ความจริงทางสังคม วัฒนธรรม ความจริงโดยการทำงานและกิจกรรม ความจริงที่เป็นสุนทรีย์และความจริงทางข้อมูลข่าวสาร

๒. การศึกษาจากความคิด การคิดเป็นกระบวนการที่สัมพันธ์และต่อเนื่องจากการศึกษาโดยสัมผัสความจริง

๓. การศึกษาจากการเจริญสติ การเจริญสติเป็นวิธีการทางปัญญาที่จะช่วยให้การสัมผัสความจริงและการคิดมีความตรงและความชัดเจนมากขึ้น ทำให้เอาปัญญามาใช้ได้ทันช่วยป้องกัน ความผิดพลาดและสกัดกั้นความไม่ตั้งงามไม่ให้เข้ามาสู่ตัวทั้งยังเป็นเครื่องรักษาสุขภาพได้อย่างดีอีกด้วย

ลัดดา ศิริพันธุ์ กล่าวถึงความหมายและแนวในการจัดการเรียนการสอนไว้ดังนี้แนวในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน สำหรับครูมี ๔ ประการ ได้แก่^๘

๑. พร้อมให้ความช่วยเหลือและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ (wittiness) คือ ความสามารถที่ครูเดินรอบๆ ห้องเรียนตลอดเวลาเข้ามามีส่วนร่วมในสถานการณ์ได้ทันทีที่ต้องหลีกเลี่ยงการขัดจังหวะการเรียนการสอน

๒. การทำงานหลายๆ งานได้พร้อมๆ กันในเวลาเดียวกัน (overlapping) คือ ความสามารถที่ครูจะทำกิจกรรมมากกว่าหนึ่งกิจกรรมในเวลาเดียวกัน เช่น การจัดเรียนเป็น กลุ่มหรือเฉพาะบุคคล

^๗ ประเวศ วะสี, อังโน ทิศนา แคมมณี, **ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๓, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๑๗๖-๑๗๘.

^๘ ลัดดา ศิริพันธุ์, “การศึกษาสภาพการจัดการเตรียมการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้และ เทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ ๔ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุราษฎร์ธานี, ๒๕๔๕), หน้า ๑๖-๑๘.

๓. ความสิ้นไหลระหว่างการจัดการเรียนการสอน (momentum during lessons) คือ ความสามารถที่ครูจะจัดบทเรียนที่ทำให้นักเรียนชนะอุปสรรคและปัญหาและให้นักเรียนเห็นถึงการเตรียมความพร้อมของครูผู้สอน

๔. ให้งานหลากหลายและท้าทาย (challenge and variety in assignments) คือ ความสามารถที่ครูจะจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายท้าทายความสามารถของนักเรียนระบบการเรียนการสอน คือ การจัดองค์ประกอบของการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์กันเพื่อสะดวกต่อการนำไปสู่จุดหมายปลายทางของการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ การสอน หมายถึง การจัดสถานการณ์ (situation) สภาพการณ์ (activities) เพื่อช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดประสบการณ์ (experience) ซึ่งเป็นผลทำให้เกิดการเรียนรู้ (learning) ได้ง่ายขึ้น นอกจากนั้นการสอนยังส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความงอกงามในด้านกายอารมณ์ สังคมและสติปัญญา รวมทั้งความสามารถด้านอื่นๆ ที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตไปในทางที่ดีขึ้นจนสามารถดำรงชีพได้อย่างราบรื่นเป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคมซึ่งถือว่าเป็นจุดสูงสุดของการศึกษานั้นเอง การสอนมีความหมาย ๒ นัย คือ

๑. ความหมายอย่างแคบ การสอน หมายถึง การกระทำอันเป็นการอบรมสั่งสอน นักเรียนตามสถานศึกษาโดยทั่วไป

๒. ความหมายอย่างกว้าง การสอน หมายถึง การจัดสภาพการณ์ การจัด สถานการณ์หรือจัดกิจกรรมอันเป็นการวางแผนการที่จะทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนดำเนินไปด้วยความสะดวกรวมทั้งการเรียนที่จัดเป็นแบบฉบับต่างๆ หรือจัดกิจกรรมอื่นๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างไม่มีพิธีรีตอง

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่ครูผู้สอน ต้องใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมกับวิธีการเรียนของผู้เรียนจะทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและคงทนยั่งยืน ถ้าผู้เรียนได้รับการสอนที่สอดคล้องกับวิธีการเรียนที่ ผู้เรียนชอบจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียนสูงขึ้น

ลีปพนธ์ เกตุทัต ให้ทัศนะว่าการศึกษาเป็นกระบวนการในการเรียนรู้ชีวิต^๔ คือ ชีวิตทุกชีวิตประสงค์จะมีความสุขและลดความทุกข์ แต่ละชีวิตมีแต่ความสุขได้ชีวิตต้องเรียนรู้เพราะชีวิตควรเรียนรู้เรื่องความจริง คือ ธรรมชาติและวิทยาศาสตร์เพื่อเรียนรู้ที่จะปฏิบัติตนภายใต้ธรรมชาติแวดล้อมและพึงพาอาศัยกันในวิถีชีวิตเรียนรู้ที่จะลดความทุกข์เพื่อให้เกิดปัญญาและสามารถแสวงหาความพอดีระหว่างปัญญาและศรัทธาชีวิตควรเรียนรู้เรื่องทางสังคมศาสตร์เพื่อเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติชีวิตที่ดีเป็นชีวิตที่ต้องการเรียนรู้ นอกเหนือจากการมีสุขภาพกายและมีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาตลอดชีวิตของชีวิตที่มีการเรียนรู้จะมีลักษณะขยายขอบเขตกว้างออกไปเรื่อยๆ ชีวิตที่มีการเรียนรู้จึงเป็นชีวิตที่มุ่งสู่ความสุขและความสมบูรณ์ของชีวิต อย่างไรก็ตามชีวิตจะเรียนรู้ได้อย่างเดียวไม่ได้จะต้องทำประโยชน์ต่อตนเองและต่อผู้อื่นด้วยและจะต้องนำความรู้สู่การปฏิบัติจึงต้องมีการทำงานและทำโดยชอบไม่เบียดเบียนตนเองและไม่เบียดเบียนผู้อื่นซึ่งก็หมายถึงการรู้จักดูแลบำรุงให้ร่างกายแข็งแรงมีสุขภาพอนามัยดีมีการเล่นกีฬาและพักผ่อนหย่อนใจด้วย

^๔ ลีปพนธ์ เกตุทัต, อ้วนใน ทิศนา ขัมมณี, ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่มีประสิทธิภาพ, พิมพ์ครั้งที่ ๑๓, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๑๗๘-๑๗๙.

ดังนั้น ชีวิตจึงต้องแสวงหาความพอดีระหว่างเรียนรู้การทำงานและการพักผ่อนหย่อนใจ และได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับชีวิตต่อไปว่าชีวิตเป็นบูรณาการของอวัยวะมีคุณสมบัติมีองค์ประกอบ มีหน้าที่ต่างกันมาอยู่รวมกันและอาศัยซึ่งกันและกันชีวิตไม่ใช่ผลรวมจากผลบวกของอวัยวะ แต่มีคุณสมบัติพิเศษแตกต่างจากอวัยวะชีวิตเป็นองค์รวมเป็นบูรณาการสมบูรณ์แบบที่มีความประสงค์อยู่ในตัวของชีวิตนั้นไม่ว่าจะเป็นมนุษย์ สัตว์ พืช อะมีบาหรือเป็น DNA ที่ย่อยที่สุด

การเรียนรู้ชีวิตและสังคมจึงเป็นการเรียนรู้ที่ต้องบูรณาการการศึกษา ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและโดยธรรมชาติ โดยการบูรณาการจะต้องนำชีวิตเป็นตัวตั้งแต่มีใช้ให้ทุกอย่างมารวมกัน และได้ผลลัพธ์เป็นเพียงผลรวมของหน่วยย่อยๆ การบูรณาการจะต้องเป็นการมองแบบองค์รวมไม่ใช่การมองแบบแยกส่วนในการบูรณาการจะต้องมีการนำส่วนย่อย ซึ่งมีคุณสมบัติมีหน้าที่มีคุณลักษณะ และมีองค์ประกอบแตกต่างกันมาจัดให้มีการพึ่งพาอาศัยกัน มีการเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างได้สัดส่วนพอดีจนกระทั่งได้สิ่งใหม่ที่มีคุณสมบัติแตกต่างจากเดิม และได้ผลลัพธ์ที่เหนือกว่าดีกว่าหรือมากกว่าผลรวมของหน่วยย่อยๆ ดังนั้นการบูรณาการจึงเป็นการสัมพันธ์ ระหว่างหน่วยย่อยๆ เพื่อให้ได้ผลสูงสุดเพื่อให้การเรียนรู้ชีวิตเป็นไปอย่างเหมาะสมและได้ผลลัพธ์ สูงสุด

การปฏิรูประบบและกระบวนการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งจำเป็นมาก เพราะกระแสโลกาภิวัตน์ได้นำทั้งสิ่งที่ดีและไม่ดีเข้ามากระบวนการเรียนการสอนจำเป็นต้องช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความคิดเป็นความคิดชอบและเรียนรู้วิธีปรับตัวเองการปฏิรูประบบการเรียนรู้ว่าควรเริ่มตั้งแต่ การวางรากฐาน พัฒนาการชีวิตทั้งในครอบครัวและชุมชนเพื่อวางรากฐานชีวิตของเด็กให้เข้มแข็งต่อไปจึงพัฒนาความรู้ และทักษะพื้นฐานโดยจัดให้มีหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรท้องถิ่นนอกจากนั้นสถาบันเอกชนและสถานศึกษาควรจะต้องมีการปรับระบบและทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนา สมรรถนะในการก้าวทันโลกและเปิดโอกาสให้ทุกองค์กรได้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สมุน อมรวิวัฒน์ ให้ทัศนะว่าการจัดการศึกษา สมบัติทิพย์ที่น่าจะนำไปใช้เป็นพื้นฐานของการจัดการศึกษาไทยได้แก่ วัฒนธรรม ปัญญาธรรมและเมตตาธรรมและได้เสนอยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในอนาคตไว้ดังนี้^{๓๐}

๑. จัดสาระและกระบวนการเรียนรู้ต้องมีส่วนที่เป็นแกนกลางและส่วนที่ยืดหยุ่น
๒. การจัดโครงสร้างของสาระและกระบวนการเรียนรู้ต้องตั้งอยู่บนฐานของสังคมไทยและเหมาะสมกับเด็กที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย
๓. สาระความรู้ที่เป็นสาระหลักเพื่อความเป็นมนุษย์ได้แก่ทักษะและกระบวนการสื่อความหมาย การแสวงหาความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการวิทยาศาสตร์ กระบวนการสังคม กระบวนการทำงาน สุขภาพและบุคลิกภาพ ศิลธรรมและสุนทรียภาพ ศิลปวิทยาทั้ง ๘ ประการนี้ ถือเป็นแก่นแท้ของศักยภาพมนุษย์

^{๓๐} สมุน อมรวิวัฒน์, อ่างใน ทิศนา ขัมมณี, ศาสตราจารย์ อังค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่มีประสิทธิภาพ, พิมพ์ครั้งที่ ๑๓, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๑๘๐-๑๘๒.

๔. สารประกอบเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ประเทศชาติและเป็นพลโลก ที่สร้างสรรค์ได้แก่ประสบการณ์เกี่ยวกับสังคม เศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์กับผู้อื่น ทรัพยากรเทคโนโลยีและความเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ

๕. กระบวนการเรียนการสอนครูควรลดบทบาทในการบอกอธิบายและใช้เครื่องมือ ช่วยสอนมากขึ้น เช่น ใช้สไลด์ที่ครูใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ใช้สื่อมวลชน ใช้แหล่งวิทยาการหลากหลาย

นอกจากนี้ยังได้เสนอกระบวนการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ตามด้วยหลักไตรสิกขา ซึ่งประกอบด้วย การฝึกหัดอบรมควบคุมกายและวาจา การฝึกหัดคิดและอบรมจิตใจและการฝึกหัด อบรม เพื่อความรู้ระดับสูงและได้เสนอระบบการสอนตามแนวพุทธวิธีซึ่งการสอนตามแนวพุทธศาสตร์ ที่ท่าน ได้นำเสนอประกอบด้วย กระบวนการเรียนการสอนตามหลักพุทธซึ่งมีขั้นตอนสำคัญๆ ๓ ขั้นตอน คือ ๑) ขั้นการสร้างศรัทธา ๒) ขั้นการสอนตามหลักพุทธ ได้แก่ การฝึกหัด ฟัง พูด อ่าน เขียน การ ฝึกปรือเพื่อจับประเด็นสาระและจดจำการฝึกฝน ลงมือปฏิบัติจนคล่องแคล่ว การฝึกคิด พิจารณาจน เข้าใจแจ่มแจ้งและการฝึกสรุปสาระความรู้และนำไปใช้ในชีวิตจริง ๓) ขั้นการมองตนและการประเมิน ของกัลยาณมิตรนอกจากนั้นยังได้แสดงทัศนะไว้ว่าการศึกษาที่แท้จริงย่อมสัมพันธ์ สอดคล้องกับความ เป็นจริงของวิถีชีวิต การจัดกระบวนการเรียนรู้จึงต้องช่วยสร้างสมรรถภาพให้ผู้เรียนสามารถเผชิญ เผชิญ ผสมผสานและเผชิญปัญหาได้ท่านได้เสนอการสอนโดยใช้กระบวนการ เฝียุสถานการณ์ซึ่ง ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก ๔ ขั้นตอน คือ ๑) การรวบรวมข่าวสาร ข้อมูล ข้อเท็จจริงความรู้และ หลักการ ๒) การประเมินค่าและประโยชน์ ๓) การเลือกและตัดสินใจ และ ๔) การฝึกปฏิบัติ นอกจากนั้นยังได้เสนอกระบวนการสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ ซึ่งประกอบด้วย ๑) ขั้น การสร้างศรัทธา ครูสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน จัดสิ่งแวดล้อม และบรรยากาศที่กระตุ้นให้ผู้เรียน เห็นความสำคัญของบทเรียนและเสนอสถานการณ์ปัญหาหรือกรณี ตัวอย่างพร้อมทั้งแนะนำหลักธรรม ที่สามารถนำไปใช้ในการเลือกและแก้ปัญหา ๒) ขั้นศึกษาข้อมูล และฝึกทักษะการคิด โดยผู้เรียนแสวง และรวบรวมข้อมูลฝึกใช้วิธีคิดหลายๆ วิธีฝึกทักษะการเลือก และตัดสินใจและลงมือปฏิบัติโดยครูให้ คำปรึกษาอันกัลยาณมิตร ๓) ขั้นสรุป ผู้เรียนและครูสรุปบทเรียน วัดและประเมินผลการเรียนรู้

แนวคิดใหม่อีกสองแนวคิดที่ได้เสนอคือ กระบวนการเรียนรู้แบบซึมซับ และกระบวนการ กัลยาณมิตร

กระบวนการเรียนรู้แบบซึมซับ เน้นการเรียนรู้ความจริงของชีวิตและสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งให้ ผู้เรียนได้สัมผัสและสัมพันธ์กับธรรมชาติได้รับรู้ลักษณะที่งามและเลวร้ายของธรรมชาติ ของมนุษย์ได้ เฝียุสถานการณ์และปัญหาได้ฝึกทักษะการคิดและการปฏิบัติจนสามารถแก้ปัญหาได้ การเรียนรู้นี้ เกิดขึ้นตลอดเวลาทั้งในครอบครัวโรงเรียนและในชุมชนกระบวนการเรียนรู้แบบซึมซับ เน้น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนต่างก็เป็นกัลยาณมิตรของกันและกันและเน้นการฝึกคิด โดย ส่งเสริมการคิดพิจารณาสิ่งแวดล้อมที่ได้พบเห็นสัมผัสและสัมพันธ์เน้นการคิดวิเคราะห์ที่มีหลักธรรม คือ ความไม่เห็นแก่ตัวเป็นพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ ความตระหนักความสามารถที่เกิดขึ้น จากกระบวนการเรียนรู้แบบซึมซับเป็นคุณสมบัติที่เกิดขึ้นที่ละน้อยสะสมและซึมลึกลงเป็นนิสัยสันดาน กระบวนการกัลยาณมิตร เป็นกระบวนการประสานสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเพื่อจุดหมาย ๒ ประการ คือ

๑) ขี้ทางบรรเทาทุกข์ ๒) ขี้สุขเกษมศานต์ โดยทุกคนต่างมีความเมตตาธรรมพร้อมจะชี้แนะและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน กระบวนการกลียณมิตรจะช่วยให้บุคคลสามารถแก้ปัญหาได้โดยจัดขั้นตอนตามหลักอริยสัจ ๔

วิชัย ตันศิริ ให้ทัศนะเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ของสังคมไทยในอนาคตในภาพรวมไว้ว่าสังคมไทยในอนาคตน่าจะเป็นสังคมที่มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนมีความสมดุลระหว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจและพัฒนาจิตใจเป็นสังคมที่ตระหนักในคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ เปิดสังคมที่สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลาเป็นสังคมที่ยืดหยุ่น และทางสายกลางตามพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพื่อเป็นวิธีการแก้ปัญหา ข้อขัดแย้ง เป็นสังคมที่เอื้ออาทรและมีจิตสาธารณะและสังคมที่ทุกคนเคารพกฎหมายและกระตือรือร้นในกิจการของส่วนรวม^{๑๑}

ลักษณะของสังคมไทยดังกล่าวจะเป็นจริงขึ้นมาได้ก็ต้องเริ่มจากการพัฒนาคน ซึ่งท่านได้แสดงทัศนะไว้ว่า จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ทุกระดับการศึกษา คือ หัวใจของการพัฒนาคน หากเราไม่สามารถสร้างความเป็นคนในความหมายของพระพุทธศาสนาระบบการศึกษาของเราก็จะล้มเหลวการสร้างคนในความหมายที่แท้จริง คือ การสร้างให้บุคคลเป็นผู้ที่มีจิตใจสูงส่งดังนี้

กระบวนการเรียนรู้ทุกระดับจึงต้องมุ่งเน้นไปที่การพัฒนามนุษย์ทั้งทางกายใจและปัญญา โดยเฉพาะปัญญานั้นสัมพันธ์กับใจหรือใจสัมพันธ์กับปัญญา จิตใจที่สะอาดมีสมาธิ จะนำไปสู่ปัญญา ปัญญาที่ฝึกไว้ดีแล้วนำไปสู่จิตที่สูงส่ง กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การฝึกให้นักเรียนได้หัดคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ เข้าใจหลักการมหาค และเห็นความสัมพันธ์ระหว่างหลักแนวคิด มหาคกับข้อเท็จจริงระดับจุลภาค

การศึกษาเพื่อเตรียมคนให้สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพนั้นต้องมุ่งสร้างความสามารถและทักษะของผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ซึ่งได้เสนอแนะ ทักษะและสมรรถนะที่เรียกว่า “portable skills” ซึ่งเป็นทักษะที่ควรพัฒนาให้แก่ผู้เรียน ดังนี้

๑. ภาษาและการใช้ภาษา

๒. คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และคอมพิวเตอร์

๓. ความสามารถในการวิเคราะห์และสังเคราะห์

กระบวนการเรียนการสอนควรมุ่งเน้นการแสดงความคิด การฝึกให้ผู้เรียนได้มองกว้างและมองไกลหรืออาจจะเรียกว่าความเข้าใจในระดับมหาคและสามารถวิเคราะห์แยกแยะได้ในระดับจุลภาค คือ สอนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาพรวมกับภาพย่อยนอกจากนั้นยังต้องมีการปรับการวัดผลควบคู่ไปด้วยการทดสอบเป็นแบบที่เปิดโอกาสให้หรือส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นของตนเองมากขึ้นการตั้งคำถามแบบปลายเปิด การจัดทำโครงการ การรายงาน การเขียนเรียงความ การวิเคราะห์อภิปรายปัญหาเหล่านี้ล้วนเป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนา ทักษะ ดังกล่าว

^{๑๑} วิชัย ตันศิริ อังโน ทิศนา แคมมณี, ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ, พิมพ์ครั้งที่ ๑๓, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๑๘๒-๑๘๓.

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ มีรายละเอียดสรุปได้ ดังนี้

๑. หลักการ เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามแนวนโยบาย การจัดการศึกษาของประเทศจึงกำหนดหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ ดังนี้^{๑๒}

๑.๑ เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล

๑.๒ เป็นการศึกษาเพื่อปวงชนที่จัดการเรียนรู้

๑.๓ เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบครอบคลุมทุกเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

๒. จุดหมาย หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดี มีปัญญามีความสุขและมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพจึงกำหนดจุดหมาย ซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังต่อไปนี้

๒.๑ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรม ของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์

๒.๒ มีความคิดสร้างสรรค์ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียนและรักการค้นคว้า

๒.๓ มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์

๒.๔ มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิดการสร้างปัญญาและทักษะในการดำเนินชีวิต

๒.๕ รักการออกกำลังกายดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี

๒.๖ มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค

๒.๗ เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดียึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

๒.๘ มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม

๒.๙ รักประเทศชาติและท้องถิ่นมุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

^{๑๒} กรมวิชาการ, หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔, (กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๕), หน้า ๔-๗.

๓. โครงสร้างเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมายและมาตรฐาน การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ให้สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษาจึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

๓.๑ ระดับช่วงชั้น กำหนดหลักสูตรเป็น ๔ ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียน ดังนี้

ช่วงชั้นที่ ๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓

ช่วงชั้นที่ ๒ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖

ช่วงชั้นที่ ๓ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓

ช่วงชั้นที่ ๔ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖

๓.๒ สารการเรียนรู้ กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรซึ่งประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการการเรียนรู้และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรมจริยธรรม ของผู้เรียน เป็น ๘ กลุ่ม คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษา และพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยีและภาษาต่างประเทศ สารการเรียนรู้ ทั้ง ๘ กลุ่มนี้ เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้โดยอาจจัดเป็น ๒ กลุ่ม คือ

กลุ่มแรก ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างพื้นฐานการคิดและเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาและวิกฤตของชาติ

กลุ่มที่ ๒ ประกอบด้วย สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพ และเทคโนโลยีและภาษาต่างประเทศเป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์และสร้างศักยภาพในการคิดและการท างานอย่างสร้างสรรค์

การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เข้าใจในการเรียนการสอน การที่ผู้เรียนจะรู้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับ การที่ผู้สอนมุ่งหวังให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม ซึ่งการศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้สอนได้เข้าใจผู้เรียนและสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมความสามารถความสนใจของผู้เรียนและเนื้อหาวิชาได้ อย่างไรก็ตามแนวทางการดำเนินกิจกรรมของอาจารย์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มีดังนี้

๑. จัดเนื้อหาวิชาให้มีความง่ายเหมาะสมและเป็นไปตามลักษณะพัฒนาการของผู้เรียนตามความสามารถนอกจากนี้ผู้สอนควรชี้ให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชานั้นๆ

๒. เลือกวิธีการสอนที่จะสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองได้ และสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจในการเรียนด้วยทั้งนี้ยังหมายถึงรวมถึงการเลือกใช้อุปกรณ์การสอน

ต่างๆ ที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เช่นตัวอย่างรูปภาพการตีความจากแผนภูมิ การใช้
โสตทัศนูปกรณ์ต่างๆ

๓. จัดกิจกรรมการสอนให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้โดยการฝึกปฏิบัติรวมทั้งให้ผู้เรียน
ได้ รับทราบผลก้าวหน้าของการท างานนั้นด้วย นอกจากนี้ การให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติงานยังเป็นการ
ฝึก ให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการทำงานโดยผู้สอนจะต้องค่อยๆ ให้ผู้เรียนได้ฝึกการเป็น
ผู้รับผิดชอบ ในการทำงานด้วย

๔. แจ้งให้ผู้เรียนทราบจุดประสงค์ของการเรียนรวมทั้งเกณฑ์การประเมินผล กระตุ้น
และสนับสนุนให้ผู้เรียนสนใจเรียน รวมทั้งให้ผู้เรียนได้เข้าใจว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการ
เรียนขึ้นอยู่กับความพยายามหรือความสนใจในการเรียนและความรับผิดชอบของผู้เรียน ต่อการท า
งานเพื่อนำไปสู่ผลของรางวัลมากกว่าความสามารถเฉพาะตัว

๕. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นขั้นตอนย่อยๆ โดยคำนึงถึงสิ่งที่ผู้เรียนจะต้อง
ศึกษามาก่อนและความต่อเนื่องของเนื้อหาวิชา ซึ่งหมายรวมถึงสอนในแต่ละจุดประสงค์ให้ต่อเนื่องกัน
ในจำนวนที่เหมาะสมมากกว่าที่จะสอนรวมๆ กันทั้งหมดโดยไม่มีเป้าหมาย

๖. เลือกและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อกระตุ้น
ความสนใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่เรียน การให้งานที่ยากเกินไปจะทำให้ผู้เรียนเบื่อหน่ายไม่
อยากทำและเห็นว่าเกินความสามารถของตนเอง ซึ่งในบางครั้งผู้สอนควรสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ศึกษา
เพิ่มเติมจากเอกสารต่างๆ การที่ผู้สอนรู้จักการสังเกตผู้เรียนจะมีส่วนช่วยให้สามารถจัดกิจกรรม การ
เรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนได้^{๑๓}

๗. สนับสนุนหรือช่วยเหลือกันระหว่างกลุ่มผู้สอนเพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการ
สอน สำหรับผู้เรียนได้สอดคล้องกัน โดยการวางแผนงานร่วมกัน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้และมี
ประสบการณ์ในหลายๆ ด้าน

๘. ชี้แจงให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์จากการศึกษาจากเนื้อหาการเรียนรู้ในการนำไปใช้
ในชีวิตจริงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้นั้น ผู้เรียนควรมีพฤติกรรม
ดังต่อไปนี้เพื่อแสดงว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาที่ได้รับจากผู้สอน คือ

๘.๑ การเรียนรู้ในด้านความจำผู้เรียนสามารถจดจำข้อมูลต่างๆ ได้จากการอ่าน
ตำรา จากการพบเห็นหรือได้ฟังอยู่เสมอๆ จากวิทยุโทรทัศน์หรือสื่อต่างๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นได้

๘.๒ การเรียนรู้ในด้านแนวคิด ซึ่งผู้เรียนจะสามารถรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่ได้จาก
การเรียนและนำมาจัดเป็นกลุ่ม เป็นพวกรวมทั้งบอกเหตุผลได้ซึ่งจะเป็นการเชื่อมโยงให้เกิดการเรียนรู้
ในเรื่องต่อไป เช่น เมื่อนักศึกษาได้เรียนรู้เรื่อง “การบริหาร” ผู้เรียนจะสามารถแยกความแตกต่างของ
ขั้นตอนต่างๆ รวมทั้งบอกลักษณะหรือองค์ประกอบของการบริหารได้

^{๑๓} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม,
(กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๑๕๘-๑๕๙.

๘.๓ การเรียนรู้ในด้านความจำและสามารถพูดในสิ่งที่จำมาได้ผู้เรียนจะต้องเรียนและจดจำในสิ่งที่ผู้สอนกำหนดให้และสามารถพูดหรือกล่าวในสิ่งที่จำมาได้อย่างถูกต้อง เช่นการท่องจำหลักธรรมคำสอน

๘.๔ การเรียนรู้ในด้านการพูดและการเขียนเพื่อการสื่อความหมาย ซึ่งผู้เรียนจะต้องสามารถเขียนหรือบรรยายโดยใช้ภาษาของตนเองในการอธิบายหรือการสรุปเรื่องราวได้อย่างเข้าใจจากข้อมูลต่างๆ เช่น จากการดูภาพยนตร์ จากการฟังหรือข้อคิดจากผู้อื่น ในการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้นผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้วิธีการสอนมีความเข้าใจผู้เรียนรวมทั้งมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนมีทักษะการสอน หมายถึงมีความสามารถในการกระตุ้นเสริมแรง สร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนสิ่งเหล่านี้ มีส่วนสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ รวมทั้งการกำหนดปัญหาหรือการตั้งคำถาม เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ดังพุทธวิธีการสอนที่พระพุทธองค์ทรงใช้มี ๔ วิธีคือ

๑. สนทสนา ชี้แจงให้ชัด คือ จะสอนอะไร ก็ชี้แจงจำแนกแยกแยะอธิบายและแสดงเหตุผลให้ชัดเจนจนผู้ฟังเข้าใจแจ่มแจ้งเห็นจริงเหมือนจูงมือไปให้เห็นกับตา

๒. สมาทปนา ชวนใจให้ยอมรับเอาไปปฏิบัติ คือ สิ่งใดควรปฏิบัติหรือหัดทำก็แนะนำหรือบรรยายให้ซาบซึ้งในคุณค่า มองเห็นความสำคัญที่จะต้องฝึกฝนบำเพ็ญ จนใจยอมรับอยากลงมือทำหรือนำไปปฏิบัติ

๓. สมุตเตชนา เร้าใจให้อาจหาญแก่งกล้า คือ ปลุกใจให้กระตือรือร้นเกิดความ อุตสาหะ มีกำลังใจแข็งขันมั่นใจที่จะทำให้สำเร็จจงได้สู้จนไม่หวั่น ไม่กลัวเหนื่อยไม่กลัวยาก

๔. สมปหฺสนา ปลอบโลมใจให้สดชื่นร่าเริง คือ บำรุงจิตใจให้เข้มแข็งเบิกบานโดยชี้ให้เห็นคุณประโยชน์ที่จะได้รับและทางก้าวหน้าบรรลุผลสำเร็จยิ่งขึ้นไปทำให้ผู้ฟังมีความหวังและร่าเริงเบิกบานใจ

สรุป การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนร่วมกันปรึกษาหารือกัน ทำงานด้วยกันจะช่วย เพิ่มประสบการณ์ในการแสวงหาความรู้ให้แก่ผู้เรียนอย่างไรก็ตามผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียน การสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้ความสามารถของผู้เรียนในทุกๆ ด้านด้วย

๒.๓ แนวคิดด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน

“Sustainable development is development which meets the needs of Current generations without compromising the ability of future generations to meet their own needs: World Commission on Environment and Development”๑ “การพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการพัฒนาที่สนองตอบความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ลดทอน ความสามารถของ คนรุ่นต่อมา ที่จะตอบสนองความต้องการของพวกเขา” การพัฒนาที่ยั่งยืน คือการพัฒนาที่เน้นให้ มนุษย์คำนึงถึงขีดจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติ บนโลก และให้มีการดำเนินการพัฒนาควบคู่ไปกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ และ สิ่งแวดล้อมโดยให้เป็นการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนทั้งในยุคปัจจุบัน และยุคต่อ ๆ ไปอย่างเท่าเทียมกัน

หลักการที่สำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน นั้นก็คือ การสร้างสมดุลระหว่าง ๓ มิติของการพัฒนา อันได้แก่

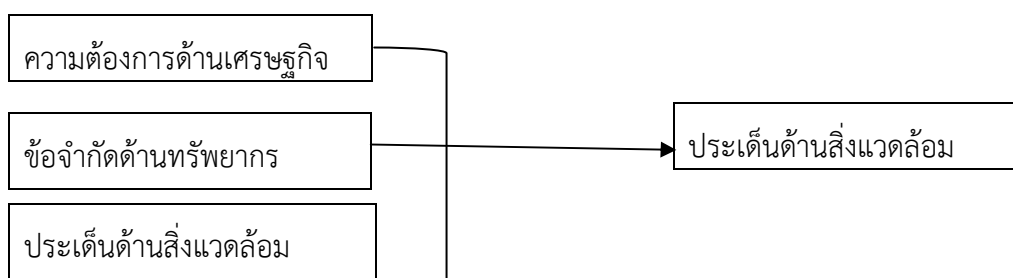
๑) มิติการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพกระจายรายได้ให้เอื้อประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่ในสังคม โดยเฉพาะคนที่มีรายได้น้อย

๒) มิติการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนซึ่งเป็นการพัฒนาคนให้มีความรู้มีสมรรถนะและมีผลิตภาพสูงขึ้น ส่งเสริมให้เกิดสังคมที่มีคุณภาพ และเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

๓) มิติการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในปริมาณที่ระบบนิเวศสามารถฟื้นตัวกลับสู่สภาพเดิมได้ การปล่อยมลพิษออกสู่สิ่งแวดล้อมในระดับที่ระบบนิเวศสามารถดูดซับและทำลายมลพิษนั้นได้โดยให้สามารถผลิตมาทดแทนทรัพยากรประเภทที่ใช้แล้วหมดไปได้

ทั้งนี้การพัฒนาที่ยั่งยืนจะต้องทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีระบบสังคมที่เป็นสังคม ธรรมรัฐมีระบบการพัฒนาเศรษฐกิจที่มั่นคง ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากภายนอกมีคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีประชาชนรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่า โดยเฉพาะการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อเป็นฐานในการผลิตเพื่อนำไปสู่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

บูรณิน รัตนสมบัติ กล่าวว่า แนวคิดการพัฒนายั่งยืนถือกำเนิดมาจากการพยายามหาทางออกจากความขัดแย้งอันเนื่องมาจากการมีมุมมองที่แตกต่างกันในเรื่องของการพัฒนาต่อไปในอนาคต โดยมีปัจจัยความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ ข้อจำกัดทางด้านทรัพยากรและปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นสาเหตุ ดังแสดงรายละเอียดในภาพด้านล่าง

แผนภูมิที่ ๑ ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ ทรัพยากร สิ่งแวดล้อมกับการเติบโตในอนาคต

๑๔

(ที่มา: บูรณิน รัตนสมบัติ, ๒๕๕๗)

^{๑๔} รณิน รัตนสมบัติ, “การพัฒนาตัวแบบเชิงกลยุทธ์การจัดการธุรกิจอย่างยั่งยืนในอนาคตของวิสาหกิจขนาดใหญ่”, *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๗), หน้า ๑๔.

สำหรับแนวคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืน (ที่เกิดขึ้นอย่างจริงจังเมื่อทศวรรษที่ ๑๙๘๐) เกิดจากการนำเอาประสบการณ์หลายทศวรรษของความพยายามแห่งการพัฒนา กล่าวโดยทั่วไปการพัฒนาของประเทศอุตสาหกรรมมุ่งไปที่การผลิต ดังนั้น จึงไม่น่าแปลกใจว่า แบบจำลองของการพัฒนาที่ประเทศที่กำลังพัฒนานำมาใช้ในช่วงทศวรรษที่ ๑๙๕๐ และ ๑๙๖๐ นั้นเน้นการเติบโตหรือผลผลิต เป็นสำคัญโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดของประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ (economic efficiency) จนเมื่อถึงช่วงเวลาของทศวรรษที่ ๑๙๗๐ ประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลายจึงได้หันมาให้ความสนใจ เรื่องของการกระจายผลประโยชน์ หรือการกระจายรายได้ (income distribution) ที่จำเป็นต้องให้ความสนใจในด้านนี้ ก็เพราะผลจากการเติบโตทางเศรษฐกิจนั้นไม่ได้แผ่กระจายลงสู่กลุ่มคนระดับล่างของสังคม มีความเปลี่ยนแปลงในแนวคิด (paradigm shift) ที่หันไปในการเติบโตที่เท่าเทียม (equitable growth) ซึ่งเป็นการให้ความสนใจวัตถุประสงค์ด้านสังคม โดยเฉพาะการลดระดับความยากจน และการเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชากรส่วนใหญ่นั้นมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่า ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ

ในระยะต่อมาการอนุรักษ์ หรือ คุ้มครองสิ่งแวดล้อมได้กลายมาเป็นวัตถุประสงค์ที่สามของการพัฒนาเนื่องจากในช่วงเวลาต้นๆ ของทศวรรษที่ ๑๙๘๐ นั้นความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับที่รุนแรงที่ เป็นอุปสรรคสำคัญอย่างหนึ่งของการพัฒนาดังนั้น แนวคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืนจึงวิวัฒนาการขึ้นมาโดยในที่สุดก็คลุมถึงแง่มุมสามประการ คือ เศรษฐกิจ (economic) สังคม (social) และสิ่งแวดล้อม (environment)

แนวคิดทางเศรษฐกิจ ของความยั่งยืนนั้นเกี่ยวกับความพยายามทำรายได้ให้สูงสุดโดยยังคง รักษาไว้ซึ่งทรัพยากรสินหรือทุนที่จะนำมาซึ่งรายได้ หรือผลตอบแทนจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับแนวคิดของการทำให้สูงสุด (optimality) และประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจจากการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดปัญหาของวิธีการเช่นนี้เกิดขึ้นในการกำหนดชนิดของทุนที่จะพยายามที่จะคงรักษาไว้ (เช่น ทุนด้าน อุตสาหกรรม ทุนธรรมชาติ และทุนมนุษย์) หรือจะให้เกิดเสถียรภาพ รวมทั้งการกำหนดมูลค่าของ ทุนเหล่านี้ โดยเฉพาะทรัพยากรนิวเคลียร์ นอกจากนั้น ประเด็นทางด้านความไม่แน่นอนต่าง ๆ ก็สร้างปัญหาได้เช่นกัน

แนวคิดทางสังคมเกี่ยวข้องกับคนในสังคมและเป็นการพยายามที่จะแสวงหาและรักษาไว้ซึ่งความมีเสถียรภาพของระบบทางสังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งการสร้าง ความเท่าเทียมกันระหว่างรุ่น (generation) ของคน (รวมทั้งการกำจัดความยากจน) การรักษาไว้ซึ่งความหลากหลายทางวัฒนธรรมในโลก การทำให้เกิดความมีส่วนร่วมของคนในทุกระดับของสังคม โดยเฉพาะระดับรากหญ้า (grassroots) ในกระบวนการตัดสินใจที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

แนวคิดทางนิเวศวิทยาเน้นการรักษา หรืออนุรักษ์ระบบกายภาพและชีววิทยาเพื่อให้เกิดเสถียรภาพของระบบนิเวศน์ของโลก การปกป้องความหลากหลายทางชีวภาพจึงเป็นเป้าหมายที่สำคัญ ในขณะเดียวกัน ระบบดังกล่าวนี้จะต้องคลุมถึงสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นด้วย เช่น เมือง (หรือความเป็นเมือง) ดังนั้น แนวคิดนี้จึงให้ความสำคัญต่อการรักษาไว้ซึ่งความสามารถของ ระบบเหล่านี้ที่จะปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น

ถ้าพิจารณาจากส่วนประกอบทั้งสามของแนวคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืนนี้แล้วจะเห็นได้ชัดเจนว่าการที่จะบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นเป็นเรื่องที่ยากมากเนื่องจากจะต้องพยายามให้เกิดความสมดุลของทั้งสามด้านนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจและสังคมนั้นจะนำไปสู่ปัญหาของการกระจายรายได้และมุ่งเป้าไปที่การแก้ปัญหาให้คนยากจน ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมนั้นได้มีผลทำให้เกิดความชัดเจนในการกำหนดมูลค่าและการกำหนดต้นทุนผลกระทบของสิ่งแวดล้อม (ในกิจกรรมที่มนุษย์ทำ) และท้ายที่สุดความเชื่อมโยงระหว่าง สิ่งแวดล้อม และสังคม จะนำไปสู่ความสนใจในความเท่าเทียมกันระหว่าง generation (คือ ปกป้อง สิทธิของคนรุ่นหลัง) และการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางของประชาชนในสังคม^{๑๕}

๒.๓.๑ การพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพุทธ

หลักการเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ตามแนวพุทธ คือ การพัฒนามนุษย์ตามหลักการทางพระพุทธศาสนา ด้วยการพัฒนาระบบการดำเนินชีวิตทั้งสาม ด้านให้เป็นการพัฒนาเต็มทั้งคนก่อนจึงจะเป็นการพัฒนาที่ได้ผลคือ ระบบแห่งไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา^{๑๖} โดยเน้นเฉพาะประเด็นที่พึงพัฒนาเป็นสำคัญ ดังนี้

ด้านพฤติกรรม เป็นช่องทางให้เกิดการพัฒนาต่อเนื่องไปถึงการพัฒนาด้านจิตใจและด้านปัญญาได้ดีด้วย ด้านพฤติกรรม ได้แก่ ความสะดวกที่ไม่เกื้อกูลโดยใช้วินัย และวัฒนธรรม เพื่อเร่งแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง ท่านให้ความสำคัญกับพฤติกรรมการหาความสุขเพราะมีผลกระทบต่อพัฒนามาก

ด้านจิตใจ พัฒนาจิตใจให้มีศักยภาพในการหาความสุขได้ง่ายขึ้นเสพบริโภคด้วยเท่าที่มีก็ได้ ไม่มีก็ได้จนถึงขั้นมีก็ได้ไม่มีก็ได้อย่างฉลาดและมีจุดหมายที่ นิรามิสสุข หมายถึงการมี ความสุขเป็นอิสระโดยไม่อาศัยการเสพ มีคุณธรรมและมีความเพียร พยายาม ขยัน อดทนเกื้อกูลเพื่อนมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

ด้านปัญญา มีความรู้เข้าใจโลกและชีวิตตามความเป็นจริงของธรรมชาติ เสพ บริโภคด้วยรู้เข้าใจคุณค่าแท้เป็นผู้บรรลุจุดหมายของการพัฒนามนุษย์และเป็นผู้ที่เอื้อเพื่อเกื้อกูลต่อสังคมมนุษย์และธรรมชาติสิ่งแวดล้อมจะบรรลุจุดหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

เน้นหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพุทธโดยยึดหลักบูรณาการ (Intergration) คือ หลักการของความสมดุล หมายถึงการทำให้สมบูรณ์ด้วยการนำหน่วยย่อยแต่ละหน่วยซึ่งมีความเชื่อมโยงอิงอาศัยซึ่งกันและกันมารวมกันทำให้เกิดความพอดีหรือสมดุล และองค์รวมนั้นมีการดำเนินไปด้วยดีมีภาวะและคุณสมบัติในตัวเอง เช่น คนเป็นองค์รวมเกิดจากกายกับใจนอกนั้นยังมีส่วนประกอบอื่นๆ

^{๑๕} ศาสตราจารย์ ดร.ทองโรจน์ อ่อนจันทร์, “โลกาภิวัตน์ สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาแบบยั่งยืน”, ใน รายงานเสนอในการประชุมสัมมนาเรื่อง “โลกาภิวัตน์กับทิศทางต่างประเทศของไทย”, (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และกระทรวงต่างประเทศ, (กรุงเทพฯ, ๑๐-๑๑ เมษายน ๒๕๔๔), หน้า ๒๓.

^{๑๖} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), การพัฒนาที่ยั่งยืน, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๙), หน้า ๒๓๘.

มากมายและส่วนประกอบอื่นๆ ก็เข้ามาบูรณาการประสานกันโดยแต่ละส่วนก็มีพัฒนาการในตัวเอง ธรรมชาติและสังคมก็มีสภาพในทำนองเดียวกันนี้ คือต่างเป็นองค์รวม^{๑๗}

มนุษย์ที่บรรลุจุดหมายการพัฒนามนุษย์ทั้งระบบแล้วจะเป็นปัจจัยตัวกระทำนำระบบสัมพันธ์ใหญ่ให้เป็นไปในทางที่ดีเกื้อกูลแก่การดำรงอยู่ที่ดีของมนุษย์เป็นแกนกลางประสาน บูรณาการ กับระบบองค์รวมใหญ่เรียกว่าการพัฒนาที่ยั่งยืน^{๑๘}

พัฒนาการของผู้ที่ได้รับการศึกษา เรียกว่าการเป็นผู้มีตนได้พัฒนาแล้ว ๔ ด้าน อันได้แก่ กายภาวนา ศีลภาวนา จิตภาวนา และ ปัญญาภาวนา โดย ๔ ด้าน ต้องเชื่อมโยงอิงอาศัย ซึ่งกันและกัน เสริมซึ่งกันและกัน^{๑๙}

ตารางที่ ๑ การพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพุทธ

นักวิชาการหรือนักวิจัย	แนวคิดหลัก
พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (๒๕๓๙, หน้า ๒๓๘)	การพัฒนามนุษย์ตามหลักการทางพระพุทธศาสนาด้วยการพัฒนาระบบการดำเนินชีวิตทั้งสามด้านให้เป็นการ พัฒนาเต็มทั้งคนก่อนจึงจะเป็นการพัฒนาที่ได้ผล คือ ระบบแห่งไตรสิกขาได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา
พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (๒๕๓๙, หน้า ๒๔๘)	ประเด็นที่พึงพัฒนาเป็นสำคัญ ดังนี้ ด้านพฤติกรรม เป็นช่องทางให้เกิดการพัฒนาต่อเนื่องไปถึงการพัฒนาจิตและด้านปัญญาได้ดีด้วย ด้านจิตใจ พัฒนาจิตให้มีศักยภาพในการหาความสุขได้ง่ายขึ้นเสพบริโภครด้วยเท่าที่มีก็ได้ไม่มีก็ได้จนถึงขั้นมีก็ได้ ไม่มีก็ได้ ด้านปัญญา มีความรู้เข้าใจโลกและชีวิตตามความเป็นจริงของธรรมชาติ เสพบริโภครด้วยรู้เข้าใจคุณค่าแท้เป็นผู้ บรรลุจุดหมายของการพัฒนามนุษย์และเป็นผู้ที่เอื้อเพื่อเกื้อกูลต่อสังคมมนุษย์และธรรมชาติสิ่งแวดล้อมจะบรรลุ จุดหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

^{๑๗} ดลพัฒน์ ยศธร, “การนำเสนอรูปแบบการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพุทธศาสตร์”, **วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๑๓.

^{๑๘} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), **สุขภาวะองค์รวมแนวพุทธ**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๔๙), หน้า ๖๙.

^{๑๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๙.

ดลพัฒน์ ยศธร (๒๕๔๒)	หลักการพัฒนายที่ยั่งยืนแนวพุทธ หมายถึง การทำให้สมบูรณ์ด้วยการนำหน่วยย่อยแต่ละหน่วยซึ่งมีความเชื่อมโยงอิงอาศัยซึ่งกันและกันมารวมกันทำให้เกิดความพอดีหรือสมดุล และองค์รวมนั้นมีการดำเนินไปด้วยดีมีภาวะและคุณสมบัติในตัวเอง
พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (๒๕๓๙, หน้า ๒๓๗)	มนุษย์ที่บรรลุจุดหมายการพัฒนามนุษย์ทั้งระบบแล้วจะเป็นปัจจัยตัวกระทำนาระบบสัมพันธ์ใหญ่ให้เป็นไปในทางที่ดีเกื้อกูลแก่การดำรงอยู่ที่ดีของมนุษย์เป็นแกนกลางประสานบูรณาการกับระบบองค์รวมใหญ่เรียกว่าการพัฒนายที่ยั่งยืน
พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (๒๕๔๙, หน้า ๖๙)	พัฒนาการของผู้ที่ได้รับการศึกษาเรียกว่าการเป็นผู้มีตนได้พัฒนาแล้ว ๔ ด้าน อันได้แก่ กายภาวนา สิลภาวนา จิตภาวนา และปัญญาภาวนา โดย ๔ ด้าน ต้องเชื่อมโยงอิงอาศัยซึ่งกันและกันเสริมซึ่งกันและกัน

๒.๓.๒ ความหมายการพัฒนายที่ยั่งยืนแนวพุทธของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต)

การพัฒนายที่ยั่งยืนแนวพุทธต้องมีการพัฒนาแยกเป็น ๒ ส่วน ส่วนหนึ่ง คือ การพัฒนาคน เรียกว่า ภาวนา และอีกส่วนหนึ่งคือการพัฒนาวัตถุ พัฒนาสภาพแวดล้อม เรียกว่า วัฒนา หรือ พัฒนาสำหรับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาโดยรวมแล้วชี้ให้เห็นว่า การพัฒนายที่ยั่งยืนแนวพุทธ หมายถึง กระบวนการพัฒนาคนตามหลักการของพระพุทธศาสนาที่เน้นการพัฒนาระบบการดำเนินชีวิตของคนทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา เพื่อให้เป็นปัจจัยหลักในการประสานและบูรณาการระบบความสัมพันธ์แบบองค์รวมเพื่อให้เกิดประโยชน์และความสุขร่วมกันระหว่างบุคคล สังคม และสภาพแวดล้อมอันหมายถึงธรรมชาติให้ดำรงอยู่ได้ด้วยดีอย่างเกื้อกูล ต่อเนื่องสม่ำเสมอเรื่อยไป^{๒๐}

นอกจากนี้ยังสำคัญของการพัฒนายที่ยั่งยืนแนวพุทธว่าองค์ประกอบฝ่ายมนุษย์มีความสำคัญยิ่งการพัฒนายที่ยั่งยืนต้องให้ความสำคัญที่สุดกับเรื่องการพัฒนาคนเป็นแกนกลางจึงต้องมีการพัฒนามนุษย์โดยถือเอาการพัฒนามนุษย์และเอามนุษย์ที่มีการพัฒนาเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา ซึ่งระบบการพัฒนามนุษย์ประกอบด้วย ๓ ด้านของการดำรงชีวิตของมนุษย์ คือ พฤติกรรม จิตใจ และปัญญาซึ่งมีความสัมพันธ์อาศัยกันและส่งผลต่อกันเป็นปัจจัยแก่กันในการพัฒนารวมจึงต้องพัฒนาเต็มทั้งคนและด้วยเหตุที่มนุษย์มีปัจจัยที่มีเจตน์จำนงหรือเป็นปัจจัยตัวกระทำในขณะที่ตัวมนุษย์เองมีความหมายสองส่วน คือ^{๒๑} ในฐานะบุคคลที่เป็นส่วนร่วมใน สังคม และในฐานะชีวิตที่เป็นสภาวะอันมีในธรรมชาติ คือ ธรรมชาติส่วนหนึ่งการแก้ปัญหาด้วยบูรณาการก็คือการเปลี่ยนแปลงที่จะทำให้โลกมนุษย์กับโลกธรรมชาติไปด้วยกันและดียิ่งขึ้นด้วยกันอย่างกลมกลืนและเกื้อกูลกันดังนั้น การพัฒนายที่ยั่งยืน จึงหมายถึง การพัฒนาคน ครบทั้งพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา และให้คนที่พัฒนาเต็มระบบ

^{๒๐} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), การพัฒนายที่ยั่งยืน, หน้า ๗๕, ๑๗๑-๑๗๒, ๑๘๐-๑๘๒.

^{๒๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๕, ๑๗๑-๑๗๒, ๑๘๐-๑๘๒.

เป็นแกนกลาง หรือปัจจัยตัวกระทำนำการพัฒนาคน และคนที่พัฒนาแล้วนั้นไปประสานปรับเปลี่ยน บูรณาการในระบบสัมพันธ์องค์รวมใหญ่ของการพัฒนา คือ ทั้งมนุษย์สังคม ธรรมชาติ และเทคโนโลยี การพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพุทธในนัยของความหมายต่อการแก้ปัญหาการพัฒนาที่ผิดพลาดขององค์การ สหประชาชาติที่ผ่านไวก่อนหน้านั้น^{๒๒} หมายถึงการแก้ปัญหาของอารยธรรมทั้งหมดต้องสืบค้นเหตุ ปัจจัยของปัญหาลงไปถึงรากฐานความคิดหรือทฤษฎีที่เป็นฐานก่อกำเนิด และกำกับกระแสของอารย ธรรมนั้นเพื่อให้เห็นลู่ทางของการแก้ปัญหาแล้วโยงไปสู่ขั้นการพิจารณาในการแก้ปัญหาซึ่งทัศนะที่มี ต่อเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาตินั้น อารยธรรมตะวันตกเดิมมองว่ามนุษย์แยก ต่างหากออกจากธรรมชาติ และมีอำนาจครอบงำเหนือ ธรรมชาติจึงเป็นตัวการก่อปัญหาให้แก่มนุษย์ ชาติเมื่อจะแก้ปัญหาให้การพัฒนาเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนก็ต้องเปลี่ยนรากฐานความคิดใหม่เพราะว่า ปัญหาการพัฒนา มิใช่มีเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อมเท่านั้นแต่ปรากฏทางด้านความคิดชีวิตทั้งกายใจ และ สังคมด้วย รากฐานความคิด และปัจจัยต่างๆ ทางภูมิ ธรรมภูมิปัญญาที่อยู่เบื้องหลังความเป็นมาของ อารยธรรมปัจจุบันจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการที่จะเข้าใจและปรับปรุงแก้ไขพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขแก่มนุษย์ชาติอย่างแท้จริง^{๒๓}

ตารางที่ ๒ ความหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพุทธของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต)

นักวิชาการหรือนักวิจัย	แนวคิดหลัก
พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (๒๕๔๑, หน้า ๒๑)	การพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพุทธต้องมีการพัฒนาแยกเป็น ๒ ส่วน ส่วนหนึ่ง คือ การพัฒนาคนเรียกว่า ภาวนา และอีกส่วนหนึ่งคือ การพัฒนาวัตถุ พัฒนาสภาพแวดล้อม เรียกว่า วัฒนา หรือ พัฒนา
พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (๒๕๓๙, หน้า ๗๕, ๑๗๑-๑๗๒, ๑๘๐-๑๘๒)	หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาโดยรวมแล้วชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพุทธหมายถึง กระบวนการพัฒนาคนตาม หลักการของพระพุทธศาสนาที่เน้นการพัฒนา ระบบการดำเนินชีวิต ของคนทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และ ปัญญา เพื่อให้เป็นปัจจัยหลักใน การประสานและบูรณา การระบบความสัมพันธ์แบบองค์รวมเพื่อให้เกิดประโยชน์ และความสุขร่วมกันระหว่างบุคคล สังคม และ สภาพแวดล้อมอันหมายถึงธรรมชาติให้ดำรงอยู่ได้ด้วยดีอย่างเกื้อกูล ต่อเนื่องสม่ำเสมอเรื่อยไป
พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (๒๕๓๙, หน้า ๗๕)	นัยสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพุทธว่าองค์ประกอบ ฝ่ายมนุษย์มีความสำคัญยิ่ง การพัฒนาที่ยั่งยืนต้องให้ความสำคัญที่สุด กับเรื่องการพัฒนาคนเป็นแกนกลาง

^{๒๒} ดลพัฒน์ ยศธร, “การนำเสนอรูปแบบการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพุทธศาสตร์”, วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, หน้า ๒๔.

^{๒๓} วิชัย ตันติวิทยาพิทักษ์, “สัมภาษณ์ พิเศษ”, สารคดี, ฉบับที่ ๑๖๖ ปีที่ ๑๔ (ธันวาคม ๒๕๔๑): ๘๒.

ดลพัฒน์ ยศธร (๒๕๔๒)	การพัฒนามนุษย์ โดยถือเอาการพัฒนามนุษย์และเอามนุษย์ที่มีการพัฒนาเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาซึ่งระบบการพัฒนามนุษย์ ประกอบด้วย ๓ ด้านของการดำรงชีวิตของมนุษย์ คือ พฤติกรรม จิตใจ และปัญญา ซึ่งมีความสัมพันธ์อาศัยกันและส่งผลต่อกัน
พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (๒๕๓๙, หน้า ๑๑๕)	การพัฒนาที่ยั่งยืนแน่วพุดในนัยของความหมายต่อการแก้การพัฒนายั่งยืนแน่วพุดในนัยของความหมายต่อการแก้ปัญหาการพัฒนาที่ผิดพลาดขององค์การสหประชาชาติที่ผ่านไวก่อนหน้านั้น หมายถึงการแก้ปัญหาของอารยธรรมทั้งหมด
วิชัย ตันติวิทยาพิทักษ์ (๒๕๔๑, หน้า ๘๒)	ทัศนะที่มีต่อเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาตินั้น อารยธรรมตะวันตกเดิมมองว่ามนุษย์แยกต่างหากออกจากธรรมชาติ และมีอำนาจครอบงำเหนือธรรมชาติจึงเป็นตัวการก่อปัญหาให้แก่มนุษย์ชาติเมื่อจะแก้ปัญหาให้การพัฒนาเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน

สรุป การพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง เป็นแนวคิดการพัฒนาที่เกิดขึ้นภายหลังจากความล้มเหลวในการพัฒนา ที่ไม่สามารถทำให้คนในประเทศอยู่ดีมีสุขได้ จึงต้องแสวงหาแนวทางที่นำไปสู่เป้าหมายในการพัฒนาประเทศหรือคนในสังคมร่วมกัน โดยมีเป้าหมายสูงสุด คือ การพัฒนาคนให้มีคุณภาพ คุณธรรมและจริยธรรมต่างๆ ซึ่งก่อให้เกิดความเข้มแข็งและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ยั่งยืน อันจะนำมาสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ส่งผลให้คนมีความสุขอย่างแท้จริง

๒.๔ ประวัติโรงเรียนมัธยมสงฆ์แขวงหลวงพระบาง

๒.๔.๑ ด้านบริหารจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาที่ดีจะต้องคำนึงถึงธรรมชาติของผู้เรียน แต่ละคนว่ามีความแตกต่างกันในด้านต่างๆ ได้แก่ เชาวน์ปัญญา บุคลิกภาพ ความคิดสร้างสรรค์และพฤติกรรมอื่นๆ การจัดการ เรียนการสอน จึงมุ่งให้เกิดการเรียนรู้ทั้งด้านความเข้าใจ ทักษะและเจตคติไปพร้อมๆ กัน ในระบบ การเรียน ผู้เรียนควรเป็นผู้แสดงออกมากกว่าผู้สอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรให้ผู้เรียนมี โอกาสได้แสดงออกมากที่สุด ให้ความสำคัญกับความรู้สึกรักคิด และค่านิยมของผู้เรียน การจัด บรรยากาศในการเรียน ควรเป็นแบบร่วมมือมากกว่าการแข่งขันครูทำหน้าที่ช่วยเหลือให้ กำลังใจ และอำนวยความสะดวกในขบวนการเรียนของผู้เรียนการจัดการ เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญตามแนว ทางการจัดการเรียนรู้ใน^{๒๔}

^{๒๔} คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้แผนกวิจัย, กรมวิชาการ, (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๔), หน้า ๗.

๑) การวิเคราะห์ผู้เรียน การรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม ช่วยให้ครูผู้สอนมีข้อมูลที่สำคัญในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม หลักการวิเคราะห์ผู้เรียนควรคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญ ๓ องค์ประกอบ คือธรรมชาติของผู้เรียน ประสบการณ์และพื้นฐานความรู้เดิม วิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน

๒) การใช้จิตวิทยาการเรียนรู้และการบูรณาการคุณธรรม ค่านิยมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

๓) การวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเชื่อมโยงกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา

๔) การออกแบบการเรียนรู้ตามสภาพจริงให้สอดคล้องกับมาตรฐานหลักสูตรและเชื่อมโยงบูรณาการระหว่างกลุ่มวิชาโดยใช้ผลการเรียนรู้ที่กำหนดเป็นหลัก และใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้เพื่อมุ่งพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

๕) การออกแบบการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงโดยใช้เครื่องมือวัดที่หลากหลายเพื่อสะท้อนภาพได้ชัดเจนและแน่นอนว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้านต่างๆ อย่างไรทำให้ได้ข้อมูลของผู้เรียนรอบด้านที่สอดคล้องกับความเป็นจริง เพื่อประกอบการตัดสินใจตัดสินผู้เรียนได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

ประวัติโดยย่อของโรงเรียนมัธยมสมบูรณสังฆ์แขวงหลวงพระบาง (มส.สงฆ์ วัดสีพุทธบาท ทัพย์การาม)

โรงเรียนแห่งนี้สร้างตั้งขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๗๘ ค.ศ. ๑๙๓๕ รวมอายุตั้งแต่เริ่มสร้างมาถึงปัจจุบันปี ๒๐๑๔ ได้ ๗๙ ปี โดยพระอาจารย์มหาคำพันธ์ สุมะนะภูโต (วิละจิต) เจ้าอาวาสวัดป่าฝาง ที่แสดงอุทิศตนเข้ามาบวชและได้นำพาพระภิกษุสามเณรพร้อมกับญาติโยมผู้ที่มีจิตใจศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาชาวนครหลวงพระบางสร้างขึ้นสาเหตุนั้นก็เพราะว่าในช่วงระยะเวลานั้นไม่ว่าจะเป็นพระสงฆ์หรือชาวบ้านการที่จะได้ศึกษาหาความรู้ในโรงเรียนหรือได้เข้าศึกษาเล่าเรียนนั้นเป็นสิ่งที่ยากมากเนื่องจากโรงเรียนมีน้อยในสมัยนั้นซึ่งเป็นเวลาที่ฝรั่งเศสปกครอง

ดังนั้นพระอาจารย์มหาคำพันธ์ สุมะนะภูโต (วิละจิต) และสมเด็จพระสังฆราชธรรมนะมหาเถร(บุญทัน) วัดใหม่ สุวรรณภูมิราม สมเด็จพระสังฆราชแห่งราชอาณาจักรลาว พร้อมด้วยคณะสงฆ์จึงตกลงสร้างตั้งโรงเรียนแห่งนี้ขึ้นโดยใช้ชื่อว่า โรงเรียนบาลีปริยัติธรรมซึ่งตั้งอยู่วัดศรีพุทธบาททัพย์การามและได้ใช้ชั้นล่างทั้งสองข้างของอาคารที่ใช้เป็นห้องของโรงเรียนในปัจจุบันเป็นห้องเรียนส่วนห้องที่อยู่กลางใช้เป็นห้องปีสุดท้าย และใช้เป็นห้องสอนวิชาธรรมเพื่อฝึกการเทศนาโดยปากเปล่าให้แก่พระสงฆ์ จากนั้นก็เริ่มมี ๓ ชั้นเรียนคือห้องปี ๑ คือห้องที่ ๑ คือห้องนักธรรมตรี ห้องที่ ๒ คือห้องนักธรรมโท และห้องที่ ๓ คือห้องนักธรรมเอก วิชาที่สอน มี ๘ วิชาคือ

๑ วิชาพุทธประวัติ

๒ วิชาภาษาบาลี

๓ วิชาธรรมะ

๔ วิชาวินัย

๕ วิชาอักษรธรรม

๖ วิชาสวดมนต์น้อย

๗ วิชาเลข

๘ วิชาภาษาฝรั่งเศส

วิชาหลักที่ติดหนักใส่วิชาภาษาบาลี เวลานั้นปี พ.ศ. ๒๔๗๘ (ค.ศ. ๑๙๓๕) พระอาจารย์มหาคำพันธ์ สุมะนะภูโต ซึ่งเป็นก่อตั้งได้ถูกแต่งตั้งเป็นผู้อำนวยการเป็นต้นมาจนถึงปี พ.ศ. ๒๔๘๘ (ค.ศ. ๑๙๔๕) อาจารย์ใหญ่คำพันธ์ วิละยะจิตตะเถระ วัดแสน สุขาราม ผู้เป็นพระน้องชายของพระอาจารย์คำพันธ์ ก็ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนแห่งนี้แทน พระอาจารย์มหาคำพันธ์ผู้เป็นพี่ชายที่ได้ลาสิกขาจากเพศเพศสมณะ ไปรับราชการต่อมาพระอาจารย์มหาพิละ, พระอาจารย์มหาอ่อนแก้ว, พระอาจารย์มหายา, พระอาจารย์ใหญ่บุญจันทร์ แก้วโพธิจิตโต วัดเชียงม่วน และพระอาจารย์มหาอนุลัต พุทธรัก ชิโต วัดสิกขาราม หัวหน้า ภายหลังประเทศชาติได้รับการปลดปล่อยในปี ๑๙๗๕ พระอาจารย์คำหล้า อุดมเพชร เป็นหัวหน้าและเปลี่ยนมาเป็นโรงเรียนบาลีเหมือนเดิม แต่มีการเปลี่ยนแปลง คือ วิชาภายในขึ้นกับกระทรวงธรรมการ ส่วนวิชาภายนอกขึ้นกับกระทรวงศึกษาธิการ ชั้นเรียนมี ๔ คือ นักธรรมเตรียม นักธรรมตรี นักธรรมโท นักธรรมเอก และมี ม. ๑ ม. ๒ เรียกว่ามหา ๘ หรือประโยค ๘ ซึ่งเป็นชั้นเรียนระดับสูงสุดอยู่ลาวเวลานั้นถ้าต้องการเรียนต่อก็ต้องไปเรียนต่ออยู่ต่างประเทศเช่นประเทศกัมพูชาหรือประเทศพม่า และอินเดีย

ปี ๑๙๗๗ - ๑๙๘๐ พระอาจารย์อ่อนตา สันตะปัญโญ (แก้วปinya) วัดมโนลม เป็นผู้อำนวยการ

ปี ๑๙๘๐- ๑๙๘๕ พระอาจารย์ใหญ่บุญจันทร์ แก้วโพธิจิตโต วัดเชียงม่วน เป็นผู้อำนวยการ

ปี ๑๙๘๕- ๑๙๙๐ พระอาจารย์สมลิต สุขสมหวัง เป็นผู้อำนวยการ

ปี ๑๙๙๐- ๑๙๙๕ พระอาจารย์อ่อนแก้ว กิตติภักโท วัดปากคาน เป็นผู้อำนวยการ และอาจารย์สมหวังรุ่งดวงจันทร์ เป็นรอง

ปี ๑๙๙๘- ๒๐๐๐ พระอาจารย์อ่อนแก้ว กิตติภักโท วัดปากคาน เป็นผู้อำนวยการ และอาจารย์ ผาย สุวรรณ เป็นรอง

ปี ๒๐๐๐- ๒๐๐๓ พระอาจารย์อ่อนแก้ว กิตติภักโท วัดปากคาน เป็นผู้อำนวยการ และอาจารย์สมแพงโพธิปัญญา เป็นรอง

ปี ๒๐๐๓- ๒๐๑๓ พระอาจารย์อ่อนแก้ว กิตติภักโท วัดปากคาน เป็นผู้อำนวยการ และอาจารย์คำอัน เพ็ฑะพอน เป็นรอง

ปี ๒๐๑๔ เป็นต้นมาพระอาจารย์คำหล้า อินทวงสัถ (ลักขะโน) เชียงม่วน เป็นผู้อำนวยการอาจารย์สนธยา แก้วสุวรรณ เป็นรองผู้ที่ ๑ และอาจารย์บุญทัน บัวสะหวัน รองผู้ที่ ๒

ในระยะแรกมีนักเรียนเพียงแต่ ๒๐ รูปเท่านั้น ย่อมมีการขยายศึกษาออกไปทั่วประเทศ จึงทำให้เยาวชนเขตชนบทห่างไกลจากตัวเมืองเข้ามาบวชเพื่อศึกษาเล่าเรียนเขียนอ่านอยู่ในโรงเรียนแห่งนี้เพิ่มขึ้นแต่ละปี จนมาถึงปี ๒๐๑๐ นักเรียนตั้งแต่ ม. ๑ ม. ๗ มีทั้งหมด ๙๐๕ รูป สาเหตุหนึ่งที่ทำให้จำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นคือโรงเรียนสงฆ์แห่งนี้เพียงแห่งเดียวในเขตภาคเหนือของ ๕ แขวงลาว นักเรียนเกือบทั้งหมดคือมาจาก ๕ แขวงลาว ดังที่กล่าวมานี้ ปัจจุบันมีครู-อาจารย์ ทั้งหมด ๔๔ รูป/ท่าน ในนั้นมีครูที่เป็นพระสงฆ์ ๕ รูป ตั้งแต่สร้างตั้งโรงเรียนแห่งนี้ขึ้นมานักเรียนที่เรียนจบส่วนใหญ่คือได้ลาสิกขาออกไป และได้กลายเป็นบุคลากรของชาติเป็นคนดีของสังคมเกือบทั้งหมด

ปัจจุบันโรงเรียนได้มีระบบการจัดตั้งครบชุดเช่น องค์การจัดตั้งเยาวชน กรรมบาน และ องค์การจัดตั้งโรงเรียนแบ่งออกเป็น ๒ ส่วนคือ ส่วนหนึ่งขึ้นกับศึกษาสงฆ์ส่วนกลาง และอีกส่วนหนึ่งขึ้นกับแผนกศึกษาธิการ และกิลา แขวงหลวงพระบาง วิชาที่สอนคือกันกับฝ่ายฆราวาสแต่ตัดวิชาทางโลกที่ไม่เหมาะสมกับพระสงฆ์สามเณรออกจำนวนหนึ่ง และได้เพิ่มวิชาภายในทางพระพุทธศาสนาจำนวนหนึ่งเข้ามาเช่น วิชาบาลี ธรรมะ อภิธรรม วินัย มงคลที่ปณี และตัวธรรม เข้ามาสอนในหลักสูตร เมื่อนักเรียนจบแล้วสามารถไปเรียนต่ออยู่โรงเรียนแห่งอื่นๆ ได้ตามความต้องการทุกสาขาอาชีพ และตามกฎหมายระเบียบของโรงเรียนแห่งนี้

โรงเรียน มส.สงฆ์ แขวงหลวงพระบางได้ย้ายจากวัดสีพุทธบาท ไปวัดภูควาย โพนาราม ในปี ๒๐๑๓- ๒๐๑๔ เพราะจำนวนนักเรียนสงฆ์เพิ่มขึ้นมากจึงได้สร้างโรงเรียนแห่งใหม่ ที่วัดภูควาย ซึ่งมีสถานที่กว้างขวางเหมาะแก่การขยายหน้าที่การศึกษาสงฆ์ ของแขวง เพื่อตอบสนองกับความเรียกร้องต้องการของพระสงฆ์สามเณรเกี่ยวกับงานการศึกษาพระพุทธศาสนา ส่วนหลักสูตรการเรียนการสอนแบ่งออกเป็น ๒ สายคือวิชาพระพุทธศาสนาคืออิงตามหลักสูตรของกรมการศึกษาสงฆ์ศูนย์กลาง ที่วางไว้ และสายวิทยาศาสตร์คืออิงตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ และกีฬาของเราวางไว้^{๒๕}

๒.๕ ทฤษฎีการเรียนรู้

๒.๕.๑ ทฤษฎีการเรียนรู้ (learning theory) การเรียนรู้คือกระบวนการ ที่ทำให้คนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความคิด คนสามารถเรียนรู้ได้จากการได้ยิน การสัมผัส การอ่าน การใช้เทคโนโลยี การเรียนรู้ของเด็กและผู้ใหญ่จะต่างกันเด็กจะเรียนรู้ด้วยการเรียนในห้อง การซักถาม ผู้ใหญ่มักเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ที่มีอยู่แต่การเรียนรู้จะเกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่ผู้สอนนำเสนอ โดยการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ผู้สอนจะเป็นผู้ที่สร้างบรรยากาศทางจิตวิทยาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ที่จะให้เกิดขึ้นเป็นรูปแบบใดก็ได้เช่น ความเป็นกันเอง ความเข้มงวด กวดขัน หรือความไม่มีระเบียบวินัย สิ่งเหล่านี้ผู้สอนจะเป็นผู้สร้างเงื่อนไขและสถานการณ์เรียนรู้ให้กับผู้เรียน ดังนั้น ผู้สอนจะต้องพิจารณาเลือกรูปแบบการสอน รวมทั้งการสร้างปฏิสัมพันธ์ กับ ผู้เรียนเพื่อที่ผู้สอนจะสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ตรงกับความสามารถ และได้เต็มศักยภาพของผู้เรียน ทฤษฎีการ

^{๒๕} สัมภาษณ์ พระอาจารย์ คำหล้า ลักขะโน, ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมสงฆ์สมบูรณ์สงฆ์ เมืองหลวงพระบาง ประเทศลาว, ๒๑ กันยายน ๒๕๖๑.

เรียนรู้เหล่านี้ เป็นเครื่องมือสำคัญอีกส่วนหนึ่งที่ครูสอนจะนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเด็กซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอต่อไป

การเรียนรู้ตามทฤษฎีของ Bloom (Bloom's Taxonomy) Bloom ได้แบ่งการเรียนรู้เป็น ๖ ระดับ ดังนี้^{๒๖}

- ๑) ความรู้ที่เกิดจากความจำ (knowledge) ซึ่งเป็นระดับล่างสุด
- ๒) ความเข้าใจ (Comprehend) ๓) การประยุกต์ (Application)
- ๔) การวิเคราะห์ (Analysis) สามารถแก้ปัญหา ตรวจสอบได้
- ๕) การสังเคราะห์ (Synthesis) สามารถนำส่วนต่าง ๆ มาประกอบเป็นรูปแบบใหม่ได้ให้แตกต่างจากรูปเดิมเน้นโครงสร้างใหม่
- ๖) การประเมินค่า (Evaluation) วัดได้และตัดสินได้ว่าอะไรถูกหรือผิด ประกอบการตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผลและเกณฑ์ที่แน่ชัด

การเรียนรู้ตามทฤษฎีของเมเยอร์ (Mayor)

ในการออกแบบสื่อการเรียนการสอน การวิเคราะห์ความจำเป็นสิ่งสำคัญและตามด้วยจุดประสงค์ของการเรียน โดยแบ่งออกเป็นย่อย ๆ ๓ ส่วนด้วยกัน คือ^{๒๗}

- ๑) พฤติกรรมควรชี้ชัด และสังเกตได้
- ๒) เงื่อนไข พฤติกรรมสำเร็จได้ควรมีเงื่อนไขในการช่วยเหลือ
- ๓) มาตรฐาน พฤติกรรมที่ได้นั้นสามารถอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด

การเรียนรู้ตามทฤษฎีของบรูเนอร์ (Bruner) ประกอบด้วย

- ๑) ความรู้ถูกสร้างหรือหล่อหลอมโดยประสบการณ์
- ๒) ผู้เรียนมีบทบาทรับผิดชอบในการเรียน
- ๓) ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความหมายขึ้นมาจากแง่มุมต่างๆ^{๒๘}
- ๔) ผู้เรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง
- ๕) ผู้เรียนเลือกเนื้อหาและกิจกรรมเอง

^{๒๖} นิรันดร์, ข้อมูลเพื่อการค้นคว้า: สังคมศาสตร์ และจิตวิทยา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.idis.ru.ac.th/report/index.php?topic=2796.0;wap2> [๑๔ กันยายน ๒๕๖๑].

^{๒๗} ปราชาญา กล้าผจญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง, **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕), หน้า ๗๘.

^{๒๘} นิรันดร์, ข้อมูลเพื่อการค้นคว้า: สังคมศาสตร์ และจิตวิทยา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.idis.ru.ac.th/report/index.php?topic=2796.0;wap2> [๑๔ กันยายน ๒๕๖๑].

๖) เนื้อหาควรถูกสร้างในภาพรวม

การเรียนรู้ตามทฤษฎีของไทเลอร์ (Tylor) คือ

๑) ความต่อเนื่อง (continuity) หมายถึง ในวิชาทักษะต้องเปิดโอกาสให้มีการฝึกทักษะในกิจกรรมและประสบการณ์บ่อย ๆ และต่อเนื่องกัน

๒) การจัดช่วงลำดับ (sequence) หมายถึง หรือการจัดสิ่งที่มีความง่ายไปสู่สิ่งที่มีความยาก ดังนั้น การจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้มีการเรียงลำดับก่อนหลังเพื่อให้ได้เรียนเนื้อหาที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

๓) บูรณาการ (integration) หมายถึง การจัดประสบการณ์จึงควรเป็นในลักษณะที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เพิ่มพูนความคิดเห็น และได้แสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกันเนื้อหาที่เรียนเป็นการเพิ่มความสามารถทั้งหมดของผู้เรียนที่จะได้ใช้ประสบการณ์ได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ กัน ประสบการณ์การเรียนรู้จึงเป็นแบบแผนของปฏิสัมพันธ์ (interaction) ระหว่างผู้เรียนกับสถานการณ์ที่แวดล้อม^{๒๙}

๒.๕.๒ หลักทฤษฎีและความสำคัญของการเรียนรู้

การเรียนรู้ตามแนวคิดของ สกินเนอร์ เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ซึ่ง สกินเนอร์ ให้ความสำคัญต่อการตอบสนองมากกว่าสิ่งเร้า จึงมีคนเรียกว่าเป็นทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบ Type R นอกจากนี้ สกินเนอร์ ยังให้ความสำคัญต่อการเสริมแรง (Reinforcement) ว่ามีผลทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ถาวรยิ่งขึ้น สกินเนอร์ มองว่า อัตราการเกิดพฤติกรรมหรือการตอบสนองขึ้นอยู่กับผลของการกระทำ คือ การเสริมแรง หรือการลงโทษทั้งทางบวกและทางลบ

๒.๕.๒.๑ การเสริมแรงทางพฤติกรรม

แรงเสริมเป็นสิ่งเร้าที่ผู้เรียนได้รับจากการกระทำซึ่งสามารถแบ่งออก ๔ ประเภทคือ

๑) แรงเสริมทางบวก (Positive Reinforce) คือ สิ่งเร้าที่เสริมแรงให้มีพฤติกรรมมากขึ้นเมื่อมันปรากฏหลังจากที่สิ่งมีชีวิตกระทำพฤติกรรม

๒) แรงเสริมทางลบ (Negative Reinforce) คือ สิ่งเร้าที่เสริมแรงให้พฤติกรรมมากขึ้นเมื่อมันสลายไปหายไปหรือถูกนำออกไปหรือทำให้สิ่งมีชีวิตนั้นได้รับการปลดปล่อยจากสิ่งที่เป็นทุกข์

๓) สิ่งเร้าที่เป็นโทษหรือผลกระทบทางลบ (Aversive Stimulus ; Unpleasant Consequence) คือ ผลกระทบที่เป็นโทษเป็นผลกระทบที่ทำให้ผู้เรียนหยุดหรือลดการทำพฤติกรรม

^{๒๙} ปราชญา กล้าผจญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง, **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕), หน้า ๕๗.

๔) การไม่ได้รับแรงเสริมหรือการลงโทษ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นแล้วไม่ได้รับผลกรรมทางบวกหรือทางลบ หรือไม่สามารถทำให้ตนหลีกเลี่ยงจากความเป็นทุกข์ได้ผู้เรียนจะหยุดการทำพฤติกรรมนั้นไปเอง

๒.๕.๒.๒ ชนิดของแรงเสริม (Reinforcer)

ไม่ว่าแรงเสริมจะเป็นประเภทใด เราสามารถแบ่งแรงเสริมเหล่านี้ออกเป็น ๒ ชนิด ดังนี้

๑) แรงเสริมปฐมภูมิ (Primary Reinforcer) เป็นแรงเสริมที่สนองความต้องการขั้นพื้นฐานทางกายที่จำเป็นโดยตรง เช่น อาหาร น้ำ การกระตุ้นเร้าด้วยเพศตรงข้ามการถูกไฟฟ้าดูดเป็น

๒) แรงเสริมทุติยภูมิ (Secondary Reinforcer หรือ Conditioned Reinforcer) เป็นแรงเสริมที่สามารถนำไปแลกเพื่อให้ได้มาซึ่งแรงเสริมปฐมภูมิได้และเป็นแรงเสริมที่เกี่ยวข้องกับความรูสึกและความต้องการทางสังคม

๒.๕.๒.๓ หลักการเสริมแรง (Principle of Reinforcement)

ในการเรียนรู้เงื่อนไขของผลกรรม ผู้เรียนจะมีพฤติกรรมวิบากเพิ่มขึ้นหรือลดลงนั้นขึ้นอยู่กับผลกรรมที่เขาได้รับและเป็นไปตามหลักการเสริมแรงซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นการเสริมพลังพฤติกรรมและการลดพลังการเกิดพฤติกรรม ดังนี้

การเสริมพลังพฤติกรรม ผู้เรียนจะมีพฤติกรรมเกิดขึ้นอีกในอนาคตหลังจากที่ได้เรียนรู้เงื่อนไขของผลกรรมไปแล้วซึ่งหลักการเสริมพลังพฤติกรรมมี ๒ หลักการ คือ การเสริมแรงทางบวก และการเสริมแรงทางลบ

๑) การเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) เมื่อผู้เรียนทำพฤติกรรมวิบากหนึ่งแล้วได้รับแรงเสริมทางบวก เขาจะทำพฤติกรรมในสถานการณ์นั้นอีกในอนาคต

๒) การเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement) เมื่อผู้เรียนทำพฤติกรรมวิบากหนึ่งแล้วสามารถรอดพ้นจากสิ่งเร้าที่ไม่ปรารถนาได้หรือได้รับการปลดปล่อยจากสิ่งที่เป็นทุกข์ เขาจะทำพฤติกรรมในสถานการณ์นั้นอีกในอนาคตในการวางแผนเงื่อนไขการเสริมแรงทางลบผู้ทดลองมักใช้สิ่งเร้าเหนียวนาที่เป็สภาพที่ไม่น่าพึงพอใจของผู้รับทดลอง เช่น การปล่อยกระแสไฟฟ้าไว้บนพื้นลวดในกรงทดลอง เป็นต้น

กำหนดการให้แรงเสริม (Schedule of Reinforcement)

เฟอร์สเตอร์และสกินเนอร์ กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างกำหนดการให้แรงเสริม กับ พฤติกรรมวิบากในการเกิดต่างกันและเมื่อมีการระงับแรงเสริมระยะเวลาของความคงอยู่ของ พฤติกรรมยังไม่เท่ากันอีกด้วย กำหนดการให้แรงเสริมสามารถแบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ ดังนี้

๑) การเสริมแรงทุกครั้ง (Continuous of Reinforcement) ผู้เรียนจะได้รับแรงเสริมทุกครั้งที่ทำพฤติกรรมวิบาก (พฤติกรรมเป้าหมาย)

๒) การเสริมแรงบางส่วน (Partial Reinforcement) ผู้เรียนจะได้รับแรงเสริมเป็น บางครั้งในการทำพฤติกรรมวิบาก ซึ่งแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท คือ

ก. กำหนดเวลาตามตัว (Fixed Interval Schedule) ผู้เรียนจะได้รับแรงเสริมหลังจากทำพฤติกรรมไปแล้วในเวลาที่กำหนดตายตัว

ข. กำหนดจำนวนครั้งตายตัว (Fixed Ration Schedule) ผู้เรียนจะได้รับแรงเสริมเมื่อทำพฤติกรรมไปแล้วครบตามจำนวนครั้งที่กำหนดไว้ตายตัว

ค. กำหนดเวลาไม่แน่นอน (Variable Interval Scheduling) ผู้เรียนจะได้รับแรงเสริมหลังจากทำพฤติกรรมไปแล้วในช่วงเวลาที่แตกต่างกันไป

ง. กำหนดจำนวนครั้งไม่แน่นอน (Variable Ration Scheduling) ผู้เรียนจะได้รับแรงเสริมเมื่อทำพฤติกรรมไปแล้วตามจำนวนครั้งที่กำหนดไว้ไม่แน่นอน

ตัวอย่าง พฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ตามหลักการเงื่อนไขของผลกรรม (Operant Conditioning) เช่น

ก. การระงับตัว (Self-Awareness) การระงับตัว คือการสังเกต พฤติกรรมของตนเอง เช่น เราจะรู้ตัวว่าเราใช้คำพูดที่ไม่ดีเรากำลังทำพฤติกรรมที่น่าสรรเสริญเรากำลังซึ่เกียจเป็นต้น ทั้งนี้สิ่งมีชีวิตมีการระงับตัวจากการเรียนรู้เงื่อนไขผลกรรม ซึ่งผลกรรมคือผลที่ได้จากการสังเกตตนเอง ชมเชยตัวเองหรือตำหนิตนเอง เป็นต้น การระงับตัวมิได้เกิดเฉพาะในมนุษย์ เท่านั้นจากการศึกษาของกัลลัป (Gallup, ๑๙๗๐) ซึ่งทำการทดลองกับลิงชิมแปนซีโดยตั้งกระจกบานใหญ่เต็มตัวไว้ในกรงพบว่าลิงชิมแปนซีจะมาส่องกระจกดูตัวเอง และใช้มือลูบส่วนต่างๆ ของร่างกายในส่วนที่ตนไม่เคยเห็นมาก่อนและจะจับส่วนเหล่านี้เมื่อมีกระจกอยู่ในกรงเท่านั้น

การเรียนรู้การระงับตัวในมนุษย์ไม่ได้เรียนจากการส่องกระจกเพียงอย่างเดียวแต่มีการเรียนรู้จากการบอกเล่าของผู้อื่นว่าลักษณะพฤติกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นเรียกว่าอะไร ดีหรือไม่ดีการถามว่าบุคคลกำลังทำอะไรกำลังรู้สึกอย่างไร และการให้ข้อมูลป้อนกลับว่าดี-ไม่ดี สวย-เซยน่ารัก-น่าเกลียด หรือให้ในสิ่งที่บุคคลต้องการให้บุคคลรู้จักที่จะระงับตัวจากการเรียนรู้พฤติกรรมของตนกับผลกรรมที่ตนได้รับ

ข. การควบคุมตนเอง (Self Control) หมายถึงแนวโน้มในการกระทำสิ่งต่างๆ ที่ควรทำ เช่น บุคคลจะมีควบคุมตนไม่ให้กินอาหารมากเกินไปเป็นบุคคลจะมีการควบคุมตน

ไม่ให้ใช้เวลาในการเล่นเกมนานเกินไปบุคคลจะควบคุมไม่ให้ตนเองซบถในเวลาเมา เป็นต้น การควบคุมตนเองเกิดขึ้นเนื่องจากการเรียนรู้เงื่อนไขของผลกรรมว่าพฤติกรรมใดจะส่งผลกรรมเช่นใด

ค. พฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา พฤติกรรมเหล่านี้เรียนรู้มาจากความสัมพันธ์ระหว่าง พฤติกรรมกับผลกรรม เช่น การร้องดินเกินเหตุทำให้ได้ของเล่นการตีกอล์ฟตัวเองทำให้ได้รับ ความสนใจ การเป็นลมทำให้ได้รับการสัมผัสเอาอกเอาใจ เป็นต้น ถ้าผู้สอนให้รางวัลแก่พฤติกรรมเหล่านี้เป็นประจำในภายหลังหากผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนหยุดการทำพฤติกรรมเหล่านี้ผู้สอนจะต้องใช้การงดเสริมและการเสริมแรงทางบวกแก่พฤติกรรมอื่นที่เหมาะสมแต่หากผู้สอนไม่สามารถที่จะทำตามเงื่อนไขที่ตนตั้งไว้พฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาดังกล่าวจะมีความแข็งแกร่งขึ้นได้ เช่น ลูกใช้วิธีนอนดินเพื่อเอาของเล่นแม่ตามใจซื้อของเล่นให้ลูกเรียนรู้ว่าการทำพฤติกรรม นอนดินทำให้ตนได้ของเล่นเมื่อแม่ตั้งใจจะหยุดการซื้อของให้แก่ลูกหากลูกลงไปนอนดินแต่ต้องใจแข็งพอที่จะไม่ยอมซื้อของเล่นให้ลูกในขณะที่ลูกลงไปนอนดินและแม่จะต้องมีทักษะในการชี้ชวนให้ลูกแสดงพฤติกรรมใหม่ที่เหมาะสมได้ เมื่อใดที่ลูกทำพฤติกรรมที่เหมาะสมแม่จะให้เสริมทางบวกแก่พฤติกรรมนั้นทันทีการชี้ชวนให้ลูกทำพฤติกรรมที่ปรารถนาอย่างอื่นจะเป็นการเปิดโอกาสให้ลูกได้เรียนรู้เงื่อนไขของผลกรรมที่เปลี่ยนไป แต่ในทางกลับกัน หากลูกเรียนรู้ว่าการทำพฤติกรรมนอนดินให้นานขึ้นจะทำให้แม่ยอมให้เสริมทางบวกแก่ตนจนได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแม่ใจอ่อนและไม่สามารถชักจูงให้ลูกมีพฤติกรรมใหม่ได้ หากเหตุการณ์เป็นเช่นนี้ประจำลูกจะเรียนรู้การนอนดินให้นานยิ่งขึ้นเพื่อทำให้แม่ยอมให้เสริมทางบวกแก่ตน และบางครั้งอาจ พยายามทำพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาที่มีความรุนแรงเพิ่มขึ้นและยากต่อการปรับพฤติกรรมใน ภายหลังมากขึ้น^{๓๒}

หลังจากได้เรียนรู้พฤติกรรมหลักหนึ่แล้วผู้ถูกวางเงื่อนไขจะสามารถเรียนรู้พฤติกรรมหลักเลียงได้ซึ่งบางครั้งจะมีพฤติกรรมหลักเลียงตามที่ผู้วางเงื่อนไขต้องการแต่บางครั้งอาจเป็นพฤติกรรมหลักเลียงแบบอื่นที่ผู้วางเงื่อนไขไม่ต้องการ หรือเป็นพฤติกรรมรุนแรงตอบโต้คืนกลับ สร้างเป็นเงื่อนไขใหม่ที่ไม่น่าปรารถนาให้แก่ผู้วางเงื่อนไข เช่น พนักงานเรียกร้องให้ผู้บริหารเพิ่มเงิน ค่าตอบแทนหากผู้บริหารไม่ยอมเพิ่มค่าตอบแทนจะหยุดงานในสถานการณ์พนักงานเป็นผู้วางเงื่อนไข ผู้บริหารเป็นผู้ถูกวางเงื่อนไขหรือเป็นผู้เรียน ถ้าผู้บริหารยอมเพิ่มค่าตอบแทน พนักงาน จะหยุดชู้และกลับเข้าทำงานแต่ในบางครั้งแทนที่ผู้บริหารจะทำพฤติกรรมตามที่พนักงานผู้วางเงื่อนไขต้องการผู้บริหารอาจตอบโต้ด้วยการไล่พนักงานที่หยุดงานออก และหากพฤติกรรมนี้ได้ผลทำให้ผู้บริหารรอดพ้นจากสภาพที่ไม่ปรารถนาในสภาพเหตุการณ์พนักงานชู้หยุดงานผู้บริหารจะทำพฤติกรรมชู้จะไล่พนักงานออก ดังนั้นพนักงานในฐานะของผู้วางเงื่อนไขหลักการเสริมแรงทางลบอาจไม่สามารถทำให้ผู้ถูกวางเงื่อนไขทำตามที่ต้องการได้^{๓๓}

^{๓๒} Margaret E. Bell-Gredler, B.F.Skinner's Operant Conditioning: Principles of Learning, pp.95-96.

^{๓๓} Morris L. Bigge S., Samuel Shermis, Learning Theories For Teachers: How Does Skinner's Operant Conditioning Work ?, pp.105-107.

เราสามารถนำการสร้างพฤติกรรมใหม่ด้วยวิธีเปลี่ยนถ่ายสิ่งเร้าเพื่อให้ผู้เรียนสามารถตอบสนองต่อสิ่งเร้าใหม่ได้ดีและมีอารมณ์ทางบวกได้ดีในชีวิตประจำวัน ตัวอย่างการ เปลี่ยนถ่ายการตอบสนองต่อคุณครูเหมือนตอบสนองต่อมารดา เช่น ในวัยเข้าเรียน มารดา สามารถส่งลูกวัยสองขวบไว้ให้ครูที่โรงเรียนอนุบาลได้ด้วยวิธีเปลี่ยนถ่ายสิ่งเร้าโดยในวันแรกของการเข้าเรียน มารดาควรอยู่กับครูและลูกสักระยะเวลาหนึ่งจนเห็นว่าเด็กมีพฤติกรรมคุ้นเคยเป็นปกติเหมือนที่อยู่กับมารดาเพียงลำพัง จากนั้นมารดาค่อยๆ ลดเวลาที่จะอยู่กับเด็กและครูลงทีละน้อยจนกระทั่งสามารถส่งลูกให้คุณครูที่โรงเรียนและลูกไม่อึดอัดที่จะอยู่กับมารดาอีกต่อไปจึงนับได้ว่าการเปลี่ยนถ่ายสิ่งเร้าในครั้งนี้สำเร็จแล้ว

จากการศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ของมนุษย์สรุปได้ว่า มนุษย์ย่อมมีพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมหรือสิ่งเร้าระบบประสาทและอวัยวะรับสัมผัสจึงเป็นปัจจัยสำคัญของการรับรู้และเรียนรู้ ซึ่งต้องมีความสมบูรณ์จึงจะสามารถรู้สิ่งเร้าได้ดีเมื่อสิ่งเร้าเข้ามากระทบ ประสาทสัมผัส จะเกิดการตื่นตัวและรับสัมผัส ดำเนินการส่งไปยังสมองทำให้เกิดการแปลความหมายขึ้นโดยอาศัยประสบการณ์เดิมเมื่อแปลความหมายแล้วจะมีการประเมินผลที่ตอบสนองสิ่งเร้าแล้วสรุปผลของการรับรู้เป็นความคิดรวบยอดทำให้เกิดปฏิกิริยาในการ ตอบสนองสิ่งเร้าเหล่านั้นเกิดเป็นการรับรู้และเรียนรู้เกิดขึ้นเมื่อใดก็ตามเมื่อสิ่งเร้าใหม่เกิดขึ้นซึ่ง ไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อนจะไม่สามารถบอกได้ว่าสิ่งเร้า นั้นคืออะไรเป็นเพียงความรู้สึกจาก การรับสัมผัสเท่านั้นไม่ถือว่าเป็นการเรียนรู้

การดำเนินชีวิตของมนุษย์ในแต่ละวันต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ มากมาย มนุษย์จึงต้องเรียนรู้วิธีการในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นเลือกสรรวิธีการแก้ไขปัญหาที่ดีที่สุดจึงทำให้เกิดทฤษฎีการเรียนรู้ต่างๆ มากมายเพื่อศึกษาเงื่อนไขต่างๆ ที่จะทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นจึงมีการนำหลักการ ทฤษฎี และการศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในงานวิจัยครั้งนี้ศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ของสกินเนอร์ ซึ่งศึกษาเกี่ยวหลักการเงื่อนไขและการเรียนรู้รวมถึงสภาวะที่มีผลต่อการเรียนรู้ของมนุษย์ซึ่งเป็นการนำทฤษฎีการเรียนรู้ของสกินเนอร์มาประยุกต์ใช้กับการเลือกปัจจัยในการ บริโภคเพื่อใช้เป็นแนวทางการปรับพฤติกรรมของมนุษย์ในการบริโภคปัจจัยต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ต่างๆ รวมถึงสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ในชีวิตประจำได้

จากการศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ของสกินเนอร์ พบว่าสกินเนอร์มีความเชื่อว่าพฤติกรรมของคนเกิดจากการอยู่ร่วมกันของบุคคลและได้ทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันผลจากการแสดงออกของพฤติกรรมจะเป็นตัวบ่งชี้ว่าพฤติกรรมนั้นจะมีแนวโน้มเกิดขึ้นอีกหรือไม่ในสถานการณ์ที่คล้ายกับสถานการณ์เดิมถ้าเกิดขึ้นอีกจะเรียกพฤติกรรมนั้นว่าการเสริมแรงทางบวกแต่ถ้าไม่เกิดขึ้นอีกจะเรียกผลของพฤติกรรมนั้นว่าการลงโทษการเรียนรู้พฤติกรรมจะขึ้นอยู่กับผู้สอนเป็นตัดสินว่า พฤติกรรมใดเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์เหมาะสมที่จะนำพฤติกรรมนั้นมาปลูกฝังให้กับผู้เรียนหรือไม่ ซึ่งจะมีทั้งความเหมือนและแตกต่างจากการเรียนรู้

๒.๖ แนวคิดมรดกเมืองหลวงพระบาง

องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือ^{๓๔} UNESCO ได้ดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบ่งชี้ป้องกันและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติทั่วโลกซึ่งมีคุณค่าอย่างโดดเด่นต่อมนุษยชาติดังปรากฏในอนุสัญญานานาชาติที่เรียกว่า Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage ซึ่งปรับปรุงโดย UNESCO เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ปัจจุบันมีประเทศต่างๆ ทั่วโลกได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติของโลก หรือมรดกโลกเป็นจำนวนมากดังจะเห็นได้จากในปี พ.ศ. ๒๕๓๓ มีประเทศ สมาชิกจำนวน ๑๑๑ ประเทศ และประเทศ สปป. ลาว ก็เป็นประเทศหนึ่งซึ่งเข้าเป็นประเทศภาคี ตามอนุสัญญาดังกล่าวด้วย

เมืองมรดกโลกหลวงพระบางถือว่าเป็นแหล่งโบราณสถานศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่สำคัญของชนชาตินามีโบราณสถานและโบราณวัตถุที่ปรากฏอยู่ในเมืองประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งนี้มากมาย จนองค์การยูเนสโก (UNESCO) ได้ประกาศให้ เครดิตกับเมืองหลวงพระบางว่าเป็นเมืองที่ได้รับการปกป้องรักษาที่ดีที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The Best Preserved City in South – East Asia) เมื่อครั้งที่มีการสำรวจเบื้องต้น ในปี พ.ศ. ๒๕๓๓ – ๒๕๓๘ และได้รับการบรรจุอยู่ในบัญชีรายชื่อ “เมืองมรดกโลก” (World Heritage Town) เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ โดยคณะกรรมการมรดกโลกได้พิจารณา ว่า หลวงพระบางมีคุณค่าโดดเด่นอันเป็นสากลหรือ Outstanding Universal Value: OUV ได้แก่ ความเป็นของแท้ดั้งเดิม (Authenticity) ความเป็นเอกลักษณ์ (Identity) ความกลมกลืน กับสภาพแวดล้อมโดยรอบ หรือความครบถ้วนสมบูรณ์ (Integrity) กล่าวโดยรวมคือหลวงพระ บางเป็นเมืองที่มีศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ การวางผังเมืองที่ดี เป็นตัวอย่างอันชัดเจนของการตั้งถิ่นฐานมนุษยชาติ สภาพแวดล้อมในพื้นที่มรดกโลกมีความกลมกลืนกับธรรมชาติ มีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และธรรมชาติรวมมากกว่า ๒๓๐ แห่ง และ สิ่งที่น่าสนใจที่สุดคือการคงไว้ซึ่งโบราณสถานต่าง ๆ ทั้งรูปแบบลาวเดิม และสไตล์โคโลเนียล เมืองหลวงพระบางจึงได้รับการโหวตจากคนทั่วโลกโดย ผ่านนิตยสาร The New York Times Magazine และ Wanderlust Magazine นิตยสารการ ท่องเที่ยวชั้นนำของประเทศอเมริกาและประเทศอังกฤษ ให้เมืองหลวงพระบางเป็นเมืองน่า ท่องเที่ยวที่สุดในโลก (Top City in the World) หลายปีติดต่อกันถึง ๕ ครั้ง นอกจากนี้ เมือง หลวงพระบางจะได้รับรางวัลมากมายหลายสาขา เมืองหลวงพระบางยังถูกโหวตโดย นักท่องเที่ยวให้เป็นเมืองจุดหมายปลายทาง (Best Destination) ที่นักท่องเที่ยวอยากไปเยือนมากที่สุดอีกด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ สปป. ลาว: ปี ค.ศ. ๑๙๙๙: ๓-๖)^{๓๕}

^{๓๔} พิเศษ เจียจันทร์พงษ์, สุโขทัย มรดกโลกทางวัฒนธรรม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๓๗), หน้า ๒๑.

^{๓๕} จันทานี สงวนนาม, เอกสารประกอบการสอนบรรยายหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง, (ม.ป.ท., ๒๕๓๖), หน้า ๔๓.

ถึงอย่างไรก็ตาม เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ยูเนสโกได้ส่งเจ้าหน้าที่ด้านมรดกโลกเข้าไปประเมินสภาพของเมืองหลวงพระบาง และได้เห็นการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของเมืองจึงได้ออก เงื่อนไขอย่างเร่งด่วนให้กับทางการ สปป. ลาวปฏิบัติตาม ๑๕ ข้อ ถ้าหากไม่สามารถที่จะปฏิบัติตามเงื่อนไขทั้ง ๑๕ ข้อดังกล่าวภายในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งคณะกรรมการมรดกโลกขององค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) จะออกประกาศแจ้งเตือนการถอดถอนชื่อเมืองหลวงพระบางออกจากทะเบียนมรดกโลกอีกครั้งทั้งนี้โดย เงื่อนไขที่องค์การ UNESCO มีความเป็นห่วงเป็นใยและถือเป็นเงื่อนไขที่มีความสำคัญมากที่สุดนั้น ก็คือกระบวนการในการบริหารและจัดการของทางการลาวในการอนุรักษ์และรักษา ไว้ซึ่งสภาพเมืองเก่าของหลวงพระบางที่มีอายุเก่าแก่กว่า ๑,๒๐๐ ปี ให้ได้อย่างสมบูรณ์ทั้งใน ด้านสถาปัตยกรรม ภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายในอาณาเขตของเมืองมรดกโลก แห่งนี้ (เอกสารกองโบราณคดี ฤทธิ์และแนวทางปฏิบัติการอนุรักษ์อนุสรณ์สถานและแหล่ง โบราณคดี, ๒๕๓๒: ๒-๕)

แต่ด้วยเหตุที่หลวงพระบางเป็นมรดกโลกที่รวมชีวิตของคนปัจจุบันรวมอยู่ด้วยจึงทำให้หลวงพระบางเป็นเมืองมรดกโลกที่โดดเด่นด้วยพื้นที่มรดกที่มีชีวิตของผู้คนผสมผสานอยู่กับมรดกด้านต่างๆ รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองมรดกโลกหลวงพระบางจึงเป็นเรื่องที่ยากและการคุ้มครองมรดกโลกหลวงพระบางส่วนมากเป็นด้านวัฒนธรรมการดำรงชีวิตหรือวิถีชีวิตของคน การที่รักษาให้คนมีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิมของบรรพบุรุษให้คงอยู่กับ เมืองหลวงพระบางเป็นเรื่องยากการที่จะปลูกจิตสำนึกหรือสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนชาวเมืองมรดกโลกหลวงพระบางให้เกิดความเข้าใจรักและหวงแหนสืบทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิมเอาไว้ก็เป็นเรื่องยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมืองหลวงพระบางขาดบุคลากรด้านการบริหารจัดการที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาด้านการบริหารจัดการเป็นจำนวนมากจึงทำให้การบริหารจัดการเมืองมรดกโลกแขวงหลวงพระบางยังขาดประสิทธิภาพที่เพียงพอ^{๓๖}

ดังนั้น จะเห็นได้ว่ากระบวนการบริหารและการจัดการเมืองมรดกโลกแขวงหลวงพระบางนั้น มีความจำเป็นและสำคัญมากยิ่งขึ้นถ้าหากกระบวนการจัดการมีปัญหาหรือเกิดความขัดแย้งกับวิถีชุมชนซึ่งประชาชนชาวบ้านได้อาศัยป่าบริเวณใกล้เคียงก็อาจทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาก็ได้จากเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษากระบวนการจัดการเมืองมรดกโลก แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการจัดการและการวางแผนในการอนุรักษ์เมืองมรดกโลกเพื่อความยั่งยืนมั่นคงสืบต่อไป

๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อให้การศึกษามีแนวทางที่ชัดเจน ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าศึกษางานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องในเรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง จึงได้ยกมาประกอบการศึกษาวิจัย ดังนี้

^{๓๖} ศศิพรรณ บิลมานิช, “ชุมชนท้องถิ่นคิดเห็นอย่างไรต่อการเป็นเมืองมรดกโลกเชียง”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, ๒๕๕๒), หน้า ๒๓.

ธนู ศรีทอง ทวีศักดิ์ ทองทิพย์ บรรจง โสดาดี ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาแนวทางการพัฒนาสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๑” ได้แสดงความเห็นว่าการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกธรรมบาลี มีสภาพปัญหาคือสภาพทั่วไปของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลี คือด้านปัจจัยนำเข้ากำลังเผชิญกับสภาพ ปัญหา การดูแลความพร้อมของอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อบรรยากาศทาง วิชาการ จำนวนนักเรียนเข้าสอบและนักเรียนที่สอบได้มีแนวโน้มเฉลี่ยลดลงขาดแคลนครูสอนทั้งใน ด้านปริมาณและคุณภาพ ปัญหาการบริหารที่รับผิดชอบเฉพาะการวัดผลอย่างเดียว ไม่รับผิดชอบใน การจัดการศึกษางบประมาณไม่เพียงพอ หลักสูตรมุ่งแนวตั้ง^{๓๗}

พระมหามานิต สกลหล้า ได้ศึกษาเรื่อง “สภาพปัญหาและแนวทางการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ในจังหวัดชลบุรี” ผลการศึกษาพบว่า ๑. สภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมในจังหวัดชลบุรีโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ๒. ปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมในจังหวัดชลบุรีโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ๓. การเปรียบเทียบสภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามตำแหน่งของผู้จัดการศึกษาโดยรวม ด้านงานงบประมาณ และด้านงานบุคคลแตกต่างกันจำแนกตามประสบการณ์ของผู้จัดการศึกษาแตกต่างกันทุกด้านและตามวุฒิการศึกษา แตกต่างกันในด้านงานวิชาการและด้านการบริหารงานทั่วไป ๔ .การเปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามตำแหน่ง แตกต่างกันในทุกด้าน จำแนกตามประสบการณ์ แตกต่างกันในทุกด้าน และตามวุฒิการศึกษาก็แตกต่างกันในทุกด้านเช่นกัน ๕. แนวทางการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมในจังหวัดชลบุรี เรียงจากมากไปหาน้อย ด้านงานวิชาการควรจัดฝึกอบรมครูให้ความเข้าใจในการจัดหลักสูตรแผนกธรรม ด้านงานงบประมาณควรให้มีการจัดหางบประมาณจากแหล่งต่าง ๆ อย่างเพียงพอต่อการจัดการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพ ด้านงานบุคคล ควรจัดวางตัวบุคลากรปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ ให้อย่างเหมาะสมและด้านงานบริหารทั่วไป ควรจัดให้มีแผนปฏิบัติงานประจำปีของโรงเรียนให้อย่างเหมาะสมและชัดเจน^{๓๘}

^{๓๗} ธนู ศรีทอง ทวีศักดิ์ ทองทิพย์ บรรจง โสดาดี, “การศึกษาแนวทางการพัฒนาสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๑”, รายงานการวิจัย, (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๔๙), หน้า ๒๓.

^{๓๘} พระมหามานิต สกลหล้า, “สภาพปัญหาและแนวทางการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในจังหวัดชลบุรี”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๑), หน้า ๒๓.

พระมหาศกดิ์พิชิต ฐานสิทโธ (ชัยดี) ได้วิจัยเรื่อง^{๓๙} “ศึกษาบทบาทการเผยแผ่พุทธธรรมของพระวิสุทธิธำมณี (วีระ ภาทจารี)” ผลการวิจัยพบว่า การเผยแผ่พุทธธรรมของพระวิสุทธิธำมณีท่านได้เผยแผ่ผ่านบทบาทภาระงานกิจการคณะสงฆ์ทั้ง ๖ ประการได้แก่ บทบาท การปกครองบทบาทศาสนศึกษา บทบาทสาธารณูปการ บทบาทการศึกษาสงเคราะห์บทบาท สาธารณสงเคราะห์บทบาท การเผยแผ่พุทธธรรม โดยมีรูปแบบและแนวทางการเผยแผ่พุทธ ธรรมที่ดำเนินตามพุทธวิธีการสื่อสาร วิธีการเผยแผ่ของพระสาวกและมีการนำหลักการสื่อสารตามหลักนิเทศศาสตร์เข้ามาช่วยในการเผยแผ่พุทธธรรมเพื่อเป็นกลยุทธ์ในการโน้มน้าวใจให้ผู้ฟังเกิดศรัทธา กล้าหาญ เลื่อมใส เข้าใจ อยากรู้อยากเห็นประพฤติปฏิบัติตามเพื่อมีความมีประสิทธิภาพประสิทธิผล และเข้าถึงมหาชนหรือกลุ่มเป้าหมายมากยิ่งขึ้นรูปแบบการเผยแผ่พุทธธรรมของท่านแบ่งเป็น ๓ ประเภท คือ รูปแบบการใช้สื่อบุคคลรูปแบบการใช้สื่อมวลชน รูปแบบการใช้สื่อเฉพาะกิจ การเผยแผ่พุทธธรรมของพระวิสุทธิธำมณี (วีระ ภาทจารี) จึงประสบผลสำเร็จอย่างสูงยิ่งเพราะความโดดเด่นในด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีโดยการชี้ให้ท่านให้ดูอยู่ให้เห็นยิ่งกว่านั้นรูปแบบและแนวทางในการเผยแผ่พุทธธรรมของท่านก็มีความหลากหลายทันสมัยเข้ากับยุคเข้ากับเหตุการณ์เป็นปัจจัยส่งเสริมสนับสนุนให้การเผยแผ่ประสบความสำเร็จซึ่งสามารถนำไปเป็นแบบอย่างหรือประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่พุทธธรรม ของนักเผยแผ่ในปัจจุบัน เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่งยวดต่อพระพุทธศาสนาสืบไป

ปลุก พรมรัตน์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง “คุณภาพชีวิตในโรงเรียนของนักเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบ คุณภาพชีวิตในโรงเรียนของนักเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ ทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านวิชาการ ด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตในโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลางการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในโรงเรียนของนักเรียนตามขนาดของโรงเรียนพบว่า คุณภาพชีวิตใน โรงเรียนด้านวิชาการและด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ โดยในโรงเรียนขนาดใหญ่มีคุณภาพชีวิตในโรงเรียนด้านวิชาการและด้านสิ่งแวดล้อมสูงกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ส่วนคุณภาพชีวิตในโรงเรียนของนักเรียนโดยภาพรวมคุณภาพ ๓๔ ชีวิตในโรงเรียนของนักเรียนด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และจิตใจ และด้านสังคมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕^{๔๐}

สุริยา บรรพลา ได้ศึกษาเรื่อง “บริบทการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ: กรณีศึกษาไทยเลยในประเทศไทย และ ลาวหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” โดยมีการเปรียบเทียบบริบทการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจทั้ง

^{๓๙} พระมหาศกดิ์พิชิต ฐานสิทโธ (ชัยดี), “ศึกษาบทบาทการเผยแผ่พุทธธรรมของพระวิสุทธิธำมณี (วีระ ภาทจารี)”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๑๒.

^{๔๐} ปลุก พรมรัตน์, “คุณภาพชีวิตในโรงเรียนของนักเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์”, *ปริญญาศิลปศาสตรมหา*, (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๕), หน้า ๑๖.

สองหมู่บ้านในบริบทของประเทศไทยนั้นมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเห็นได้ชัดเจนส่วนในบริบทของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก โดยเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างช้าๆ ยังคงรักษาวัฒนธรรมประเพณีฮีตคองแบบดั้งเดิมไว้อย่างดีงานวิจัยนี้มีข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์ ได้แก่ ๑) อนุรักษ์วัฒนธรรมโดยการรวบรวมองค์ความรู้บริบทสังคมวัฒนธรรม ๒) พัฒนาวัฒนธรรม ๓) ประยุกต์วัฒนธรรม โดยนำวัฒนธรรมต่างชาติกลั่นกรองให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมเดิม และ ๔) สร้างใหม่โดยมี วัฒนธรรมใหม่ผสมผสานกับวัฒนธรรมเดิม^{๔๑}

รัศมีซูทรงเดช^{๔๒} วิจัยโครงการการสืบค้นและจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในอำเภอปาย ปางมะผ้า ขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยมองว่าแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในอำเภอดังกล่าวที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมต่าง ๆ อาจถูกกลืนไปกับกระแสสังคมในยุคโลกาภิวัตน์โดยนักท่องเที่ยวเป็นผู้นำสิ่งแปลกปลอมต่าง ๆ เข้ามาในพื้นที่ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมที่ อาจจะถูกทำลายไปจึงทำการวิจัยเพื่อเสนอแนะให้เกิดการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งจำเป็นต้องมีฐานในการจัดการมาจากการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมทั้งการรวบรวมองค์ความรู้สร้างความรู้ความเข้าใจให้เกิดสำนึกกับคนในชุมชนเองให้เกิดความภูมิใจในคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมที่ตนมีส่งผลไปสู่การอนุรักษ์ฟื้นฟูและการดำรงรักษาอัตลักษณ์ของบรรพบุรุษสืบต่อลูกหลานต่อไป

พระราชรัตนมณี (ชัยวัฒน์ ปณาสิริ)^{๔๓} กล่าวถึง ความสำคัญของภารกิจด้านนี้ว่าการสาธารณะสงเคราะห์เป็นการจัดให้การสงเคราะห์ในด้านต่างๆ แก่ประชาชนผู้อุปถัมภ์บำรุงวัด ทายกทายิกาของวัดหรือประชาชนทั่วไปวัดเป็นส่วนหนึ่งของสังคมวัดอยู่ได้ก็ต้องพึ่งบ้านและบ้านอยู่ได้ก็ต้องพึ่งวัด วัดเป็นศูนย์กลางของสังคมพระสงฆ์เป็นที่พึ่งทางใจของประชาชนเมื่อประชาชนเดือดร้อนในเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็เป็นหน้าที่ของวัดจะต้องจัดการสงเคราะห์ช่วยเหลือการสาธารณะสงเคราะห์จึงเป็นหน้าที่ของวัดและเจ้าอาวาสจะต้องดำเนินการบริหารงานทุกด้านเกี่ยวกับการสงเคราะห์ประชาชนในขอบเขตที่วัดจะจัดได้

สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากการศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูอาจารย์ของโรงเรียนวัดพุกควาย จังหวัดหลวงพระบาง คือ ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูอาจารย์ของโรงเรียนวัดพุกควาย เมืองหลวงพระบาง คือ ด้านหลักสูตร ควรมีแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้ทันสมัยและครูสอนควรทำความเข้าใจหลักสูตรให้มีความชัดเจนมีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรให้มีเนื้อหาสาระเข้าใจง่ายไม่ใช่ทำตามหน้าที่/ภารกิจที่มอบหมายด้านกิจกรรมการเรียนการสอนควรมี แหล่งการเรียนรู้หลักสูตรแก่นักเรียน มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

^{๔๑} สุริยา บรรพลา, “บริบทการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ: กรณีศึกษาไทยเลยในประเทศไทยและลาวหลวงพระบาง สาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว”, **ปริญาญาดุษฎีนิพนธ์**, (สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ๒๕๕๑), หน้า ๓๓๗.

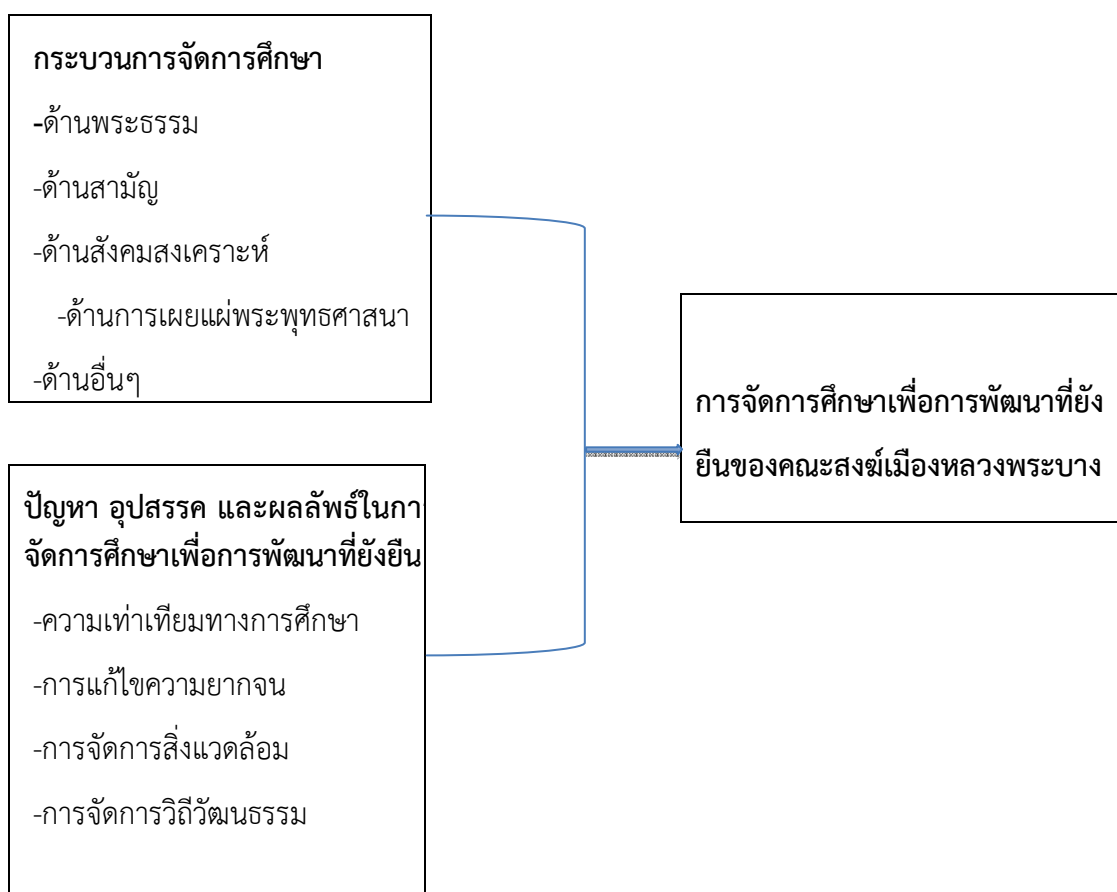
^{๔๒} รัศมี ซูทรงเดช, “การสืบค้นและจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในอำเภอปายปางมะผ้า-ขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน, (๒๕๕๒), หน้า ๑๔.

^{๔๓} พระราชรัตนมณี (ชัยวัฒน์ ปณาสิริ), **การจัดสาธารณูปการและสาธารณะสงเคราะห์ของวัด**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๘), หน้า ๒๓.

แก่นักเรียนเพื่อสร้างจิตสำนึกให้ เกิดแก่นักเรียน ด้านสื่อการเรียนการสอนควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนครูสอนให้มี อุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย เช่น สื่อการเรียนรู้การเรียนการสอน และ ด้ายการวัดผล และ ประเมินผลควรมีเกณฑ์วัดผลและประเมินผลที่ชัดเจนเพื่อนำผลการวัดและ ประเมินผลไปปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนต่อไป และนอกจากนั้นพระภิกษุสามเณรมีความ ต้องการ ศึกษาในระดับปานกลางและไม่ได้ศึกษา อาจมีปัจจัยอื่นที่จะต้องศึกษาต่อไป

๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษา “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว” ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวม เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้สามารถกำหนดกรอบ แนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๒ แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว เป็นวิธีการวิจัยแบบคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อให้ทราบข้อมูลรายละเอียดที่ต้องการตามวัตถุประสงค์ และรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยมีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ

๑) เพื่อศึกษากระบวนการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว

๒) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค ผลลัพธ์ การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว

๓) เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว เพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน

มีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

๓.๑ รูปแบบการดำเนินการวิจัย

๓.๒ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ควบคู่กับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) แล้วนำข้อมูลมาสังเคราะห์เชื่อมโยง เพื่อให้ทราบข้อมูลรายละเอียดที่ต้องการตามวัตถุประสงค์ การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว ประกอบกับการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์ และอธิบายตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะศึกษา โดยการดำเนินการวิจัยได้แบ่งออกเป็น ๒ รูปแบบได้แก่

๑. รูปแบบการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาคณะสงฆ์

๒. รูปแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย ๑) สงฆ์ระดับบริหาร ๒) เจ้าอาวาส ๓) อาจารย์ที่สอนที่โรงเรียนสงฆ์ และผู้เกี่ยวข้อง การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง ทั้งหมด ๑๗ รูป/ท่าน

๓.๒ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informant) โดยแบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญออกเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่ ๑) สงฆ์ระดับบริหาร ๒) เจ้าอาวาส ๓) อาจารย์ที่สอนที่โรงเรียนสงฆ์ และผู้เกี่ยวข้องการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง ทั้งหมด ๑๗ รูป/ท่าน

ตารางที่ ๓.๑ แสดงรายนามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พร้อมทั้งตำแหน่ง และวันที่ให้สัมภาษณ์

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์
๑	พระอาจารย์ อ่อนแก้ว กิตติพัฑโท	คณะกรรมการ ศูนย์กลาง อพส. ประธาน อพส. นครหลวงพระ บาง	๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑
๒	พระอาจารย์ จันทริน จินนะทมโม	คณะกรรมการ ศูนย์กลาง อพส. รองประธาน อพส. นครหลวง พระบาง	๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑
๓	พระอาจารย์ บุญเลิศ ะวีวรรณ โน	ประธาน อพส. นครหลวงพระ บาง หัวหน้ากรรมการศึกษา สงฆ์ นครหลวงพระบาง	๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑
๔	พระอาจารย์ บัววัน ปุณยะสาริ	คณะ อพส. นครหลวงพระบาง	๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑
๕	พระอาจารย์ คำหล้า ลักษณะโน	ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมสงฆ์ สมบูรณ์สงฆ์ เมืองหลวงพระ บาง	๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑
๖	พระอาจารย์ บุญเฝ้า หิริโก	เจ้าอาวาส วัดสบ ลิกขาราม นครหลวงพระบาง	๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑
๗	พระอาจารย์ แสงดาว สันติกะโร	เจ้าอาวาส วัดป่าไผ่ นครหลวง พระบาง	๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑
๘	พระอาจารย์ สมบัติ สัมปันโน	เจ้าอาวาส วัดหนอง นครหลวง พระบาง	๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑
๙	พระอาจารย์ คำสุก สุขะวะโร	ผู้รักษาการเจ้าอาวาส วัดปาก คาน นครหลวงพระบาง	๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑
๑๐	พระอาจารย์ สมจัน สะมะจิตโต	พระลูกวัดหนอง นครหลวงพระ	๑๗ พฤศจิกายน

		บาง	๒๕๖๑
๑๑	พระอาจารย์ บุญปิ่น ปุณยะสาโร	พระลูกวัดป่าไผ่ นครหลวงพระบาง	๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๑
๑๒	พระอาจารย์ หุมพั่น จันทะวง	พระลูกวัดทาดหลวง นครหลวงพระบาง	๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๑
๑๓	ดร. คำวอน บุญยะพอน	ผู้อำนวยการศูนย์ข้อมูลพระพุทธศาสนาและศูนย์รวบรวมนั่งสื่อนี้ไปลาน นครหลวงพระบาง	๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๑
๑๔	อาจารย์ บุญทัน บัวสะหวัด	รองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมสงฆ์ นครหลวงพระบาง	๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๑
๑๕	อาจารย์ เทบพะกอน คุดทะนา	หัวหน้าวิชาการโรงเรียนมัธยมสงฆ์ นครหลวงพระบาง	๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๑
๑๖	อาจารย์ สะดาแก้ว พูมมี	รองวิชาการ โรงเรียนมัธยมสงฆ์ นครหลวงพระบาง	๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๑
๑๗	อาจารย์ กาบแก้ว อินทะสอน	หัวหน้า ไอที โรงเรียนมัธยมสงฆ์นครหลวงพระบาง	๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเก็บข้อมูลเชิงลึก (In-depth interview) โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

๑. ศึกษาวิธีการสร้างรูปแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการวิจัยในการสร้างสัมภาษณ์

๒. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่างๆ เพื่อให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้

๓. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

๔. สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๑. ด้านพระธรรม คือ การศึกษาปริยัติ เช่น การเรียนบาลี พระวินัย และคำสอนของพระพุทธเจ้า และการปฏิบัติ เช่น สวดมนต์ การทำสมาธิ การปฏิบัติธรรม เป็นต้น

๒. ด้านสามัญ คือ การศึกษาทั่วไปในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา

๓. ด้านการพัฒนาสังคม คือ การศึกษาในการช่วยเหลือและพัฒนาสังคม และ ชุมชน ร่วม
ทั้งการอนุเคราะห์ในกรณีเกิดภัยพิบัติ

๔. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ การศึกษาเกี่ยวกับวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
และ คำสอนพระพุทธเจ้าเพื่อสอนแก่พุทธบริษัทและผู้สนใจ

๕. ด้านการอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรมการเป็นเมืองมรดกโลกของ เมืองหลวงพระบาง

๒. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค ผลลัพธ์ การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของ
คณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว ในเรื่องความเท่าเทียมทางการศึกษา

๑. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค ผลลัพธ์ การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของ
คณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว ในเรื่องการแก้ไขความยากจน

๒. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค ผลลัพธ์ การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของ
คณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว ในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม

๓. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค ผลลัพธ์ การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของ
คณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว ในเรื่องการจัดการวิถีวัฒนธรรม

๔. นำเสนอร่างแบบสัมภาษณ์ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อ
ตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไข แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งรายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบ
สัมภาษณ์ มีดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๓.๒ แสดงรายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบสัมภาษณ์

ที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	วัน/เดือน/ปี ที่ตรวจสอบ
๑	พระครูปริยัติกิตติธำรง, รศ. ดร.	คณะบดี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย	๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๑
๒	รศ. ดร.กิตติทัศน์ผกาทอง	อาจารย์ประจำภาควิชาการ พัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย	๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑
๓	รศ. ดร.วิวัฒน์ หามนตรี	อาจารย์ประจำภาควิชาการ พัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย	๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑
๔	ผศ. ดร.ภัทรพล ใจเย็น	หัวหน้าภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย	๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๑

		มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์	
๕	ดร.เดชา กัปโก	อาจารย์ประจำภาควิชาการ พัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ วิทยาลัย	๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยมีขั้นตอน ดังนี้

๑. วิจัยเอกสาร (Documentary Research) เพื่อรวบรวมข้อมูลแนวคิด และผลงาน การศึกษาที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ใช้ในการสร้างเครื่องมือและกำหนดทิศทางการรอบการศึกษา โดยเฉพาะ ปัญหาต่าง ๆ ที่ทำให้ระบบการจกการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ของโรงเรียนสงฆ์เมือง หลวงพระบาง ไม่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพว่ามีสาเหตุเกิดจาก อะไรได้บ้าง รวมถึง แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ อาจารย์ และนักเรียน ในการจัดการศึกษา

๒. สร้างแบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างปลายเปิดเพื่อให้ได้ข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วนำไป หาคุณภาพในการเรียนการสอนว่าได้มาตรฐาน หลังจากนั้นจึงนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

๓. ทำการลงพื้นที่เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง ๔ กลุ่ม แล้วนำข้อมูลที่ได้กลับมา วิเคราะห์

๔. นำผลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์มาสรุป อภิปรายผลและจัดทำเป็น รายงานเพื่อนำเสนอต่อสาธารณะ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปฏิบัติงาน และข้อมูลเชิงวิชาการต่อไป

๕. นำผลจากข้อ ๔ มาทำการสนทนากลุ่ม

๖. นำผลที่ได้จากข้อ ๔-๕ ได้เขียนรายงาน และ นำเสนอเผยแพร่ต่อสาธารณชน

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อจากแบบสัมภาษณ์ โดยวิธีการดังนี้

นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียง และบันทึกเป็นข้อความ

๒. นำข้อความจากการสัมภาษณ์ และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็น และเรียบเรียง เฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

๓. วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิค การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)

๔. สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เรื่อง “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว” โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ ๑ เพื่อศึกษากระบวนการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว ๒ เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค ผลลัพธ์ การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว ๓. เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาวเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ตามความมุ่งหมายของการวิจัยมีการนำเสนอ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๑๗ รูป/ ท่าน และสรุปข้อมูลข้อเสนอแนะ แนวทางโดยวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยจำแนกตามราย ด้านผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอ ดังต่อไปนี้

๔.๑ สภาพพื้นฐานของข้อมูลทั่วไป

หลวงพระบาง เป็นเมืองเอกของแขวงหลวงพระบาง สปป.ลาว อยู่ทางภาคเหนือ ของประเทศ ตัวเมืองตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขงและแม่น้ำคาน ซึ่งไหลมาบรรจบกันเมืองหลวงพระบาง อดีตเคยเป็นเมืองหลวงของ สปป.ลาว มาก่อนในยุคสมัยอาณาจักรล้านช้างตั้งแต่สมัยสถาปนาอาณาจักรซึ่งแต่เดิมมีชื่อว่าเมืองขวา (ออกเสียงว่า ซัว) อันเนื่องมาจากมีชาวขวาอาศัยอยู่มากกว่ากลุ่มอื่น และเมื่อ พ.ศ. ๑๓๐๐ ขุนลอ ซึ่งถือเป็นปฐมกษัตริย์ลาวได้ทรงตั้งเมือง ขวาเป็นราชธานีของอาณาจักรล้านช้าง และได้เปลี่ยนชื่อเมืองใหม่ว่าเชียงทอง เมื่อพระเจ้า ฟ้างุ้ม (พ.ศ. ๑๘๖๙-๑๙๑๖) เสด็จกลับจากกัมพูชา อันเนื่องจากพระองค์และพระบิดาต้องเสด็จ ลี้ภัยเพราะถูกขับไล่จากกษัตริย์องค์ก่อน ซึ่งแท้จริงก็คือพระอัยการของเจ้าฟ้างุ้มนั่นเอง

รูปภาพที่ ๔.๑ เมืองหลวงพระบาง

ความสำคัญของเมืองหลวงพระบาง คือ เป็นเมืองหลวงเก่าอุดมไปด้วยเรื่องราวทางประวัติศาสตร์อันลุ่มลึกทุกซอกทุกมุมของเมืองมีบ้าน วัด วัง และสถาปัตยกรรมที่น่าหลงใหล ประเพณี ความเชื่อ และความผูกพันในพระศาสนาของคนเมืองนี้ที่ยังมีชีวิตชีวาไม่สูญหายเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาใดๆ ที่ได้มาเยือนหลวงพระบางก็อดที่จะประทับใจกับความเป็นจริงเหล่านี้ไม่ได้และความประทับใจนั้นเองนำพวกเขาเหล่านั้นกลับมาอีกครั้งแล้วครั้งเล่าไม่เฉพาะแต่กับชาวต่างชาติ แม้แต่คนลาวด้วยกันเอง

หลวงพระบาง เคยเป็นราชธานีศรีสัตนาคนหุตแห่งอาณาจักรล้านช้าง จึงทำให้เมืองนี้มีประวัติศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติหรือวัฒนธรรม แต่เดิมนั้นเมืองหลวงพระบาง มีชื่อว่าเมืองขวตอมาได้เปลี่ยนชื่อเมืองใหม่ว่า เชียงทอง เรื่อยมา หลวงพระบาง ได้รับการขึ้นทะเบียนให้เป็นมรดกโลกด้วยเหตุผล คือ มีวัดวาอารามเก่าแก่มากมาย มีบ้านเรือนอันเป็นเอกลักษณ์ ในรูปแบบฝรั่งเศส ตัวเมืองตั้งอยู่ริมน้ำโขงและน้ำคาน ซึ่งไหลบรรจบกันท่ามกลางธรรมชาติอันงดงาม และชาวหลวงพระบางมีบุคลิกที่ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นมิตร มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่งดงามในขณะที่มรดกโลกแห่งนี้อาจได้ขึ้นทะเบียนอย่างจำเพาะเจาะจงในโบราณสถาน ธรรมชาติ แต่หลวงพระบางทั้งเมืองได้รับการขึ้นทะเบียนให้เป็นมรดกของมวลมนุษยชาติเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ และยังได้รับการยกย่องว่าเป็นเมืองที่ได้รับการปกป้องรักษาที่ดีที่สุดใเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ปัจจุบันเมืองหลวงพระบางมีประชากรทั้งหมด ๔๕๙.๑๘๙ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เมืองหลวงพระบางตั้งอยู่ทางเหนือของนครเวียงจันทน์ ระยะทางประมาณ ๔๐๐ กิโลเมตร เชื่อมต่อกันด้วยทางหลวงหมายเลข ๑๓ ประชากรส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาประมาณร้อยละ ๗๕ นับถือศาสนาพุทธร้อยละ ๑๖-๑๗ นับถือผี ซึ่งเป็นความเชื่อดั้งเดิมตามแต่ละท้องถิ่น รัฐธรรมนูญแห่งพระราชอาณาจักรลาว มาตรา ๗ บัญญัติว่า “พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ และพระมหากษัตริย์เป็นเอกอัครศาสนูปถัมภก”อีกแห่งหนึ่งบัญญัติว่า “คณะสงฆ์ลาว มีนิกายเดิมนิกายเดียว (หินยานแบบลังกาวงศ์)” ในด้านการปกครองคณะสงฆ์ มีสมเด็จพระสังฆราชเป็นองค์ประมุข ในระยะ พ.ศ. ๒๔๘๘ เป็นต้นมามี

ผู้บริหารประกอบด้วยพระสังฆนายก และสังฆมนตรีว่าการองค์การปกครอง องค์การศึกษาองค์การเผยแผ่ และองค์การปฏิสังขรณ์ แต่ต่อมาภายหลัง ได้ยุบองค์การสงฆ์เหล่านั้น แล้วตั้งที่ปรึกษาสงฆ์ ๔ องค์ สำหรับสมเด็จพระสังฆราช ทำให้มีลักษณะคล้ายกับมหาเถรสมาคมในประเทศไทย และ ตอนนี้อยู่เมืองหลวงพระบางมีพระสงฆ์ทั้งหมด ๒๕๓ รูป และมีเณร ๑๔๒๘ รูป เมืองหลวงพระบางเป็นเมืองเอกของแขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาวอยู่ทางภาคเหนือของประเทศ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขงและแม่น้ำคาน ซึ่งไหลมาบรรจบกันเป็นเมืองที่องค์การยูเนสโกได้ยกย่องให้เป็นมรดกโลกด้วยในขณะที่มรดกโลกแห่งนี้อาจได้ขึ้นทะเบียนอย่างจำเพาะเจาะจงในโบราณสถานธรรมชาติแต่หลวงพระบางทั้งเมืองได้รับการขึ้นทะเบียนให้เป็นมรดกของมวลมนุษยชาติเมื่อ เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ และยังได้รับการยกย่องว่าเป็นเมืองที่ได้รับการปกป้องรักษาที่ดีที่สุด ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หลวงพระบางได้รับการขึ้นทะเบียนให้เป็นมรดกโลกด้วยเหตุผล คือ มีวัดวาอารามเก่าแก่ มากมาย มีบ้านเรือนอันเป็นเอกลักษณ์

รูปภาพที่ ๔.๒ พระสงฆ์เมืองหลวงพระบาง

๔.๒ กระบวนการการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว

๔.๒.๑ ด้านพระธรรม

๑. ด้านการสอน บาลี ใน สปป. ลาว จากการศึกษาพบว่าด้านการสอนบาลีคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางมีการเรียนการสอนบาลีไปตามระบบของศูนย์กลางที่วางเอาไว้ จากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ คนที่ ๑๓ เรื่องการเรียนการสอนบาลีใน สปป. ลาว มีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร ของหลักสูตรของกรมการศึกษาส่วนกลางได้กำหนดไว้เป็นอย่างดีสอนตามหลักสูตรชั้นเรียนและชั่วโมงเรียนอย่างเป็นระบบ เพราะว่าที่ลาวขาดบุคลากรที่จะมาสอน เลยทำให้การเรียนการสอนบาลียังไม่เข้มข้นเท่าที่ควรและขาดแรงจูงใจทั้งผู้สอนและผู้เรียนวิชาบาลีกลายเป็นเหมือน

วิชาเสริมพอเรียนให้ผ่านแต่อย่างไรก็ตามทางศูนย์กลาง อ.พ.ส กำลังวางแผนฟื้นฟู การเรียนภาษาบาลีเรื่องคู่ไปกับการเรียนวิชาทางพระพุทธศาสนาและวิชาทั่วไป^๑

๒. ด้านการสอนพระวินัย ใน สปป. ลาว จากการสัมภาษณ์ระดับผู้บริหารคณะสงฆ์และอาจารย์สอนพระสงฆ์ใน เมืองหลวงพระบางมีการเรียนการสอนวินัยไปตามระบบของศูนย์กลางที่วางเอาไว้ จากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ คนที่ ๒ เรื่องการสอนพระวินัยให้แก่พระสงฆ์ใน สปป. ลาว มีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของศึกษาศูนย์กลางวางไว้โดยเน้นให้พระสงฆ์รู้จักศีลของตนเองและพระวินัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี การเรียนการสอนวินัยรวมทางการปฏิบัติตามพระวินัยก็เป็นแบบธรรมดาไม่เคร่งครัดขนาดการนำพาที่เข้มแข็งการสอนพระวินัยในโรงเรียนก็เหมือนวิชาพระพุทธศาสนาเป็นเพียงวิชาเสริมแทนที่จะเป็นวิชาหลักทั้งนี้ โครงการเรียนการสอนโรงเรียนทรงเปลี่ยนไปคือเป็นวิชาวิทยาศาสตร์สังคมมากกว่า อีกประการหนึ่งครูสอนที่เป็นพระก็ยังไม่คงที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา^๒ ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ คนที่ ๕ การสอนพระวินัยให้แก่พระสงฆ์ใน สปป. ลาว มีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของศึกษาศูนย์กลางวางไว้โดยเน้นให้พระสงฆ์รู้จักศีลของตนเองและพระวินัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี^๓

๓. ด้านการสอนคำสอนพระพุทธเจ้า ใน สปป. ลาว จากการสัมภาษณ์ระดับผู้บริหารคณะสงฆ์และอาจารย์สอนพระสงฆ์ใน เมืองหลวงพระบางมีการเรียนการสอนคำสอนพระพุทธเจ้าไปตามระบบของศูนย์กลางที่วางเอาไว้ จากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ คนที่ ๑ เรื่องการสอนคำสอนของพระพุทธเจ้ามีการจัดการเรียนการสอนใน ๓ ด้านคือพระสูตรพระวินัยและพระอภิธรรมตามตำราหลักสูตรของศึกษาศูนย์กลางและตามหนังสือพระไตรปิฎก การศึกษาคำสอนพระพุทธเจ้าในโรงเรียนทรงเน้นถ้าเทียบกับสถานที่เป็นการศึกษาสูงแล้วยังอ่อนแอมากเพราะบทบาทของการจัดการเรียนการสอนเปลี่ยนไปคือไปเรียนวิชาทางโลกเช่นวิชาธรรมศาสตร์วิทยาศาสตร์และสังคมถึงอย่างไรก็ตามก็มีการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาอยู่เคียงข้างเช่นวัดใหม่โรงเรียนสอนพระปริยัติธรรมการจัดการก็เป็นแบบพระสงฆ์ในวัดจัดตามการกันเองเรียนเองสอนเองยังไม่มีระบบ^๔

๔. ด้านการสวดมนต์ ใน สปป. ลาว จากการสัมภาษณ์ระดับผู้บริหารคณะสงฆ์และอาจารย์สอนพระสงฆ์ใน เมืองหลวงพระบาง อพส. มีนโยบายให้แต่ละวัดให้มีการสวดมนต์ไหว้พระทุกเช้าเย็นเป็นจะทุกวัน จากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ คนที่ ๕ เรื่องการสวดมนต์ใน สปป.

^๑ สัมภาษณ์ ดร. คำวอน บุญยะพอน, ผู้อำนวยการศูนย์ข้อมูลพระพุทธศาสนาและศูนย์รวบรวมหนังสือโบราณ, ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^๒ สัมภาษณ์ พระอาจารย์ จันทริน จินนะทัมโม, คณะกรรมการ ศูนย์กลาง อพส. รองประธาน อพส. นครหลวงพระบาง, ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^๓ สัมภาษณ์ พระอาจารย์ คำหล้า ถักชะโน, ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมสงฆ์สมบุรณ์สงฆ์ เมืองหลวงพระบาง, ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^๔ สัมภาษณ์ พระอาจารย์ อ่อนแก้ว กิตติพิทโท, คณะกรรมการ ศูนย์กลาง อพส.ประธาน อพส. นครหลวงพระบาง, ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

ลาว คณะสงฆ์และเจ้าอาวาสแต่ละวัดในตัวเมืองหลวงพระบางจะให้ข้อมูลคล้ายกันที่เมืองหลวงพระบางจะมี การไหว้พระสวดมนต์ทุกเช้าเย็นเป็นปกติในแต่ละวัดก็มีหนังสือสวดมนต์เพื่อนำมาใช้สวดมนต์ให้เป็นเอกภาพกันบางวัดก็สวดช่วงเช้าพรรษาแต่ว่าโดยเฉพาะอยู่ในเมืองหลวงพระบางมีการสวดมนต์ทุกเช้าและเย็นทุกวันทั้งช่วงเช้าพรรษาและออกพรรษา^๕ และสอดคล้องกับผู้ที่ให้ข้อมูลที่สำคัญคนที่ ๗ การไหว้พระสวดมนต์แต่ละเขตแต่ละภาคก็มีความแตกต่างกันอยู่ ชูดยาวบ้างสั้นบ้างเร็วบ้างช้าบ้างหรือสวดบาลีแปลลาวหรือสวดแผ่เป็นต้นและบาลีขึ้นปลาย แล้วแต่เหตุปัจจัยของผู้นำเช่นหลวงพระบางมีการสวดมนต์ถือเป็นกิจวัตรสำคัญแต่ละวันเช้าและเย็นเวลาสวดแล้วแต่เหตุปัจจัยของวัดนั้นๆ^๖

๕. ด้านการทำสมาธิ ใน สปป. ลาว จากที่สัมภาษณ์มาในด้านการนั่งสมาธิในเมืองหลวงพระบางในแต่ละวัดก็มีการนั่งสมาธิและมีการจัดตั้งปฏิบัติเป็นปกติทุกวันภายหลังสวดมนต์ทุกเช้าและเย็นและบางครั้งก็มีการจัดการฝึกอบรมวิปัสสนากรรมฐานฝึกนั่งสมาธิให้แก่พระสงฆ์และสามเณรและญาติโยมผู้ที่สนใจเข้ามาศึกษาคำสอนของพระพุทธเจ้า จากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ คนที่ ๗ ปกติการฝึกสมาธิหากมีการอบรมวิปัสสนาก็จะมีการจัดการในการฝึกเป็น ๓ อริยบท คือ ยืน เดินและนั่ง สอนนอนสมาธิเพียงแต่แนะนำแต่ไม่พาฝึก เป็นกิจวัตรประจำวันก็จะมีฝึกก่อนหรือหลังสวดมนต์นั่งนานหรือไม่นานแล้วแต่ความเหมาะสม^๗

๖. ด้านการปฏิบัติธรรม ใน สปป. ลาว จากการสัมภาษณ์เรื่องการปฏิบัติธรรมในเมืองหลวงพระบาง การปฏิบัติธรรมในเมืองหลวงพระบางก็ได้มีการจัดการปฏิบัติเป็นปกติในทั่วประเทศในแต่ละปีมีการจัดฝึกอบรมศีลธรรมให้แก่เยาวชนและญาติโยมและบุคคลทั่วไปที่สนใจพระพุทธศาสนามีการฝึกอบรมวิปัสสนากรรมฐานให้แก่พระสงฆ์และสามเณรเป็นประจำทุกปี แต่เมืองหลวงพระบางจะมีการปฏิบัติธรรมทุกปีหลังจากพระสงฆ์สามเณรปิดเทอม จากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ คนที่ ๒ การจัดการศึกษาแก่พระสงฆ์ใน สปป. ลาว ในด้านการปฏิบัติธรรม พูดเรื่องการปฏิบัติธรรมหรือเรียนบาลีเป็นพระวินัยและการปฏิบัติธรรมจะเห็นว่ามียุทธศาสตร์การจัดการปฏิบัติธรรมปีละครั้งเน้นใส่ ๔ และ ๔ และอาสามัคร^๘

สรุปจากการที่ลงไปสัมภาษณ์คณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางพบว่าด้านการเรียนการสอนพระธรรมของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว ยังขาดบุคลากรที่จะมาสอนให้พระสงฆ์สามเณรตอนนี้ผู้บริหารคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางก็มีแนวทางแก้ไขปัญหาด้านพระธรรมด้วยการส่งลูกศิษย์มาเรียนบาลีหรือมาเรียนมหาเถรวิทยาที่ต่างประเทศ เช่น ประเทศไทยเป็นต้น เพราะว่าคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางมีแนวทางที่จะพัฒนาการศึกษาของคณะสงฆ์ให้เทียบเท่ากับฆราวาสทั่วไป และ

^๕ สัมภาษณ์ พระอาจารย์ คำหล้า ลักชะโน, ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมสงฆ์สมบูรณ์สงฆ์ เมืองหลวงพระบาง, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^๖ สัมภาษณ์ พระอาจารย์ แสงดาว สันติกะโร, เจ้าอาวาส วัดป่าไผ่, ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^๗ สัมภาษณ์ พระอาจารย์ แสงดาว สันติกะโร, เจ้าอาวาส วัดป่าไผ่, ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^๘ สัมภาษณ์ พระอาจารย์ จันทริน จินนะทัมโม, คณะกรรมการ ศูนย์กลาง อพส. รองประธาน อพส. นครหลวงพระบาง, ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

พระเถระลาวส่วนมากได้รับการศึกษาจากประเทศไทย การจัดการศึกษาคณะสงฆ์ลาวจึงมักจัดตามแบบไทย คือมีการเรียนภาษาบาลี แบ่งชั้นเป็นประโยค ๓ ถึงประโยค ๙ เหมือนในประเทศไทย ต่อมาใน พ.ศ. ๒๕๐๐ ได้มีการวางระบบตามดำรงสรฐมนตรีกะทรวงธรรมการ (คือกฎกระทรวงธรรมการ) จัดการเรียนเป็นชั้นๆ คือ

๑. ชั้นประถมบาลี (แบ่งเป็นเตรียมประถม ประถมตรี ประถมโท ประถมเอก จบประถมเอกเท่ากับประโยค ๑, ๒, ๓)

๒. ชั้นมัธยมบาลี (แบ่งเป็นมัธยมตรี-โท-เอก เท่ากับประโยค ๔-๕-๖ ตามลำดับ)

๓. ชั้นอุดมบาลีบริบูรณ์ (มีชั้นเตรียมมหาวิทยาลัย แล้วเข้าโรงเรียนบาลีชั้นสูง แบ่งเป็น อุดมตรี-โท-เอก เท่ากับประโยค ๗-๘-๙ ตามลำดับ)

ครั้นถึง พ.ศ. ๒๕๐๗ ได้มีการปรับปรุงระบบการศึกษาใหม่อีกตามดำรงสรฐมนตรีกะทรวงศึกษาธิการ ศิลปการ และ กีฬายวชน ซึ่งจัดการเรียนเป็น ๓ ชั้น ให้ประสานกับการศึกษาของชาติสำหรับคฤหัสถ์ คือ

๑. ประถมศึกษา ๖ ปี (ตอนต้น ๓ ปี = การศึกษาภาคบังคับ และตอนปลาย ๓ ปี)

๒. มัธยมศึกษา ๔ ปี

๓. สถาบันการศึกษาพุทธศาสนา ๓ ปี การศึกษาชั้นประถมและมัธยมของพระสงฆ์อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงธรรมการ ส่วนชั้นสูงคือ สถาบันการศึกษาพุทธศาสนา อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ โดยนัยนี้การศึกษาของพระสงฆ์จึงเป็นการศึกษาส่วนหนึ่งของชาติ อยู่ในความรับผิดชอบและความอุปถัมภ์ของรัฐโดยสมบูรณ์

สำหรับสถาบันการศึกษาพุทธศาสนานั้น ตั้งอยู่ที่วัดดองต้อมหาวิหาร ผู้ที่เรียนจบสถาบันจะได้รับประกาศนียบัตรของกระทรวงศึกษาธิการ และมีสิทธิได้รับเรียกชื่อว่า “มหา” หลักรัฐวิชาวที่เรียนมีทั้งพระปริยัติธรรมและวิชาการสมัยใหม่ เช่น ภาษาบาลี สันสกฤต ลาว ฝรั่งเศส อังกฤษ ศาสนา ปรัชญา จิตวิทยา ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมวิทยา การศึกษา สุขาภิบาล ตลอดจนโหราศาสตร์ ผู้ที่เรียนจบสถาบันแล้วจะต้องอยู่ปฏิบัติงานในภิกขุภาวะอย่างน้อย ๒ ปีจึงจะลาสิกขาได้ ในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อแห่งการเปลี่ยนแปลงการศึกษา ได้มีการเพิ่มชั้นเตรียมสถาบันเข้ามาแทรกระหว่างมัธยม ๔ กับสถาบันปีที่ ๑ เพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเกี่ยวกับความพร้อมของตัวผู้เรียน ใน พ.ศ. ๒๕๑๐ มีสถิตินักเรียนที่สนใจ คือ ชั้นอุดมเอก (ป.๙) ๓๙ รูป เตรียมสถาบัน ๓๕ รูป สถาบันปีที่ ๑ มี ๑๐ รูป ปีที่ ๒ มี ๔ รูป ปีที่ ๓ ยังไม่มีผู้เรียนถึง

ในระหว่างที่ผ่านมา ได้มีพระสงฆ์ลาวไปศึกษาต่อในประเทศต่างๆ จำนวนมาก โดยเฉพาะในประเทศไทย รัฐบาลไทยได้อุปถัมภ์ทุนแก่พระภิกษุสามเณรจากราชอาณาจักรลาว เพื่อเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทุกปี ปีละหลายรูป และได้มีผู้ที่ศึกษาจบแล้วหลายรูปกลับไปทำงานเป็นกำลังสำคัญในวงการศึกษา และกิจการต่างๆ ของพระราชอาณาจักรลาว ทั้งฝ่ายพุทธจักร และอาณาจักร

๔.๒.๒ ด้านสามัญ คือ การศึกษาทั่วไปในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และ อุดมศึกษา

๑. ด้านการศึกษาทั่วไปในระดับประถมศึกษา ใน สปป. ลาว จากการที่ลงไปสัมภาษณ์พบว่า ทางด้านการศึกษาระดับประถมศึกษาในเมืองหลวงพระบาง ประเทศลาว การบริหารการศึกษาด้านสามัญแก่พระสงฆ์ใน สปป. ลาว จากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ คนที่ ๕ ด้านการศึกษาระดับประถม มีลักษณะ การบริหารศึกษาด้านสามัญแก่พระสงฆ์ในระดับประถมในเมืองหลวงพระบางมีแค่ ป ๔ และ ป ๕ และหลักสูตรก็คล้ายๆ กับประถมทั่วไปแต่แค่ว่ามีวิชาพระพุทธศาสนาได้พบว่ามีเรียนการสอน ส่วนมากแล้วเริ่มต้นแต่ ป ๔ ป ๕ เป็นต้นแต่ยังไม่เผยแพร่มากนักแต่มีการเรียนการสอนอยู่บางจังหวัดเท่านั้นใช้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการก็หาว่างออกโดยการชี้แนะของห้องการศึกษาเมืองและนำใช้หลักสูตรสายพระพุทธศาสนาเข้าสอนคือ หนังสือตัวธรรม ธัมมะวินัย พุทธประวัติและภาษาบาลี และเมืองหลวงพระบางก็เช่นเดียวกันมีตั้งแต่ระดับประถมศึกษา ป๔ ป๕ ตอนนี้โรงเรียนประถมศึกษาสงฆ์เมืองหลวงพระบางตั้งอยู่วัดมโนลม^๙

๒. ด้านการศึกษาทั่วไปในระดับมัธยมศึกษา ใน สปป. ลาว จากการไปสัมภาษณ์คณะสงฆ์ในเมืองหลวงพระบางได้พบว่าพระสงฆ์สามเณรในเมืองหลวงพระบางมีการจัดการเรียนการสอนระดับมัศึกษามีตั้งแต่ระดับ ม ๑ ถึง ม ๗ จากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ คนที่ ๕ การศึกษาสามัญระดับมัธยมมีลักษณะกว้างขวางและมีวิธีการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการและกีฬาและศึกษาส่วนกลางวางไว้ทุกประการด้วยภายใต้การชี้แนะวิชาการจากห้องการศึกษาธิการเมืองในขอบเขตทั่วประเทศ และการจัดเรียนการสอนคณะสงฆ์ระดับมัธยมศึกษาจะแตกต่างจากของฆราวาสเพราะว่าทางคณะสงฆ์จะมีวิชาพระพุทธศาสนาเข้ามาแทรก^{๑๐} สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ คนที่ ๗ ในระดับมัธยมก็เช่นกันเขตแขวงใต้ไม่มีโรงเรียนสงฆ์สามเณรผู้ที่ด้อยโอกาสในการศึกษาก็ยังได้อนุเคราะห์ให้ศึกษาร่วมกับสามัญชนทาง ทั้งนี้ก็เพื่อว่าพระสงฆ์สามเณรจะมีความรู้เท่าทันโลกอีกอย่างการให้พระทรงสามเณรไปศึกษาเช่นนั้นก็เพื่อความเจริญก้าวหน้าของพระสงฆ์สามเณรในอนาคตทั้งทางโลกและทางธรรม^{๑๑}

๓. ด้านการศึกษาทั่วไปในระดับอุดมศึกษา ใน สปป. ลาว จากการลงไปสัมภาษณ์พบว่า คณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางไม่มีการเรียนสอนในระดับอุดมศึกษา แต่เมืองอื่นมีการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา จากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ คนที่ ๑๓ การจัดการเรียนระดับ

^๙ สัมภาษณ์ พระอาจารย์ คำหล้า ลักชะโน, ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมสงฆ์สมบูรณ์สงฆ์ เมืองหลวงพระบาง, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๐} สัมภาษณ์ พระอาจารย์ คำหล้า ลักชะโน, ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมสงฆ์สมบูรณ์สงฆ์ เมืองหลวงพระบาง, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๑} สัมภาษณ์ พระอาจารย์ แสงดาว สันติกะโร, เจ้าอาวาส วัดป่าไผ่, ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

อุดมศึกษาในเมืองพระบางยังไม่มีแต่อยู่แขวงอื่นมี เช่น เช่น หลวงเวียงจันทน์ที่วัดองค์ต่อ สะหวันนะเขต และจำปาสักกระดัดจับขึ้นปริญญาตรี^{๑๒}

สรุปด้านศึกษาศาสนาของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางจากการไปสัมภาษณ์พบคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางมีการศึกษาตั้งระดับประถมศึกษาจนถึงมัธยมศึกษาและในระดับอุดมศึกษายังไม่มี แต่จากการลงไปสัมภาษณ์พระอาจารย์อ๋อนแก้ว กิตติพิทโท เจ้าอาวาสวัดป่าผาโอ หรือ คณะกรรมการ ศูนย์กลาง อพส. ประธาน อพส. นครหลวงพระบาง คณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางมีแผนกำลังจะสร้างวิทยาลัยที่วัดป่าผาโอ เพื่อที่จะให้พระสงฆ์สามเณรเมืองหลวงพระบางได้เรียน เพราะว่าที่ผ่านมาพระสงฆ์สามเณรในเมืองหลวงพระบางหลังจบมัธยมตอนปลายก็พากันลาสิกขา กันหมดก็เลยทำให้เมืองหลวงพระบางไม่มีพระสงฆ์ที่จะมาบริหารคณะสงฆ์และคณะสงฆ์ก็เลยมองเห็น ตรงนี้ก็เลยมีแผนจะสร้างวิทยาลัย การศึกษาแห่งชาติแบบสมัยใหม่ของลาว ยังนับว่าอยู่ในระยะ เริ่มต้น การศึกษาภาคบังคับมีเพียง ๓ ปี คือ ประถมปีที่ ๓ และโรงเรียนในระดับภาคบังคับนี้แม้จะมี อยู่แพร่หลาย แต่ก็ยังไม่ทั่วถึง ในท้องถิ่นห่างไกลยังต้องอาศัยพระในวัดต่างๆ ช่วยสอนเด็กพอให้อ่าน ออกเขียนได้ โดยทางรัฐบาลพยายามสนับสนุน เช่น ช่วยดำเนินการสอบให้ เป็นต้น ส่วนการศึกษา ระดับอุดมหรือมหาวิทยาลัย ยังนับว่าเป็นของใหม่มาก และมีเพียงแห่งเดียว คือ มหาวิทยาลัยศรีสว่าง วงศ์ ที่ตั้งโดก ซึ่งเพิ่งจัดตั้งขึ้นก่อน พ.ศ. ๒๕๑๐ ไม่กี่ปี มี ๓ คณะ คือ คณะวิชากฎหมาย การปกครอง เศรษฐกิจ การคลังการทูตหนึ่ง คณะวิชาการศึกษาหนึ่ง และคณะแพทยศาสตร์หนึ่ง มีนักศึกษา ทั้งหมดประมาณ ๒๐๐ คน การสอนวิชาต่างๆ ในชั้นประถมตอนปลายขึ้นไปยังใช้ภาษาฝรั่งเศส มากกว่าภาษาลาว เพราะต้องพึ่งครูและตำราภาษาต่างประเทศมาก แม้ชาวลาวเองที่ได้ศึกษามาใน ชั้นสูงก็ไม่ถนัดภาษาลาว เพราะเรียนด้วยภาษาฝรั่งเศสมาแต่เดิม หรือไม่ก็มักเป็นผู้สำเร็จการศึกษา จากฝรั่งเศส เมื่อเทียบกับการศึกษาส่วนรวมของชาติเช่นนี้แล้ว ก็ต้องนับว่าการศึกษาฝ่ายสงฆ์ เจริญก้าวหน้าพอสมควรจนและปัจจุบันมหาวิทยาลัยที่ สปป. ลาว มีจำนวนมากขึ้นแต่การที่พระสงฆ์ สามเณรจะไปเข้าศึกษาก็ยาก เพราะว่าบางมหาวิทยาลัยก็ไม่รับพระสงฆ์สามเณร

อนึ่งในการศึกษาของพระสงฆ์มีระเบียบที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่ง คือ ทางการเมืองถือว่าทุก แขวงมีการศึกษาถึงขั้นมัธยมต้นแล้ว ภิกษุสามเณรที่จะเข้ามาศึกษาต่อในเวียงจันทน์ จะต้องเรียนจบ ชั้นมัธยมต้นก่อน เจ้าคณะแขวงและหัวหน้าฝ่ายการศึกษาประจำแขวงจึงจะออกหนังสืออนุญาตให้ เข้ามาเรียนในเวียงจันทน์ได้ นับว่าเป็นวิธีแก้ปัญหาคอขวดในเมืองหลวงแออัด พระภิกษุสามเณรหาที่อยู่ ที่เรียนไม่ได้ อย่างหนึ่ง

๔.๒.๓ ด้านการพัฒนาสังคม

๑. ด้านการช่วยเหลือสังคม จากการลงไปสัมภาษณ์พบว่าด้านเรื่องการช่วยเหลือ สังคม คณะสงฆ์ในเมืองหลวงพระบางหรือในประเทศลาว จากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ คนที่ ๑๓ คณะสงฆ์ได้เอาใจใส่ในการช่วยเหลือสังคมของพระสงฆ์ในปัจจุบันคือมีลักษณะกว้างขวาง โดยการปลุกระดมทุนและวัตถุอุปกรณ์จากสังคมเพื่อช่วยเหลือผู้กระທຍဇာဏ်ชาติและผู้ยากจนและ

^{๑๒} สัมภาษณ์ ดร. คำวอน บุญยะพอน, ผู้อำนวยการศูนย์ข้อมูลพระพุทธศาสนาและศูนย์รวบรวม หนังสือใบลาน, ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

พระสงฆ์ให้ความเอาใจใส่ช่วยเหลือสังคมมากขึ้นเช่นจัดโครงการอบรมศีลธรรมแก่เยาวชนระดับทุนช่วยเหลือเมื่อมีทุกข์ภัยเช่นน้ำท่วม และที่นครเวียงจันทน์มีโครงการเมตตาธรรมจัดกิจกรรมช่วยเหลือและรณรงค์เกี่ยวกับผู้ป่วยเอดส์ ให้มีความหวังต่อไป^{๑๓}

๒. ด้านการพัฒนาสังคม จากการลงไปสัมภาษณ์ พบว่า ด้านเรื่องการพัฒนาสังคม คณะสงฆ์ในเมืองหลวงพระบางหรือในประเทศลาว ได้มีการพัฒนาสังคมหลายด้าน จากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ คนที่ ๗ ด้านการพัฒนาสังคม คือจัดให้มีงานบุญตามประเพณีที่สืบทอดกันมา ยาวนานได้จัดการอบรมทำมากในภาคฤดูร้อนและส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ประเพณี ตามรูปแบบในทางพระพุทธศาสนาทั้งนี้ก็เพื่อปลูกฝังและแนวคิดจิตใจของเด็กเยาวชนเห็นคุณค่าของพระพุทธศาสนา^{๑๔} สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญคนที่ ๕ ด้านการพัฒนาสังคมพระสงฆ์ลาวก็ได้มีส่วนร่วมในด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยมีการอบรมให้แก่ญาติโยมและเยาวชนเป็นพลเมืองดีของชาติให้มีศีลธรรมคุณธรรมและมีสติปัญญาและพัฒนาทางด้านสิ่งแวดล้อม และการจัดระเบียบเยาวชนก็ถือว่าเป็นการพัฒนาสังคมเพราะเป็นการพัฒนาทางด้านจิตใจและพฤติกรรม^{๑๕}

๓. ด้านการพัฒนาชุมชน จากการสัมภาษณ์พระสงฆ์ในเมืองหลวงพระบาง พบว่า พระสงฆ์ในเมืองหลวงพระบางได้มีการพัฒนาชุมชนใดก็มีส่วนร่วมพัฒนาในชุมชนนั้น จากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ คนที่ ๑ ด้านการพัฒนาชุมชน คณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางก็ได้พัฒนา เช่นประกอบส่วนทุนและวัตถุปัจจัยในการสร้างโรงเรียน และซ่อมแซมโรงเรียนที่อยู่เขตนอกหรือโรงเรียนที่ขาดทุนในการสร้างโรงเรียนคณะสงฆ์ก็ได้ไปช่วยเหลือ และโรงพยาบาลคณะสงฆ์ก็ไปช่วยเหลือด้านอุปกรณ์การแพทย์หรือโรงพยาบาลที่ต้องการความช่วยเหลือคณะสงฆ์ก็ไปช่วยเหลือตามที่กำลังของคณะสงฆ์ที่มีเป็นต้นและได้มีการพัฒนาจิตใจเยาวชนและญาติโยมให้รู้จักศีล สามัคคี และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน^{๑๖}

๔. ด้านการช่วยเหลือชุมชน จากการสัมภาษณ์พระสงฆ์ในเมืองหลวงพระบาง พบว่าพระสงฆ์ในเมืองหลวงพระบางได้มีการช่วยเหลือชุมชนใดก็มีส่วนร่วมพัฒนาในชุมชนนั้น จากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ คนที่ ๒ คณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางได้มีการช่วยเหลือชุมชนก็มีหลายเส้นทางในการช่วยเหลือชุมชน เช่น ทางด้านทุนและวัตถุปัจจัยเข้าในการสร้างโรงเรียน โรงพยาบาลสาธารณสุขและงานอื่นๆ ในชุมชนตามที่ญาติโยมต้องการที่จะให้พระสงฆ์ช่วยเหลือ และ

^{๑๓} สัมภาษณ์ ดร. คำวอน บุญยะพอน, ผู้อำนวยการศูนย์ข้อมูลพระพุทธศาสนาและศูนย์รวบรวมหนังสือโบราณ, ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๔} สัมภาษณ์ พระอาจารย์ แสงดาว สันติกะโร, เจ้าอาวาส วัดป่าไผ่, ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๕} สัมภาษณ์ พระอาจารย์ คำหล้า ลักกะโน, ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมสงฆ์สมบุรณ์สงฆ์ เมืองหลวงพระบาง, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๖} สัมภาษณ์ พระอาจารย์ อ่อนแก้ว กิตติพิทโท, คณะกรรมการ ศูนย์กลาง อพส.ประธาน อพส. นครหลวงพระบาง, ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

มีการจัดกิจกรรมอบรมศีลธรรมให้แก่เยาวชน ญาติโยม ให้รู้จักพึ่งพาตัวเอง และช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน^{๑๗}

๕. ด้านการอนุเคราะห์และช่วยเหลือในกรณีเกิดภัยพิบัติ จากการสัมภาษณ์ พระสงฆ์ในเมืองหลวงพระบาง พบว่าพระสงฆ์ในเมืองหลวงพระบางได้มีการอนุเคราะห์และช่วยเหลือ ในกรณีเกิดภัยพิบัติ จากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ คนที่ ๑๓ คณะสงฆ์ที่ลาวได้มีการจัดตั้ง โครงการรับของบริจาคและวัตถุเข้าของเครื่องอุปโภคบริโภค ฯลฯ แล้วนำไปแจกให้ชาวบ้านที่ถูก สหิบัติโดยคณะสงฆ์จะรวมกับองค์การแนวลาสร้างชาติเป็นการได้ทั้ง ๒ ฝ่ายคือพระสงฆ์อบรม ญาติโยมทางภาครัฐระดมกับบริษัทและองค์กรรัฐต่างๆ^{๑๘}

สรุปจากการไปสัมภาษณ์คณะสงฆ์และอาจารย์ พบว่า คณะสงฆ์ให้ความสำคัญมากในการ ช่วยเหลือสังคมและประเทศชาติ เช่น ช่วยเหลือด้านอุปกรณ์ต่าง ช่วยเหลือโรงเรียนที่อยู่ห่างไกลจาก ตัวเมืองที่ต้องการเครื่องใช้ในการที่จะสอนที่ทางโรงเรียนขาดแคลนคณะสงฆ์ก็ได้ช่วยเหลือและคณะ สงฆ์ยังได้มีการช่วยเหลือด้านจิตใจญาติโยมด้วยการฝึกอบรมให้เยาวชนและญาติโยมให้รู้จักช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันรู้จักเมตตาต่อคนอื่นส่วนพระสงฆ์ทั่วไปก็เอาใจใส่งานเผยแผ่และสงเคราะห์มากขึ้น บาง รูปเดินทางเข้าไปในชนบทห่างไกลพักแรมอบรมสั่งสอนหลายๆ วันหากกลับออกมาที่พาเด็กลูกชาวบ้าน ไปอยู่วัดเรียนหนังสือด้วยบางท่านก็ช่วยสงเคราะห์ผู้ลี้ภัยวัดในเมืองก็สนใจเด็กในเมืองมากขึ้น ในการ เผยแผ่ธรรมก็เน้นหลักธรรมเกี่ยวกับการบำเพ็ญประโยชน์มากขึ้นมีการร่วมมือกับกลุ่มศาสนาอื่นมา กขึ้นโดยเฉพาะกับพวกคาทอลิกถึงกับมีกลุ่มศึกษาร่วมกันสนทนาธรรม และทำสมาธิภาวนา ด้วยกันเป็นต้น ส่วนทางด้านรัฐบาลก็กำหนดให้วิชาศีลธรรมเป็นวิชาบังคับในโรงเรียน จัดรายการวิทยุ เกี่ยวกับพุทธศาสนา ส่งเสริมการศึกษาประวัติศาสตร์และวรรณคดีลาว เพื่อให้เด็กรุ่นใหม่รู้จักประ ศาสตร์ และวรรณคดีลาวให้มากขึ้น

๔.๒.๔ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและภูมิปัญญา

๑. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จากการสัมภาษณ์พระสงฆ์ในเมืองหลวงพระ บาง พบว่าพระสงฆ์ในเมืองหลวงพระบางด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ ข้อมูลที่สำคัญ คนที่ ๑ คณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางหรือประเทศลาวได้มีการเผยแผ่พระ พุทธศาสนา โดยวิธีการต่างๆ เช่น การศึกษาฝึกอบรมศีลธรรมคุณธรรมโดยเฉพาะคือหลักศีล ๕ เข้าสู่ชีวิตจิตใจของญาติโยมและเยาวชนบรรดาเผ่าในขอบเขตทั่วประเทศ และ การรับกุลบุตรเข้าบวช ในพระพุทธศาสนามากขึ้นก็เป็นวิธีการหนึ่งในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพราะเยาวชนเหล่านั้นเป็น ลูกหลานของชนเผ่าต่างๆ รวมทั้งเผ่าม้ง เพื่อให้เด็กรุ่นใหม่รู้จักเข้าวัดทำบุญและให้รู้จักคำสอน พระพุทธเจ้ามากขึ้นด้วยการเปิดโครงการบรรพชาสามเณรฤดูร้อนการเปิดโครงการบรรพชาสามเณร ฤดูก็เป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างหนึ่งเพราะการบรรพชาสามเณรฤดูทำให้เยาวชนและญาติ

^{๑๗} สัมภาษณ์ พระอาจารย์ จันทริน จินนะทัมโมคณะกรรมการ ศูนย์กลาง อพส. รองประธาน อพส. นครหลวงพระบาง, ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๘} สัมภาษณ์ ดร. คำวอน บุญยะพอน, ผู้อำนวยการศูนย์ข้อมูลพระพุทธศาสนาและศูนย์รวบรวม หนังสือโบราณ, ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

โยมสนใจที่จะเอาลูกหลานของตนมาบวชและพระสงฆ์ก็มีโอกาสที่จะได้สอนพระพุทธเจ้าหรือเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปด้วย^{๑๙}

๒. ด้านคำสอนของพระพุทธเจ้าเพื่อเผยแผ่แก่พุทธบริษัทและผู้สนใจ ทุกวันนี้ คณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางได้มีการเผยแผ่คำสอนพระพุทธเจ้ามีหลากหลายเส้นทางที่จะเผยแผ่และ คณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางหรือคณะสงฆ์ในลาว จากการที่สัมภาษณ์พระสงฆ์ในเมืองหลวงพระบาง พบว่าพระสงฆ์ในเมืองหลวงพระบางด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ ข้อมูลที่สำคัญ คนที่ ๑๓ คณะสงฆ์ได้มีการเผยแผ่คำสอนพระพุทธเจ้าให้แก่ญาติโยมด้วยการใช้เทคนิค และวิธีการนำเสนอที่น่าสนใจเช่นการเทศนาแบบโบราณหรือเทศนาอธิบายทำแบบปากเป่าพูด คำศัพท์ง่ายๆ ให้เข้าใจง่ายๆ การใช้สื่อออนไลน์เช่น Facebook ในการเผยแผ่ธรรมะแบบสั้นๆ เข้าใจง่าย การใช้สื่อจริงพิมพ์ เช่น พิมพ์หนังสือธรรมะแจกฝ่ายส่งก็ทำให้ประชาชนเข้าถึงธรรมะได้ในระดับหนึ่ง^{๒๐}

๓. ด้านการเผยแผ่ในเมืองหลวงพระบาง ได้มีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา คณะสงฆ์ในประเทศลาวก็ได้จัดกิจกรรมต่างๆ ในวันสำคัญของพระศาสนาต่างๆ ทางพระพุทธศาสนา ก็ได้จัดให้มีกิจกรรมฝึกอบรมศีลธรรมรักษาศีลให้พระสวดมนต์เจริญสมาธิภาวนา จากการที่สัมภาษณ์พระสงฆ์ในเมืองหลวงพระบางและพบว่าพระสงฆ์ในเมืองหลวงพระบางด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ คนที่ ๑๓ เช่น คณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางได้มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาหรือคำสอนของพุทธเจ้าด้วยการเผยแผ่ในงานหรือบุญต่างๆ เช่น จะมีงานบุญต่างๆของเมืองหลวงพระบาง งานวิสาขบูชาเป็นต้น และคณะสงฆ์ก็ได้มีการเผยแผ่ และ วัฒนธรรมลาวมีฮีต ๑๒ คือ การทำบุญ ๑๒ เดือนใน ๑ ปี พระสงฆ์ได้ใช้กิจกรรมเหล่านี้สร้างบุญหรือจัดกิจกรรมเทศนาและกิจกรรมอื่นๆ ทุกวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาจะมีกิจกรรมทำบุญตักบาตรตอนเช้าวันพระให้การฟังเทศน์และจัดเวียนเทียนในตอนคืนและพญาตีโยมปฏิบัติธรรมและในแต่ละวันการจัดกิจกรรมแต่ละวัดจะไม่เหมือนกัน^{๒๑}

ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวเมืองหลวงบางตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันก็มีหลายอย่างเช่น การทำผ้าเส้นทอผ้า และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างผลงานผ้าทอหลวงพระบาง พบว่ามีวิถีทางวัฒนธรรม การทอผ้าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาวหลวงพระบางที่สะท้อนถึงความคิดสร้างสรรค์อย่างเหนียวแน่นในพระพุทธศาสนาผสมผสานกับความเชื่อเรื่องผี พิธีกรรม และมีประเพณีต่าง ที่ผูกพันกับความเชื่อในวิถีชีวิตพื้นบ้านและ การทำมาหากินในสังคมเกษตรกรรมมาช้านานผ้าทอจึงเป็นผลงานศิลปหัตถกรรมที่มี บทบาทสำคัญในการเชื่อมความสัมพันธ์ของผู้คนสังคมกับพิธีกรรมและความเชื่อ

^{๑๙} สัมภาษณ์ พระอาจารย์ อ่อนแก้ว กิตติพิทโท, คณะกรรมการ ศูนย์กลาง อพส.ประธาน อพส. นครหลวงพระบาง, ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๒๐} สัมภาษณ์ ดร. คำวอน บุญยะพอน, ผู้อำนวยการศูนย์ข้อมูลพระพุทธศาสนาและศูนย์รวบรวมหนังสือโบราณ, ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๒๑} สัมภาษณ์ ดร. คำวอน บุญยะพอน, ผู้อำนวยการศูนย์ข้อมูลพระพุทธศาสนาและศูนย์รวบรวมหนังสือโบราณ, ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

ของชาวหลวงพระบางศิลปหัตถกรรมผ้าทอจึงเปรียบเสมือนสายใยเชื่อมอดีตมาสู่ปัจจุบันสามารถบอกเล่าเรื่องราวเป็นเส้นทางทำสร้างวัฒนธรรมที่ดีงามจนถึงปัจจุบัน

ส่วนด้านมิติทางภูมิปัญญาขบวนการทางภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่ปรากฏบนผลงานผ้าทอของชาวหลวงพระบางตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขของการใช้งานเพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกในการผลิตตอบว่าเนื่องจากพาทอเป็นผลงานที่แฝงไปด้วยภูมิปัญญาที่เป็นภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมท้องถิ่นเช่นในอดีตถูกทำขึ้นเพื่อใช้งานในชีวิตประจำวันเป็นหลักต่อมาเมื่อสังคมที่เคยเป็นสังคมแบบแลกเปลี่ยนกลายเป็นสังคมที่เริ่มมีการขายเมื่อชาวบ้านหันมาผลิตเพื่อขายจึงทำให้เกิดการผลิตผ้าทอในรูปแบบที่แล้วหลากหลายมากขึ้นเพื่อตอบสนองการค้าสืบเนื่องจนถึงปัจจุบัน

สรุป ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาใน เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว คณะสงฆ์ก็ได้มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แก่ญาติโยมในวันสำคัญต่างๆ ของพระพุทธศาสนาคณะสงฆ์ได้มีการพาญาติโยมไหว้พระสวดมนต์ ปฏิบัติธรรม และคณะสงฆ์ได้มีการฝึกอบรมให้แก่เยาวชนและญาติโยมรู้จักศีล ๕ รู้จักทำบุญ เป็นประจำทุกวันในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น ในวันเข้าพรรษาเมืองหลวงพระบางบางวัดพระสงฆ์จะชักชวนญาติโยมคนที่มียาหรือคนที่ไม่มีพาละหน้าที่ทางครอบครัวก็จะพากันไปบวชรักษาศีลในวัดเป็นประจำจนออกพรรษา

๔.๒.๕ ด้านการอนุรักษ์ศิลปและวัฒนธรรมการเป็นเมืองมรดกโลกของเมืองหลวงพระบาง

๑. ด้านการอนุรักษ์ศิลป จากการสัมภาษณ์คณะสงฆ์คณะสงฆ์ของเมืองหลวงพระบางก็ได้มีการอนุรักษ์ศิลป คณะสงฆ์ในเมืองหลวงพระบางและพบว่าพระสงฆ์ในเมืองหลวงพระบางด้านการอนุรักษ์ศิลป^{๒๒} จากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ คนที่ ๑๓ บริหารคณะสงฆ์และผู้เกี่ยวข้องพระพุทธศาสนาได้พบว่าการอนุรักษ์ศิลปะของเมืองหลวงพระบาง และคณะสงฆ์ได้จัดตั้งโรงเรียนสอนพระจิตรกรรมแก่พระสงฆ์สามเณรเส้นศูนย์ศิลปะที่วัดเชียงม่วนและโรงเรียนวิจิตรตระการธรรมสงฆ์วัดผาโอมมีการเรียนการสอนวิชาวาดและแกะสลักปั้นรอ ให้พระสงฆ์สามเณรหรือญาติโยมและ เยาวชนรุ่นหลังให้รู้จักศิลปะอันเก่าแก่ของเมืองหลวงพระบางหรือของประเทศลาวและรู้จักอนุรักษ์ศิลป

๒. ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม คณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางก็ได้มีการอนุรักษ์วัฒนธรรม จากการสัมภาษณ์ พบว่า พระสงฆ์ในเมืองหลวงพระบางด้านการอนุรักษ์ศิลป จากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ คนที่ ๑ การอนุรักษ์วัฒนธรรมเมืองหลวงพระบางจะแตกต่างจากเมืองอื่นเพราะว่าหลวงพระบางเป็นเมืองมรดกโลก และวัฒนธรรมของลาวจะมีความคล้ายคลึงกับวัฒนธรรมทางภาคอีสานของไทยหลาย ในด้านดนตรีแคน ถือเป็นเครื่องดนตรีประจำชาติ โดยมีวงดนตรีคือ วงหมอลำ และมี รำวงบัตสlob (Budslob) ซึ่งเป็นการเต้นที่มีท่าตามจังหวะเพลงโดยจะเต้นพร้อมกันไปอย่างเป็นระเบียบ ถือเป็นการเล่นสนุกสนานของชาวลาวในงานมงคลต่างๆ การดักบาตรข้าว

^{๒๒} สัมภาษณ์ ดร. คำวอน บุญยะพอน, ผู้อำนวยการศูนย์ข้อมูลพระพุทธศาสนาและศูนย์รวบรวมหนังสือโบราณ, ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

เหนียว ถือเป็นจุดเด่นของเมืองหลวงพระบาง ซึ่งโดยปกติแล้วนิยมใส่บาตรด้วยข้าวเหนียวเพียงอย่างเดียวเพราะเมื่อถึงเวลาฉัน ชาวบ้านจะยกส้อมกับข้าวไปถวายที่วัด เรียกว่า “ถวายจันทน์” โดยเวลาใส่บาตรจะนั่งคุกเข่าและผู้หญิงต้องนุ่งซิ่น ส่วนผู้ชายนุ่งกางเกงขายาว และมีผ้าพาตไหล่ไว้สำหรับเป็นผ้า คณะสงฆ์ในเมืองหลวงพระบางได้ส่งเสริมให้พระสงฆ์สามเณรญาติโยม และ เยาวชนให้รู้จักรักษา อดิคารประเพณีวัฒนธรรม และ การเป็นอยู่ที่เรียบง่ายการบิณฑบาตในเช้าอย่างพร้อมเพียงเป็นแถว ยาวในหลวงพระบางก็เป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมแบบหนึ่ง ในการอบรมสามเณรในโครงการ บรรพชา สามเณรก็จะมีฝึกแบบการไหว้การรู้บุญคุณพ่อแม่และครูบาอาจารย์รู้จักเคารพผู้มีอายุกว่าเราซึ่งเป็นวัฒนธรรมพื้นฐาน เมืองหลวงพระบางเป็นศูนย์กลางของวัฒนธรรม ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ภูมิ ศาสตร์มีความโดดเด่นการว่าผิงเมืองเอกลักษณ์ และการดำรงรักษาสถาปัตยกรรมดั้งเดิม การคงสภาพ เมืองไม่มีการเปลี่ยนแปลงเมืองหลวงพระบางได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกด้าวัฒนธรรม เมื่อ เดือน ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ โดยมีคุณสมบัติตรงตามข้อกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาของมรดก โลกด้านวัฒนธรรมจำนวน ๓ ข้อคือ^{๒๓}

เป็นสิ่งที่มือิทธิพลยัง ผลักดันให้เกิดการพัฒนาสืบต่อมา ในด้านการออกแบบ ทางสถาปัตยกรรม อนุสรณ์สถาน ประติมากรรม สวน และภูมิทัศน์ ตลอดจนการพัฒนาศิลปกรรมที่ เกี่ยวข้อง หรือการพัฒนาการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ ซึ่งได้เกิดขึ้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง หรือบนพื้นที่ ใดๆ ของโลกซึ่งทรงไว้ซึ่งวัฒนธรรม

เป็นตัวอย่างอันโดดเด่นของประเภทของสิ่งก่อสร้างอันเป็นตัวแทนของการ พัฒนาทางด้านวัฒนธรรม สังคม ศิลปกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี อุตสาหกรรม ในประวัติศาสตร์ ของมนุษยชาติ

เป็นตัวอย่างอันโดดเด่นของวัฒนธรรมมนุษย์ ขนบธรรมเนียมประเพณีแห่ง สถาปัตยกรรม วิธีการก่อสร้าง หรือการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ ซึ่งเสื่อมสลายได้ง่ายจากผลกระทบจาก การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมตามกาลเวลา

๓. ด้านการอนุรักษ์ความเป็นมรดกโลก จากการสัมภาษณ์คณะสงฆ์คณะสงฆ์ของ เมืองหลวงพระบางก็ได้มีการอนุรักษ์ความเป็นมรดกโลก คณะพระสงฆ์ในเมืองหลวงพระบางและ พบว่าพระสงฆ์ในเมืองหลวงพระบางด้านการอนุรักษ์ความเป็นมรดกโลก จากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ ข้อมูลที่สำคัญ คนที่ ๑ การอนุรักษ์ความเป็นมรดกโลกของหลวงพระบางคือการที่เราจะสร้างหรือ การจะซ่อมแซมปฏิสังขรณ์เพื่อรักษาเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมของหลวงพระบางไม่ให้มลายหายไป จากการเปลี่ยนแปลงของชีวิตที่ทันสมัย เช่น วัดหรือบ้านประชาชนที่อยู่ในเมืองหลวงพระบางเขต มรดกที่จะสร้างหรือบูรณปฏิสังขรณ์ต้องได้รับอนุญาตจากมรดกก่อนจึงจะสร้างได้และการที่ซ่อมบ้าน สร้างบ้านใหม่ถ้าบ้านอยู่เขตมรดกโลก ประชาชนก็ได้ขอใบอนุญาตจากคณะกรรมการบริหารเขต โบราณสถานหลวงพระบางเพื่อซ่อมแซมโดยนอกจากได้รับการช่วยเหลือวัสดุก่อสร้างที่ถูกผลิตตาม มาตรฐานที่กำหนดแล้วในการก่อสร้างบ้าน ทุกวันจะมีคนของคณะกรรมการมาที่นี่เพื่อตรวจสอบ

^{๒๓} สัมภาษณ์ พระอาจารย์ อ่อนแก้ว กิตติพิทโท, คณะกรรมการ ศูนย์กลาง อพส.ประธาน อพส. นคร หลวงพระบาง, ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

มาตรฐานการซ่อมแซมตามข้อกำหนดของหลวงพระบางและยูเนสโก ถ้าบ้านโบราณจะมีการซ่อมแซมตามข้อกำหนดของคณะกรรมการบริหาร ประชาชนต้องออกเงินเอง ส่วนทางการให้การช่วยเหลือหลังคาโบราณ ช่างฝีมือต้องซ่อมตามข้อกำหนด มิฉะนั้นถ้าเจ้าหน้าที่มาตรวจและเห็นว่าไม่ถูกต้องก็ต้องซ่อมแซมใหม่ และด้านการอนุรักษ์ความเป็นมรดกโลกก็ได้มีการศึกษาอบรมให้แก่พระสงฆ์ และประชาชนที่อยู่เขตมรดกมีความเข้าใจระเบียบหลักการด้านต่างๆ ที่ทางมรดกได้กำหนดไว้ เช่น การส่งเสริมให้พระสงฆ์สามเณรรู้จักรักษาและบูรณะวัดวาอารามก็เป็นการอนุรักษ์มรดกอย่างหนึ่ง การเปิดการเรียนการสอนและการฝึกแบบทางด้านจิตรกรรมก็เป็นการให้ความรู้ในการปกป้องรักษาและผลิตสิ่งที่เป็นมรดกของชาติขึ้นมาได้ วัฒนธรรมพุทธศาสนาในลาวโดยเฉพาะในหลวงพระบางได้รวมเข้าเป็นมรดกของชาติและเป็นมรดกไปแล้วเช่นวัดวาอารามในเมืองหลวงพระบาง และรู้จักวัฒนธรรมตั้งแต่ในอดีตถึงปัจจุบัน ภูมิศาสตร์ การดำรงรักษาสถาปัตยกรรมดั้งเดิม การคงสภาพเมืองไม่มีการเปลี่ยนแปลง ก็เป็นการอนุรักษ์ความเป็นมรดกโลก^{๒๔}

สรุป ด้านการอนุรักษ์ศิลปและวัฒนธรรมการเป็นเมืองมรดกโลก คณะสงฆ์และชาวเมืองหลวงพระบางยังได้มีการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันยังและรักษาวัฒนธรรมที่อันเก่าแก่ไว้เหมือนเดิม เช่น การตักบาตรข้าวเหนียว ถือเป็นจุดเด่นของเมืองหลวงพระบาง ซึ่งโดยปกติแล้วนิยมใส่บาตรด้วยข้าวเหนียวเพียงอย่างเดียวเพราะเมื่อถึงเวลาฉัน ชาวบ้านจะยกส้อมกับข้าวไปถวายที่วัดเรียกว่า “ถวายจ้งหัน” โดยเวลาใส่บาตรจะนั่งคุกเข่าและผู้หญิงต้องนุ่งซิ่น ส่วนผู้ชายนุ่งกางเกงขายาว และมีผ้าพาดไหล่ไว้สำหรับเป็นผ้ากราบพระเหมือนกันการอนุรักษ์วัดวาอารามเก่าแก่ที่งดงามและศิลปวัฒนธรรมอันเก่าแก่ อาคารบ้านเรือนที่ผสมผสาน รวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดั้งเดิมของเมืองหลวงพระบางที่ยังคงสวยงามและสืบสานมาจนทุกวันนี้ ชาวหลวงพระบางนับถือศาสนาพุทธในระหว่างเช้าพรรษาทุกวันพระมีการไปวัดตักบาตรตอนบ่ายฟังเทศน์ถ้าคนเฒ่าคนแก่ที่ศรัทธาทางศาสนาาก็มีการนอนวัด ด้วยกันขนบธรรมเนียมไม่ผิดทางไทยในเรื่องศาสนา เมืองหลวงพระบาง เป็นเมืองที่รักษาวัฒนธรรมของตนไว้ได้อย่างดียังวัดวาอารามและขนบธรรมเนียมยังอยู่ในเมืองนี้อย่างพร้อมมูลการศานาที่เคร่งครัดผู้มีจิตเลื่อมใสศรัทธาทางพุทธศาสนาไม่มีวัดหรือโบสถ์ศาสนาอื่น ทั้งนี้มีชาวต่างประเทศเข้าไปเผยแพร่ศาสนาด้วยวิธีการต่าง ๆ ก็หา มีผู้นิยมนับถือศาสนาอื่นไม่ปัจจุบันเมืองหลวงพระบาง

^{๒๔} สัมภาษณ์ พระอาจารย์ อ่อนแก้ว กิตติพิโท, คณะกรรมการ ศูนย์กลาง อพส.ประธาน อพส. นครหลวงพระบาง, ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

๔.๓ ปัญหาและอุปสรรค ผลลัพธ์ การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว

๔.๓.๑ ปัญหาและอุปสรรค ผลลัพธ์ การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว ในเรื่องความเท่าเทียมทางการศึกษา ปัญหาและอุปสรรค ความไม่เท่าเทียมทางการศึกษา

ด้านความเท่าเทียมทางการศึกษา มีปัญหาและอุปสรรค จากการสัมภาษณ์คณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางพบว่า ด้านความเท่าเทียมทางการศึกษาคณะสงฆ์ได้เอาใจใส่จากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ คนที่^{๒๕} ๓ ด้านความเท่าเทียมทางด้านการศึกษาใน สปป. ลาว ยังไม่มีความเท่าเทียมมากนักและคณะสงฆ์ได้วิธีการที่จะให้เยาวชนหรือพระสงฆ์สามเณรมีความเท่าเทียมทางการศึกษาจึงมีการรับเอาเยาวชนเข้าบวชในพระพุทธศาสนาอย่างไม่เลือกชนชั้นชนเผ่าและให้การศึกษาแก่คนเหล่านั้นแบบนี้เป็นการแสดงออกอย่างชัดเจนในเรื่องความเท่าเทียมทางการศึกษา และการแข่งขันการเรียนของพระสงฆ์สามเณรในโรงเรียนส่งการเรียนเทศการสวดมนต์อย่างเป็นระบบและมีการสอนสวดและประเณมผลยอมทั้งให้รางวัลแก่ผู้เรียนเก่งอันนี้แสดงถึงการศึกษาที่มีผลลัพธ์อย่างเป็นรูปธรรมคณะสงฆ์ใน สปป. ลาว มองเห็นว่าความเท่าเทียมทางด้านการศึกษาไม่เท่าทางพระสงฆ์สามเณร และ เยาวชนก็มีปัญหาและอุปสรรคจึงทำให้ทางคณะสงฆ์มองเห็นและหาวิธีออกให้แก่พระสงฆ์สามเณร และเยาวชนด้วยเอาเยาวชนเข้ามาบวชเป็นสามเณรนั้นบางคนก็มีอายุมากกว่าชั้นเรียนที่จบจบเส้นบางลูกมีอายุ ๑๕ ปีแต่ หากจบ ป ๕ เมื่อเข้ามาบวชจะเรียนต่อ ม ๑ ฉะนั้นเองก็จะเป็นผู้ใหญ่กว่าเพื่อนในห้องทำให้ไม่ยอมไปโรงเรียน สามเณรในวัดชนบทยังไม่มีโรงเรียนหรือยังไม่ได้เข้าโรงเรียนทำให้สามเณรขาดโอกาสหรือเสียเวลาไปและจำเป็นต้องได้กับเข้ามาอยู่ในเมืองและทำให้วัดบ้านนอกไม่มีพระสงฆ์และเณร^{๒๖}

บุคลากรไม่เพียงพอ พรรคและรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว ได้เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยถือเอาแผนการศึกษาเป็นบุริมสิทธิเป็นหลักสำคัญในการสร้างและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณสมบัติความรู้ ความสามารถ เพื่อให้มีส่วนร่วมในการปกป้อง และพัฒนาประเทศชาติ

ครู เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในวงการที่ตัดสินคุณภาพของการศึกษา ถ้าจำนวนครูที่ได้มาตรฐานไม่เพียงพอ อีกทั้ง สาขาการศึกษายังไม่ได้รับการปรับปรุง และไม่ทันกับสภาพการณ์ จะทำให้การเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ และความเสมอภาคนั้นพบความยุ่งยาก การผลิตครูที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ และคุณภาพที่เพียงพอ เป็นหนึ่งใน หลายสาเหตุที่สำคัญ ที่สาขาการศึกษาพบปัญหา การขาดครู และวุฒิการศึกษาของครูยังต่างจึงเป็นสาเหตุหลักให้คุณภาพการศึกษาไม่มีประสิทธิภาพ

^{๒๕} สัมภาษณ์ พระอาจารย์ บุญเลิศ ระวีวรรณโน, ประธาน อพส. นครหลวงพระบาง หัวหน้ากรรมาธิการศึกษาสงฆ์ นครหลวงพระบาง, ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๒๖} สัมภาษณ์ พระอาจารย์ บุญเลิศ ระวีวรรณโน, ประธาน อพส. นครหลวงพระบาง หัวหน้ากรรมาธิการศึกษาสงฆ์ นครหลวงพระบาง, ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

สาเหตุหลักของปัญหาดังกล่าวเนื่องมาจาก ๑. อาชีพครูไม่เป็นที่นิยม เพราะรายได้ของครูยังต่าง อาชีพครูเป็นทางเลือกสุดท้ายสำหรับนักเรียนที่ไม่สามารถเข้าเรียนในวิชาชีพอื่นๆ ได้ ๒. การผลิตครู ยังไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควร เช่น การผลิตครูยังไม่สามารถสนองกับความต้องการของสังคม หลักสูตร การเรียนการสอนไม่ได้มาตรฐาน และวิธีการสอนยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรวุฒิการศึกษาของครู ในสถาบันสร้างครูยังไม่สูงเท่าที่ควร อุปกรณ์การเรียนการสอนยังไม่เพียงพอ วิธีการคัดเลือกครูยัง ปฏิบัติไม่ เข้มงวด ๓. งบประมาณมีจำกัด การแบ่งปันงบประมาณให้แก่สถาบันผลิตครูยังไม่เพียงพอ และไม่สมดุล

ผลลัพธ์ของปัญหาความไม่เท่าเทียมทางการศึกษา

พระสงฆ์สามเณรไม่ได้รับการศึกษาทั่วถึง เพราะว่าโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ของสงฆ์ในประเทศลาวยังไม่มากหมักก็เลยทำพระสงฆ์สามเณรอยู่เขตนอกที่ห่างไกลจากตัวเมืองไม่ได้ ศึกษาเล่นเรียนจึงทำให้พระสงฆ์สามเณรอยู่เขตนอกไม่มีการศึกษาเท่ากับพระสงฆ์ในเมืองเพราะว่า ส่วนมากโรงเรียนสงฆ์จะตั้งอยู่แต่ในตัวเมืองใหญ่ ก็เลยส่งผลกระทบต่อพระสงฆ์สามเณรไม่มีความรู้ ทางโลกและธรรม และการที่พระสงฆ์เขตนอกจะอ่านหนังสือหรือจะเรียนพระธรรมวินัยก็ไม่ได้ก็เลย ส่งผลทำให้พระสงฆ์เพราะว่าอ่านไม่ออกจึงมีผลการที่จะเรียนพระวินัยหรือคำสอนของพระพุทธเจ้า

หลังจากลาสิกขาแล้วไม่มีวุฒิในการทำงาน การที่พระสงฆ์สามเณรไม่มีการศึกษาแล้ว หรือไม่มีวุฒิการศึกษาถ้าลาสิกขาจากพระสงฆ์สามเณรไปแล้ว เป็นชาวบ้านทั่วไปจะไปทำงานก็ต้องใช้ วุฒิการศึกษาเพราะว่าทุกวันนี้คนเราจะทำงานก็ต้องมีวุฒิการศึกษาแต่ถ้าคนที่เคยเป็นพระสงฆ์ สามเณรมาก่อนที่ไม่มีการศึกษาแล้วไม่ว่าจะอยู่ในวัดจะบริหารคณะสงฆ์ก็ต้องมีความรู้ความสามารถมี การศึกษาจึงสามารถบริหารได้หรือลาสิกขาไปแล้วการที่จะทำก็ต้องใช้วุฒิการศึกษาถ้าไม่มีวุฒิ การศึกษาก็หางานยาก

สรุป การศึกษาของประเทศลาวตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันยังถือว่าไม่ประสบความสำเร็จ มากเท่าที่ควรทั้งนี้มีปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาหลายอย่าง เช่น ขาดการพัฒนาครู ขาดอุปกรณ์ในการ เรียน การสอน นักเรียนขาดเรียนบ่อยๆ เพื่อไปช่วยเหลือผู้ปกครองซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรเป็นต้น อย่างไรก็ตามการศึกษาของลาวในปัจจุบันเมื่อเปรียบเทียบกับอดีตรวมถึงยุคที่เป็นอาณานิคมของ ฝรั่งเศสถือว่ามีการพัฒนาที่เป็นรูปเป็นร่างมากขึ้นและรัฐบาลเองก็คอยตรวจ นโยบายต่างๆ ที่ออกมา เป็นกฎหมายและยังมีแผนพัฒนาการศึกษาออกมาเรื่อยๆ จนถึงปัจจุบันโดยเป็นแผนพัฒนาการศึกษา ที่มีความทันสมัยมากขึ้นตามยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสสังคมโลกมีการนำเทคโนโลยีต่างๆ มาใช้ในระบบศึกษาอีกทั้งในปัจจุบันยังถือว่าสังคมโลกเป็นสังคมที่สามารถเชื่อมต่อสื่อสารกันง่ายมา กขึ้นผ่านการเชื่อมต่อไร้สายหรืออินเทอร์เน็ตมีอุปกรณ์สื่อสารต่างๆ ที่ทันสมัยช่วยในการพัฒนา การศึกษาได้มากขึ้นดังนั้นเมื่อมองถึงแนวนโยบายที่รัฐบาลวางฐานเอาไว้จึงเป็นนโยบายที่ไม่หยุดนิ่ง ตายตัวเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

๔.๓.๒ ปัญหาและอุปสรรค ผลลัพธ์ การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว ในเรื่องการแก้ไขความยากจน ปัญหาและอุปสรรคในเรื่องการแก้ไขความยากจน

คมนาคมไม่ทั่วถึง จากการสัมภาษณ์คณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางพบว่า ในเรื่องความยากจนคณะสงฆ์และภาครัฐบาลก็ได้ที่การเอาใจใส่ไม่ด้านจากด้านอื่นจากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ คนที่^{๒๗} ๑๓ เรื่องความยากจนในประเทศลาวมีหลายด้านเพราะว่าคมนาคมไม่ทั่วถึงจึงเกิดให้มีปัญหาและอุปสรรค ส่งผลให้ประชาชนที่อยู่ห่างไกลจากตัวเมืองเพราะบางที่ที่ไม่มีรถหรือถนนไปถึงก็เลยทำให้ประชาชนที่อยู่ห่างไกลไม่มีที่ค้าขายและการที่ประชาชนจะกระจายสินค้าหารายได้เพิ่มก็ไม่มี จากการไปสัมภาษณ์มาทุกภาคส่วนมองเห็นว่าความยากจนของประชาชนทั่วไปใน สปป. ลาว มีจำนวนมากและคณะสงฆ์มองเห็นว่าปัญหาและอุปสรรคความยากจนของญาติมีมากขึ้นทุกปี และ สถานที่และโรงเรียนที่จะรับเอาเยาวชนจากครอบครัวที่ยากจนให้ได้รับการศึกษานั้นอย่างไม่เพียงพอและมีความจำกัดหรืออุปสรรคทางด้านทุน การรับรู้หรือการเข้าถึงสังคมของคนยากจนหรือคนจนในชนบทจะเข้าถึงการศึกษายังมีช่องว่าง การเข้าบวชในพระพุทธศาสนาทำให้มีขั้นตอนมากเช่นต้องได้เซ็นเอกสารผ่านหลายขั้นตอนบางคนก็รู้ที่จะทำเช่นนายบ้านมีแนวโรมนายบ้าน ผ่านแผนกที่เกี่ยวข้องเข้าเมืองอีกหลายแผนก

คณะสงฆ์ได้เห็นความยากจนของประชาชนหรือญาติโยมที่อยู่ห่างไกลจากตัวเมืองและพระสงฆ์ได้ลงไปอบรมให้แก่ญาติโยมดำเนินชีวิตตามหลักธรรมคำสอนของพุทธเจ้าและพระพุทธศาสนาตามนโยบายของภาครัฐให้ถูกต้องสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสังคม ความยากจนเป็นภัยข่มขู่มวลมนุษย์ไม่ว่าจะอยู่แห่งหนใดในโลกใบนี้ การรับเอาเยาวชนซึ่งเป็นลูกหลานของพ่อแม่ประชาชนชาวชนบทห่างไกลได้เข้ามาบวชและได้รับการศึกษาถือว่าเป็นการแก้ไขความยากจนโดยพื้นฐานถ้าไม่มีการช่วยเหลือของคณะสงฆ์และพระพุทธศาสนาเด็กหรือเยาวชนเหล่านี้ก็ไม่มีโอกาสจะได้รับการศึกษา

สาธารณูปโภคไม่ทั่วถึง การจัดสรร สาธารณูปโภค ขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนไม่ทั่วถึง ประชาชนก็เลยมีผลกระทบต่อประชาชนที่อยู่ห่างไกลจากตัวเมืองเพราะการสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานคือปัจจัยที่บ่งบอกถึงคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน การจัดสรร ระบบไฟฟ้า น้ำประปา ที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการ และไม่กระจายในทุกพื้นที่ ตลอดจนการจัดหาทรัพยากรอันเป็นวัตถุดิบและการบริหารจัดการ ระบบสาธารณูปโภคที่ไม่ดี ในชนบทห่างไกล

ผลลัพธ์ของปัญหาความยากจน

คุณภาพชีวิตต่ำและเกิดอาชญากรรม เกิดจากคมนาคมไม่ทั่วถึงและประชาชนไม่มีงานทำ และไม่มีที่ทำมาหากินจึงเกิดให้การว่างงาน ผู้ที่ว่างงานทำย้อมขาดรายได้สำหรับดำรงชีวิต ทำให้สภาพจิตใจและอารมณ์ไม่ปกติ ส่วนผู้ที่ว่างงานที่อยู่ในชนบท มักใช้เวลาว่างไปในทางอบายมุขเที่ยว

^{๒๗} สัมภาษณ์ ดร. คำวอน บุญยะพอน, ผู้อำนวยการศูนย์ข้อมูลพระพุทธศาสนาและศูนย์รวบรวมหนังสือใบลาน, ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

เล่น ดื่มสุรา เล่นการพนัน การว่างงานจึงทำให้ขาดรายได้เลี้ยงชีพเป็นสาเหตุหนึ่งที่เป็นชนวนให้ก่ออาชญากรรม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันสังคมลาวได้รับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาปฏิบัติในการดำเนินชีวิต เช่น การแต่งกาย ความสัมพันธ์ทางเพศ อันเป็นการยั่วยุควรรู้สึกทางกามารมณ์ ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งของอาชญากรรม จึงทำให้คุณภาพชีวิตต่ำ

ทำให้ผิดศีลธรรม บ้านเมืองวุ่นวายเศรษฐกิจไม่ดีจึงทำให้สังคมเปลี่ยนแปลง และทำให้คนเราว่างงานหรือไม่มีงาน และไม่มีเงินที่จะมาเลี้ยงครอบครัวจึงทำให้คนเรานั้นคิดไม่ดีทำไมดีไม่ว่าก็เกิดการลักทรัพย์ และฆ่ากันตายจึงทำให้คนเราทำผิดศีลธรรม

สรุป สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีประชากรประมาณ ๖.๔ ล้านคน ภาคเกษตรกรรมร้อยละ ๗๕.๑ นอกนั้น เป็นภาคอุตสาหกรรมและบริการ ประกอบด้วย ๖๘ ชาติพันธุ์ จึงมีภาษาพูดและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันแต่อยู่ร่วมชีวิตฉันท์พี่น้องในอาณาเขตเดียวกันมาเป็นพันปีโดยใช้ภาษาลาวเป็นภาษากลางในการสื่อสาร ซึ่งหากแบ่งกลุ่มชาติพันธุ์โดยอาศัย ภูมิศาสตร์และการตั้งถิ่นฐานสามารถจำแนกออกเป็น ๓ กลุ่มชาติพันธุ์ใหญ่ๆ ได้แก่ ลาวลุ่ม ลาวเทิง ลาวสูง และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ใช้ระบบเศรษฐกิจสังคมนิยม ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ และเริ่มปฏิรูประบบเศรษฐกิจเสรี เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๙ โดยการใช้นโยบายจินตนาการใหม่ด้วยการส่งเสริมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับต่างประเทศมากขึ้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศโดยมีเป้าหมาย ที่จะเน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศและมุ่งจัดความยากจนของประชาชน ปัจจุบันใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติลาว มีสาระสำคัญคือ การพัฒนาเศรษฐกิจจะเป็นแกนหลักของการพัฒนาประเทศ เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ปรับปรุงหลักธรรมาภิบาล และอำนวยความสะดวกให้ภาคเศรษฐกิจ ภาครัฐและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ กำหนดให้เศรษฐกิจต้องขยายตัวอย่างมั่นคงให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ นอกจากนี้การพัฒนาต้องมีลักษณะยั่งยืนให้การพัฒนาทางสังคมวัฒนธรรมดำเนินควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจและการรักษาสิ่งแวดล้อม มีปัจจัยพื้นฐานสำหรับการเปลี่ยนเป็นประเทศอุตสาหกรรมและทันสมัย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยังไม่เป็นที่เข้าใจมากนักในสังคมชนบท แผนพัฒนาประเทศยังคงเป็นแบบสั่งการจากบนลงล่าง การเตรียมความพร้อมของประชาชน และการมีส่วนร่วมในการวางแผนจากทุกระดับตั้งแต่จากระดับรากหญ้าไปถึงระดับบนยังมีความจำเป็นอย่างมากที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงประเทศเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศให้พ้นจากสถานะความเป็นประเทศที่ยากจน อย่างไรก็ตามการพัฒนาประเทศยังคงประสบปัญหาที่ต้องเร่งแก้ไขที่สำคัญคือ ปัญหาความยากจนของประชาชนในชนบททำให้ประชาชนยังไม่มีความพร้อมต่อการที่จะได้รับการพัฒนา เช่น การศึกษา ความรู้ความเข้าใจทางวิชาการ และเทคโนโลยี เส้นทางคมนาคม เข้าสู่ตัวหมู่บ้านในชนบท การติดต่อสื่อสาร การประสาน งานของหน่วยงานภาครัฐ เป็นต้น แม้ว่าจะพยายามจัดปัญหาความยากจนด้วยมาตรการที่ให้ความสำคัญกับการขยายการพัฒนาชนบทแบบบูรณาการ โดยการจัดตั้งหมู่บ้านศูนย์กลางเพื่อการ พัฒนาตามแนวทางของรัฐบาลและพรรคประชาชนปฏิวัติลาว ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของความพยายามที่จะเอาชนะความยากจน และบรรลุตามเงื่อนไขด้านพื้นที่ทำกินและการดำรงชีวิตแบบเดิมที่เปลี่ยนไปซึ่งเป็นผล

สืบเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ให้ความสำคัญกับแขวงหลวงพระบาง ซึ่งเป็นที่ตั้งของเขตเศรษฐกิจ การส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพประชาชน ผู้นำชุมชน องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมและการรวมกลุ่มของคนในชุมชน ทำให้เกิดศรัทธาในตัวเอง ความเชื่อมั่นในตัวเอง และความรู้สึกเป็นเจ้าของนำไปสู่ชุมชนที่เข้มแข็ง เป็นชุมชนที่พึ่งตนเองได้นอกจากนี้การน้อมนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง มีการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ประหยัด อดออม เอื้อเฟื้อต่อกัน ตลอดจนร่วมกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มี ความยั่งยืน เกิดความสมดุลในการประกอบอาชีพที่หลากหลาย ประชาชนในชุมชนชนบทอยู่เย็นเป็นสุขและสามารถพึ่งตนเองได้ แนวทางการแก้ไขปัญหาคำเป็นต้องได้รับความร่วมมือกับองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้ประชาชนพึ่งตนเองได้และมีการตัดสินใจในการดำเนินชีวิตด้วยตนเอง ในการสร้างรากฐานชีวิตที่มั่นคง เพื่อให้สังคมเข้มแข็งและมีคุณภาพสามารถนำประเทศไปสู่การพัฒนาที่สมดุล ยั่งยืนและพึ่งตนเองได้ในระยะยาว

๔.๓.๓ เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค ผลลัพธ์ การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว ในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม ปัญหาและอุปสรรคสิ่งแวดล้อม

ทำลายป่าไม้ จากการสัมภาษณ์คณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางพบว่า ในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมคณะสงฆ์และภาครัฐบาลก็ได้ที่การเอาใจใส่ไม่ด้านจากด้านอื่นจากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ คนที่ ๑๓ ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมคณะสงฆ์ และภาคส่วนต่างๆ ก็ให้ความสนใจในการรักษาสิ่งแวดล้อมมากแต่บางภาคส่วนก็มีการทำลายสิ่งแวดล้อมจึงเกิดปัญหาและอุปสรรคเพราะการทำลายป่าไม้ก็เป็นการทำลายสิ่งแวดล้อมและทุกวันนี้ประเทศลาวยังมีการทำลายป่าไม้ เช่น ประชาชนที่อยู่ห่างตัวเมืองยังทำมาหากินกับป่าเพราะว่าทุกวันนี้ประชาชนในประเทศลาวยังทำไร่นาทำนาและมีการเผาไม้จึงเกิดผลต่อสิ่งแวดล้อม^{๒๘}

ปัญหาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิต และถึงขั้นที่อาจเป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตได้ คือ มลพิษทางน้ำเป็นสภาวะที่น้ำมีสารมลพิษปนเปื้อนเกินขีดจำกัดมีสมบัติเปลี่ยนไปจากธรรมชาติ จนทำให้ประชาชนในชุมชน สัตว์ และพืชได้รับอันตรายทั้งโดยตรงและทางอ้อม ซึ่งสารมลพิษ เช่น เชื้อโรค ตะกอนดิน สารอินทรีย์ สารจำพวกไนโตรเจนและฟอสฟอรัสที่ปะปนอยู่ในน้ำเสียชุมชน น้ำเสียอุตสาหกรรม และน้ำเสีย เกษตรกรรม สารพิษ เป็นต้น โดยแหล่งที่เป็นสาเหตุให้เกิดน้ำเสีย เช่น อาคารบ้านเรือนและชุมชน โรงงาน อุตสาหกรรม การเกษตร การพักผ่อนหย่อนใจ การสาธารณสุข และการเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

ทั้งขยะลงแม่น้ำและสวนสาธารณะ การที่เราทิ้งขยะลงแม่น้ำหรือตามสถานที่ต่างๆ ก็ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการที่ทิ้งไม่ถูกต้องจึงนำมาซึ่งปัญหาสุขภาพ ปัญหาเศรษฐกิจ และที่สำคัญ ปัญหาสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อม

^{๒๘} สัมภาษณ์ ดร. คำวอน บุญยะพอน, ผู้อำนวยการศูนย์ข้อมูลพระพุทธศาสนาและศูนย์รวบรวมหนังสือโบราณ, ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

ผลลัพธ์ของปัญหาสิ่งแวดล้อม

บรรยากาศมีมลพิษ การที่เราทำลายป่าไม้และทำลายสิ่งแวดล้อมอย่างจะมีผลกระทบ การดำเนินชีวิตประจำวันจากที่เคยสุขสบายก็อาจจะเกิดเป็นทุกข์เกิดเหตุเดือดร้อนรำคาญ เกิดโรคภัยไข้เจ็บ ดังเช่น น้ำ อาหารที่ดื่มกินถ้าสกปรกก็จะเกิดเป็นโรคอุจจาระร่วง ไทฟอยด์ หรือโรคที่เป็นพิษทางสารเคมี อากาศรอบ ๆ ตัวถ้าเป็นพิษหายใจเข้าไปก็เกิดเป็นโรคเกี่ยวกับระบบหายใจ การถ่ายทิ้งของเสีย ถ้าไม่มีระบบเก็บกักจัดที่ถูกต้องก็จะเป็นที่น่ารังเกียจ ส่งกลิ่นเหม็นรบกวน เป็นแหล่งแพร่กระจายเชื้อโรค ในการประกอบอาชีพต่าง ๆ สภาพแวดล้อมในการทำงานไม่เหมาะสมก็จะเกิดโรคที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพนั้น ๆ ได้ ในยามพักผ่อนนอนหลับถ้ามีกลิ่นเหม็นรบกวน และมีเสียงดังรบกวนหรือที่เรียกว่ามลพิษทางเสียงทำให้การหลับนอนพักผ่อนได้ไม่เต็มที่ก็เกิดอาการอ่อนเพลียเจ็บไข้ได้ง่ายและถ้ามีความเครียดอีกด้วยอาจทำให้เกิดสุขภาพจิตไม่ดี

สรุปจากการสัมภาษณ์คณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางพบว่า รัฐบาลมีนโยบายแผนการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ มีความมุ่งหมายที่ทำให้มีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศอย่างเกื้อกูลที่เป็นผลรายได้ของการพัฒนาทางเศรษฐกิจ-สังคมรวมถึงการปรับปรุงและยกระดับคุณภาพทางด้านต่าง ๆ เช่น ด้าน สาธารณสุข ด้านสุนามย์ ด้านวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับการดำรงชีวิตประชาชนและการดำเนินกิจการ โครงการต่าง ๆ ต้องดำเนินตามระเบียบการและไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคม ๕ ก็คือ การคุ้มครอง การอนุรักษ์ระบบนิเวศและรักษาสภาพแวดล้อมของตัวเมืองให้คงสภาพที่ดี คือ

๑) ส่งเสริมให้ทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐภาคเอกชน ประชาชน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น การปลูกป่าไม้ และรักษาเขตพื้นที่ป่าไม้ไว้

๒) ลดอัตราความยากจนประชากรให้ต่ำกว่าร้อยละ ๑๙ ของประชากรและน้อยกว่าร้อยละ ๑๑ ของครัวเรือนทั้งหมด

๓) เพิ่มสัดส่วนประชากรในการเชื่อมต่อยกระดับการศึกษาเพิ่มเป็นร้อยละ ๙๙ และสร้างวิทยาลัยอาชีวศึกษาน้อย ๓ แห่งในเมืองที่สำคัญทางเศรษฐกิจ

๔) ให้ประชากรร้อยละ ๘๐ เข้าถึงน้ำสะอาดและมีชีวิตการเป็นอยู่ที่ดี และคุมอัตราการว่างงานของประชากร พร้อมทั้งส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น

๕) ลดสัดส่วนแรงงานในภาคเกษตรให้เหลือร้อยละ ๗๐ และเพิ่มแรงงานภาคอุตสาหกรรมก่อสร้างและเหมืองแร่เป็นร้อยละ ๗ ส่วนแรงงานภาคบริการร้อยละ ๒๓ ของแรงงานทั้งหมด

๖) สืบต่อการปฏิบัติตามแนวทางการอนุรักษ์ การบำรุงรักษา การพัฒนา และการส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นมรดกแห่งชาติ ๖

๗) สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและจารีตประเพณีอันดีงาม รวมถึงการสร้างเงื่อนไขต่าง ๆ ในการชุกอยู่ การปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนรู้จักการอนุรักษ์ ปกปักษ์แหล่งมรดกทางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นให้ยั่งยืน

๘) สร้างความร่วมมือระดับท้องถิ่น ระดับชาติหรือระดับสากลในการสร้างสรรค์และพัฒนาศูนย์เอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการคุ้มครองแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมต่อไป

๔.๓.๔ ปัญหาและอุปสรรค ผลลัพธ์ การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว ในเรื่องการจัดการวิถีวัฒนธรรม ปัญหาและอุปสรรควิถีวัฒนธรรม

เด็วยัยรุ่นรับวัฒนธรรมจากตาวันทก จากการสัมภาษณ์คณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางพบว่าในเรื่องวิถีวัฒนธรรมเมืองหลวงพระบางก็มีวิถีวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์เมืองหลวงพระบางคณะ และสงฆ์และภาครัฐบาลก็ได้มีการเอาใจใส่วิถีวัฒนธรรมมากเพราะเมืองหลวงพระบางเป็นเมืองมรดกจากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ คนที่ ๑๓ ด้านวิถีวัฒนธรรมเมืองหลวงพระบางคณะสงฆ์และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องวัฒนธรรมก็ได้เอาใส่ เพราะว่าวัฒนธรรมลาวมีเอกลักษณ์เฉพาะโดยมีการกลมกลืนระหว่างวัฒนธรรมท้องถิ่นกับพระพุทธศาสนาได้อย่างลงตัวเช่นการนับถือผีการบูชาผีในเมื่อก่อนได้กับมานับถือพระพุทธศาสนาแต่ก็ยังมีการบูชาผีและให้การรักษาศิลปะไปพร้อมกันแต่ก็มีปัญหาและอุปสรรค วิถีวัฒนธรรมในยุคโลกาภิวัตน์และยุคเศรษฐกิจแบบนี้ย่อมมีปัญหาและอุปสรรคเพราะเยาวชนสมัยนี้ได้รับวิถีวัฒนธรรมจากตาวันทกเพราะว่าทุกวันนี้คนต่างประเทศมาเที่ยวประเทศลาวมากขึ้นและเอาวิถีวัฒนธรรมมาด้วยและเด็วยัยรุ่นก็ทำตามวิถีวัฒนธรรมเราเพราะว่าทุกวันนี้เด็วยัยรุ่นบางคนมักแสดงออกทางด้านการใส่เสื้อผ้าเป็นต้นก็เลยทำให้วิถีวัฒนธรรมบางอย่างยัยรุ่นอาจจะไม่คุ้นเคย และ บางที่แต่ละคนเผ่าก็มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมและความเชื่อถือของประชาชนท้องถิ่นบางครั้งก็ยากแก่การอธิบายให้เข้าใจตามแนวทางคำสอนของพระพุทธศาสนา เช่นการฆ่าสัตว์ต่างๆ ในงานบุญของชาวบ้านการนับถือผีและหมอมผีหรือหมอมันที่เป็นชาวบ้านมากกว่าเชื้อพระสงฆ์แสดงออกบางท้องถิ่นเวลาสวดเรือนหรือแม้แต่ขึ้นบ้านใหม่ก็เชิญเอาหมอมันมาสวดให้โดยไม่มีพระสงฆ์ทั้งที่เขาก็นับถือพระพุทธศาสนาเพราะเขาเชื่อว่าหมอมันจะไล่ผีได้ วิถีวัฒนธรรมคืองานหนึ่งที่ติดพันกับพระสงฆ์สามเณร และ ประชาชนทั่วไปของคนลาว เช่น การดำรงชีวิตประจำวันนั้นต้องมีการศึกษาอบรมให้มีความรู้ความเข้าใจกับการปฏิบัติให้รู้จักธรรมเนียมและวัฒนธรรมที่เคยปฏิบัติกันมา เพราะว่าวัฒนธรรมลาวมีเอกลักษณ์เฉพาะโดยมีการกลมกลืนระหว่างวัฒนธรรมท้องถิ่นกับพระพุทธศาสนาได้อย่างลงตัวเช่นการนับถือผีการบูชาผีในเมื่อก่อนได้กับมานับถือพระพุทธศาสนาแต่ก็ยังมีการบูชาผีและให้การรักษาศิลปะไปพร้อมกัน^{๒๙}

ผลลัพธ์ของปัญหาวิถีวัฒนธรรม

ยัยรุ่นแต่งตัวไม่เรียบร้อยเข้าวัด การที่ยัยรุ่นเอาวิถีวัฒนธรรมจากตาวันทกมาใช้ในชีวิตประจำวันก็เลยทำให้เด็วยัยรุ่นลาวปัจจุบันสืบทอดวิถีวัฒนธรรมลาวดั้งเดิม เช่นการแต่งตัวเข้าวัดไปทำบุญหรือไปงานต่างๆ วิถีวัฒนธรรมลาวดั้งเดิมการที่จะไปทำบุญตักบาตรหรืองานต่างๆ ของภาครัฐ

^{๒๙} สัมภาษณ์ ดร. คำวอน บุญยะพอน, ผู้อำนวยการศูนย์ข้อมูลพระพุทธศาสนาและศูนย์รวบรวมหนังสือโบราณ, ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

ถ้าเป็นผู้หญิงก็ต้องใส่ผ้าถุงให้เรียบร้อยแต่ทุกวันนี้วัยรุ่นบางคนไม่รู้วิถีวัฒนธรรมลาวการแต่งตัวอาจไม่สุภาพเท่าไรในงานต่างๆ หรือเข้าวัด

วัยรุ่นห่างไกลจากศาสนามากขึ้น การที่วัยรุ่นเอาวิถีวัฒนธรรมตะวันตกมาใช้ชีวิตประจำวันก็เลยทำให้เด็กวัยรุ่นสมัยใหม่ไม่รู้จักการเข้าวัด อดีตเมื่อถึงวันพระหรือวันสำคัญต่างๆ คนแก่คนเฒ่าจะพากันไปฟังเทศน์ เพราะวัดในสมัยก่อนจะมีการเทศน์หรือวันสำคัญต่างๆ ของพระพุทธศาสนา ถ้ามีชุมชนที่อยู่ถาวรณัั้น ชาวบ้านจะจัดเอาข้าวของไปทำบุญ อย่างเช่นในช่วงเทศกาลเข้าพรรษาออกพรรษาและเดือนกุมภาพันธ์จะมีการเทศน์มหาชาติ ซึ่งเป็นงานใหญ่มากๆ ที่ทั้งวัดและชาวบ้านจะร่วมกันจัด บรรยากาศในงานมีแต่ความสนุกสนาน ต่างกับปัจจุบันอาจจะยังมีการเทศน์มหาชาติเหลืออยู่ แต่คงไม่ดีเท่าสมัยก่อนและรวมถึงขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ก็หายไปด้วยบางคนไม่รู้จักวัด บางคนเห็นวัดก็เดินผ่านไปเฉยๆ แต่เมื่อถึงคราวเดือดร้อนกลับเริ่มนึกถึงวัยรุ่นสมัยนี้การเข้าวัดส่วนมากไม่รู้ขนบธรรมเนียมทั้งการใช้คำพูด หรือการปฏิบัติ สิ่งที่สะท้อนภาพความเปลี่ยนแปลงของวิถีชาวพุทธได้ดีที่สุด คือ การเดินสวนกับพระสงฆ์ สมัยนี้ไม่เห็นภาพเมื่อพระสงฆ์เดินผ่านและมีคนยกมือไหว้หรือหยุดให้ท่านเดินก่อน ต่างจากในสมัยก่อนต้องนั่งยกมือไหว้และรอจนท่านเดินผ่านไป เป็นเรื่องของประเพณีและวัฒนธรรมที่คนสมัยก่อนทำกันมาโดยไม่ต้องมีใครสอน

สรุปการจัดการวิถีวัฒนธรรม พบว่าวิถีวัฒนธรรมของชาวเมืองหลวงพระบางของประเทศลาวตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันยังไม่มี ความเปลี่ยนแปลงมากนักเพราะว่าชาวเมืองหลวงพระบางส่วนใหญ่ยังนับถือประเพณีและวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมแต่บางส่วนอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงบ้างแต่ก็ไม่มากนัก เช่น การเข้าวัดทำบุญการตักบาตรหรือไปต่างๆ เกี่ยวกับบารัชาการของลาวยังมีการนุ่งถือแบบลาวและยังรักษาวีถีวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมไว้ได้จนถึงทุกวันนี้ประชาชนเมืองหลวงพระบางจะใช้ชีวิตเรียบง่าย และมีวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์

แนวทางการเพื่อ SDG เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ตารางที่ ๔.๑ แนวทางการเพื่อ SDG เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ปัญหาและอุปสรรค	แนวทางแก้ไข	ผู้รับผิดชอบ
๑. ความไม่เท่าเทียมทางการศึกษา - เยาวชนที่เข้ามาบวชเป็นสามเณรนั้นบางคนก็มีอายุมากกว่าชั้นเรียนที่เรียน - บางคนมีลูก - บางคนมีอายุ ๑๕ ปีแต่ หากจีบ ๒ ๕ เมื่อเข้ามาบวชจะเรียนต่อ ม ๑ มีอายุเป็นผู้ใหญ่กว่าเพื่อนในห้องทำให้ไม่อยาก	๑. ความไม่เท่าเทียมทางการศึกษา - จัดตั้งโรงเรียนวิชาชีพเช่นโรงเรียนจิตรกรรมเพื่อรับเอาสามเณรที่ใหญ่กว่าห้องเรียนมาเรียนวิชาการด้านนี้เพื่อให้มีความรู้ไปในด้านช่าง - ประสานสมทบกับแผนกศึกษาอนุญาตให้สามเณรในชนบทสามารถเข้าเรียนในโรงเรียน	- ภาครัฐ - โรงเรียน

ทำลายป่าไม้ เช่น ประชาชนที่อยู่ห่างตัวเมืองยังทำมาหากินกับป่า เพราะว่าทุกวันนี้ประชาชนในประเทศลาวยังทำไร่นาและมีการเผาไม้จึงเกิดผลต่อสิ่งแวดล้อม	สิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับสังคมมนุษย์สังคมสงหรือสังคมวัดต้องสะอาดมีสีเขียวและสงบ - ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงภูมิทัศน์ เช่น วัดศรีวัดปากคานวัดใหม่ พระสงฆ์สามเณรในวัดมีส่วนสำคัญในเรื่องรักษาความสะอาดภายในวัดซึ่งจะเป็นที่เจริญตาแก่ญาติโยมและผู้เข้ามาวัดเพื่อไปสู่ความยั่งยืน - ไม่ให้ทิ้งขยะตามสาธารณะด้วยการละคมไม่ให้ทิ้งขยะตามสาธารณะหรือลงแม่น้ำและ - รู้จักแยกขยะไม่ให้ทิ้งร่วมกัน	
๔. การจัดการวิถีวัฒนธรรม - ความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมความเชื่อถือของประชาชน เช่น การฆ่าสัตว์ต่างๆ ในงานบุญ - ชาวบ้านมีการนับถือผีและหมอผีหรือหมอมนต์ที่เป็นชาวบ้านมากกว่าเชื่อพระสงฆ์แสดงออกบางท้องถิ่นเวลาสวดคุมเรือนหรือแม่แต่ขึ้นบ้านใหม่ก็เชิญเอาหมอมนต์มาสวดให้โดยไม่มีพระสงฆ์ทั้งที่เขาก็นับถือพระพุทธศาสนาเพราะเขาเชื่อว่าหมอมนต์จะไล่ผีได้	๔. การจัดการวิถีวัฒนธรรม - อบรมสั่งสอนสร้างหรือจัดโครงการอบรมศีลธรรมสวดมนต์ข้ามปี - เทศนาทำในเรื่องรักษาศีลให้และการและเทศนาเพื่อให้พวกเขาหันมานับถือพระพุทธศาสนาหรือคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นอย่างแท้จริง	- โรงเรียน - คณะสงฆ์ - ชุมชน

๔.๔ แนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ในเมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว

๔.๔.๑ ด้านการจัดการศึกษา

จากการสนทนากลุ่มกับคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางเกี่ยวกับการจัดการการพัฒนาการศึกษาสงฆ์ของเมืองหลวงพระบางเพื่อไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นได้พบว่า คณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางได้มีแนวทางด้วยการส่งลูกศิษย์มาเรียนที่ต่างประเทศ เพื่อนำความรู้ที่ได้เรียนไปบริหารคณะสงฆ์ให้เข้ากับยุคสมัยใหม่คณะสงฆ์ลาวจึงได้ร่วมมือกับ ต่างประเทศเกี่ยวกับการส่งพระสงฆ์ออกไปศึกษาต่างประเทศ เช่น เรียน บาลี และมหาลัทธิวิทยาลัย แล้วเมื่อจบการศึกษาพระสงฆ์เหล่านี้ก็กลับมาพัฒนาประเทศ กลับไปสอนให้แก่พระสงฆ์สามเณรที่ด้อยโอกาส และ หลังจากพระสงฆ์ลาวที่มาจากต่างประเทศ เช่น พระสงฆ์ในเมืองหลวงพระบางหลังจากจบการศึกษาด้านต่างๆ ก็กลับไปสอนให้แก่พระสงฆ์สามเณร และคณะสงฆ์ที่เมืองหลวงพระบางมีแผนที่จะสร้างวิทยาลัยสงฆ์ที่ วัดผาป่าโอ เมืองหลวงพระบางหลายในประเทศลาวส่งเสริมศึกษาเพื่อให้ยั่งยืนและมีการปฏิบัติเพื่อให้ประชาชนเยาวชน เข้าร่วมปฏิบัติธรรมกรรมฐาน ฝึกอบรมศีลธรรมให้แก่เยาวชน จัดโครงการบวชเณร ภาคฤดูร้อน/ธรรมสัญจรและจัดให้มีการแสดงธรรมในวันสำคัญต่างๆ ถือได้ว่าแนวโน้ม พระพุทธศาสนาในประเทศลาวมีความเจริญขึ้นไปตามลำดับ การจัดการการพัฒนาการศึกษาสงฆ์ของเมืองหลวงพระบาง

ในการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางคือนโยบายรองประธานองค์การพระพุทธศาสนา สัมพันธ์แขวงหลวงพระบาง คือพระอาจารย์อ่อนแก้ว กิตติภักโท ที่ได้วางนโยบายในการพัฒนาการศึกษาสงฆ์ในเมืองหลวงพระบางคือ พยายามที่จะพัฒนาโรงเรียนสงฆ์วัดผาไฟให้กลายเป็นวิทยาลัยหรือมหาลัทธิในอนาคต การศึกษาโดยการพยายามที่จะให้มีการปฏิบัติธรรมสำหรับนักศึกษาสงฆ์คือนโยบายของเมืองหลวงพระบางนั้นในการจัดการศึกษาปี ๑ อย่างน้อย ให้ได้ ๒ ครั้งในการจัดการศึกษาให้แก่สามเณรให้แก่พระสงฆ์สามเณรรุ่นใหม่ แนวคิดการศึกษาของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางในการจัดการศึกษาสำหรับการศึกษาพระสงฆ์สามเณรเพื่อการยั่งยืน พระสงฆ์เมืองหลวงพระบางต้องรู้จักพื้นฐานอดีตของประเพณีของเมืองหลวงพระบาง ซึ่งเป็นเมืองมรดกโลกเป็นสิ่งที่สำคัญเราไม่สามารถวางนโยบายแบบเมืองอื่นที่สำคัญนโยบายนี้เราต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับความเชื่อความศรัทธาของประชาชนชาวพุทธในหลวงพระบางเพราะว่ามันมีความแตกต่างจากประชาชนชาวพุทธของเขตอื่นๆ หรือถิ่นอื่น

๔.๔.๒ แนวทางแก้ไขปัญหาความไม่เท่าเทียมทางการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า คณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางมีแนวทางแก้ไขความไม่เท่าเทียมทางการศึกษาเพื่อไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยการประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านนำลูกหลานมาบวช คณะสงฆ์มองเห็นว่าลูกหลานประชาชนที่อยู่ห่างไกลจากตัวเมืองไม่มีการศึกษาหรือไม่ได้เรียนหนังสือเหมือนกับคนในเมืองคณะสงฆ์มองเห็นเลยได้ประชาสัมพันธ์ด้วยการเอาลูกหลานประชาชนหรือชนเผ่าต่างๆ ที่ขาดการศึกษาเข้ามาบวชเพื่อที่จะได้เรียนหนังสือเหมือนคนในเมืองและจะมีความเท่าเทียมทางการศึกษา มีแนวทางแก้ไข คณะสงฆ์มองเห็นว่าทางด้านความความเท่าเทียมทางการศึกษาคณะสงฆ์จึงมีวิธีแก้ทางการศึกษาด้วยเอาเยาวชนเข้ามาบวชเพื่อที่มีการศึกษากับคนทั่วไปและคณะสงฆ์ได้จัดตั้งโรงเรียน

วิชาชีพเช่นโรงเรียนจิตรกรรมเพื่อรับเอาสามเณรที่ใหญ่กว่าห้องเรียนมาเรียนวิชาการด้านนี้เพื่อให้มีความรู้ไปในด้านช่าง ประสานสมทบกับแผนกศึกษานอกระบบให้สามเณรในชนบทสามารถเข้าเรียนในโรงเรียนชาวบ้านได้

พรรค และรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว ได้เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยถือเอาแผนการศึกษาเป็นบุริมสิทธิเป็นหลักสำคัญในการสร้างและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณสมบัติความรู้ ความสามารถ เพื่อให้มีส่วนร่วมในการปกป้อง และพัฒนาประเทศชาติ ทำให้การศึกษามีคุณภาพเท่าเทียมกับประเทศอื่นๆ ดังนั้น การพัฒนาบุคลากรจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญของกระบวนการบริหารงานบุคคลที่จะนำมาซึ่ง ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของงานในองค์การ โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการ จัดการศึกษาให้แก่เยาวชนของชาติ ที่จะเติบโตเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพได้นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับผู้มีหน้าที่ ในการให้ความรู้อบรมสั่งสอน คือครูอาจารย์ที่มีคุณภาพ การเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานหรือการพัฒนาครูอาจารย์จึงเป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหารโดยตรง เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ คือตัวนักเรียน

การศึกษาเป็นพลังทางปัญญาสำหรับประชาชนในการพัฒนาตนเอง สังคม และชาติ บ้านเมืองให้มี ความเจริญรุ่งเรือง ซึ่งโลกในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นสังคม เศรษฐกิจฐานความรู้ที่ แข่งขันกันด้วยปัญญาใช้ความรู้เป็นฐานในการทำงาน และให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อส่งเสริม บุคลากรของประเทศให้มีความรู้ และสามารถปรับตัวได้ทันต่อสถานการณ์ และการเปลี่ยนแปลงตาม แผนพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคมแห่งชาติครั้งที่หก ได้เน้นความสำคัญของการศึกษา การศึกษาเป็นหนึ่งในสี่เสาหลัก ของแผนยุทธศาสตร์ลบล้างความยากจน และให้ความสำคัญกับการศึกษา และการเรียนรู้หนังสือเป็นบุริมสิทธิ อันเร่งด่วนในการพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ เพื่อตอบสนองความต้องการในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมของชาติ และลดผ่อนความยากจน

ผลักดันนโยบายการกระจายบุคลากร ด้วยการเพิ่มตัวเลขครูที่สอนให้มากขึ้นและให้มีคุณภาพการศึกษาให้ดีขึ้นให้กระจายครูไปสอนตามตัวเมืองที่ห่างไกลจากเมืองให้มากขึ้นเพราะว่าตัวเมืองที่ห่างไกลจากตัวเมืองยังขาดแคลนบุคลากรที่จะมาสอนให้แก่เด็กและเยาวชนที่อยู่ห่างไกล ครูคือผู้กำหนดคุณภาพประชากรในสังคม และคุณภาพประชากรในสังคมคือตัวพยากรณ์ความสำเร็จ ในการพัฒนาด้านสังคม เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และ สิ่งแวดล้อม วิชาชีพครูจึงเป็นอาชีพที่ให้บริการแก่สาธารณะที่ต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญเป็นการเฉพาะโดยไม่ซ้ำซ้อนกับวิชาชีพอื่น และมีมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพโดยต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ซึ่งผู้จะได้รับต้องมีคุณวุฒิทางการศึกษาตามที่กำหนด หรือได้รับการฝึกอบรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอย่างเพียงพอก่อนจะประกอบวิชาชีพครูได้ การปรับปรุงคุณภาพการปฏิบัติหน้าที่ของครูเพื่อให้มีการปรับปรุงคุณภาพ และประสิทธิภาพ ๕ จุดคือ ๑) การพัฒนาหลักสูตร และตอบสนองสื่อการเรียนการสอน ๒) การผลิตครูใน ระบบการเพิ่มระดับความรู้ความสามารถ และพัฒนาบุคลากร ๓) การบรรจุ และการกระจายครูอย่างเท่าเทียม ๔) การติดตามและประเมินผลหน้าที่ของครู การให้ค่าตอบแทน และสร้างแรงจูงใจต่างๆ ๕) ปรับปรุงการ ติดตามคุ้มครอง การปฏิบัติหน้าที่ของโรงเรียน และผลการเรียนของนักเรียน

๔.๔.๓ แนวทางแก้ไขปัญหาความยากจน

จากการศึกษาพบว่า คณะสงฆ์ได้มีแนวทางแก้ไขความยากจนโดยการประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านนำลูกหลานมาบวชเพื่อที่จะลงภาระให้กับประชาชนหรือครอบครัวที่ยากจนและ คณะสงฆ์ได้มีการช่วยเหลือวัตถุสิ่งของต่างๆ ด้วยการช่วยเหลือเครื่องใช้ชีวิตประจำวันให้แก่ประชาชนที่ยากจน

ส่งเสริมศีลธรรมให้แก่ชาวบ้าน วิธีการแก้ไขความยากจนมีการศึกษาอบรมแนวคิดจิตใจแก่ญาติโยมให้เป็นคนมีขันเพียรซื่อสัตย์สุจริตและรู้จักประหยัดในการใช้จ่ายในชีวิตประจำวันรู้ทำมาหากินถูกต้องตามระเบียบกฎหมาย และคณะสงฆ์ได้ประสานสมทบกับทางการเช่นแนวลาสร้างชาติแผนการศึกษาในท้องถิ่นให้มีวิธีการจะเข้าบวชของสามเณรมีขั้นตอนที่น้อยลงหรือง่ายขึ้น ส่งพระสงฆ์ไปเผยแผ่ในชนบทเพื่อให้เยาวชนได้เข้าถึงพระสงฆ์และหาทางช่วยเหลือได้ในบางกรณี

๔.๔.๔ แนวทางแก้ไขปัญหาล้างแ้วดล้อม

จากการศึกษาพบว่า รัฐและคณะสงฆ์ได้จัดอบรมแก่ประชาชนให้รู้จักรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยการส่งเสริมให้ปลูกต้นไม้ เพราะว่าปัญหาล้างแ้วดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เป็นปรากฏการณ์ที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่าง ๆ ตามมาอย่างมากมาย มีผลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์และสิ่งมีชีวิตบนโลกทั้งยังเกี่ยวโยงถึงสภาพเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนี้ยังส่งผลให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมที่เป็นผลเสียโดยตรงต่อสิ่งมีชีวิต ซึ่งอาจทำให้เกิดการสูญเสียสิ่งมีชีวิต หรือนำไปสู่สภาวะที่พืชและสัตว์บางชนิดสูญพันธุ์ไปได้นั้นคณะสงฆ์และทางภาครัฐได้ปลูกละดมให้ชาวบ้านรู้จักรักษาสิ่งแวดล้อมด้วยการปลูกดมให้ปลูกไม้และไม้ให้ทำลายล้างสิ่งแวดล้อม และแนะนำรักษาคือไม่ให้ทิ้งขยะและปลูกต้นไม้และรักษาความสะอาดตามวัดวาอารามและสถานที่ต่างๆ สิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับสังคมมนุษย์สังคมสงหรือสังคมวัดต้องสะอาดมีสีเขียวและสงบหลายวัดได้มีการปรับปรุงภูมิทัศน์ เช่น วัดศรีวัดปากคานวัดใหม่ พระสงฆ์สามเณรในวัดมีส่วนสำคัญในเรื่องรักษาความสะอาดภายในวัดซึ่งจะเป็นที่เจริญตาแก่ญาติโยมและผู้เข้ามาวัดเพื่อไปสู่ความยั่งยืน

ไม่ให้ทิ้งขยะตามสาธารณะ ด้วยมีการละดมไม่ให้ทิ้งขยะตามสาธารณะหรือลงแม่น้ำและรู้จักแยกขยะไม่ให้ทิ้งร่วมกันเพื่อที่จะลงมลพิษ ถ้าเยาวชนหรือชาวบ้านทำแบบนี้ได้จะเป็นการดีเพราะจะทำให้สิ่งแวดล้อมมีมลพิษลดลงและจะส่งผลดีต่อคนและสัตว์ที่อยู่บนโลกนี้

๔.๔.๕ แนวทางแก้ไขปัญหาวัดวิถัฒนธรรม

จากการศึกษาพบว่า คณะสงฆ์ และภาครัฐได้มีวิธีการแก้ไขปัญหาวัดวิถัฒนธรรม เพื่อไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน คือต้องได้มีการศึกษาอบรมให้เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจวิถัฒนธรรมของลาวก็คืแต่ละท้องถิ่นจะไม่เหมือนกันและได้ทีการนำมาจัดตั้งปฏิบัติให้ได้รับผลดีและมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม และ พระสงฆ์ต้องได้ใช้ความอดทนในการสร้างความเชื่อถือให้ชาวบ้านโดยการอบรมสั่งสอนสร้างหรือจัดโครงการอบรมศีลธรรมสวดมนต์ข้ามปีหรือเทศนาทำในเรื่องรักษาศีลให้การและเทศนาเพื่อให้พวกเขาหันมานับถือพระพุทธศาสนาหรือคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นอย่างแท้จริงและให้การศึกษาคณะลักษณะความเชื่อถือของชาวพุทธเมืองหลวงพระบางนั้น คือ เรื่องการทำบุญต่างๆ การประกอบพิธีกรรมในพระพุทธศาสนาการจัดการศึกษาสงฆ์ควรมีการเปิดฝึกอบรมให้แก่พระสงฆ์

สามเณรรุ่นใหม่ฝึกเทศน์ฝึกบรรยายต่างๆ ซึ่ง พระสงฆ์สามเณรรุ่นก่อนๆ ที่ได้ปฏิบัติกันมาคือเทศน์ในแบบของเมืองหลวงพระบางควรจะรักษาไว้ การเปิดสัมมนาหรือฝึกอบรมเพื่อเน้นให้บรรดาพระสังฆาธิการหรือเจ้าอาวาสวัดต่างๆ อยู่ในเทศบาลเมืองหลวงพระบางได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับเมืองมรดกโลกเกี่ยวกับการปกป้องรักษา วัฒนาอาราม ศิลปะวัฒนธรรมต่างๆ ของวัดวาอารามต่างๆ ในหลวงพระบาง

ให้มีการจัดฝึกสัมมนาในการจัดการศึกษาแก่พระสงฆ์สามเณรนั้นโรงเรียนศึกษาสงฆ์ ทั้ง ๒ แห่งคือวัดภูควายและวัดผาโอ ควรที่จะปรับปรุงควรที่จะเสริมหลักสูตรให้มีความเป็นเอกลักษณ์แตกต่างจากโรงเรียนสงฆ์จากแขวงอื่นนั่นก็คือ ในหลักสูตรต่างๆ ของ การศึกษานั้นควรจะมีการเรียนการสอนเกี่ยวกับเรื่องความหมายความสำคัญของประเพณี วัฒนธรรมเฉพาะของเมืองหลวงพระบางให้เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นให้บรรดาพระสงฆ์สามเณรให้เข้าใจและพากันรู้แล้วประกันศึกษาเพื่อเป็นการสืบทอด

๔.๕ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว” ทำให้ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ คือ ทำให้ทราบถึงการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง ดังสรุป เป็นแผนภูมิองค์ความรู้ได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๓ องค์ความรู้การวิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๓ พบว่า การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว ดังนี้

๑. ด้านพระธรรม คณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางได้มีการจัดการเรียนการสอนพระธรรมที่ศูนย์กลางกำหนดไว้ เช่น การเรียนบาลี วินัย เป็นต้น ก็มีการเรียนการสอนตามศูนย์กลางกำหนดไว้ และ คณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางก็ยังขาดบุคลากรที่จะมาสอนให้แก่พระสงฆ์สามเณรในเมืองหลวงพระบาง และคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางยังได้ส่งลูกศิษย์ไปศึกษาต่อที่ต่างประเทศ เช่น ประเทศไทยเมื่อจบการศึกษา พระสงฆ์เหล่านี้กลับมาพัฒนาประเทศ โดยการเห็นชอบของประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว ถือได้ว่าแนวโน้มพระพุทธศาสนาในประเทศลาวมีความเจริญขึ้นไปตามลำดับ

๒. ด้านสามัญ ของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางก็ได้มีการจัดการเรียนในด้านสามัญ ตั้งแต่ประถมศึกษาจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย และอุดมศึกษาที่เมืองหลวงพระบางยังไม่มี และในอนาคตพระอาจารย์ อ่อนแก้ว หรือ ประธาน อพส. แขวงหลวงพระบางได้มีนโยบายที่จะสร้างวิทยาลัยสงฆ์เมืองหลวงพระบางที่วัดป่าผาโอ

๓. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและภูมิปัญญา คณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางก็ได้มีการจัดการ และได้มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาหรือคำสอนให้พระพุทธรเจ้าให้แก่ญาติโยมผู้ที่สนใจพระพุทธศาสนา ในแต่ละวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และ คณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางยังได้มีการจัดฝึกอบรมให้แก่เยาวชนและคณะสงฆ์ก็ยังได้จัดตั้งคณะกรรมการเผยแผ่ศีลธรรมเพื่อที่จะให้ความสะดวกในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แก่ญาติโยม

๔. ด้านความเท่าเทียมทางด้านการศึกษา คณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง และภาครัฐได้มองเห็นความไม่เท่าเทียมทางด้านการศึกษาและคณะสงฆ์ได้มีแนวทางแก้ไขความเท่าเทียมทางด้านการศึกษาให้แก่พระสงฆ์สามเณรและคณะสงฆ์ยังได้มีแนวทางแก้ไขความไม่เท่าเทียมทางด้านการศึกษาของลูกหลานประชาชนด้วยการเอาหลานประชาชนที่อยู่ห่างไกลจากตัวเมืองเข้ามาบวชเพื่อที่จะให้ลูกหลานของประชาชนจะได้มีการศึกษา

๕. ด้านการพัฒนาสังคม คณะสงฆ์ในประเทศลาวหรือในเมืองหลวงพระบางได้ให้ความสำคัญอย่างมากในการช่วยเหลือสังคม และประเทศชาติด้วยมีการจัดฝึกอบรมให้แก่เยาวชนญาติโยม และช่วยเหลือวัตถุสิ่งของต่างๆ เช่น การช่วยเหลือด้านน้ำถ้วคณะสงฆ์ก็ได้มีการบริจาคสิ่งของต่างๆ ให้แก่ประชาชนผู้ประสบภัยน้ำถ้วหรือประชาชนที่อยู่ห่างไกล และช่วยเหลือโรงเรียนด้วยการสร้างหรือซ่อมแซมโรงเรียนหรือบางโรงเรียนขาดอุปกรณ์ในการเรียนการสอนคณะสงฆ์ก็ได้มีการช่วยเหลือ และคณะสงฆ์ก็ยังได้ช่วยเหลือโรงพยาบาลด้วยการช่วยเหลืออุปกรณ์การแพทย์ เป็นต้น

๖. ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม คณะสงฆ์และคณะรัฐบาลลาวได้มีการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมลาวไว้ด้วยการปฏิบัติข้อกำหนดที่เข้มงวดในการอนุรักษ์ ตลอดจนการเข้าร่วมอย่างเข้มแข็งของทางการและประชาชนท้องถิ่น ดังนั้น ถึงแม้สถาปัตยกรรมในหลวงพระบางจะได้รับการ

ซ่อมแซมและปฏิสังขรณ์แต่ก็ยังสามารถรักษาเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมเอาไว้ได้ซึ่งทำให้เมืองหลวงพระบางกลายเป็นสถานที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวทั้งภายในและต่างประเทศ

๗. ด้านการแก้ไขความยากจน คณะสงฆ์และภาครัฐบาลมีแนวทางแก้ไขความยากจนเพื่อให้มีการขจัดปัญหาความยากจนในประเทศให้ดีขึ้น และ จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะฝีมือของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาประชาชนในกลุ่มคนจนจากการเป็นแรงงานไร้ทักษะให้เป็นแรงงานที่มีทักษะให้ตรงกับความต้องการแรงงานของประเทศให้มากที่สุดเพื่อให้แรงงานเหล่านี้ได้ยกระดับฝีมือ และสามารถประกอบอาชีพที่มีผลตอบแทนสูงขึ้นในประเทศ ที่เปิดตลาดแรงงานให้ ซึ่งถ้าหากแรงงานในกลุ่มนี้ไม่ได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึงต่อเนื่องจริงจังแล้วก็จะยังคงเป็นแรงงานที่ตกอยู่ในความยากจนต่อไป และแทบจะไม่ได้รับประโยชน์ใด ๆ เลยจากการรวมกันเป็นประเทศ

๘. ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม คณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางและองค์กรต่างๆ ในเมืองหลวงพระบางให้ความสำคัญกับการจัดการสิ่งแวดล้อมด้วยการปลูกระดมประชาชนรู้จักรักษ์สิ่งแวดล้อมและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมด้วยการไม่ทิ้งขยะตามสวนสาธารณะและทิ้งลงแม่น้ำ ภาครัฐและองค์กรต่างๆ ยังปลูกระดมให้ประชาชนปลูกต้นไม้

๙. การจัดการวิถีวัฒนธรรม คณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางถ้าเป็นพระสงฆ์สามเณรให้นั้นการห่มผ้าให้เรียบร้อยแต่ถ้าเป็นประชาชนทั่วไปให้ใส่ผ้าขึ้นแต่ถ้าประชาชนจะไปงานต่างๆ ของภาครัฐหรือไปวัดทำบุญถ้าผู้หญิงให้ใส่ผ้าขึ้นไปวัดและไม่ให้ใส่กางเกงขาสั้นไปวัดหรือสถานที่ต่างๆ เกี่ยวกับวัด เมืองหลวงพระบาง นั้นเป็นเมืองที่มีการรักษาวัฒนธรรมของตนได้เป็นอย่างดี และทุกชาวการตักบาตรข้าวเหนียว ก็ถือเป็นเอกลักษณ์ของวิถีชีวิตชาวหลวงพระบาง ซึ่งผู้ที่มาเที่ยวหลวงพระบาง ต่างพากันตื่นแต่เช้าเพื่อร่วมกันตักบาตรข้าวเหนียวกันอย่างเนืองแน่น สำหรับคนลาวนั้นการตักบาตรเป็นวัฒนธรรมที่ต้องให้ความเคารพอย่างมาก เวลาใส่บาตรจะต้องนั่งคุกเข่า ผู้หญิงต้องนุ่งซิ่นและมีแพรเปี่ยงหรือผ้าสไบพาดไหล่ไว้เสมอสำหรับเป็นผ้ากราบพระ ส่วนผู้ชายต้องนุ่งกางเกงขายาวและมีผ้าพาดเช่นกัน โดยการใส่บาตร จะใส่เฉพาะข้าวเหนียวเพียงอย่างเดียวเท่านั้น และเมื่อถึงเวลานั้น ประชาชนอยู่ติดวัดจะเอากับข้าวไปถวายที่วัด เรียกว่าการถวายจังหัน สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชาวพุทธที่เรียบง่ายของชาวหลวงพระบางเป็นอย่างดี

บทที่ ๕

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว” มีวัตถุประสงค์ ๑ เพื่อศึกษากระบวนการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว ๒ เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค ผลลัพธ์ การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว ๓ เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว เพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเก็บข้อมูลจาก ประชากร และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่เป็นสงฆ์ระดับบริหาร สงฆ์ระดับปฏิบัติการและเจ้าหน้าที่รัฐได้แก่กลุ่มผู้ดูแลรักษามรดกโลก กลุ่มผู้รักษาดูแลจัดการศึกษาของคณะสงฆ์รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง จำนวน ๑๔ รูป/คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือการวิจัยในการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว” สรุปผลวิจัยได้ดังนี้ ดังนี้

๕.๑.๑ กระบวนการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว

๕.๑.๑.๑ ด้านพระธรรม

จากการศึกษา พบว่าคณะสงฆ์เมืองหลวงพระมามีกระบวนการจัดการต่างๆ เช่น ด้านการเรียนบาลี พระวินัย และคำสอนของพระพุทธเจ้า และการปฏิบัติ เช่น สวดมนต์ การทำสมาธิ การปฏิบัติธรรม เป็นต้น พบว่าในเมืองหลวงพระบางยังขาดบุคลากรที่จะมาสอนบาลี และวิชาพระพุทธศาสนาต่างๆ เนื่องจากที่เมืองหลวงพระบางไม่มีพระสงฆ์และบุคลากรที่จะมาสอนด้านนี้โดยตรงเพราะส่วนเพราะสงฆ์ในเมืองหลวงพระบางส่วนมากหลังจบมัธยมตอนปลายแล้วถ้าไม่ไปเรียนต่อที่อื่นถ้าไม่ไปเรียนที่อื่นก็พากันลาสิกขากันไปเพราะว่าเมืองหลวงพระบางไม่มีวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย จึงทำให้เมืองหลวงพระบางขาดบุคลากรในการที่จะมาสอนด้านพระพุทธศาสนา หรือมาบริหารด้านพระศาสนา และ ที่พระสงฆ์สามเณรที่เรียนในปัจจุบัน ก็เรียนตามหลักสูตร ของหลักสูตรของกรมการศึกษาศูนย์กลางได้กำหนดไว้เป็นและพระสงฆ์ที่มาสอนก็สอนตามหลักสูตรที่ศูนย์กลางที่

กำลังไว้และเรียนตามชั้นและชั่วโมงเรียนอย่างเป็นระบบเพราะว่าที่ลาวขาดบุคลากรที่จะมาสอนก็เลยทำให้การเรียนการสอนด้านพระพุทธศาสนายังไม่ทันสมัยและไม่เข้มข้นเท่าที่ควรและขาดแรงจูงใจทั้งผู้สอนและผู้เรียนกลายเป็นเหมือนวิชาเสริมพอเรียนให้ผ่านแต่อย่างไรก็ตามทางศูนย์กลาง อ.พ.ส. ก็กำลังวางแผนจะฟื้นฟูด้านพระพุทธศาสนาให้ดีขึ้น

๕.๑.๑.๒ ด้านสามัญ คือ การศึกษาทั่วไปในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา

ด้านศึกษาสามัญ คณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง จากการศึกษา สรุปได้ว่า คณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางมีการศึกษาสามัญตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงมัธยมศึกษาในระดับอุดมศึกษาเมืองหลวงพระบางยังไม่มีแต่จากการลงไปสัมภาษณ์พระอาจารย์อ่อนแก้ว กิตติพิทโท เจ้าอาวาสวัดป่าผาโอ หรือ คณะกรรมการ ศูนย์กลาง อพส. ประธาน อพส. นครหลวงพระบาง คณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางมีแผนกำลังจะสร้างวิทยาลัยที่วัดป่าผาโอ เพื่อที่จะให้พระสงฆ์สามเณรเมืองหลวงพระบางได้เรียนเพราะว่าที่ผ่านมาพระสงฆ์สามเณรในเมืองหลวงพระบางหลังจบมัธยมตอนปลายก็พากันลาสิกขา กันหมดก็เลยทำให้เมืองหลวงพระบางไม่มีพระสงฆ์ที่จะมาบริหารคณะสงฆ์และคณะสงฆ์ก็เลยมองเห็นตรงนี้ก็เลยมีแผนจะสร้างวิทยาลัย

๕.๑.๑.๓ ด้านการพัฒนาสังคม จากการศึกษา สรุปได้ว่า คณะสงฆ์ให้ความสำคัญมากในการช่วยเหลือสังคมและประเทศชาติ เช่น ช่วยเหลือด้านอุปกรณ์ต่าง ช่วยเหลือโรงเรียนที่อยู่ห่างไกลจากตัวเมืองที่ต้องการเครื่องใช้ในการที่จะสอนที่ทางโรงเรียนขาดคณะสงฆ์ก็ได้ช่วยเหลือและคณะสงฆ์ยังได้มีการช่วยเหลือด้านจิตใจญาติโยมด้วยการฝึกอบรมให้เยาวชนและญาติโยมให้รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกันรู้จักเมตตาต่อคนอื่นส่วนพระสงฆ์ทั่วไปก็เอาใจใส่งานเผยแผ่และสงเคราะห์มากขึ้น ในการเผยแผ่ธรรมก็นับหลักธรรมเกี่ยวกับการบำเพ็ญประโยชน์มากขึ้นมีการร่วมมือกับกลุ่มศาสนาอื่นมากขึ้นโดยเฉพาะกับพวกคาทอลิกถึงกับมีกลุ่มศึกษาธรรมร่วมกันสนทนาธรรม และทำสมาธิภาวนาด้วยกันเป็นต้น ส่วนทางด้านรัฐบาลก็กำหนดให้วิชาศีลธรรมเป็นวิชาบังคับในโรงเรียน จัดรายการวิทยุเกี่ยวกับพุทธศาสนา ส่งเสริมการศึกษาประวัติศาสตร์และวรรณคดีลาว เพื่อให้เด็กรุ่นใหม่รู้จักประวัติศาสตร์ และวรรณคดีลาวให้มากขึ้น

๕.๑.๑.๔ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและภูมิปัญญา จากการศึกษา พบว่า ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาใน เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว คณะสงฆ์ก็ได้มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แก่ญาติโยม และเยาวชนในวันสำคัญต่างๆ ของพระพุทธศาสนาคณะสงฆ์ได้มีการพาญาติโยมไหว้พระสวดมนต์ นั่งสมาธิ และคณะสงฆ์ได้มีการฝึกอบรมให้แก่เยาวชนและญาติโยมรู้จักศีล ๕ รู้จักทำบุญ เป็นประจำทุกวันในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

๕.๑.๑.๕ ด้านการอนุรักษ์ศิลปและวัฒนธรรมการเป็นเมืองมรดกโลกของเมืองหลวงพระบาง จากการศึกษา พบว่าด้านการอนุรักษ์ศิลปและวัฒนธรรมการเป็นเมืองมรดกโลก คณะสงฆ์และภาครัฐ เมืองหลวงพระบางยังได้มีการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันยังและรักษาวัฒนธรรมที่อันเก่าแก่ไว้เหมือนเดิม เช่น การตักบาตรข้าวเหนียว ถือเป็นจุดเด่นของเมืองหลวงพระบาง โดยเวลาใส่บาตรจะนั่งคุกเข่าและผู้หญิงต้องนั่งขึ้น ส่วนผู้ชายนั่งกางเขนขาวยาว และมีผ้าพาดไหล่

ไว้สำหรับเป็นผ้ากราบพระเหมือนกันการอนุรักษ์วัดวาอารามเก่าแก่ที่งดงามและศิลปวัฒนธรรมอันเก่าแก่ รวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดั้งเดิมของเมืองหลวงพระบางที่ยังคงสวยงามและสืบสานมาจนทุกวันนี้

๕.๑.๒ ปัญหาและอุปสรรค ผลลัพธ์ การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและแนวทางแก้ไขของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว

๕.๑.๒.๑ เรื่องความเท่าเทียมทางการศึกษา จากการศึกษา พบว่า การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและแนวทางแก้ไขของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว มีปัญหาและอุปสรรค เช่น ความเท่าเทียมทางด้านศึกษา การศึกษาของลาวนับตั้งแต่หลังการปฏิวัติเป็นต้นมา ยังถือว่าไม่ประสบความสำเร็จมากเท่าที่ควรทั้งนี้มีปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาหลายอย่าง เช่น ขาดการพัฒนาครูขาดอุปกรณ์ในการเรียนการสอนนักเรียนเองขาดเรียนบ่อยๆ เพื่อไปช่วยงานผู้ปกครองซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรเป็นต้น อย่างไรก็ตามการศึกษาของลาวในปัจจุบันเมื่อเทียบกับยุคโบราณรวมถึงยุคที่เป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสถือว่ามีการพัฒนาที่เป็นรูปเป็นร่างมากขึ้น และรัฐบาลเองก็คอยตรวจตรานโยบายต่างๆ ที่ออกมาเป็นกฎหมาย และยังมีแผนพัฒนาการศึกษาออกมาเรื่อยๆ จนถึงปัจจุบันโดยเป็นแผนพัฒนาการศึกษาที่มีความทันสมัยมากขึ้นตามยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปในกระแสสังคมโลกมีการนำเทคโนโลยีต่างๆ มาใช้ในระบบการศึกษา อีกทั้งในปัจจุบันยังถือว่าสังคมโลกเป็นสังคมที่สามารถเชื่อมต่อสื่อสารกันง่ายมากขึ้นผ่านการเชื่อมต่อไร้สายหรืออินเทอร์เน็ตมีอุปกรณ์สื่อสารต่างๆ ที่ทันสมัยที่จะช่วยในการพัฒนาการศึกษาได้มากขึ้น ดังนั้นเมื่อมองถึงแนวนโยบายที่รัฐบาลวางฐานเอาไว้จึงเป็นนโยบายที่ไม่หยุดนิ่งตายตัวเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

๕.๑.๒.๒. เรื่องการแก้ไขความยากจน จากการศึกษา พบว่าคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางได้มีวิธีแก้ความยากจนด้วยการฝึกอบรมให้แก่ญาติโยมและเยาวชนรู้จักทำมาหากินแบบสุจริตไม่เบียดเบียนคนอื่น และได้เอาลูกหลานประชาชนที่ยากจนที่อยู่ห่างไกลตัวเมืองหรือเด็กที่ไม่มีพ่อแม่ครอบครัวที่ขาดแคลนเอามาวางเพื่อลดภาระความยากจนให้แก่ประชาชน และครอบครัวที่ยากจน

๕.๑.๒.๓. เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม จากการศึกษา พบว่าคณะสงฆ์ และ ภาครัฐเมืองหลวงพระบางก็ได้มีการปลุกกระตุ้นให้ประชาชนเมืองหลวงพระบางรู้จักรักษาสิ่งแวดล้อมไม่ให้ทำลายสิ่งแวดล้อมด้วยการปลูกต้นไม้และไม่ให้ทิ้งขยะลงแม่น้ำ

๕.๑.๒.๔. เรื่องการจัดการวิถีวัฒนธรรม จากการศึกษา พบว่าคณะสงฆ์ และ ภาครัฐบาล ได้มีการปลุกกระตุ้นให้ประชาชน เยาวชนชาวหลวงพระบางให้รู้จักวิถีวัฒนธรรมของหลวงพระบางหรือของประเทศลาว เช่นให้รู้จัก วัฒนธรรมลาว ทั้งในด้านภาษา ศิลปะ วรรณคดี วิถีชีวิตความเป็นอยู่

๕.๑.๓ แนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ในเมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว

หลังจากได้สัมภาษณ์ สภระดับบริหาร สภระดับปฏิบัติการและเจ้าหน้าที่รัฐได้แก่กลุ่มผู้ดูแลรักษามรดกโลก กลุ่มผู้รักษาดูแลจัดการศึกษาของคณะสงฆ์รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง ได้พบว่า ด้านความเท่าเทียมการศึกษามีแนวทางพัฒนาให้ขึ้น

กว่าเดิมด้วยนโยบายของรัฐบาลลาว การศึกษาของ สปป. ลาว ในยุคประชาธิปไตย การศึกษาคือการพัฒนาตาม สังคมนิยม การพัฒนาในที่นี้ หมายถึงการพัฒนาประเทศ รัฐบาลมีนโยบายทางด้านการศึกษา ที่มุ่งพัฒนาประเทศด้านต่างๆ ให้สู่ภาวะทันสมัยเท่าเทียมกับนานาประเทศ ใช้การศึกษาเป็น เครื่องมือ ทางเศรษฐกิจ การศึกษามีฐานะเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนประเทศไปสู่ความทันสมัย เมื่อประชาชนในประเทศได้รับการศึกษาก็จะนำความรู้ไปรองรับ การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเพื่อผลิตให้กับประเทศได้เร็วยิ่งขึ้น เช่น

จุดมุ่งหมายหลักของการพัฒนาการศึกษาลาว คือ เพื่อให้ประชาชนสามารถอ่านออก เขียนได้ และมีวิชาชีพติดตัวหลังจากจบการศึกษาโดยการวางเป้าหมายเอาไว้ของรัฐบาล ผ่านนโยบายต่างๆ ด้านการศึกษาออกมา หลักสำคัญที่รัฐบาลต้องการพัฒนา คือ บุคลากร ทางด้านการศึกษาไม่ว่าจะเป็นครู หรือผู้เรียน ซึ่งจะเป็นแรงขับเคลื่อนประเทศต่อไปใน อนาคต ดังนั้น จุดมุ่งหมายของการศึกษาจึงถูกวางโครงสร้างเอาไว้ นอกจากการศึกษาสาย สามัญศึกษาแล้ว จะต้องมีการศึกษาที่เกี่ยวกับวิชาชีพที่สามารถจะนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต เช่น หัตถกรรม ศิลปกรรม เทคนิค เป็นต้น ทั้งนี้ยังรวมถึงการถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมของประเทศ ที่พยายามจะอนุรักษ์เอาไว้ให้แก่คนรุ่นหลัง โดยมองว่า วัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของประเทศเป็นสิ่งที่ดีงาม

แนวโน้มการพัฒนาการศึกษาของลาวในอนาคต สืบเนื่องมาจากแนวคิดเรื่องการพัฒนาประเทศของรัฐบาล ที่มุ่งพัฒนาให้ประเทศเป็นประเทศอุตสาหกรรมและทันสมัยได้วางยุทธศาสตร์การศึกษาเอาไว้ ๔ ข้อ หรือที่เรียกว่า ๔ บุกทะเล ประกอบด้วย ๑) บุกทะเล ด้านจินตนาการและความคิด ๒) บุกทะเลด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ๓) บุกทะเลด้าน ระบบ ระเบียบการบริหาร และ ๔) บุกทะเลด้านการแก้ไขความยากจนของประชาชน เป็นต้น เพื่อให้ยุทธศาสตร์ดังกล่าวสำเร็จลุล่วง รัฐบาลจึงมีนโยบายทางด้านการศึกษาออกมาอย่างต่อเนื่อง และมีความสอดคล้องต่อความทันสมัยของการศึกษาในนานาประเทศ

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลของการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึงการศึกษาความคิดเห็นของคณะสงฆ์ระดับบริหาร สงฆ์ระดับปฏิบัติการและเจ้าหน้าที่รัฐได้แก่กลุ่มผู้ดูแลรักษามรดกโลก กลุ่มผู้รักษาดูแลจัดการศึกษาของคณะสงฆ์รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจและนำมาอภิปรายผล ดังนี้

๕.๒.๑ กระบวนการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว

จากการศึกษาเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของคณะสงฆ์ต่อกระบวนการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว พบว่า ความคิดเห็นคณะสงฆ์ต่อกระบวนการจัดการศึกษา โดยส่วนมากให้ความคิดเห็นตรงกัน เมื่อพิจารณาแต่ละด้านมีประเด็นที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

๕.๒.๑.๑ ด้านพระธรรม

การจัดการศึกษาแก่พระสงฆ์ใน สปป. ลาว ทั้งในด้านการสอนบาลี การสอนพระวินัย การสอนคำสอนพระพุทธเจ้า การสวดมนต์ การทำสมาธิ และการปฏิบัติธรรม โดยรวมพบว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการจัดการคล้ายคลึงกัน เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ขาดผู้นำพาที่เข้มแข็ง การขาดแรงจูงใจในการเรียนการสอน และความไม่เป็นระบบในการจัดการหลักสูตร เป็นประเด็นหลักสำคัญ สอดคล้องกับผลการวิจัย ธนู ศรีทอง ในเรื่องการศึกษาแนวทางการพัฒนา สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๑ ซึ่งผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า สภาพพื้นฐานและสิ่งแวดล้อมเป็นองค์ประกอบหลักที่เป็นปัญหาอุปสรรคที่ไม่เอื้อต่อบรรยากาศทางวิชาการทำให้จำนวนนักเรียนนักศึกษาที่มีแนวโน้มมีผลลดลง อีกทั้งยังขาดการวางแผนการนำนโยบายมาปรับใช้ ขาดเอกภาพในการดำเนินการ อีกทั้งประมาณไม่เพียงพอ ทำให้ยากต่อการผลิตหรือพัฒนาบุคลากรที่มีอยู่เพื่อนำไปสู่ผลประโยชน์ในการจัดการการเรียนการสอนที่ครอบคลุม^๑

๕.๒.๑.๒ ด้านสามัญ คือ การศึกษาทั่วไปในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา

จากการศึกษา พบว่า ด้านการศึกษาทั่วไปในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ในเมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว จากการไปสัมภาษณ์คณะสงฆ์ในเมืองหลวงพระบางพระสงฆ์สามเณรในเมืองหลวงพระบางมีการจัดการเรียนการสอนระดับประถมตั้งแต่ ป ๔ ป ๕ มัธยมศึกษามีตั้งแต่ระดับ ม ๑ ถึง ม ๗ และ อุดมศึกษาในเมืองหลวงพระบางยังไม่มีแต่คณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางมีแผนจะสร้างวิทยาลัยสงฆ์อยู่วัดป่าผาโอ และ ด้านหลักสูตรการเรียนการสอนคือกระทรวงศึกษาธิการและกีฬาและศึกษาส่วนกลางวางไว้ทุกประการด้วยภายใต้การขึ้นวิชาการจากห้องการศึกษาธิการเมืองในขอบเขตทั่วประเทศ และการจัดเรียนการสอนคณะสงฆ์ระดับมัธยมศึกษาจะแตกต่างจากของฆราวาสเพราะว่าทางคณะสงฆ์จะมีวิชาพระพุทธศาสนาเข้ามาแทรก คล้องงานวิจัยของ ปลุก พรหมรัตน์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตในโรงเรียนของนักเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบ คุณภาพชีวิตในโรงเรียนของนักเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ ทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านวิชาการ ด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตในโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลางการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในโรงเรียนของนักเรียนตามขนาดของโรงเรียนพบว่า คุณภาพชีวิตใน โรงเรียนด้านวิชาการและด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ โดยในโรงเรียนขนาดใหญ่มีคุณภาพชีวิตในโรงเรียนด้านวิชาการและด้านสิ่งแวดล้อมสูงกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กส่วนคุณภาพชีวิตใน

^๑ ธนู ศรีทอง ทวีศักดิ์ ทองทิพย์ บรรจง โสดาดี, “การศึกษาแนวทางการพัฒนาสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๑”, รายงานการวิจัย, (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ๒๑.

โรงเรียนของนักเรียนโดยภาพรวมคุณภาพ ๓๔ ชีวิตในโรงเรียนของนักเรียนด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ และจิตใจ และด้านสังคมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕^๒

๕.๒.๑.๓ ด้านการพัฒนาสังคม คือ การศึกษาในการช่วยเหลือและพัฒนาสังคม และชุมชน ร่วมทั้งการอนุเคราะห์ในกรณีเกิดภัยพิบัติ

จากการศึกษา พบว่า ด้านการพัฒนาสังคม คณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง และคณะสงฆ์ประเทศลาว สนใจอย่างมากในการช่วยเหลือสังคม และประเทศชาติ ได้มีการช่วยเหลือ ทางด้านทุนและวัตถุดิบอุปกรณ์เข้าในการสร้างโรงเรียนโรงพยาบาลสาธารณสุขและงานอื่นๆ ในชุมชนตามที่ญาติโยมต้องการที่จะให้พระสงฆ์ช่วยเหลือ และช่วยเหลือในกรณีเกิดภัยพิบัติ คณะสงฆ์ที่ลาวได้มีการจัดตั้งโครงการรับของบริจาคและวัตถุดิบของเครื่องอุปโภคบริโภค ฯลฯ แล้วนำไปแจกให้ชาวบ้านที่ถูกรายพิบัติโดยคณะสงฆ์จะร่วมกับองค์การเนเวลาวสร้างชาติเป็นการได้ทั้ง ๒ ฝ่ายคือพระสงฆ์บรมญาติโยมทางภาครัฐระดมกับบริษัทและองค์กรรัฐต่างๆ สอดคล้องกับงานวิจัย พระราชรัตนมุนี (ชัยวัฒน์ ปณาสิริ) กล่าวถึง ความสำคัญของภารกิจด้านนี้ว่าการสาธารณะสงเคราะห์เป็นการจัดให้การสงเคราะห์ในด้านต่างๆ แก่ประชาชนผู้อุปถัมภ์บำรุงวัด ทายกทายิกาของวัดหรือประชาชนทั่วไป วัดเป็นส่วนหนึ่งของสังคมวัดอยู่ได้ก็ต้องพึ่งบ้านและบ้านอยู่ได้ก็ต้องพึ่งวัด วัดเป็นศูนย์กลางของสังคม พระสงฆ์เป็นที่พึ่งทางใจของประชาชนเมื่อประชาชนเดือดร้อนในเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็เป็นหน้าที่ของวัดจะต้องจัดการสงเคราะห์ช่วยเหลือการสาธารณะสงเคราะห์จึงเป็นหน้าที่ของวัดและเจ้าอาวาสจะต้องดำเนินการบริหารงานทุกด้านเกี่ยวกับการสงเคราะห์ประชาชนในขอบเขตที่วัดจะจัดได้^๓

๕.๒.๑.๔ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและภูมิปัญญา คือ การศึกษาเกี่ยวกับวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และคำสอนพระพุทธเจ้าเพื่อสอนแก่พุทธบริษัทและผู้สนใจ

จากการศึกษาพบว่า ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คณะสงฆ์ในประเทศลาวก็ได้มีเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แก่ญาติโยมและผู้สนใจพระพุทธศาสนา ด้วยมีการจัดกิจกรรมต่างๆ ในวันสำคัญของพระศาสนาต่างๆ ทางพระพุทธศาสนาที่ได้จัดให้มีกิจกรรมฝึกอบรมศีลธรรมรักษาศีลให้พระสวดมนต์เจริญสมาธิภาวนาเส้นบุญต่างๆ มีบุญวิสาขบูชาเป็นต้น วัฒนธรรมลาวมีฮีต ๑๒ คือ การทำบุญ ๑๒ เดือนใน ๑ ปี พระสงฆ์ได้ใช้กิจกรรมเหล่านี้สร้างบุญหรือจัดกิจกรรมเทศนาและกิจกรรมอื่นๆ ทุกวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาจะมีกิจกรรมทำบุญตักบาตรตอนเช้าวันพระให้การฟังเทศน์และจัดเวียนเทียนในตอนคืน สอดคล้องกับงานวิจัย พระมหาศักดิ์พิชิต ฐานสิทธิ (ชัยดี) ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาบทบาทการเผยแผ่พุทธธรรมของพระวิสุทธาธิปัตติ (วีระ ภาทจารี) ผลการวิจัยพบว่า การเผยแผ่พุทธธรรมของพระวิสุทธาธิปัตติท่านได้เผยแผ่ผ่านบทบาทภาระงานกิจการคณะสงฆ์ทั้ง ๖ ประการ ได้แก่ บทบาท การปกครองบทบาทศาสนศึกษา บทบาทสาธารณูปการ บทบาทการศึกษาสงเคราะห์ บทบาท สาธารณสงเคราะห์บทบาทการเผยแผ่พุทธธรรม โดยมีรูปแบบและแนวทางการเผยแผ่พุทธ

^๒ ปลุก พรหมรัตน์, “คุณภาพชีวิตในโรงเรียนของนักเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์”, *ปริญาญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๔), หน้า ๒๑.

^๓ พระราชรัตนมุนี (ชัยวัฒน์ ปณาสิริ), *การจัดสาธารณูปการและสาธารณะสงเคราะห์ของวัด*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๘), หน้า ๔๓.

ธรรมที่ดำเนินตามพุทธวิธีการสื่อสาร วิธีการเผยแผ่ของพระสาวกและมีการนำหลักการสื่อสารตามหลักนิเทศศาสตร์เข้ามาช่วยในการเผยแผ่พุทธธรรมเพื่อเป็นกลยุทธ์ในการโน้มน้าวใจให้ผู้ฟังเกิดศรัทธา กล้าหาญ เลื่อมใส เราจึงอยากฟังอยากประพฤติปฏิบัติตามเพื่อควมมีประสิทธิภาพประสิทธิผล และเข้าถึงมหาชนหรือกลุ่มเป้าหมายมากยิ่งขึ้นรูปแบบการเผยแผ่พุทธธรรมของท่านแบ่งเป็น ๓ ประเภท คือ รูปแบบการใช้สื่อบุคคล รูปแบบการใช้สื่อมวลชน รูปแบบการใช้สื่อเฉพาะกิจ การเผยแผ่พุทธธรรมของพระวิสุทธิธำมณี (วีระ ภูทกจารี) จึงประสบผลสำเร็จอย่างสูงยิ่งเพราะความโดดเด่นในด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีโดยการชี้ให้ท่านให้ดูอยู่ให้เห็นยิ่งกว่านั้นรูปแบบและแนวทางในการเผยแผ่พุทธธรรมของท่านก็มีความหลากหลายทันสมัยเข้ากับยุคเข้ากับเหตุการณ์เป็นปัจจัยส่งเสริมสนับสนุนให้การเผยแผ่ประสบความสำเร็จซึ่งสามารถนำไปเป็นแบบอย่างหรือประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่พุทธธรรม ของนักเผยแผ่ในปัจจุบัน เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่งยวดต่อพระพุทธศาสนาสืบไป^๔

๕.๒.๑.๕ ด้านการอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรมการเป็นเมืองมรดกโลกของเมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว

จากการศึกษาพบว่า ด้านการอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรมการเป็นเมืองมรดกโลกของเมืองหลวงพระบาง คณะสงฆ์ และชาวเมืองหลวงพระบางยังได้มีการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันยังและรักษาวัฒนธรรมที่อันเก่าแก่ไว้เหมือนเดิม เช่น การตัดบาตรข้าวเหนียว ถือเป็นจุดเด่นของเมืองหลวงพระบาง ซึ่งโดยปกติแล้วนิยมใส่บาตรด้วยข้าวเหนียวเพียงอย่างเดียวเพราะเมื่อถึงเวลาฉัน ชาวบ้านจะยกส้อมกับข้าวไปถวายที่วัดเรียกว่า โดยเวลาใส่บาตรจะนั่งคุกเข่าและผู้หญิงต้องนุ่งซิ่น ส่วนผู้ชายนุ่งกางเกงขายาว และมีผ้าคาดไหล่ไว้สำหรับเป็นผ้ากราบพระเหมือนกัน การอนุรักษ์วัดวาอารามเก่าแก่ที่งดงามและศิลปวัฒนธรรมอันเก่าแก่ รวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีที่ตั้งเดิมของเมืองหลวงพระบางที่ยังคงสวยงามและสืบสานมาจนทุกวันนี้ เมืองหลวงพระบาง เป็นเมืองที่รักษาวัฒนธรรมของตนไว้ได้อย่างดีเยี่ยมวัดวาอารามและขนบธรรมเนียมยังอยู่ในเมืองนี้อย่างพร้อมมูล การศาสนาที่เคร่งครัดผู้มีจิตเลื่อมใสศรัทธาทางพุทธศาสนาไม่มีวัดหรือโบสถ์ศาสนาอื่น ทั้งนี้มีชาวต่างประเทศเข้าไปเผยแพร่ศาสนาด้วยวิธีการต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัย รัชมิชูทรงเดช วิจัยโครงการการสืบค้นและจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนใน อำเภอ ปาย – ปางมะผ้า – ขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยมองว่าแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในอำเภอดังกล่าวที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมต่าง ๆ อาจถูกกลืนไปกับกระแสสังคมในยุคโลกาภิวัตน์โดยนักท่องเที่ยวเป็นผู้นำสิ่งแปลกปลอมต่าง ๆ เข้ามาในพื้นที่ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมที่ อาจจะถูกทำลายไปจึงทำการวิจัยเพื่อเสนอแนะให้เกิดการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งจำเป็นต้องมีฐานในการจัดการมาจากการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมทั้งการรวบรวมองค์ความรู้สร้างความรู้ความเข้าใจให้เกิดสำนึกกับคนในชุมชน

^๔ พระมหาศักดิ์พิชิต ฐานสิริโธ (ชัยดี), “ศึกษาบทบาทการเผยแผ่พุทธธรรมของพระวิสุทธิธำมณี (วีระ ภูทกจารี)”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), บทคัดย่อ.

เองให้เกิดความภูมิใจในคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมที่ตนมีส่งผลไปสู่การอนุรักษ์ฟื้นฟูและการดำรงรักษาอัตลักษณ์ของบรรพบุรุษสืบต่อลูกหลานต่อไป^๕

๕.๒.๒ ปัญหาและอุปสรรค ผลลัพธ์ การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะ สงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว

๕.๒.๒.๑. เรื่องความเท่าเทียมทางการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า เรื่องความเท่าเทียมทางการศึกษา ของลาวนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ยังถือว่าไม่ประสบความสำเร็จมากเท่าที่ควรทั้งนี้มีปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาหลายอย่าง เช่น ขาดการพัฒนาครู ขาด อุปกรณ์ในการเรียนการสอนเป็นต้น อย่างไรก็ตามการศึกษาของลาวในปัจจุบันเมื่อเทียบกับยุคโบราณ ก็ถือว่ามีการพัฒนาที่เป็นรูปเป็นร่างมากขึ้น และรัฐบาลเองก็คอยตรวจตรานโยบายต่างๆ ที่ออกมาเป็นกฎหมาย และยังมีแผนพัฒนาการศึกษาออกมาเรื่อยๆ จนถึงปัจจุบันโดยเป็นแผนพัฒนาการศึกษาที่มีความทันสมัยมากขึ้น ตามยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปในกระแสสังคมโลก มีการนำเทคโนโลยีต่างๆ มาใช้ในระบบการศึกษาอีกทั้งในปัจจุบันยังถือว่าสังคมโลกเป็นสังคมที่สามารถเชื่อมต่อสื่อสารกันง่ายมากขึ้นผ่านการเชื่อมต่อไร้สายหรืออินเทอร์เน็ตมีอุปกรณ์สื่อสารต่างๆ ที่ทันสมัยที่จะช่วยในการพัฒนาการศึกษาได้มากขึ้น

๕.๒.๒.๒. เรื่องการแก้ไขความยากจน

จากการศึกษาพบว่า เรื่องความยากจนของประเทศลาวยังมีความยากจนเป็นจำนวนมากเพราะว่าเกิดจากคมนาคมไม่ทั่วถึง จึงเกิดให้มีปัญหาและอุปสรรค ส่งผลให้ประชาชนที่อยู่ห่างไกลจากตัวเมืองเพราะบางที่ก็ไม่มีรถหรือถนนไปถึงก็เลยทำให้ประชาชนที่อยู่ห่างไกลไม่มีที่ค้าขาย และการที่ประชาชนจะกระจายสินค้าหารายได้เพิ่มก็ไม่มี คนสงฆ์มองเห็นว่าปัญหาและอุปสรรคความยากจนมีมากขึ้นทุกปี และ คณะสงฆ์ได้มีวิธีแก้ไขด้วยการเอาลูกหลานประชาชนที่อยู่ห่างไกลจากตัวเมืองเพื่อนลดภาระให้แก่ประชาชนที่ยากจน และภาครัฐบาลก็ได้มีนโยบายแก้ไขความยากจนโดยการพัฒนาชนบท ปรกอบกิจการต่างๆ อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เพื่อปรับปรุง และยกระดับคุณภาพศึกษา สาธารณสุข พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน อาทิ ไฟฟ้า ถนน น้ำประปา โรงเรียน โรงพยาบาลเป็นต้น

๕.๒.๒ ๓. เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาพบว่า การจัดการสิ่งแวดล้อม เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว คณะสงฆ์และภาครัฐองค์กรต่างๆ ในเมืองหลวงพระบางยังให้ความสำคัญมากเกี่ยวกับการดูแลสิ่งแวดล้อมในเมืองหลวงพระบาง และ ในประเทศ การจัดการสิ่งแวดล้อมด้วยการไม่ทำลายป่าไม้และทิ้งสิ่งของที่เสียดสีสู่แม่น้ำ เพราะว่าเดิมนี่เมืองหลวงพระบางเป็นเมืองท่องเที่ยว และมีนักท่องเที่ยวมากขึ้น จำนวนโรงแรม บ้านพักก็เพิ่มขึ้นฉะนั้นการสร้างโรงแรมบ้านพักมากก็เป็นการทำลายสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบข้าง และคณะสงฆ์ภาครัฐจึงให้ชาวหลวงพระบางมีความตระหนักรู้เกี่ยวกับการปกป้องสิ่งแวดล้อม

^๕ รัศมี ขูทรงเดช, “การสืบค้นและจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ในอำเภอปางมะผ้า-ขุนยวม”, (จังหวัดแม่ฮ่องสอน, ๒๕๕๒), หน้า ๕๔.

ล้อม และ รักษาความสะอาดสอดคล้องกับผลการวิจัย วิจัย ตันศิริ ซึ่งทำการศึกษาเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ของสังคมไทยในอนาคต พบว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนได้นั้นต้องมีความสมดุลระหว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการพัฒนาทางด้ายจิตใจไปพร้อม ๆ กัน การทำให้คนในสังคมตระหนักในคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ โดยยึดหลักทางสายกลางขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาเป็นคำสอน เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาได้ในระดับหนึ่ง กระบวนการเรียนรู้ควรมุ่งในการพัฒนาศักยภาพบุคคลไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาด้านจิตใจอีกด้วย^๖

๕.๒.๒.๔. เรื่องการจัดการวิถีวัฒนธรรม

จากการศึกษาพบว่า วิถีวัฒนธรรมของชาวเมืองหลวงพระบางหรือประเทศลาวตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันยังไม่มี ความเปลี่ยนแปลงมากนักเพราะว่าชาวลาส่วนใหญ่ยังนับถือประเพณี และวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมแต่บางส่วนอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงบ้างแต่ก็ไม่มากนัก เช่น การเข้าวัดทำบุญการตักบาตรหรือไปต่างๆ และเกี่ยวกับการทำงานหรือต่อราชการถ้าเป็นผู้หญิงลาวยังมีการนุ่งผ้าซิ่นในการติดต่อราชการ และยังรักษาวิถีวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมไว้ได้จนถึงทุกวันนี้ประชาชนเมืองหลวงพระบางจะใช้ชีวิตเรียบง่าย และมีวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุริยา บรรพลา ได้ศึกษาเรื่อง บริบทการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ: กรณีศึกษาไทยเลยในประเทศไทย และ ลาวหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีการเปรียบเทียบบริบทการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจทั้งสองหมู่บ้านในบริบทของประเทศไทยนั้นมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเห็นได้ชัดเจนส่วนในบริบทของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีการ เปลี่ยนแปลงน้อยมาก โดยเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างช้าๆ ยังคงรักษาวัฒนธรรมประเพณียึดครองแบบดั้งเดิมไว้อย่างดีงานวิจัยนี้มีข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์ ได้แก่ ๑) อนุรักษ์วัฒนธรรมโดยการรวบรวมองค์ความรู้บริบทสังคมวัฒนธรรม ๒) พัฒนาวัฒนธรรม ๓) ประยุกต์วัฒนธรรม โดยนำวัฒนธรรมต่างชาติดัดแปลงให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมเดิม และ ๔) สร้างใหม่โดยมีวัฒนธรรมใหม่ผสมผสานกับวัฒนธรรมเดิม^๗

๕.๒.๓ แนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ในเมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว

หลังจากได้สัมภาษณ์สงฆ์ระดับบริหาร สงฆ์ระดับปฏิบัติการและเจ้าหน้าที่รัฐได้แก่กลุ่มผู้ดูแลรักษามรดกโลก กลุ่มผู้รักษาดูแลจัดการศึกษาของคณะสงฆ์รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง ได้พบว่า การจัดการการพัฒนาการศึกษาสงฆ์ของเมืองหลวงพระบาง นั้นจะต้องดำเนินตามนโยบายศึกษาศูนย์กลางสงฆ์เป็นเหตุผลอันหนึ่งเมืองหลวงพระบาง

^๖ วิจัย ตันศิริ, อ้างใน ทิศนา ขัมมณี, ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ, พิมพ์ครั้งที่ ๑๓, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๑๘๒-๑๘๓.

^๗ สุริยา บรรพลา, “บริบทการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ: กรณีศึกษาไทยเลยในประเทศไทยและลาวหลวงพระบาง สาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว”, ปริญญาคุณานิพนธ์, (สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ๒๕๕๑), หน้า ๕๒.

ดำเนินไปตามนโยบายของศึกษาสงฆ์ศูนย์กลาง และคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางมีแผนการกำลังพัฒนาทางด้านการศึกษาให้แก่พระสงฆ์สามเณรในเมืองหลวงพระบาง ในการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบางด้วย นโยบายรองประธานองค์การพระพุทธศาสนา สัมพันธ์แขวงหลวงพระบาง คือ พระอาจารย์อ่อนแก้ว กิตติภักโท ที่ได้วางนโยบายในการพัฒนาการศึกษาสงฆ์ในเมืองหลวงพระบางคือ พยายามที่จะพัฒนาโรงเรียนสงฆ์วัดผาไผ่ให้กลายเป็นวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยในอนาคต จุดมุ่งหมายหลักของการพัฒนาการศึกษาของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง คือเพื่อให้พระสงฆ์สามเณรและสามารถอ่านออกเขียนได้สอดคล้องกับงานวิทยานิพนธ์ พระมหามานิต สกลหล้า ได้ศึกษาเรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ในจังหวัดชลบุรี” ผลการศึกษาพบว่า ๑. สภาพ การจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมในจังหวัดชลบุรีโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ๒. ปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมในจังหวัดชลบุรีโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ๓. การเปรียบเทียบสภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามตำแหน่งของผู้จัดการศึกษาโดยรวม ด้านงาน งบประมาณ และด้านงานบุคคลแตกต่างกัน จำแนกตามประสบการณ์ของผู้จัดการศึกษาแตกต่างกัน ทุกด้านและตามวุฒิการศึกษา แตกต่างกันในด้านงานวิชาการและด้านการบริหารงานทั่วไป ๔. การ เปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในจังหวัดชลบุรี จำแนก ตามตำแหน่ง แตกต่างกันในทุกด้าน จำแนกตามประสบการณ์ แตกต่างกันในทุกด้าน และตามวุฒิ การศึกษาก็แตกต่างกันในทุกด้าน เช่นกัน ๕. แนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมในจังหวัดชลบุรี เรียงจากมากไปหาน้อย ด้านงานวิชาการควรจัดฝึกอบรมครูให้มี ความเข้าใจในการจัดหลักสูตรแผนกธรรม ด้านงานงบประมาณควรให้มีการจัดหางบประมาณจาก แหล่งต่าง ๆ อย่างเพียงพอต่อการจัดการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพ ด้านงานบุคคล ควรจัดวางตัว บุคลากรปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ ให้อย่างเหมาะสมและด้านงานบริหารทั่วไป ควรจัดให้มี แผนปฏิบัติงานประจำปีของโรงเรียนไว้ อย่างเหมาะสมและชัดเจน”

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. จากผลการวิจัยด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว พบว่า การจัดอบรมและเผยแผ่ พระพุทธศาสนาให้แก่พระสงฆ์ สามเณรภายในวัด และญาติโยม ค่อนข้างน้อยการเปิดโอกาสให้พระสงฆ์ สามเณร ได้มีโอกาสแสดงธรรมในงานต่าง ๆ ค่อนข้างน้อย

“พระมหามานิต สกลหล้า, “สภาพปัญหาและแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในจังหวัดชลบุรี”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๑), หน้า ๓๒.

ดังนั้นคณะสงฆ์จึงควรเปิดหลักสูตรเฉพาะในการอบรมและเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แก่พระสงฆ์สามเณรภายในวัด เพื่อที่จะให้มีโอกาสได้แสดงธรรมตามงานต่าง ๆ ให้แก่ญาติโยมและผู้สนใจ

๒. จากผลการวิจัยด้านช่วยเหลือสงเคราะห์ พบว่า การสงเคราะห์ด้านสาธารณสุข สงเคราะห์แก่สังคมในการดำเนินกิจกรรมให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมกับวัดยังไม่พอเพียง ดังนั้น คณะสงฆ์ผู้บริหารวัดควรการดำเนินกิจการงานสาธารณประโยชน์ เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลแก่ชุมชนและสังคมโดยการจัดกิจกรรมอันเป็นสาธารณสมบัติหรือสาธารณกุศล เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ คนในชุมชนและการพัฒนาสังคมและชุมชน เช่น คนไม่มีเงินค่ารักษาพยาบาล คนไม่มีที่อยู่ อาศัย ควรสนับสนุนส่งเสริมจัดหาอุปกรณ์การและทุนเพื่อที่จะช่วยเหลือ ตลอดทั้งการสนับสนุนส่งเสริมด้านอาชีพเสริมให้แก่ประชาชน เป็นต้น

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

๑) คณะสงฆ์ ควรจัดให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการผลิตสื่อการสอนโดยตรง เพื่อให้เหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียน

๒) คณะสงฆ์ ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นการปฏิสัมพันธ์ และมีส่วนร่วมกับญาติโยม

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

หากมีการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว ในครั้งต่อไปผู้วิจัยขอเสนอแนะการดำเนินการวิจัยในลักษณะต่อไปนี้

๑. ควรศึกษากระบวนการและประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาคณะสงฆ์ให้มากกว่านี้ เพื่อหาวิธีที่เหมาะสมในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ในยุคปัจจุบัน

๒. ควรมีการวิจัยการติดตามผลประเมินผลการจัดการศึกษาคณะสงฆ์หรือการบริหาร กิจการคณะสงฆ์ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

๓. ควรศึกษาวิจัยการจัดกิจจัดการวัดหรือการจัดการคณะสงฆ์ โดยมุ่งเน้นในด้านใดด้านหนึ่งของงานในองค์กรของคณะสงฆ์

๔. ควรศึกษาวิจัยในเรื่องบทบาทของคณะสงฆ์ในการจัดการสัมพันธภาพอันมั่นคง และสร้างเสริมความสามัคคีระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ตามหลักพระพุทธศาสนา

๕. ควรศึกษาวิจัยการบริหารจัดการวัดเชิงคุณภาพ โดยการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ក. ខ័ណ្ឌប្រតិបត្តិការ

ข. ข้อมูลสถิติภูมิ

(๑) หนังสือ:

กรมวิชาการ. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่ง
สินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๕๕.

กระทรวงศึกษาธิการ. การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๒.

จันทราณี สงวนนาม. เอกสารประกอบการสอนบรรยายหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง. ม.ป.ท.
 , ๒๕๓๖.

ชาญชัย ยมดิษฐ์. เทคนิคและวิธีการสอนร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร: อุดมการณ์พิมพ์, ๒๕๔๘.

พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญม. พระพุทธศาสนาในลาว. เชียงใหม่: บรรณกรการพิมพ์, ๒๕๔๕.

พระตำรง พ.ธรรมมิภมฺณี. พระพุทธศาสนาในลาว. ๑ธะดําริฏ ๑.ทัมมิภะมฺม ๑ธะ๑ทุทะสาส
นาในปะเทดลาว. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุภาพใจ, ๒๕๕๓.

ประเวศ วะสี. อ่างใน ทิศนา แหม่มณี. ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี
ประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ ๑๓. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

ปราชญา กล้าผจญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง. **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ ๒.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). การพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๙.

_____ การพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธรธรรม, ๒๕๓๙.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). **สุขภาวะองค์กรรวมแนวพุทธ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๔๙.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. กรุงเทพมหานคร: ด่านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๔๒.

พระราชรัตนมุนี (ชัยวัฒน์ ปญฺาสิริ). การจัดสาธารณูปการและสาธารณะสงเคราะห์ของวัด.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๘.

พิเศษ เจียจันทร์พงษ์. สโชทัย มรดกโลกทางวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๓๗.

เมธี ปิลันธนานนท์. การบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร: เมธีทิปส์, ๒๕๒๕.

รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. นครหลวงเวียงจันทน์: โรงพิมพ์แห่งชาติลาว,
๒๕๕๒.

วิทยาลัยสงฆ์องค์ตั้ง. **คู่มือสำหรับผู้บริหารวิทยาลัยสงฆ์**. นครหลวงเวียงจันทน์: วิทยาลัยสงฆ์องค์ตั้ง, ๒๕๔๑.

ศูนย์กลางแนวลาสร้างชาติ. **ธรรมนูญปกครองสงฆ์ลาว**. นครหลวงเวียงจันทน์: โรงพิมพ์ชาวหนุ่ม, ๒๕๔๑.

สุนทร โพธิสาน. **ความเป็นมาของพระพุทธศาสนาในลาว**. เวียงจันทน์: เวียงจันทน์การพิมพ์, ๒๕๔๔.

สุวิทย์ อิศาศวัต. **ประวัติศาสตร์ลาว ๑๗๗๙-๑๙๗๕**. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์, ๒๕๔๓.

องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว. **ธรรมนูญปกครองสงฆ์ลาว**. เวียงจันทน์: กระทรวงศึกษา, ๒๕๔๗.

(๒) วิทยานิพนธ์/งานวิจัย:

การุณ สุธรรม และคณะ. “การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรมของ คณะสงฆ์ภาคเหนือ”. **การค้นคว้าแบบอิสระการศึกษามหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๔๓.

ไชกร ปัญญาทอง. “การติดตามการดำเนินการใช้หลักสูตรวิทยาศาสตร์ธรรมชาติชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ ๑ คริสต์ศักราช ๒๐๑๐ โรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ของรัฐสังกัดนครหลวงเวียงจันทน์ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๕.

ดลพัฒน์ ยศธร. “การนำเสนอรูปแบบการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพุทธศาสตร์”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต** บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

ทรงคุณ จันทกร. “การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการจัดการศึกษาและศาสนาเพื่อความร่วมมือในการพัฒนารูปแบบและกระบวนการศึกษาและศาสนาระหว่างไทยลาว”. **รายงานการวิจัย**. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๙.

ทิตนา แคมมณี. **ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๓. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

ธนู ศรีทอง ทวีศักดิ์ ทองทิพย์ บรรจง โสตาดี. “การศึกษาแนวทางพัฒนาสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๑”. **รายงานการวิจัย**. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

บุรณิน รัตนสมบัติ. “การพัฒนาตัวแบบเชิงกลยุทธ์การจัดการธุรกิจอย่างยั่งยืนในอนาคตของ วิสาหกิจขนาดใหญ่”. **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย ศิลปากร, ๒๕๕๗.

ประสิทธิ์ บัวแย้ม. “การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ”. **ปริญญาานิพนธ์**. คณะพัฒนาสังคม: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๐.

ปลุก พรหมรัตน์. “คุณภาพชีวิตในโรงเรียนของนักเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์”. **ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๔.

- พระธีระพงษ์ อภินนโท (กิตติโสภณ). “ศึกษาการพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัยสว่นนเขต
ประเทศสาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**.
บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.
- พระมหามานิต สกลหล้า. “สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระ ปริยัติ
ธรรมแผนกธรรมในจังหวัดชลบุรี”. **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหาร
การศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๑.
- พระมหาศักดิ์พิชิต ฐานสิทฺโธ (ชัยดี). “ศึกษาบทบาทการเผยแผ่พุทธธรรมของพระวิสุทธาธิปติ
(วีระ ภาทจารี)”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘.
- รณิน รัตนสมบัติ. “การพัฒนาตัวแบบเชิงกลยุทธ์การจัดการธุรกิจอย่างยั่งยืนในอนาคตของ วิสาหกิจ
ขนาดใหญ่”. **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร,
๒๕๕๗.
- ลัดดา ศิริพันธุ์. “การศึกษาสภาพการจัดการเตรียมการสอนกลุ่มสาระการงานอาชีพ และเทคโนโลยีช่วง
ชั้นที่ ๔ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี”. **วิทยานิพนธ์ครุ
ศาสตร มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยสุราษฎร์ธานี, ๒๕๔๕.
- วรรณตร เจริญผล. “พุทธศาสนาและการเมืองลาวภายใต้ระบอบ คอมมิวนิสต์ ๑๙๗๕-๑๙๙๘”. **สาร
นิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชาประวัติศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
๒๕๔๘.
- วรรณตร เจริญผล. “พุทธศาสนาและการเมืองลาวภายใต้ระบอบคอมมิวนิสต์ ๑๙๗๕-๑๙๙๘”. **สาร
นิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชาประวัติศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
๒๕๔๘.
- ศักดิ์พิชิต ฐานสิทฺโธ (ชัยดี). “ศึกษาบทบาทการเผยแผ่พุทธธรรมของพระวิสุทธาธิปติ (วีระ ภาทจารี)”.
วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย, ๒๕๔๘.
- ศศิพรรณ บิลมานโนช. “ชุมชนท้องถิ่นคิดเห็นอย่างไรต่อการเป็นเมืองมรดกโลกเชียงใหม่.”
วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, ๒๕๕๒.
- ศาสตราจารย์ ดร.ทองโรจน์ อ่อนจันทร์. “โลกาภิวัตน์ สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาแบบยั่งยืน.
รายงานเสนอในการประชุมสัมมนาเรื่อง “โลกาภิวัตน์กับทิศทางการต่างประเทศของไทย”.
สำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย (สกว.) และกระทรวงต่างประเทศ. กรุงเทพฯ. ๑๐-๑๑
เมษายน ๒๕๔๔.
- สหชัย สาสน. “รูปแบบการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สู่ความ
คาดหวังการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน”. **ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต การบริหาร
การศึกษาและผู้นำการเปลี่ยนแปลง**, ๒๕๕๗.
- สารกิจไพศาล (ธรรมจินดา). พระภิกษุ. “แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนก
ธรรมในเขตการปกครองคณะสงฆ์ เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธ**

ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

สุริยา บรรพลา. “บริบทการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ: กรณีศึกษาไทยเลยในประเทศไทยและลาวหลวงพระบาง สาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว”. **ปริญญาคุณานิพนธ์.** สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. ๒๕๕๑.

(๓) บทความ/วารสาร:

ทองโรจน์ อ่อนจันทร์. “โลกาภิวัตน์ สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาที่ยั่งยืน”. ใน **รายงานเสนอในการประชุมสัมมนาเรื่อง “โลกาภิวัตน์กับทิศทางต่างประเทศของไทย”.** (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และกระทรวงต่างประเทศ. (กรุงเทพฯ. ๑๐-๑๑ เมษายน ๒๕๔๔): ๒๓.

วิชัย ตันติวิทยาพิทักษ์. “สัมภาษณ์ พิเศษ”. **สารคดี.** ฉบับที่ ๑๖๖ ปีที่ ๑๔ (ธันวาคม ๒๕๔๑): ๘๒.
เวต มะเสโน. พระภิกษุ. “ประวัติความเป็นมาของการศึกษาแห่งชาติและการศึกษาสงฆ์ลาว”. **วารสารจดหมายข่าวชาวพุทธ.** ๐๑ (๐๒) (๒๐๐๘): ๙.

(๔) สัมภาษณ์:

สัมภาษณ์ รองผู้อำนวยการในโรงเรียนมัธยมศึกษาสงฆ์แขวงหลวงพระบางสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. **การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการจัดการศึกษาและศาสนาเพื่อความร่วมมือในการพัฒนารูปแบบและกระบวนการศึกษาและศาสนาระหว่างไทยลาว, ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๐.**

สัมภาษณ์ พระอาจารย์ อ่อนแก้ว กิตติพัฑโท, คณะกรรมการ ศูนย์กลาง อพส. ประธาน อพส. นครหลวงพระบาง, ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระอาจารย์ จันทริน จินนะทัมโม, คณะกรรมการ ศูนย์กลาง อพส. รองประธาน อพส. นครหลวงพระบาง, ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระอาจารย์ บุญเลิศ ระวีวรรณโน, ประธาน อพส. นครหลวงพระบาง หัวหน้ากรรมาธิการศึกษาสงฆ์ นครหลวงพระบาง, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระอาจารย์ บัววัน ปุณยะสาโร, คณะกรรมการ อพส. นครหลวงพระบาง, ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระอาจารย์ คำหล้า ลักขะโน, ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาสงฆ์สมบูรณ์สงฆ์ เมืองหลวงพระบาง, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระอาจารย์ บุญเร้า หิริโก, เจ้าอาวาส วัดสบ ลิกขาราม, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระอาจารย์ แสงดาว สันติกะโร, เจ้าอาวาส วัดป่าไผ่, ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระอาจารย์ สมบัติ สัมปันโน, เจ้าอาวาส วัดหนอง, ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระอาจารย์ คำสุก สุขะวะโร, ผู้รักษาการเจ้าอาวาส วัดปากคาน, ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระอาจารย์ สมจัน สะมะจิตโต, พระลูกวัดหนอง, ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระอาจารย์ บุญปัน ปุณยะสาโร, พระลูกวัดป่าไผ่, ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระอาจารย์ หุมพัน จันทะวง, พระลูกวัดหาดหลวง, ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ ดร. คำวอน บุญยะพอน, ผู้อำนวยการศูนย์ข้อมูลพระพุทธศาสนาและศูนย์รวบรวมหนังสือ
โบราณ, ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ อาจารย์ บุญทัน บัวสะหวัด, รองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมสงฆ์, ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ อาจารย์ เทบพะกอน คุณทะนา, หัวหน้าวิชาการโรงเรียนมัธยมสงฆ์, ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ อาจารย์ สะดาแก้ว พุมมี, รองวิชาการ โรงเรียนมัธยมสงฆ์, ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ อาจารย์ กาบแก้ว อินทะสอน, หัวหน้า ไอที โรงเรียนมัธยมสงฆ์, ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

(๕) ข้อมูลออนไลน์:

นรินทร์. ข้อมูลเพื่อการค้นคว้า:สังคมศาสตร์และจิตวิทยา. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
<http://www.idis.ru.ac.th/report/index.php?topic=2796.0;wap2> [๑๔ กันยายน
๒๕๖๑].

รัศมี ชูทรงเดช. ข้อมูลเพื่อการค้นคว้า:สังคมศาสตร์ และจิตวิทยา. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
<http://www.abc-un.org/research/view.php?resID=RDG50O0006>. [๑๔ กันยายน
๒๕๖๑].

๒. ภาษาอังกฤษ

(1) Books:

Margaret E. Bell-Gredler. B.F.Skinner's Operant Conditioning: Principles of Learning.

Morris L. Bigge S. Samuel Shermis. Learning Theories For Teachers: How Does Skinner's
Operant Conditioning Work?.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
ชื่อเรื่อง : การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์
เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว

คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์นี้แบ่งออกเป็นสองตอน ประกอบด้วย
 ตอนที่ ๑ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
 ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับกระบวนการ สภาพปัญหา และแนวทางแก้ไขการจัด
 การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว

ตอนที่ ๑ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
 ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....นามสกุล.....
 อายุ.....ปี พรรษา..... จำนวนปีที่ปฏิบัติงาน
 ตำแหน่ง.....
 สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับกระบวนการ สภาพปัญหา และแนวทางแก้ไขการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว

๑.๑ ด้านพระธรรม คือ การศึกษาปริยัติ เช่น การเรียนบาลี พระวินัย และคำสอนของพระพุทธเจ้า และการปฏิบัติ เช่น สวดมนต์ การทำสมาธิ การปฏิบัติธรรม เป็นต้น

๑. การจัดการศึกษาแก่พระสงฆ์ใน สปป. ลาว ในด้านการสอน บาลี มีการจัดการ อย่างไร

.....

.....

.....

๒. การจัดการศึกษาแก่พระสงฆ์ใน สปป. ลาว ในด้านการสอนพระวินัย มีการจัดการ อย่างไร

.....

.....

.....

๓. การจัดการศึกษาแก่พระสงฆ์ใน สปป. ลาว ในด้านการสอนคำสอนพระพุทธเจ้า มีการจัดการ อย่างไร

.....

.....

.....

๔. การจัดการศึกษาแก่พระสงฆ์ใน สปป. ลาว ในด้านการสวดมนต์ มีการจัดการ อย่างไร

.....

.....

.....

๕. การจัดการศึกษาแก่พระสงฆ์ใน สปป. ลาว ในด้านการทำสมาธิ มีการจัดการ อย่างไร

.....

.....

.....

๖. การจัดการศึกษาแก่พระสงฆ์ใน สปป. ลาว ในด้านการปฏิบัติธรรม มีการจัดการ อย่างไร

.....

.....

.....

๑.๒ ด้านสามัญ คือ การศึกษาทั่วไปในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา

๑. การบริหารการจัดการศึกษาด้านสามัญแก่พระสงฆ์ใน สปป. ลาว ในระดับประถมศึกษา มีลักษณะและวิธีการเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๒. การบริหารการจัดการศึกษาด้านสามัญแก่พระสงฆ์ใน สปป. ลาว ในระดับมัธยมศึกษา มีลักษณะและวิธีการเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๓. การบริหารการจัดการศึกษาด้านสามัญแก่พระสงฆ์ใน สปป. ลาว ในระดับอุดมศึกษา มีลักษณะและวิธีการเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๑.๓ ด้านการพัฒนาสังคม คือ การศึกษาในการช่วยเหลือและพัฒนาสังคม และ ชุมชน ร่วมทั้งการ อนุเคราะห์ในกรณีเกิดภัยพิบัติ

๑. การจัดการศึกษาแก่พระสงฆ์ใน สปป. ลาว ในด้านการช่วยเหลือสังคม มีลักษณะเป็น อย่่างไร

.....

.....

.....

๒. การจัดการศึกษาแก่พระสงฆ์ใน สปป. ลาว ในด้านการพัฒนาสังคม มีลักษณะเป็น อย่่างไร

.....

.....

.....

๓. การจัดการศึกษาแก่พระสงฆ์ใน สปป. ลาว ในด้านการพัฒนาชุมชน มีลักษณะเป็น อย่่างไร

.....

.....

.....

๔. การจัดการศึกษาแก่พระสงฆ์ใน สปป. ลาว ในด้านการช่วยเหลือชุมชน มีลักษณะเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๕. การจัดการศึกษาแก่พระสงฆ์ใน สปป. ลาว ในด้านการอนุเคราะห์และช่วยเหลือในกรณีเกิดภัยพิบัติ อย่างไร

.....

.....

.....

๑.๔ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและภูมิปัญญา คือ การศึกษาเกี่ยวกับวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และ คำสอนพระพุทธเจ้าเพื่อสอนแก่พุทธบริษัทและผู้สนใจ

๑. การจัดการศึกษาแก่พระสงฆ์ใน สปป. ลาว ในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีวิธีการอย่างไร

.....

.....

.....

๒. การจัดการศึกษาแก่พระสงฆ์ใน สปป. ลาว ในด้านคำสอนและพระพุทธเจ้าเพื่อเผยแผ่แก่พุทธบริษัทและผู้สนใจ มีวิธีการ อย่างไร

.....

.....

.....

๓. การจัดการศึกษาแก่พระสงฆ์ใน สปป. ลาว ในด้านการเผยแผ่มีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา มีวิธีการ อย่างไร

.....

.....

.....

๑.๕ ด้านการอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรมการเป็นเมืองมรดกโลกของเมืองหลวงพระบาง

๑. การจัดการศึกษาแก่พระสงฆ์ใน สปป. ลาว ในด้านการอนุรักษ์ศิลปะ มีลักษณะเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๒. การจัดการศึกษาแก่พระสงฆ์ใน สปป. ลาว ในด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม มีลักษณะเป็น
อย่างไร

.....

.....

.....

๓. การจัดการศึกษาแก่พระสงฆ์ใน สปป. ลาว ในด้านการอนุรักษ์ความเป็นมรดกโลก มีวิธี
อย่างไร

.....

.....

.....

**๒.๑ เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค ผลลัพธ์ การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์
เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว ในเรื่องความเท่าเทียมทางการศึกษา**

๑. การจัดการศึกษาแก่พระสงฆ์ใน สปป. ลาว ในด้านความเท่าเทียมทางการศึกษา มีวิธีการ
จัดการอย่างไร

.....

.....

.....

๒. การจัดการศึกษาแก่พระสงฆ์ใน สปป. ลาว ในด้านความเท่าเทียมทางการศึกษา มีปัญหา
และอุปสรรค อย่างไร

.....

.....

.....

๓. การจัดการศึกษาแก่พระสงฆ์ใน สปป. ลาว ในด้านความเท่าเทียมทางการศึกษา มี
แนวทางแก้ไข อย่างไร

.....

.....

.....

**๒.๒ เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค ผลลัพธ์ การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์
เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว ในเรื่องการแก้ไขความยากจน**

๑. การจัดการศึกษาแก่พระสงฆ์ใน สปป. ลาว ในเรื่องการแก้ไขความยากจน มีวิธีอย่างไร

.....

.....

.....

๒. การจัดการศึกษาแก่พระสงฆ์ใน สปป. ลาว ในเรื่องการแก้ไขความยากจน มีปัญหาและอุปสรรค อย่างไร

.....

.....

.....

๓. การจัดการศึกษาแก่พระสงฆ์ใน สปป. ลาว ในเรื่องการแก้ไขความยากจน มีข้อเสนอแนะทางแก้ไขปัญหา อย่างไร

.....

.....

.....

๒.๓ เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค ผลลัพธ์ การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว ในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม

๑. การจัดการศึกษาแก่พระสงฆ์ใน สปป. ลาว ในด้านการจัดการ สิ่งแวดล้อมมีวิธีอย่างไร

.....

.....

.....

๒. การจัดการศึกษาแก่พระสงฆ์ใน สปป. ลาว ในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม มีปัญหาและอุปสรรค อย่างไร

.....

.....

.....

๓. การจัดการศึกษาแก่พระสงฆ์ใน สปป. ลาว ในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม มีแนวทางแก้ไขปัญหา อย่างไร

.....

.....

.....

๒.๔ เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค ผลลัพธ์ การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์เมืองหลวงพระบาง สปป. ลาว ในเรื่องการจัดการวิถีวัฒนธรรม

๑. การจัดการศึกษาแก่พระสงฆ์ใน สปป. ลาว ในด้านการจัดการวิถีวัฒนธรรม มีวิธีการอย่างไร

.....

.....

.....

๒. การจัดการศึกษาแก่พระสงฆ์ใน สปป. ลาว ในด้านการจัดการวิถีวัฒนธรรม มีปัญหาและอุปสรรค อย่างไร

.....

.....

.....

๓. การจัดการศึกษาแก่พระสงฆ์ใน สปป. ลาว ในด้านการจัดการวิถีวัฒนธรรม มีแนวทางแก้ไข อย่างไร

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข
หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ
ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย/แบบสัมภาษณ์

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา โทร. (ภายใน) ๒๑๒๒, ๘๒๗๘, ๘๒๗๙

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๖๖

วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน/เจริญพร พระครูปริยัติกิตติธำรง, รศ.ดร.

ด้วย Ven.Khamvanh Thatsaphone รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๗๘ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ เมืองหลวงพระบาง สปป.ลาว” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือสำหรับการทำวิจัยเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเรียน/เจริญพร มาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

(พระครูปริยัติกิตติธำรง, รศ.ดร.)

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

๓๑ ต.ค. ๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา โทร. (ภายใน) ๒๑๒๒, ๘๒๗๘, ๘๒๗๙

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ ๖๖๖

วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน/เจริญพร รศ.ดร.กิตติทัศน์ ผกาทอง

ด้วย Ven.Khamvanh Thatsaphone รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๗๘ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ เมืองหลวงพระบาง สปป.ลาว” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือสำหรับการทำวิจัยเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเรียน/เจริญพร มาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ได้ส่งเอกสารแนบมาเรียบร้อยแล้ว

รศ.ดร.กิตติทัศน์

๓ ต.ค. ๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา โทร. (ภายใน) ๒๑๒๒, ๘๒๗๘, ๘๒๗๙

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว๖๖

วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน/เจริญพร รศ.ดร.วิวัฒน์ หามนตรี

ด้วย Ven.Khamvanh Thatsaphone รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๗๘ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ เมืองหลวงพระบาง สปป.ลาว” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือสำหรับการทำวิจัยเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเรียน/เจริญพร มาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ศาสตราจารย์ ดร. วิวัฒน์ หามนตรี

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

รศ.ดร. วิวัฒน์ หามนตรี

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

รศ.ดร. วิวัฒน์ หามนตรี

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

โทร. (ภายใน) ๒๑๒๒, ๘๒๗๘, ๘๒๗๙

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/๒๓๒

วันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๑

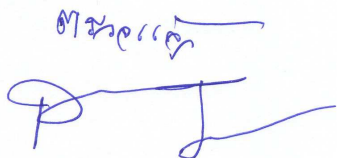
เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน/เจริญพร ผศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น

ด้วย Ven.Khamvanh Thatsaphone รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๗๘ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ เมืองหลวงพระบาง สปป.ลาว” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือสำหรับการทำวิจัยเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเรียน/เจริญพร มาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ผศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น

๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา โทร. (ภายใน) ๒๑๒๒, ๘๒๗๘, ๘๒๗๙

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ ๖๖๖

วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน/เจริญพร ดร.เดชา กัมโป

ด้วย Ven.Khamvanh Thatsaphone รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๗๘ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ เมืองหลวงพระบาง สปป.ลาว” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือสำหรับการทำวิจัยเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเรียน/เจริญพร มาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ได้ตรวจแก้ไขเรียบร้อยแล้ว
เรียนมาแล้ว
เดชา กัมโป
(ดร. เดชา กัมโป)

ภาคผนวก ค
จดหมายของอนุญาตสัมภาษณ์

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว พย

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙๘ ๖๓๔๒๙๖๒
www.mcu.ac.th, E-mail : kasawaa42@gmail.com

๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรียน **ผ. เบบบ-กอบ อุดมามา** **ทำเนียบ จังหวัดอุดรธานี**
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย Ven.Khamvanh Thatsaphone รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๗๘ นิสิตปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ เมืองหลวงพระบาง สปป ลาว” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูล “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ เมืองหลวงพระบาง สปป ลาว” ทางหลักสูตรฯ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาลังคม

๖๒๖๐
๒๐.๑๑.๖๕

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว พย

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙๘ ๖๓๔๒๙๖๒
www.mcu.ac.th, E-mail : kasawaa42@gmail.com

๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตในการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรียน *คุณงาม บัณฑิต* *นางสาว รุจ ฐิติมาภรณ์*

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย Ven.Khamvanh Thatsaphone รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๗๘ นิสิตปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ เมืองหลวงพระบาง สปป.ลาว” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูล “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ เมืองหลวงพระบาง สปป.ลาว” ทางหลักสูตรฯ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งจะประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

15.11.2018

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/๑ ๗๖

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙๘ ๖๓๕๒๙๖๒
www.mcu.ac.th, E-mail : kasawaa42@gmail.com

๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่ในการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรียน *ดร. กิ่งกมล นุชนะพอน* *ผู้ช่วยอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย Ven.Khamvanh Thatsaphone รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๗๘ นิสิตปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ เมืองหลวงพระบาง สปป.ลาว” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูล “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ เมืองหลวงพระบาง สปป.ลาว” ทางหลักสูตรฯ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

ดร. กิ่งกมล นุชนะพอน

วันที่ 16-19-11. 2018

*U. Khamvanh**ดร. กิ่งกมล นุชนะพอน*

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว พษ

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙๘ ๖๓๔๒๙๖๒
www.mcu.ac.th, E-mail : kasawaa42@gmail.com

๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตกระทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรียน พระเดชพระคุณ พระครูสุเมธธรรมวิมล เจ้าอาวาสวัดป่าโมกษิณี อำเภอเมือง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย Ven.Khamvanh Thatsaphone รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๗๘ นิสิตปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ เมืองหลวงพระบาง สปป ลาว” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูล “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ เมืองหลวงพระบาง สปป ลาว” ทางหลักสูตรฯ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

พระเดชพระคุณ พระครูสุเมธธรรมวิมล

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว พย

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙๘๘ ๖๓๔๒๙๖๒
www.mcu.ac.th, E-mail : kasawaa42@gmail.com

๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตกระทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรียน *ดร.สมิทธ สันตผัด ผู้ช่วยอธิการบดี*

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย Ven.Khamvanh Thatsaphone รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๗๘ นิสิตปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ เมืองหลวงพระบาง สปป.ลาว” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูล “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ เมืองหลวงพระบาง สปป.ลาว” ทางหลักสูตรฯ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

20.11.28

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว ศษ

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙๘ ๖๓๔๒๙๖๒
www.mcu.ac.th, E-mail : kasawaa42@gmail.com

๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตในการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรียน พระครูวิมลธรรมกิจ เจ้าอาวาสวัดพระบาทมิ่งเมืองวรวิหาร
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

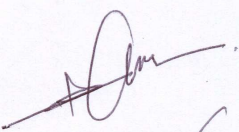
ด้วย Ven.Khamvanh Thatsaphone รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๗๘ นิสิตปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ เมืองหลวงพระบาง สปป.ลาว” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูล “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ เมืองหลวงพระบาง สปป.ลาว” ทางหลักสูตรฯ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งจะประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

พระครูวิมลธรรมกิจ

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว พษย

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙๘ ๖๓๔๒๙๖๒
www.mcu.ac.th, E-mail : kasawaa42@gmail.com

๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเคราะหในการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรียน พระอาจารย์สมจิตฺโต เจ้าอาวาสวัดป่าโมก

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย Ven.Khamvanh Thatsaphone รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๗๘ นิสิตปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ เมืองหลวงพระบาง
สปป ลาว” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูล “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนา
ที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ เมืองหลวงพระบาง สปป ลาว” ทางหลักสูตรฯ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อ
อนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งจะเป็น
ประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึง
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว พย

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙๘ ๖๓๔๒๙๖๒
www.mcu.ac.th, E-mail : kasawaa42@gmail.com

๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตกระทำการในการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรียน พระครูเจ้า ธีระวิทย์ เจ้าคณะแขวงวัดวัดศรี สว่างธรรม
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย Ven.Khamvanh Thatsaphone รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๗๘ นิสิตปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ เมืองหลวงพระบาง สปป.ลาว” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูล “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ เมืองหลวงพระบาง สปป.ลาว” ทางหลักสูตรฯ จึงใคร่ขออนุญาตจากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งจะประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

พระครูเจ้า ธีระวิทย์

ขอแสดงความนับถือ

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว พ.ย

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙๘ ๖๓๔๒๙๖๒
www.mcu.ac.th, E-mail : kasawaa42@gmail.com

๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรียน *ดร. อรุณย์ อักษรวิทย์* *ผอ. กองบริหารการพัฒนาระบบ*
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด *สมชัย ๒๕๖๑/พ.ย.*

ด้วย Ven.Khamvanh Thatsaphone รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๗๘ นิสิตปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ เมืองหลวงพระบาง สปป.ลาว” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูล “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ เมืองหลวงพระบาง สปป.ลาว” ทางหลักสูตรฯ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

*๒๕๖๑/พ.ย. ๑๔/๑๑/๒๐๑๘**ดร. อรุณย์ อักษรวิทย์*

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว พย

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙๘ ๖๓๔๒๙๖๒
www.mcu.ac.th, E-mail : kasawaa42@gmail.com

๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติโครงการในการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรียน สง.ช. บัณฑิต - ชุมชน - ส.ม. - จ.พ. - ๒

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย Ven.Khamvanh Thatsaphone รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๗๘ นิสิตปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ เมืองหลวงพระบาง สปป.ลาว” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูล “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ เมืองหลวงพระบาง สปป.ลาว” ทางหลักสูตรฯ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

14/11/61

ขอแสดงความนับถือ

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว พษ

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙๘ ๖๓๔๒๙๖๒
www.mcu.ac.th, E-mail : kasawaa42@gmail.com

๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเคราะหในการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรียน ศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์ ปัทม อพสม: ลอม บ.บ // ดร.บ.บ //
ดร.บ.บ // ดร.บ.บ // ดร.บ.บ // ดร.บ.บ //
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย Ven.Khamvanh Thatsaphone รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๗๘ นิสิตปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ เมืองหลวงพระบาง สปป ลาว” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูล “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ เมืองหลวงพระบาง สปป ลาว” ทางหลักสูตรฯ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

ศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์
ปัทม อพสม: ลอม บ.บ //
ดร.บ.บ // ดร.บ.บ // ดร.บ.บ // ดร.บ.บ //
11207 บ.บ //

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว พย

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙๘ ๖๓๔๒๙๖๒
www.mcu.ac.th, E-mail : kasawaa42@gmail.com

๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเคราะหิในการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรียน **ดร.สุจิตต์ วัฒนวิทย์** จิตติพัฒน์ งามวิทย์ อ.พ.ส. งามวิทย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย Ven.Khamvanh Thatsaphone รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๗๘ นิสิตปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ เมืองหลวงพระบาง สปป.ลาว” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูล “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ เมืองหลวงพระบาง สปป.ลาว” ทางหลักสูตรฯ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

Jim Limb
20.11.2018

(พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว พย

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙๘ ๖๓๔๒๙๖๒
www.mcu.ac.th, E-mail : kasawaa42@gmail.com

๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติโครงการในการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรียน **นายวิชาญ คุ้มคำ รองอธิการบดี**
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย Ven.Khamvanh Thatsaphone รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๗๘ นิสิตปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ เมืองหลวงพระบาง สปป.ลาว” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูล “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ เมืองหลวงพระบาง สปป.ลาว” ทางหลักสูตรฯ จึงใคร่ขออนุมัติโครงการจากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งจะประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นายวิชาญ คุ้มคำ

14.11.18

ขอแสดงความนับถือ

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/๖ ๗๖

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรุ่งน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙๘ ๖๓๔๒๙๖๒
www.mcu.ac.th, E-mail : kasawaa42@gmail.com

๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรียน รพ.นง ธีรนาถ. นันทิกุล ๑ C.T.

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

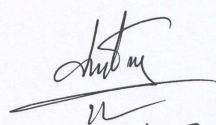
ด้วย Ven.Khamvanh Thatsaphone รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๗๘ นิสิตปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ เมืองหลวงพระบาง
สปป ลาว” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูล “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนา
ที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ เมืองหลวงพระบาง สปป ลาว” ทางหลักสูตรฯ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อ
อนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งจะเป็น
ประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึง
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

ร. ธีรนาถ.

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาลังคม

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว พษ

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙๘ ๖๓๔๒๙๖๒
www.mcu.ac.th, E-mail : kasawaa42@gmail.com

๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตกระทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรียน วิฑูรย์ วัฒนชัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย Ven.Khamvanh Thatsaphone รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๗๘ นิสิตปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ เมืองหลวงพระบาง สปป.ลาว” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูล “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ เมืองหลวงพระบาง สปป.ลาว” ทางหลักสูตรฯ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว พย

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙๘ ๖๓๔๒๙๖๒
www.mcu.ac.th, E-mail : kasawa42@gmail.com

๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเคราะหในการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรียน **ดร. สัมพันธ์ สิมะโรจน์**

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย Ven.Khamvanh Thatsaphone รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๗๘ นิสิตปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ เมืองหลวงพระบาง สปป ลาว” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูล “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ เมืองหลวงพระบาง สปป ลาว” ทางหลักสูตรฯ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาลังคม

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว พย

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙๘ ๖๓๔๒๙๖๒
www.mcu.ac.th, E-mail : kasawaa42@gmail.com

๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่ในการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรียน พระคุณเจ้า ญาณวิเศษ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย Ven.Khamvanh Thatsaphone รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๗๘ นิสิตปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ เมืองหลวงพระบาง สปป.ลาว” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูล “การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ เมืองหลวงพระบาง สปป.ลาว” ทางหลักสูตรฯ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งจะประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ภาคผนวก ง
รูปภาพประกอบการสัมภาษณ์

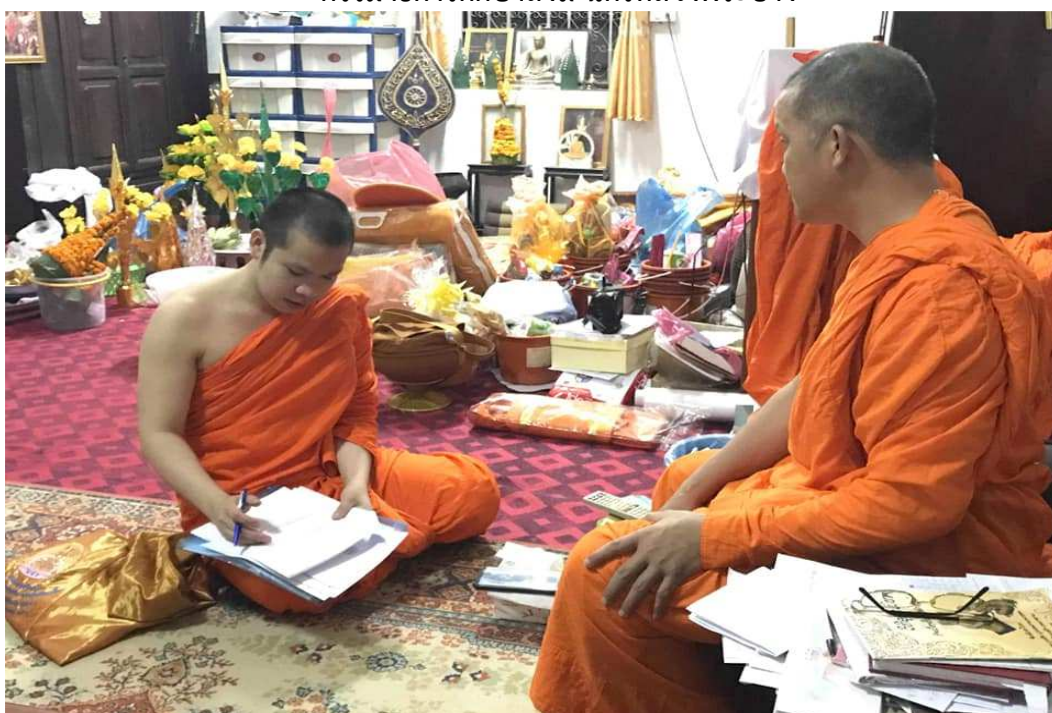
รูปที่ ๑ สัมภาษณ์ พระอาจารย์ อ่อนแก้ว กิตติพัฑฒิ คณะกรรมการ ศูนย์กลาง อพส. ประธาน
อพส. นครหลวงพระบาง

รูปที่ ๒ สัมภาษณ์ พระอาจารย์ จันทริน จินนะทัมโม คณะกรรมการ ศูนย์กลาง อพส. รอง
ประธาน อพส. นครหลวงพระบาง

รูปที่ ๓ สัมภาษณ์ พระอาจารย์ บุญเลิศ ระวีวรรณโน ประธาน อพส. นครหลวงพระบาง หัวหน้า
กรรมวิธีการศึกษาสงฆ์ นครหลวงพระบาง

รูปที่ ๔ สัมภาษณ์ พระอาจารย์ บัววัน ปุณยะสาโร คณะ อพส. นครหลวงพระบาง

รูปที่ ๕ สัมภาษณ์ พระอาจารย์ คำหล้า ลักชะโน ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมสงฆ์สมบุรณ์สงฆ์
นครหลวงพระบาง

รูปที่ ๖ สัมภาษณ์ พระอาจารย์ บุญเร้า หิริโก เจ้าอาวาส วัดสบ ลิกขาราม. นครหลวงพระบาง

รูปที่ ๗ สัมภาษณ์ พระอาจารย์ แสงดาว สันติกะโร เจ้าอาวาส วัดป่าไผ่. นครหลวงพระบาง

รูปที่ ๘ สัมภาษณ์ พระอาจารย์ สมบัติ สัมปโน เจ้าอาวาส วัดหนอง. นครหลวงพระบาง

รูปที่ ๙ สัมภาษณ์ พระอาจารย์ คำสุก สุขะวะโร ผู้รักษาการเจ้าอาวาส วัดปากคาน.
นครหลวงพระบาง

รูปที่ ๑๐ สัมภาษณ์ พระอาจารย์ สมจัน สะมะจิตโต พระลูกวัดหนอง. นครหลวงพระบาง

รูปที่ ๑๑ สัมภาษณ์ พระอาจารย์ บุญปิ่น ปุณยะสโร พระลูกวัดป่าไผ่. นครหลวงพระบาง

รูปที่ ๑๒ สัมภาษณ์ พระอาจารย์ หุมพั่น จันทะวง พระลูกวัดทาดหลวง. นครหลวงพระบาง

รูปที่ ๑๓ สัมภาษณ์ ดร. คำวอน บุญยะพอน ผู้อำนวยการศูนย์ข้อมูลพระพุทธศาสนาและศูนย์รวบรวมหนังสือโบราณ นครหลวงพระบาง

รูปที่ ๑๔ สัมภาษณ์ อาจารย์ บุญทัน บัวสะหวัดรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมสงฆ์ นครหลวงพระบาง

รูปที่ ๑๕ สัมภาษณ์ อาจารย์ เทบพะกอน คุณตะนาหัวหน้าวิชาการโรงเรียนมัธยมสงฆ์ นครหลวงพระบาง

รูปที่ ๑๖ สัมภาษณ์ อาจารย์ สะดาแก้ว พูมมี รองวิชาการ โรงเรียนมัธยมสงฆ์ นครหลวงพระบาง

รูปที่ ๑๗ สัมภาษณ์ อาจารย์ กาบแก้ว อินทะสอน หัวหน้า ไอที โรงเรียนมัธยมสงฆ์
นครหลวงพระบาง

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อผู้วิจัย	: Ven Khamvanh Thatsaphone
วัน/เดือน/ปี	: วันเสาร์ที่ ๑๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๕
สถานที่เกิด	: บ้านเลขที่ ๑๐/๙ บ้านห้อยแปน ตำบลปากอู อำเภอหลวงพระบาง จังหวัดหลวงพระบาง
ประวัติการศึกษา	: จบประถมศึกษาที่โรงเรียนวัดมะโนลม จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและ มัธยมศึกษาตอนปลายที่สี่พุทธบาท หลวงพระบาง : จบมัธยมศึกษาชั้นเอก สำนักเรียนวัดพุกุลทอง นนทบุรี : จบปริญญาตรีพุทธศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลาง : ปัจจุบันกำลังศึกษาปริญญาโท สาขาการพัฒนสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดศรี สูดาราม
อุปสมบท	: วันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๔ ณ พัทธสีมาวัดมะโนลม หลวงพระบาง
สังกัดปัจจุบัน	: วัดพุกุลทอง ตำบลวัดชลอ อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี
หมายเลขโทรศัพท์	: ๐๙๖-๓๒๔-๘๘๑๘